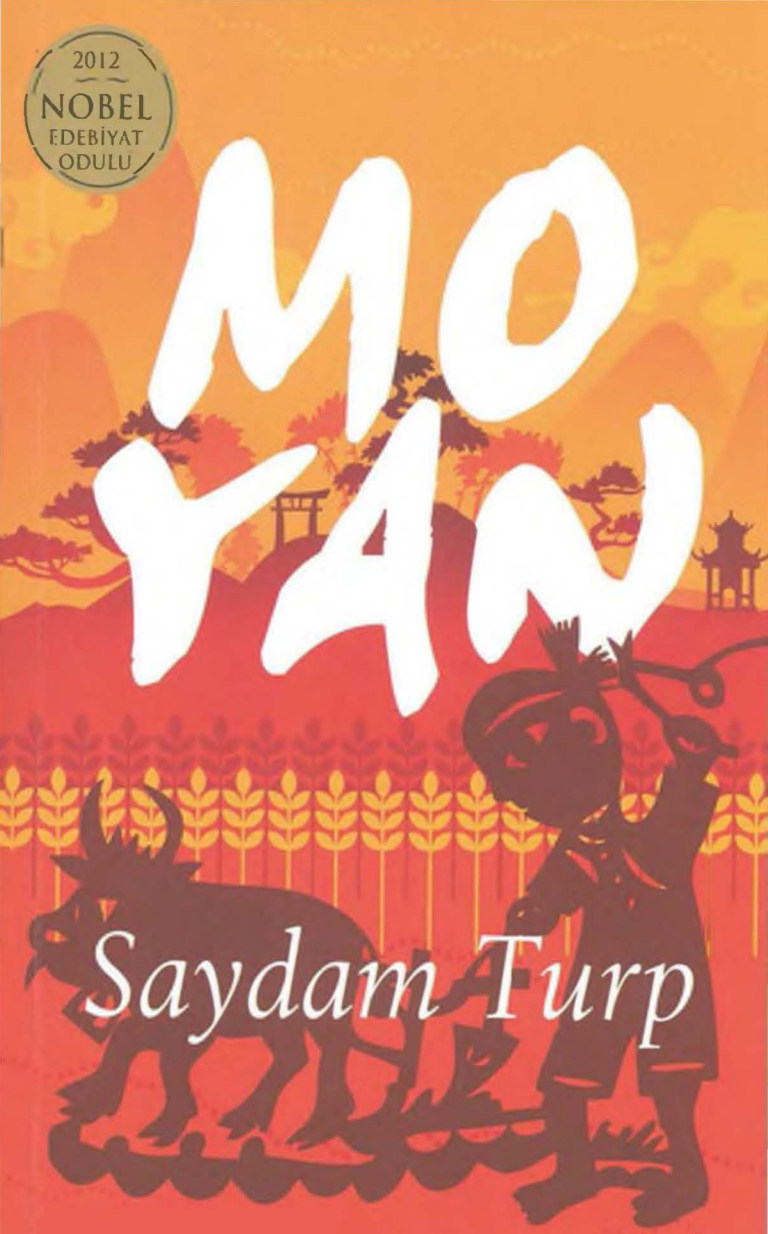
2012
NOBEL
EDEBİYAT
ÖDÜLÜ

MO YAN

Saydam Turp

Çeviri: ERDEM KURTULDU

can
öykü

MO YAN

SAYDAM TURP

SEÇME ÖYKÜLER

Mo Yan'ın "Touming De Hong Luobo", "Tie Hai", "Ling Yao", "Ren Yu Shou", "Lao Qiang", "Qi Ying", "Feiting", "Chulian", "Qiyu", "Jin Li", "Ye Yu", "Didao" adlı öykülerinden derlenmiştir.
Baozha: © 1988, Mo Yan
Shifu yue lai yue youmo: © 2000, Mo Yan
© 2017, Can Sanat Yayınları A.Ş.
Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ocak 2017, İstanbul
Bu kitabın 1. baskısı 3000 adet yapılmıştır.

Editör: Seçkin Selvi

Düzelti: Ebru Aydın, Aylin Samancı Elmasdağ
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2
Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul
Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit
Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26
Topkapı-İstanbul
Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3368-0

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 31730

MO YAN

SAYDAM TURP

SEÇME ÖYKÜLER

ÖYKÜ

Çince aslından çeviren

Erdem Kurtuldu

can

Mo Yan'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Kızıl Darı Tarlaları, 2013
İri Memeler ve Geniş Kalçalar, 2014
Yaşam ve Ölüm Yorgunu, 2015
Değişim, 2016

MO YAN, 1955'te Çin'de doğdu. Kültür Devrimi sırasında on bir yaşındayken okulu bırakıp çiftçi olarak çalışmaya başladı. Ardından bir pamuk fabrikasında çalıştı ve yazmaya başladı. İlk çalışmaları daha çok Mao dönemine özgü toplumcu gerçekçi tarzdaydı. 1976'da Kültür Devrimi hareketi sona erince Mo Yan, Halk Kurtuluş Ordusu'na katıldı ve bir yandan orduda görev yaparken öte yandan yazmayı sürdürdü. Asıl adı Guān Móyè olan yazar, 1984'ten itibaren Çince "sakın konuşma" anlamına gelen Mo Yan adını kullanmaya başladı. *Time* dergisinin "Çin'in en ünlü, en sık yasaklanan ve en çok korsan baskısı yapılan yazarlarından biri" olarak tanımladığı Mo Yan'ın başlıca romanları arasında, *Kızıl Darı Tarlaları*, *İri Memeler ve Geniş Kalçalar*, "Sandalağacı Azabı", *Yaşam ve Ölüm Yorgunu*, *Değişim*, "Kırk Bir Havan Topu", "Sarmısak Baladı", "İçki Cumhuriyeti" bulunuyor. Öte yandan "Usta Gittikçe Daha Komik Oluyor" adlı öykü derlemesi ve "Patlama" adlı öykü kitabı vardır. Mo Yan, 2012 Nobel Edebiyat Ödülü'nü alırken Çin'de doğan ve Çin'de yaşamayı sürdüren ilk Çinli Nobel ödüllü yazar oldu.

ERDEM KURTULDU, 1981'de İstanbul'da doğdu. 2006'da Ankara Üniversitesi DTCF Sinoloji Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Çin hükümetinin verdiği bursla Beijing Dil ve Kültür Üniversitesi'nde Çince dil çalışmalarına devam etti. Çin'den döndükten sonra çeşitli sektörlerde tercüman olarak çalıştı. Çevirmenin bir de YKY Kâzım Taşkent Klasik Yapıtlar Dizisi için hazırlayıp çevirdiği bir şiir derlemesi vardır.

İçindekiler

Saydam Turp 11
Demir Çocuk 85
Her Derde Deva 101
İnsan ve Hayvan 115
Eski Tüfek 139
Terk Edilmiş Bebek 159
Uçan Gemi 195
İlk Aşk 219
Tuhaf Bir Karşılaşma 233
Altın Sazan 239
Gece Avı 245
Tünel 257

SAYDAM TURP

1

Bir sonbahar sabahı, havada ağır bir nem vardı, yabani otların ve kiremitlerin üzerini şeffaf bir çiy tabakası kaplamıştı. Pagoda ağacının yaprakları çoktan sararmış, ağacın bir dalında asılı olan paslanmış demir çanın üzeri de çiy taneleriyle kaplanmıştı. Üretim Tugayı komutanı omuzlarına attığı kapitone bir ceket, bir elinde darıdan yapılmış bir lavaş, diğerinde soyulmuş bir taze soğan sapıyla sallana sallana çanın altına doğru yürüyordu. Çanın altına geldiği zaman elinde hiçbir şey kalmamıştı, ama yanakları kış için erzak toplayan bir tarla faresi gibi şişkindi. Çanın ipini çekince çan dili çeperine çarpıp dong dong dong diye sesler çıkardı. Yaşlısı ve genciyle bütün köy *hutong*'dan[1] çıkıp çanın altında toplandı, endişe dolu gözlerle tugay komutanına bakmaya başladılar tahta kuklalar gibi. Tugay komutanı ağzındakileri güçlükle yuttuktan sonra etrafı kirli sakalla çevrilmiş ağzını yeniyle bir güzel sildi. Herkes tugay komutanının ağzına bakıyor, o ağızdan çıkacakları duymak için bekliyordu -- ama açılır açılmaz çıkan ilk şey küfür oldu o ağızdan: "Hay anasının bacağı! Komündeki şu orospu çocukları yok mu, o itin dölleri, bugün iki duvarcı ustamızı alırlarsa yarın da iki marango-

1. (Çince) Eski Pekin evlerinin arasındaki sokaklara verilen isim. (Ç.N.)

zumuzu götürürler, işgücümüzü parça parça kırıyorlar. Ey sen, duvarcı ustası, komün köyün arkasındaki bent kapağını genişletmek istiyor, her Üretim Tugayı'nın bir duvarcı ustasıyla vasıfsız bir işçi göndermesi lazımmış, en iyisi sen git oraya." Bunları, uzun boylu, geniş omuzlu, genç bir duvarcı ustasına söylemişti.

Genç duvarcı ustası çok yakışıklıydı, kara kaşlarıyla beyaz dişleri vardı, siyah ve beyazın zıtlığı kahramanca bir hava veriyordu ona. Başını hafifçe sallayınca, alnına düşmüş olan bir tutam saç yeniden yukarı çıktı. Tugay komutanına biraz kekeleyerek de olsa gönderilecek vasıfsız işçinin kim olacağını sordu, tugay komutanı soğuktan korunmak istercesine kollarını önünde kavuşturup gözlerini bir rüzgârgülü gibi çevirdikten sonra şöyle homurdandı: "En iyisi bir kadın göndermek, ama pamuk toplamak için lazım bize onlar. Bir erkek gönderirsek de işgücümüz azalır." Gözleri duvarın köşesinde durdu sonunda. Duvarın köşesinde on yaşlarında bir erkek çocuğu duruyordu. Yalınayak ve sırtı çıplaktı, boyuna göre uzun ve bol gelen, üzeri çimen ve kan lekeleriyle dolu, yeşil çizgili, beyaz bir kısa pantolon giyiyordu. Dizlerine kadar geliyordu kısa pantolon. Baldırları yara izleriyle kaplaydı.

"Kara Çocuk, seni küçük it, demek hâlâ yaşıyorsun ha?" dedi tugay komutanı çocuğun göğüskafesi dışarı fırlamış, sıska vücuduna bakarken, "Ben de seni Cehennemin Efendisi Yama'yı[1] görmeye gittin sanıyordum. Sıtma titremelerin geçti mi?"

Çocuk cevap vermedi, o parlak kara gözlerini tugay komutanına dikmiş bakıyordu sadece. Başı çok büyüktü, boynuysa ince ve uzun, başı bu haliyle her an vücudundan ayrılabilirmiş gibi duruyordu.

1. Hint mitolojisinde ölüm tanrısı. Cehennemin Efendisi. (Ç.N.)

"Biraz çalışıp fazladan birkaç çalışma puanı kazanmak istemez misin? Senin gibi bir ayı yavrusu ne işe yarar onu da bilmem ama! Şöyle bir osursam korkudan yere devrileceksin. Duvarcı ustasıyla sete gidip çalış hadi, ne dersin ha? Ama önce eve gidip bir çekiç al kendine, orada oturup çekiçle taş kırarsın, ister çok, ister az taş kırarsın, orası sana kalmış, tarihsel deneyim komünün ayak işlerinin sadece yabancı şeytanları kandırmak için yapıldığını göstermiştir bizlere."

Çocuk usulca duvarcı ustasının yanına sokulup ceketinin eteğini çekiştirdi. Duvarcı ustası çocuğun sukabağını andıran tıraşlı başına dost bir tavırla vurup, "Eve gidip üvey anandan bir çekip iste de gel, köprünün başında beklerim seni," dedi.

Çocuk eve koştu hemen. Bir eylem olarak koşma hareketinin mekaniğini yerine getiriyordu ama hız mız hak getire, güçlükle çırpınan iki çırpı kol, rüzgârın salladığı bir korkuluk gibi. Tüm bakışlar üzerine çevrilmişti, çocuğun çıplak sırtına bakarken herkes üşüdü bir anda. Tugay komutanı ceketini çekiştirirken, "Eve varınca üvey anana söyle de bir gömlek versin sana, seni küçük acınası böcek seni," diye bağırdı arkasından.

Avlu kapısından hiç ses çıkarmadan içeri girdi. Burnu sümüklü, küçük bir erkek çocuğu yere çömelmiş, sidikle ıslanmış toprakla oynuyordu, onun geldiğini görünce o yassı yüzünü kaldırıp kollarını ardına kadar açarak, "Abe... abe... kucak..." diye bağırdı. Kara Çocuk yere eğilip açık kırmızı bir kayısı yaprağı aldı, üvey kardeşinin burnunu sildikten sonra sümüklü yaprağı bir el ilanı yapıştırır gibi "şap" diye duvarın üzerine yapıştırdı. Kardeşine el salladıktan sonra gizlice eve girdi, bir köşede bulduğu pençe çekici kaptığı gibi sessizce evden dışarı sıvıştı. Küçük kardeşi yine ona seslenince yere düşmüş bir ağaç dalı alıp çocuğun etrafına büyük bir çember çizdi,

sonra dalı bir kenara fırlatıp hızla köyün ardına doğru koşmaya başladı. Köyünün ardından ne büyük ne de küçük sayılan bir nehir geçiyordu, nehrin üzerindeyse dokuz gözü olan taş bir köprü vardı. Nehir setinin üzeri söğüt ağaçlarıyla kaplıydı, yazın olan seller nedeniyle ağaçların gövdeleri lifimsi kırmızı köklerle örtülmüştü. Şimdi sular çekildiğinden o lifimsi kökler de kurumuştu. Ağaçların yaprakları çoktan yaşlanmıştı bile, sararmış ve kurumuş yapraklar nehrin üzerine dökülüp akıntıyla birlikte yavaş yavaş süzülüyorlardı. Birkaç ördek nehrin kenarında yüzüyor, arada sırada o kırmızı gagalarını su bitkilerinin arasına daldırıp yiyecek arıyorlardı, bir şey bulup bulmadıklarıysa tam bir muammaydı.

Çocuk sete koştururken nefes nefese kalmıştı. O çıkık göğüskafesinin içinde gıdaklayan bir civciv vardı sanki.

"Kara Çocuk!" diye seslendi köprünün başında dikilen duvarcı ustası, "Acele et biraz!"

Kara Çocuk sanki koşuyormuş gibi bir tavır takınıp duvarcı ustasının yanına vardı, duvarcı ustası onu şöyle bir süzdükten sonra, "Üşümüyor musun?" diye sordu.

Kara Çocuk, şaşkın şaşkın bakmakla yetindi ona. Duvarcı ustası iş elbiselerini giymişti, kot pantolon, kot ceket ve ateş kırmızısı bir gömlek, gömleğin yakası çok göz alıcıydı, çocuk gözlerini gömleğin yakasına dikmiş, ateşe bakar gibi bakıyordu ona.

"Bana niye öyle bakıyorsun?" diye sordu duvarcı ustası, ardından çocuğun başını nazikçe okşayınca çocuğun başı saplı davulun zilleri gibi sağa sola sallandı. "Seni," dedi duvarcı ustası, "iyice aptala çevirmiş üvey anan."

Duvarcı ustası ıslık çalıp parmaklarıyla Kara Çocuk'un başına hafiften vurarak tempo tutuyordu, bu minvalde dokuz gözlü köprünün üzerinde yürüdüler. Kara Çocuk, duvarcı ustasının başında tuttuğu ritmi bozmamak için çok dikkatli yürüyordu. Duvarcı ustasının parmak

boğumları çok kalındı ve tokmak kadar sertti, çocuğun tıraşlı başı acıyordu acımasına ama gıkını bile çıkarmadı, ağzının kenarı azıcık yukarıya doğru kaydı sadece. Duvarcı ustasının çok marifetli bir ağzı vardı, o ıslak ve kırmızı dudaklarını önce büzüştürüyor, hemen ardından da biraz aralayıp tarlakuşunu taklit eden, keskin ve melodik bir ıslık koyuveriyordu ta bulutlara kadar yükselen.

Köprüyü geçip sete tırmandıktan sonra batıya doğru üç yüz metre yürüyünce bent kapağına vardılar. Bent kapağı da bir çeşit köprüydü aslında, köprüyle arasındaki tek fark kapağı indirince suyu kesmesi ve kapağı kaldırınca suyu serbest bırakmasıydı. Setin hafif eğimli yüzeyi tüylü yalancı çivit ağaçlarıyla kaplıydı. Setin içinde on metre genişliğinde bir kum tepesi vardı, tepenin yumuşak yüzeyi sellerin ardından sanki birdenbire ortaya çıkmış gibi duran yabani otlarla kaplanmıştı. Setin hemen dışındaysa uçsuz bucaksız bir vahşi yaşam başlıyordu, birbiri ardına gelen sellerin yıllar boyunca taşıdığı kum ve toprak iyice yükselip uzun süredir sert bir kara toprak tabakası olan zemini verimli bir toprak haline getirmişti. O yıl fazla sel olmadığından su seviyesi setin altında kalmış, bent kapağı açılmamış, sel havzasının içi de Bangladeş jütleriyle dolup taşmıştı bu yüzden. Jütler öyle çoktu ki eski çağlardan kalma, el değmemiş bir ormanı andırıyorlardı bu halleriyle. Sabahın bu erken saatinde jütlerin üzerini hafif bir sis tabakası kaplamıştı, bazılarının başları sisi delip geçiyordu, uzaktan bakınca okyanusu andırıyordu bu jüt tarlası.

Duvarcı ustasıyla Kara Çocuk sallana sallana bent kapağına çıktıklarında kapağın önündeki kum tepesinde iki grubun beklediğini gördüler. Gruplardan biri erkeklerden, diğeri kadınlardan oluşuyordu, rakip iki grup gibi öylece duruyorlardı orada. Komün kadrolarından biri elinde küçük bir defterle iki grubun arasında dururken bir şeyler söylüyordu, kolu ani hareketlerle bir yukarı çıkarıyor, bir

aşağıya iniyordu. Duvarcı ustası, Kara Çocuk'u kolundan çekiştirip bent kapağının beton basamaklarını çıktıktan sonra komün kadrosunun önüne geldi. "Müdür Yardımcısı Liu," diye seslendi adama duvarcı ustası, "bizim köyden ikimiz geldik." Duvarcı ustası sık sık komün için çalışırdı, Müdür Yardımcısı Liu da sık sık çeşitli komün projelerinin başındaki adam olduğundan tanışıyordu bu ikisi.

Kara Çocuk bakışlarını Müdür Yardımcısı Liu'nun o koca ağzına dikmişti. Birleşince tek ağız oluşturan o iki mor dudak birbirine çarpınca bir ses dizisi oluşturdu: "Duvarcı ustası, yine sen mi geldin, seni kurnaz velet! Sizin anasını sattığımın köyünüz de gönderecek adamını iyi biliyor, göndere göndere senin gibi her kevgirin deliğinden geçebilen birini göndermişler yine, bana uyar. Ya yanındaki kim?"

Kara Çocuk, duvarcı ustasının parmaklarını hissetti yine başında.

"Bu da adam sayılıyor mu be?" Müdür Yardımcısı Liu ellerini çocuğun boynuna geçirip başını bir ileri bir geri sallamaya başlayınca neredeyse ayakları yerden kesildi Kara Çocuk'un. "Ne diye bu küçük, sıska maymunu gönderdiler ki," diye homurdandı Müdür Yardımcısı Liu, "çekici kaldırabilecek mi bari?"

"Tamam, Müdür Yardımcısı Liu, Liu Taiyang. Sosyalizmin üstünlüğü herkesin kendi ekmeğini çıkarabilmesi değil mi ya! Kara Çocuk'un ailesi üç nesildir yoksul köylü sınıfına mensuptur, eğer sosyalizm de onunla ilgilenmezse kim ilgilenecek? Hem anasını da kaybetti çocuk, üvey anasıyla yaşıyor şimdi, babası şeytana uyup güneydoğuya gitti, üç yıldır ortalıkta görünmüyor, ayı mı kaptı yoksa kurda kuşa yem mi oldu bilinmez. Sınıf duygun nerede kaldı senin ha?" dedi duvarcı ustası yarı şaka yarı ciddi bir tavırla, Kara Çocuk'u Müdür Yardımcısı Liu Taiyang'ın elinden kurtarırken.

Bu itiş kakışma sırasında başı dönmeye başlamıştı Kara Çocuk'un. O koca ağzından gelen içki kokusunu duyabilecek kadar yakınlaşmıştı Müdür Yardımcısı Liu'ya. İçki kokusunu alır almaz midesi bulandı, üvey anasının ağzı da böyle kokardı. Babası gittikten sonra, üvey anası sık sık kantine yollamaya başlamıştı onu, tatlı patates kurusuyla içki takas etmesi için. Sarhoş olana kadar da durmazdı üvey anası, sarhoş olduktan sonra da dövmeye, çimdiklemeye ve ısırmaya başlardı çocuğu.

"Seni küçük, sıska maymun seni!" diye sövdü Kara Çocuk'a Müdür Yardımcısı Liu, ardından diğerlerine dönüp söylevine devam etti.

Kara Çocuk, elinde pençe çekiçle bent kapağına doğru sendeleyerek yürümeye başladı. Bent kapağı yüz metre uzunluğunda ve onlarca metre yüksekliğindeydi, kuzeyinde kapakla aynı uzunlukta olan kare şeklinde bir kanal vardı, kanalın içindeyse yazdan kalma sel suyu artıkları vardı hâlâ. Çocuk bent kapağının üzerinde durup taş korkuluğa tutunarak suyun dibindeki taşları izlemeye koyuldu, birkaç cılız, kara balık taşların arasında beceriksizce yüzmeye çalışıyordu. Bent kapağının iki yanında yükselen set aynı zamanda ilçeye giden yolun bir bölümünü de oluşturuyordu. Bent kapağı beş metre genişliğindeydi, kapağın iki yanında yarım metre uzunluğunda taş korkuluklar yükseliyordu. Birkaç yıl önce bir at arabasının çarptığı birkaç bisikletli kanalın içine yuvarlanmıştı, kiminin bacağı kırılmış, kiminin kalçası çıkmıştı, içlerinde ölenler de olmuştu. Çocuk, o zamanlar daha küçüktü haliyle ama şimdikine nazaran daha bir etli butluydu, o zamanlar babası güneydoğuya gitmemişti henüz, üvey anası da içki içmeye başlamamıştı. Olayı duyunca ne olup bittiğini görmek için bent kapağına koşmuş ama geç kalmıştı, aşağıya yuvarlanan bisikletliler çoktan çıkarılmış, kanalın içinde kan lekeli, çamurlu bir su tabakası kalmıştı sadece

geriye. Burnu çok iyi koku aldığından suyun üzerinde süzülen kan kokusunu almıştı...

Bir eliyle buz gibi soğuk olan beyaz, taş korkuluğa tutunurken diğer elindeki pençe çekiçle korkuluğa vurunca korkuluk ve çekiç aynı anda çınlamaya başladı. Korkuluk ve çekiçten çıkan seslere kulak kabartırken geçmişin anıları gözlerinin önünden yavaşça kayboldu. Güneş ışınları setin dışındaki jütlerin üzerine ışıl ışıl vururken o ince sis tabakasının telaşla jütlerin arasında dolanmasını izledi. Jütler neredeyse aralarında boşluk bırakılmamışçasına sık dikilmişlerdi, ama saplarının arasında boşluklar görülebiliyordu hâlâ, üst kısımlarda iç içe girmiş olan dal ve yapraklar ıslak ve parlaktılar. Bakışlarını batıya doğru kaydırdı, jütlerin batısında tatlı patates bahçesi uzanıyordu, tatlı patateslerin mor renkli, etli yaprakları pırıl pırıl parlıyordu. Kara Çocuk bu tatlı patateslerin yeni bir tür olduğunu biliyordu, lifleri daha kısa, yumruları daha fazlaydı, normal tatlı patatesten daha büyük ve daha tatlıydılar, kabukları beyaz, etli kısımları kırmızıydı, pişirirken patlayarak açılıyorlardı. Tatlı patates bahçesinin kuzeyinde bir sebze bostanı vardı, bütün özel araziler kamulaştırıldıktan sonra Üretim Tugayı çeşit çeşit sebze yetiştirmeye başlamıştı burada. Kara Çocuk bu tatlı patates bahçesiyle sebze bostanının iki buçuk kilometre uzaklıkta bulunan bir köye ait olduğunu biliyordu, zengin bir köydü bu. Bostanda lahana yetiştiriliyordu, turp da vardı sanki. Turpların uzun mu uzun püskülleri öyle koyu yeşildi ki siyaha çalıyorlardı ara sıra. Bostanın tam ortasında iki odalı bir kulübe duruyordu bir başına, yalnız bir ihtiyar yaşardı içinde, Kara Çocuk bunların hepsini biliyordu. Bostanın kuzeyinde göz alabildiğince uzanan jütler vardı yine. Batısında da aynıydı durum. Üç yanı jütlerle bir yanı da setle çevrili olan tatlı patates bahçesiyle sebze bostanı kare şeklinde, büyük bir

kuyuyu andırıyordu. Çocuk, aklınca kurmaya başladı, kurdu da kurdu, o mor ve yeşil yapraklar kuyunun suyuna dönüştü birdenbire, jütler de suya dönüştü hemen, jütlerin tepesinde seken serçeler de suyun üzerindeki küçük karidesleri yakalamaya çalışan yeşim taşı yeşili yalıçapkınlarına dönüştüler...

Müdür Yardımcısı Liu hâlâ konuşuyordu. Konuşmasının anafikri şöyleydi: "Tarımda Dazhai komünü modelini izlersek, sulama tarımın can damarıdır, Sekiz Maddelik Tarım Tüzüğü'nün[1] maddelerinden biridir su, su olmadan anasız bir çocuğa benzer tarım, memesi olmayan bir anaya ya da memesi olup da sütü olmayan bir anaya, süt olmadan yaşayamaz çocuk, hadi yaşadı diyelim, o zaman da şu sıska maymuna benzer. (Müdür Yardımcısı Liu bent kapağının üzerindeki Kara Çocuk'u işaret etti. Kara Çocuk'un sırtı aşağıdaki kalabalığa dönüktü, iki büyük yara izi vardı sırtında, güneş ışınlarının üzerine vurduğu, apansız iki şimşeği andıran.) Üstelik bu kapak çok dar ve tehlikeli, her yıl içine düşüp ölen insanlar oluyor, Komün Devrim Komitesi bu işe büyük önem atfetmekte, ciddi bir araştırma ve inceleme sonucunda bent kapağının genişletilmesine karar verilmiştir. Bu nedenle her Komün Tugayı'ndan işçi getirttik, sayınız iki yüzü geçiyor. Görevin ilk aşaması şöyle olacak, kızlar, evli kadınlar, genç ve yaşlılar, ha bir de şu sıska maymun (bent kapağının üzerinde duran, güneşin üzerine vurduğu yara izleri şimdi iki küçük ayna gibi parlayan Kara Çocuk'u işaret etti yine) beş yüz metrekarelik alandaki bütün taşları, hani şu insana canlılık katan Bai Zi Yang Xin hapları ya da yumurta sarısı büyüklüğünde kıracak-

1. 1954'te yürürlüğe giren, toprak, gübre, su, tohum, sıklık, koruma, yönetim ve aletten oluşan sekiz ana başlıklı bir tüzük. (Ç.N.)

lar. Duvarcı ustaları da ebatlarına göre şekil verecek bu taşlara. Bu ikisi bizim demirci ustalarımız (bu sırada iki kavruk adamı işaret etti, biri uzun, diğeri kısa, biri yaşlı, diğeri gençti), duvarcıların körelttiği keskilerden sorumlu olacaklar. Yemek konusuna gelince, köyü yakın olanlar yemeklerini kendi evlerinde yiyecek, köyü uzak olanlar içinse hemen ilerideki köyde açık bir mutfak kurduk. Uyku sorununa gelince, köyü yakın olanlar kendi evlerinde uyuyacak, köyü uzak olanlarsa köprü gözlerinin altında uyuyacaklar (bent kapağının altındaki gözleri işaret etti). Kadınlar doğudan batıya, erkeklerse batıdan doğuya doğru sıralanıp uyuyacak. Gözlerin altına hasır serdik, yaylı yatak kadar yumuşaktır, rahattan öleceksiniz sizi gidi köpekler sizi!"

"Müdür Yardımcısı Liu, sen de gözlerden birinde mi uyuyacaksın?"

"Liderim ben. Kendi bisikletim var. Nerede uyuyacağım kendi bileceğim iş, burnunuzu sokmanıza gerek yok. Komutanları ata biniyor diye piyadeler de ata binmek zorunda mı ha? Sizi itin dölleri, hadi iş başına bakayım, iyi çalışın, bir sürü çalışma puanı kazanacaksınız, her birinize yarımşar kilo su koruma tahılı ve iki *fen*[1] su koruma parası vereceğim, aranızda çalışmak istemeyen varsa siktirip gidebilir hemen. Hatta şu sıska maymun bile alacak kendi payına düşeni, bent kapağı genişletildikten sonra çocuğun şişmanlayacağını garanti ederim sizlere..."

Kara Çocuk, Müdür Yardımcısı Liu'nun konuşmasının tek kelimesini bile dinlemedi. Çırpı gibi iki kolunu taş korkuluktan sarkıtmış, iki eliyle tuttuğu pençe çekiçle öyle duruyordu orada. Jüt tarlasının içinden gelen kuş cıvıltısını andıran müzikle sonbahar böceklerinin müziği andıran seslerini dinliyordu. Dağılan sis tabakası jüt yaprakla-

1. Çin para birimi *yuan*'ın onda biri. (Ç.N.)

rıyla koyu kırmızı ya da açık yeşil jüt saplarına çarparken kulakları sağır eden bir ses çıkarıyordu. Çekirgelerin bacaklarını kanatlarına sürterken çıkardığı sesler bir trenin demir köprü üzerinden geçerken çıkardığı sesi andırıyordu. Bir keresinde rüyasına bir tren girmişti Kara Çocuk'un, o tek gözlü canavar çömelmiş bir halde öyle hızlı koşuyordu ki attan bile daha hızlıydı, peki ya ayakta dik durarak koşsaydı ne olurdu? Rüyasında tren tam ayağa kalkacaktı ki üvey anasının *kang*'ı[1] süpürürken kullandığı süpürgenin darbesiyle uyanıvermişti birden. Üvey anası nehirden su taşımaya göndermişti onu. Kıçına yediği süpürge darbesi acıtmamıştı, bir sıcaklık duymuştu sadece. Kıçından çıkan ses sanki çok uzaklarda bir yerde birinin jütten yapılmış bir çuval içindeki pamuğu sopayla dövmesi gibi gelmişti ona. Omuzlarındaki taşıma sopasına içi su dolu iki kova takıp ayağa kalktı, kovalar tam yerden kesilmişti ki kemiklerinin çatırdadığını duydu. Kaburgası kalça kemiğiyle iç içe geçmişti. Nehrin dik setine çıkarken taşıma sopasını iki eliyle destekleyerek yalpalaya yalpalaya yürüdü. Setin üzerinde menderesler çizerek uzanan patika, söğüt ağaçlarıyla çevriliydi. Söğütlerin gövdelerinin üzerinde mıknatıs vardı sanki, teneke kovaları kendilerine doğru çekip duruyorlardı. Kovalardan biri ağaca çarpınca içindeki su patikaya dökülüp zemini iyice kayganlaştırdı, adım atınca karpuz kabuğuna basar gibi oldu. Nasıl olduğunu anlamadı, ama şelale gibi sırılsıklam etmişti su onu. Yüzü patikanın yüzeyine çarpınca burnu dümdüz olmuş ve yabani bir ot tarafından çizilmişti. Burnundan sızan kan ağzına girdi, ilkini tükürmeyi başardı ama yuttu ikincisini. Düşen kovalar bir şarkı tutturmuş, nehre doğru yuvarlanıyorlardı. Ayağa kalkıp kovaların pe-

1. Tuğla veya pişmiş topraktan yapılan iki metre uzunluğunda, altında ısınmak için bir ocak bulunan geleneksel Çin yatağı.(Ç.N.)

şine düştü. Kovalardan biri nehir kıyısındaki su bitkilerinin arasına devrilmişti, diğeriyse akıntıya kapılmış, nehrin üzerinde süzülüyordu. Kıyı boyunca peşini bırakmadı kovanın, kendi ve diğer çocukların "köpek boku otu" dedikleri, dört köşesi uzun mu uzun dikenlerle kaplı olan devedikenlerin üzerine basarak koşturuyordu. Ayak parmaklarıyla devedikenlerinin köklerine tutunmaya çalışmasına rağmen yine de kayıp nehrin içine düştü. Su ılıktı ve karnına kadar bile gelmiyordu. Islanmış kısa pantolonu iyice kabarıp denizanası gibi beline yapıştı. Suyun içinde zar zor ilerliyordu, kovayı yakalayınca geri dönüp akıntının tersine doğru yürümeye başladı. Kollarını iki yana açtı, bir eliyle kovayı taşıyor, diğerini kürek çeker gibi suda oynatıyordu. Akıntı öyle sertti ki tökezleyip duruyordu yürürken. Vücudunu öne eğip boynunu iyice kemerleştirdi. Etrafını küçük bir balık sürüsü sarmış olacak uyluklarının arasında balıkların nazik öpücüklerini duyumsadı. Durup bu hissi algılamaya çalıştı, ama durduğu an his de kaybolmuştu. Suyun yüzeyi bir an kararınca balık sürüsü panik içinde kaçışmaya başlamıştı sanki. Yeniden yürümeye başlayınca geri döndü o mutluluk veren his, görünüşe göre balık sürüsü de geri dönmüştü. Bir daha durmadı, gözleri yarı kapalı bir halde ilerlemeye devam etti, yürüdü...

"Kara Çocuk!"

"Kara Çocuk!"

Birden uyandı, gözlerini koca koca açtı, o balıklar da kaybolmuştu birden. Pençe çekiç elinden kayıp doğruca bent kapağının altındaki yeşil sulara dalınca etrafa beyaz krizantemleri andıran sular sıçrattı.

"Bu sıska maymunun aklından zoru var kesin!" Liu Taiyang bent kapağına çıkıp kulağını çekti Kara Çocuk'un, bir yandan da söyleniyordu: "Git hadi, git de şu kadınlarla taş kır biraz, bak bakalım içlerinde cici annen olmak isteyen var mıymış?"

Duvarcı ustası da yanlarına geldi, Kara Çocuk'un buz gibi olmuş tıraşlı başını okşayarak, "Git hadi, git de çekicini bul. Sonra da biraz taş kırarsın, istediğin kadar kır işte, işin bitince oynarsın," dedi.

"Eğer çok kaytarırsan kulağını kesip içkimin yanına meze yaparım," dedi Liu Taiyang o koca ağzını açıp.

Kara Çocuk titredi biraz. Taş korkuluktan atladı, iki eliyle sütunlardan birinin kaidesine tutunup orada asılı kaldı.

"Belanı mı arıyorsun!" diye bağırdı duvarcı ustası panik içinde, öne eğilip çocuğun elini tuttu. Kendini geri çekti ama Kara Çocuk, köprünün direklerinden birindeki çıkıntıya sıkıca tutunarak sonra da usta hareketlerle aşağıya doğru kaydı. Direğe bir kertenkele gibi yapışmıştı. Su havzasının içine girdi, çekicini bulduktan sonra yukarı çıkıp köprünün gözlerinden birinin içine daldı.

"Tam bir sıska maymun!" dedi Liu Taiyang çenesini okşayıp, "Anasını sattığımın sıska maymunu!"

Kara Çocuk köprünün altından çıktıktan sonra çekine çekine kadınların yanına gitti. Kadınlar kendi aralarında gülüşüp şaka yollu küfrediyorlardı. Küfürleri gerçekten de çok pisti, aralarında genç kızlar da vardı, muhabbeti hem dinlemek istiyor hem de dinlemeye çekiniyorlardı, çoğunun yüzü horozibiği çiçeği gibi kızarmıştı. Çocuk birdenbire karşılarına çıkınca bütün kadınların ağızları mühürlenmiş gibi kapanıverdi. Şaşkınlıkları geçtikten sonra kendi aralarında fısıldamaya koyuldular, Kara Çocuk'un hiç tepki vermediğini görünce giderek daha yüksek sesle konuşmaya başladılar.

"Şu küçük zavallıya bakın hele! Böyle bir havada yarı çıplak sokağa salmışlar."

"Senden çıkmadıysa sevemiyorsun işte çocuğu."

"Duyduğuma göre üvey anası evde şu malum işle meşgulmüş..."

Kara Çocuk ardına dönüp nehre bakmaya başladı, o kadınlara bir daha bakmadı bile. Nehrin yüzeyinin bazı kısımları kırmızı, bazı kısımlarıysa yeşildi, nehrin güney kıyısındaki söğüt ağaçlarının yaprakları yusufçuk gibi uçuşuyordu.

Başına allı morlu bir eşarp bağlamış olan genç bir kadın Kara Çocuk'un ardına gelip nazikçe şöyle sordu ona: "Ey çocuk, hangi köydensin sen?"

Kara Çocuk başını yana çevirip gözünün ucuyla ona baktı. Kadının üstdudağının üzerinde altın sarısı, ince tüyler gördü, gözleri kocamandı kadının ama gür kirpikleri uykulu bir hava veriyordu ona.

"Ufaklık, adın ne senin bakayım?"

Kara Çocuk, kıyıdaki devedikenleriyle savaşmaktaydı o anda, altı ya da sekiz dikenli bir tanesini ayak parmaklarıyla yerinden söktükten sonra üzerine bastı. At nalı gibi sert olan ayak tabanıyla dikenleri ve bitkiyi bir güzel ezdi.

Genç kadın neşe içinde gülmeye başladı: "Amma da yetenekliymişsin, küçük kara çocuk, ayağının altında at nalı var sanki. Ey, neden hiç konuşmuyorsun?" Kara Çocuk'un omzunu iki parmağıyla dürtüp, "Duymadın mı yoksa, bir soru sordum sana?" dedi.

Kara Çocuk iki sıcak parmağın omzundan aşağıya kaydığını ve sırtındaki yara izlerinden birinin üzerinde durduğunu duyumsadı.

"Ey, bu, bunlar nasıl oldu?"

Kara Çocuk'un kulakları seğirdi. Genç kadın işte tam o anda ne kadar büyük kulakları olduğunu fark etti onun.

"A, şuna bak sen, kulaklarını da oynatabiliyor, tavşan yavrusu gibi."

Kara Çocuk, o elin hareket ettiğini duyumsadı yine, o iki parmak güzelim kulakmemeleriyle oynuyordu şimdi.

"Söyle bana, kara çocuk, bu yaraları anlat," dedi genç kadın nazikçe kulağından çekip onu kendine döndürürken, genç kadının memelerine bakıyordu şimdi yüzü. Başını kaldırmadı, dümdüz önüne bakıyordu, kırmızı kareli bir kumaşın üzerine düşen sarı bir saç örgüsü gördü. "Köpek mi ısırdı? Çıban mı çıktı? Ağaçtan mı düştün? Seni zavallı yavrucak..."

Kara Çocuk duygulanmıştı, başını kaldırıp onun o pürüzsüz ve yuvarlak çenesine baktı. Burnunu çekti sonra.

"Juzi,[1] evlatlık mı alacaksın?" diye seslendi yüzü geniş ve yuvarlak bir kadın.

Kara Çocuk'un gözleri döndü yuvalarında, gözünün akı güve gibi kanatlarını çırptı.

"Evet, Juzi benim adım, ilerideki köydenim, buradan beş kilometre uzaklıkta, eğer konuşmak istersen Juzi Abla diye seslenmen yeter bana," dedi genç kadın Kara Çocuk'a.

"Juzi, âşık mı oldun yoksa? Küçük bir damat mı arıyorsun? Bu küçük ördek yavrusu tüneyene kadar kim bilir kaç yıl beklemek gerekecek..."

"Seni kokuşuk kocakarı," diye sövdü genç kadın o şişman kadına, "ağzını açmanla bokun çıkması bir oluyor." Kara Çocuk'u kolundan tutup dağ gibi yükselmiş olan bir taş yığınının yanına sürükledi, yığının içinden düz bir taş parçası bulup, "Bunun üzerine otur sen, yamacımda kal, taş kırmaya da başlayabilirsin, acele etme," dedi. Sonra kendine de düz bir taş parçası buldu, taşı Kara Çocuk'unkinin yanına koyup üzerine oturdu. Çok geçmeden bent kapağının önündeki kumluk alan taşın üzerine vuran metal sesleriyle çınlamaya başladı.

Kadınlar, Kara Çocuk'u konuşmalarının ana konusu yapıp hayatın zorlukları ve bunun ardındaki çeşitli ne-

1. (Çince) Krizantem. (Ç.N.)

denleri konuşmaya koyuldular, bu "kadın felsefesi"nde ebedî gerçekler bir sürü saçmalıkla karışmıştı, Juzi bu muhabbete kulak bile kabartmadan bütün dikkatini çocuğun üzerinde yoğunlaştırmıştı. Kara Çocuk, başta genç kadının ilgisini ara sıra attığı bakışlarla onaylıyordu; ama çok geçmeden transa girmiş gibi oldu, gözlerini kocaman açıp neye baktığını bile bilmeden bakar oldu ona, genç kadınsa endişeyle izliyordu onu. Sol eliyle bir taş parçasını tuttu Kara Çocuk, sağ elindeyse pençe çekici vardı, çekici ne zaman havaya kaldırsa çok bitkin görünüyordu, çekiç yere inerken kontrolden çıkmış, çok ama çok ağır bir nesne gibi düşüyordu yere. Genç kadın çekicin çocuğun eline doğru indiğini gördüğü her an çığlık atacak gibi oluyordu ama hiçbir şey olmadı, çekiç havada zikzaklar çizdikten sonra her seferinde tam da taşın üzerine düşüyordu.

Kara Çocuk bakışlarını başta taşların üzerine yoğunlaştırmıştı; ama sonra nehirden gelen tuhaf bir ses duydu, balık sürüsünün öpüşlerini andıran, ince ve zayıf bir ses, bir uzaklaşıyor, bir yakınlaşıyordu, bu sesin geldiği yeri bulmak için kulaklarını dikip gözlerini iyice kısınca nehrin üzerinde parlayan gazımsı bir bulut tabakası gördü, işte o ses, bu gaz bulutunun içinde gizleniyordu. O büyülü gaz bulutuna baktığı sürece o harika sesi de duyabiliyordu, sesi ele geçirmişti sanki. Yanakları pembeleşti yavaştan, dudaklarının kenarına bir tebessüm yerleşti. Nerede olduğunu ve ne yaptığını çoktan unutmuştu bile, bir aşağı, bir yukarı hareket eden kolu bir başkasına aitti sanki. Sağ elinin işaretparmağının uyuştuğunu hissetti sonra, sağ kolu da istemsiz bir şekilde seğirmeye başladı. Ağzından bir hece dökülüverdi birden, hem iniltiyi hem de iç çekişi andıran bir hece. Başını eğdiğinde işaretparmağının tırnağının parçalanmış olduğunu gördü, tırnağın üzerindeki çatlaklardan kan fışkırıyordu.

"Küçük kara, parmağına mı vurdun?" Genç kadın yerinden fırladığı gibi yanına gitti, önünde çömelip çocukla aynı hizaya geldikten sonra şöyle dedi: "Ah, canım anam, ne yapmışsın öyle kendine? Böyle iş mi yapılır? Vücudun burada ama aklın kim bilir nerelere uçtu gitti?"

Genç kadın işte böyle azarladı onu. Kara Çocuk'sa yerden bir avuç toprak alıp parmağının üzerine bastı.

"Kara çocuk, aklını mı kaçırdın sen? Toprakta kim bilir ne pis şeyler vardır!" Genç kadın onu kolundan tuttuğu gibi nehre doğru çekiştirirken çocuğun ayak tabanları ışıl ışıl parlayan kumları dövüyordu yüksek sesle. Genç kadın nehrin kıyısına vardıklarında yere çömelip çocuğun elini suya soktu. Ufak, sarı bir çamur tabakası dalgalandı parmağın önünde. Sarı toprak çıktıktan sonra kan akmaya başladı yine, ince kırmızı bir iplik gibi salındı suyun içinde, kırılmış bir yeşim taşını andırıyordu çocuğun tırnağı.

"Acıyor mu?"

Gıkı çıkmadı çocuğun. Şimdi de nehrin dibindeki karidese dikmişti gözlerini, gövdesi saydamdı karidesin, iki uzun dokunacı suyun içinde yavaşça süzülürken çok güzel görünüyordu.

Genç kadın üzerinde Çin gülü işlemesi olan bir mendil çıkarıp çocuğun parmağına doladı. Onu taş yığınının yanına götürdükten sonra şöyle dedi: "Tamam, buraya otur da dinlen biraz, kimsenin karıştığı yok sana, seni küçük zavallı şeytan."

Diğer kadınlar çekiçlerini indirip buğulu bakışlarını onların tarafına yöneltince taş yığınının etrafı sessizliğe büründü bir an. Koyun sürüsünü andıran bembeyaz bir bulut kümesi parlak ve mavi gökyüzünde süzülürken nehrin solgun setiyle biçare nehri kefen gibi örttü bir anlığına. Kadınların yüzlerine hüzünlü bir ifade yerleşmişti, üzerinde hiçbir şey yetişmeyen çorak topraklar gibi. Uzun bir süre öyle kaldıktan sonra ancak kendilerine geldiler,

çekiçler yeniden taş kırmaya başladı, çekiçlerden çıkan o monoton ses çaresiz bir atmosfer yaratıyordu.

Kara Çocuk sessizce yerinde oturmuş, parmağına dolanmış mendilin üzerindeki kırmızı çiçek işlemesine bakıyordu gözlerini bile kırpmadan. O kırmızı çiçeğin yanında başka bir kırmızı çiçek belirdi sonra, tırnağının altından süzülen kandı bu. Kadınlar çok geçmeden onu yine unutup kahkahalar eşliğinde gıdaklamaya başladılar. Kara Çocuk yaralı elini ağız hizasına getirip mendilin düğümünü dişleriyle çözdü, ardından yerden bir avuç toprak daha alıp yarasının üzerine bastı yine. Genç kadın tam bir şey söyleyecekti ki onun boşta kalan eli ve dişleri yardımıyla mendili yaralı parmağının üzerine yeniden doladığını görünce vazgeçti konuşmaktan. Uzun uzun içini çekti, çekicini havaya kaldırıp soya sosu kırmızısı taşların üzerine indirdi bütün ağırlığıyla. Taşlar çok sert, taşların köşeleriyse bıçak sırtı kadar keskindi, taşların köşeleriyle çekiç birbirine çarpınca gündüz gözüyle bile görülebilen büyük kıvılcımlar çıkıyordu ortaya.

Öğleyin, Liu Taiyang, Kara Çocuk ve duvarcı ustasının köyünden kuzgun karası bir bisikletle çıkageldi. Bent kapağının önünde ayakta dikilirken ıslık çalıp işi bırakmalarını istedi. Ardından mutfağın açıldığını bildirdi onlara, sadece evi iki buçuk kilometreden uzakta olanlar mutfakta yemek yiyebilecekti. Herkes telaş içinde aletlerini toplamaya koyuldu. Genç kadın ayağa kalktı. Ardından da çocuk.

"Kara Çocuk, evin ne kadar uzakta?"

Kara Çocuk görmezden geldi onu, başını sağa sola çevirip bir şey aramaya başladı. Genç kadının başı da çocuğunkiyle gitti geldi bir süre, çocuğun başı durunca onunki de durdu, dümdüz önüne bakıyordu kadın, bakışları genç duvarcı ustasının canlı bakışlarıyla karşılaştı sonra, neredeyse bir dakika boyunca karşılıklı bakıştılar

adamla kadın. "Kara Çocuk," diye seslendi duvarcı ustası, "hadi yürü, eve dönüp yemek yiyelim, öyle bakma bana, gözlerini devirmen bana sökmez, bizim köy sadece bir kilometre uzaklıkta, mutfaktaki nimetlerden faydalanacak kadar şanslı değiliz."

"Siz ikiniz aynı köyden misiniz?" diye sordu genç kadın, duvarcı ustasına.

Heyecandan kekeleyen duvarcı ustası eliyle köyü işaret ederken kendiyle Kara Çocuk'un köprünün hemen ardındaki köyde yaşadığını söyledi. Genç kadınla duvarcı ustası samimi bir şekilde havadan sudan konuştular bir süre. Duvarcı ustası, genç kadının daha ötede bir köyde yaşadığını, mutfakta yemek yiyip köprünün gözlerinden birinde yatıp kalktığını biliyordu. Genç kadın, mutfakta yemek yiyordu, ama köprünün altında uyumayı istemiyordu. Sonbahar rüzgârları çok soğuk esiyordu. Genç kadın fısıldayarak Kara Çocuk'un dilsiz olup olmadığını sordu duvarcı ustasına. Kara Çocuk'un kesinlikle dilsiz olmadığını söyledi ona duvarcı ustası, ardından şöyle ekledi: "Çok zeki bir çocuktur o, dört-beş yaşlarındayken tam bir gevezeydi, sesi de bambu bir borunun içinde yuvarlanan fasulye tanesi gibi gevrek ve canlı çıkardı. Ama sonradan gittikçe daha az konuşmaya başladı, heykel gibi hareketsiz kaldı, aklından geçenleri kimse bilemez oldu. Gözlerine baksana şunun, o kadar kara ki dibini göremezsin." "Evet, çok zeki görünüyor," diye onayladı onu genç kadın, "nedendir bilmem hoşlandım ondan, sanki küçük kardeşimmiş gibi geliyor bana." "İyi kalpli ve nazik biri olmandandır o senin," dedi duvarcı ustası.

Duvarcı ustası, genç kadın ve Kara Çocuk farkında olmadan geride kalmışlardı, duvarcı ustasıyla genç kadın öyle hararetli bir şekilde konuşmaya dalmışlardı ki sanki bir adım ileri, iki adım geri yürüyerek yolu uzatmaya çalışıyorlardı. Kara Çocuk arkalarından geliyordu, ba-

caklarını çok yükseğe kaldırıyor, adımlarınıysa çok hafif atıyordu, yüzündeki ifade ve hareketleriyle bir duvar boyunca devriye gezen kedi yavrusunu andırıyordu. Dokuz gözlü köprünün üstüne çıktıklarında az önce akasya ağaçlarının arasından geçerken geç kalan Liu Taiyang takırdayan bisikletiyle yanlarına geldi, köprü o kadar dardı ki bisikletten inip yürümeye başladı.

"Ne diye burada sallanıp duruyorsunuz? Kara maymun, bu sabah iyi çalıştın mı bari? Ey, pençene ne oldu senin ha?"

"Çekiçle eline vurdu."

"Hay anasını satayım! Duvarcı ustası öğleden sonra sizin tugay komutanını görmeye git de bir gecikme olmadan yeni birini göndersin, bu veledin kendini öldürmesinden mesul olamam ben."

"İş kazası bu, öyle hemen başından savamazsın çocuğu!" diye çıkıştı genç kadın.

"Müdür Yardımcısı Liu, seninle ben bu kadar yıldır tanırız birbirimizi, sen söyle ha, bu kadar büyük şantiyeye fazla mı geliyor bu küçük çocuk? Elinin bu haliyle Üretim Tugayı'na gitse orada ne yapacak peki?" dedi duvarcı ustası.

"Sıska maymunun teki işte, hay anasını satayım," diye homurdandı Müdür Yardımcısı Liu, "en iyisi işini değiştirelim senin, demirci ustalarının körüğüne hava basma işini verelim sana, nasıl ha? Yapabilecek misin?"

Yalvaran bakışlarla bir duvarcı ustasına bir de genç kadına baktı çocuk.

"Yaparsın, öyle değil mi, Kara Çocuk?" dedi duvarcı ustası.

Genç kadın da cesaret veren bir hareketle başını sallayarak girdi araya.

2

Demirci ustalarının fırınında körüklere hava basmaya başlamasının beşinci gününde yüksek kaliteli kömürlerin karası gibi parlıyordu Kara Çocuk'un derisi, tüm vücudu baştan aşağıya kapkara olmuştu, beyaz kalan tek yeri dişleri ve gözünün akıydı sadece. Bunun sonucunda insanı daha bir etkilemeye başlamıştı bakışları, ağzını kapatıp kime baksa ânında yüreğini dağlıyordu onun. Burun kanatlarının yanındaki boşluklar cüruf dolmuş, on beş milim uzamış saçlarıysa kapkara olmuştu. Şimdi şantiyede çalışan herkes "Kara Çocuk" diye seslenmeye başlamıştı ona, ama o hiçbirine aldırmıyordu, dönüp de bakmıyordu bile. Juzi ve duvarcı ustası onunla konuşmaya geldiklerinde, bir onların gözlerinin içine bakıyordu. Birkaç gün önce şantiyedeki herkes öğle yemeğine gittiğinde demirci ustalarından birinin, çekiciyle çeliğe su vermek için kullandığı yepyeni kovası çalındı. Bunun üzerine Liu Taiyang bent kapağının üzerine çıkıp herkese bir güzel sövdü durdu yarım saat. Kara Çocuk'a yeni bir görev verdi: Her öğlen diğerleri yemek yerken şantiyede kalıp aletlere bekçilik edecekti, öğle yemeğiniyse demirci ustaları getirecekti mutfaktan. "Bu küçük köpek de bedava öğle yemeği yemiş olacak," dedi Müdür Yardımcısı Liu.

Herkes yemeğe gittikten sonra bütün sabah har gür içinde olan şantiye ölüm sessizliğine büründü. Kara Çocuk köprünün altından çıkıp bendin önündeki kumlu alanda volta atmaya başladı. İki elini arkasına atıp kalçalarının üzerine koydu, kaşlarını çatınca alnında üç tane derin mi derin kırışıklık oluştu. Bir ileri bir geri yürürken köprünün gözlerini sayıyor, bir yandan da ağzından tükürük baloncukları çıkarıyordu. Yedinci sütunun önüne gelince durdu, bacaklarını elmas şeklindeki sütuna dola-

yıp yavaşça yukarıya doğru tırmanmaya koyuldu. Yarı yolda durup aşağıya kaydı, kayarken karnına denk gelen bir çıkıntı derisini yüzünce karnı kanadı. Yere eğilip bir avuç toprak aldıktan sonra yarasının üzerine bastı. Sonra birkaç adım geriledi, elini gözlerine siper edip sütunla köprünün birleştiği yere bakınca içi rahatladı.

Sonra hızla kadınların taş kırdığı yere gitti, eskiden üzerinde oturduğu o taş parçası ortalıkta görünmüyordu. Juzi'nin oturduğu taşı, taşın üzerinde duran, altı başlı çekiçten çıkardı. Taşın üzerine oturdu, rahat edemedi ama, oturma pozisyonunu durmadan değiştiriyordu, yedinci sütunu dik olarak görebileceği bir açı yakalayınca durdu, bakışlarını sütunun üzerindeki bir nesneye kilitledi...

O öğleden sonra bent kapağının altına koşturup köprünün batı ucundaki ilk gözün altına çömeldi. Demirci fırınını, kerpeteni, balyozu, çekici, kovayı, küreği, hatta her bir kömür parçasıyla her bir kül tanesini bakışlarıyla tek tek okşadı. İşbaşı zamanı gelince sağ eline küreği alıp fırının kapağını açtı, sol eliyle de körüğe hava basmaya başladı, fırın iyice alevlenince gözlerine duman kaçtı, tüm gücüyle gözlerini ovuşturunca göz yuvalarının etrafı kanla karışık bir morluğa büründü. Daha yeni tavuk tüyü takılmış körükler çok ağır olduğundan tek elle çalışması çok zor oluyordu. Sağ elinin yaralı işaretparmağını çarptı. Parmağına bakınca yarasına sardığı mendili hatırladı birden. Beyazlığı filan kalmamıştı mendilin ama o Çin gülü işlemesi daha bir kırmızıydı şimdi. Aklına bir fikir geldi, köprünün altından çıkıp etrafa bakındı. Yedinci sütunun altında mendili çözüp dişlerinin arasına aldı, zar zor sütuna tırmanıp mendili taşların arasına sıkıştırdı... İyice karıştırdı ama ateş sönmüştü artık. Alnı boncuk boncuk terledi. Köprü gözünün dışından gelen patır patır ayak seslerini duyunca korkuyla gerilemeye başladı, ta ki buz gibi soğuk olan taş duvarı sırtında his-

sedene kadar. Bodur bir gencin eğilerek içeri girdiğini gördü, sanki köprünün altının çok alçak, kendininse çok uzun boylu olduğunu göstermeye çalışıyordu genç adam böyle yaparak. Kara Çocuk sırıttı ona. Bodur genç, fırının sönmüş ateşine ve yarı açılmış kapağına baktıktan sonra bakışlarını duvara iyice yaslanmış bir halde ayakta dikilen Kara Çocuk'a çevirip bastı küfrü: "Seni küçük piç! Ne yaptığını sanıyorsun burada? Ateş sönmüş, körükler bozulmuş, dayak arıyorsun galiba, seni küçük piç seni!" Kara Çocuk başının üzerinde rüzgârın estiğini hissetti, kafa dersinin üzerinde sert bir elin çıkardığı yeli duyumsadı, hemen ardından da yere çarpıp ölen bir kurbağanın çıkardığı sesi andıran gevrek bir ses duydu.

"Siktir git de taş kırmaya devam et sen, seni küçük piç!" diye küfretti genç adam.

Kara Çocuk işte o anda anladı onun demirci ustası olduğunu. Genç demirci ustasının yüzü akne ve sivilceyle kaplıydı, dana gibi düz ve üzeri terden parlayan bir burnu vardı. Kara Çocuk, ocağı ustalıkla temizlemesini izledi onun. Daha sonra köprünün bir köşesinden altın sarısı buğday sapları getirip ocağın içine koymasını, onları tutuşturmasını, körüğe yavaşça hava basmasını, buğday saplarının önce ince, beyaz bir duman çıkarmasını, sonra da alev almalarını izledi. Genç usta körüğü bir an bile durdurmadan, yanmakta olan buğday saplarının üzerine kürekle kömür atarak ince ve ıslak bir kömür tabakasıyla kapladı fırının içini. Bir kürek daha attı. Sonra bir kürek daha. Fırından kahverengi dumanlar çıkıyordu şimdi, bir de insanın genzini yakan bir kömür kokusu. Küreğin ucuyla kömürü karıştırınca koyu kırmızı alevler parlamaya başladı, kömür yanmaya başlamıştı artık.

"Ooo!" diye bir ses çıkardı Kara Çocuk heyecandan.

"Hâlâ siktir olup gitmedin mi sen, seni küçük piç!"

Uzun boylu, sıska ve yaşlı bir adam salına salına köprünün altına girip genç ustaya şöyle sordu: "Ateş sönmemiş miydi? Neden yine canlandırıyorsun?" Adamın tok ve gür bir sesi vardı, sanki göğsünün altından bir yerden çıkıyordu sesi.

"Bu küçük piç söndürmüş ateşi," dedi genç usta küreğiyle Kara Çocuk'u işaret edip.

"Bırak da körüğü çocuk pompalasın," dedi yaşlı adam. Beline yumurta sarısı, muşamba bir önlük bağladı, ardından da yine aynı malzemeden yapılmış ve aynı renkte iki parça daha bağladı ayak bileklerine ayaklarını korumak için. Muşambaların üzeri kıvılcımların açtığı deliklerle kaplıydı. Kara Çocuk, bu adamın yaşlı demirci ustası olduğunu anladı.

"O körüğü pompalarken sen de çekiçle çalışırsın, hem böylece rahat edersin biraz," dedi yaşlı usta.

"Körüğü bu velede pompalatmak mı?" diye hoşnutsuzca homurdandı genç usta, "Baksana, maymun kadar sıska bu çocuk, fırına bir şey atmaya da gerek kalmaz, çıra gibi yanar bu!"

Liu Taiyang birden içeri dalıp gözlerini belerterek şöyle dedi: "Ne oldu? Körüğün başına geçecek birini istememiş miydin sen?"

"İstemiştim de bunu istememiştim! Müdür Yardımcısı Liu, şunun sıskalığına bakın, anasını satayım, küreği kaldırabileceğinden bile şüphe duyuyorum, ne diye bunu gönderdiniz ki buraya? Tabak dolu görünsün diye yemeğin yanına konmuş bozulmuş yiyecek mübarek!"

"Ne anasının gözüsün sen, senin o şeytan aklından neler geçtiğini bilmez miyim ben. Yanına bir kadın göndereceğimi sanıyordun, değil mi? Hem de en güzelini, başına allı morlu eşarp bağlamış olana ne dersin ha? En güzelindenmiş, seni sidik torbası seni, seni köpek boku! Kara Çocuk, körüğü pompala bakayım." Liu Taiyang,

genç demirci ustasına dönüp, "Anasını satayım, güzelce öğret şunu çocuğa!" dedi.

Kara Çocuk çekine çekine körüğün yanına gitti, ama bakışları sanki ondan bir şey bekliyormuş gibi yaşlı ustanın yüzüne çevriliydi. Yaşlı ustanın yüzünün renginin kavruk buğday rengi olduğunu keşfetti, burnunun ucuysa olgunlaşmış alıca benziyordu. Yaşlı usta öne çıkıp Kara Çocuk'a körük pompalamanın temel ilkelerini öğretti. Kara Çocuk'un kulakları seğirdi, ustanın ağzından çıkan her sözcüğü ânında kapıyordu.

Körüğü ilk pompalama girişiminde eli ayağına karıştı, tüm vücudu ter içinde kaldı, alevler derisini sanki iğne batıyormuş gibi yakıyordu. Yaşlı ustanın kiremit parçası gibi sert olan yüzünde hiçbir ifade yoktu, çocuğun yüzüne bile bakmadı. Kara Çocuk altdudağını ısırdı, kara koluyla alnından gözlerine düşen ter damlalarını siliyordu durmadan. Tavuk kadar sıska göğsü bir şişiyor, bir iniyordu, ağzı ve burun deliklerinden körük gibi puf puf sesleri çıkıyordu.

Duvarcı ustası elinde ucu körelmiş bir keskiyle çıkageldi, keskinin ucunu biletmeye gelmişti, şöyle dedi ona: "Dayanabilecek misin? Eğer dayanamazsan söyle hemen, senin için en iyisi gelip taş kırman."

Kara Çocuk yaptığı işten başını bile kaldırmadı.

"İnadı da inatmış bunun!" Duvarcı ustası elindeki keskiyi yere atıp uzaklaştı yanından. Çok geçmeden geri döndü, ama yanında Juzi da vardı bu kez. Eşarbını boynuna dolamıştı, bu haliyle yüzü daha bir ortaya çıkmıştı.

Köprünün altındaki genç ustanın gözleri parladı birden, zar zor yutkunup çatlamış dudaklarını şişmiş diliyle yaladı. Onun gözleri de Kara Çocuk'unkiler kadar büyüktü ama sağ gözü ördek yumurtası kabuğu renginde bir tabakayla kaplıydı. Zamanla görmek için sol gözünü kullanır olmuştu, başını sağa yatırmak gibi bir alışkanlığı

vardı. Başını sağ omzuna yaslayıp sol gözüyle yakıcı bir bakış attı genç kadının al yanaklarına. Sekiz kiloluk bir çekici iki bacağının arasına sıkıştırmış, ayakta dururken, çekicin sapını bastonmuşçasına elinde tutuyordu.

Fırının içindeki ateş yeniden canlanmıştı, kara dumanlar ve kıvılcımlar köprünün tavanına doğru yükselip hemen ardından öfkeyle aşağıya iniyorlardı. Çocuğun yüzü duman içinde kaldı, öksürürken göğsü hırıldıyordu. Yaşlı usta buz gibi bir bakış attı Kara Çocuk'a, önlüğünün ışıl ışıl parlayan cebinden bir çubuk çıkarıp içine tütün koydu, çubuğu ocaktan aldığı ateşle yaktı, burun deliklerindeki kara kılları oynatarak kara duman bulutunun içine iki ince beyaz duman saldı, köprü ağzında bekleyen duvarcı ustası ve Juzi'ye duman bulutunun içinden kayıtsız bir akış atıp şöyle dedi Kara Çocuk'a: "Fazla kömür atma, attıklarını da eşit bir şekilde dağıt."

Çocuk, körüğü deli gibi pompalamaya başladı, sıska vücudu bir ileri bir geri gidip duruyordu, ateş terli göğsünü aydınlatırken bütün kaburgaları tek tek sayılabilecek şekilde ortaya çıkmıştı. Kalbi iki kaburganın arasında sıkışıp kalmış bir fare gibi acınası bir şekilde atıyordu.

"Hareketlerini daha uzun tut, aşağıya indirdiysen aşağıya indirmişsindir kolu," dedi yaşlı usta.

Kara Çocuk'un altdudağındaki koyu kırmızı kan lekesini görünce gözleri doldu birden Juzi'nin. "Kara Çocuk," diye seslendi, "onlar için çalışma. Hadi benimle gel de birlikte taş kıralım." Körüğün yanına gidip Kara Çocuk'u çırpı gibi ince kollarından yakaladı sonra. Kara Çocuk ondan kurtulmak için çırpınırken boğazından ısırmak üzere olan bir köpek gibi hırıltılar çıkardı. O kadar hafifti ki, Juzi onu köprünün altından çıkarırken hiç zorlanmadı, sert ayakları yerde sürünürken zemindeki molozları etrafa saçıyordu.

"Kara Çocuk," dedi Juzi onu yere indirirken, "onlar

için çalışma, bu dumana dayanamazsın, o kadar zayıfsın ki vücudunda akacak ter kalmamış bak, kavrulmuş pirince dönmüşsün. Gel de taş kır ablanla, böylesi daha kolay." Juzi bir yandan konuşuyor, bir yandan da çocuğu taş yığınına doğru götürmeye çalışıyordu. Kalın ve güçlü kollarıyla büyük ve yumuşak elleri vardı, Kara Çocuk'un bileğini küçük bir dağ keçisinin bacağı gibi kavramıştı. Kara Çocuk'un topukları yerdeki moloz yığınını süpürüyordu. "Seni küçük budala, inat etme de benimle gel!" Juzi durmuştu, sonra Kara Çocuk'a dönüp bileğini iyice sıkarak şöyle dedi: "Şu sıska enik bacaklarına baksana, bir sıkımlık canın var, şöyle biraz sıktım mı kemiklerin kırılacak, bu kadar ağır bir işte nasıl çalışabilirsin?" Kara Çocuk kötü kötü baktı ona, sonra aniden başını eğip genç kadının etli butlu bileğini ısırdı hınçla. "Ah!" diye inleyen Juzi, çocuğun bileğini bırakır bırakmaz, ardına dönüp köprünün altına doğru koşmaya başladı Kara Çocuk.

Kara Çocuk'un çok sivri dişleri vardı, genç kadının bileğinde iki derin diş izi bırakmıştı. Azıdişleri bildiğiniz köpek dişleriydi, o iki azıdişi genç kadının bileğinde kanayan iki delik açmıştı. Duvarcı ustası endişeyle yanına koşup bileğinin üzerine sarmak için buruş buruş olmuş bir mendil çıkardı. Juzi onu yana itti, hatta yüzüne bile bakmadı ustanın, yere eğilip bir avuç toprak aldıktan sonra yarasının üzerine bastı.

"Mikropludur o!" diye bağırdı duvarcı ustası hayretler içinde.

Juzi ardına dönüp taş yığınına doğru yürüdü, kendi oturduğu taşı bulup üzerine oturdu, ardından nehrin üzerinde bitmek bilmeyen dalgaları izlemeye koyuldu, bir tane bile taş kırmadan.

"Bakın bakın, bir salak daha çıktı başımıza."

"Kara Çocuk büyücü bence."

Kadınlar kendi aralarında fısıldamaya başladılar.

"Kara Çocuk, o sıska kıçını buraya getir hemen! Seni itin dölü, insanın iyisini çıkaramıyorsun diye uzanan dost eli ısırılır mıymış ha," diye küfrediyordu duvarcı ustası köprünün altına doğru yürürken.

Bu sırada bir kova kirli kaynar su boca edildi taş ustasının yüzüne. Taş ustası tam da yerinde duruyordu hani, köprünün gözü tam on ikiden vurulabilecek açık bir hedefti, kovadaki suyun bir damlası bile ziyan olmadı. Yumuşak kumral saçları, kot ceketi ve kırmızı gömleğinin dışarı kıvrılmış yakası demir talaşı ve kömür külüyle kaplandı, kirli su, başından ayaklarına dek küçük bir dere gibi akıp geçti.

"Kör müsün ulan?" diye söverek köprünün altına hücum etti duvarcı ustası, "Kim yaptı bunu? Söyle, kim yaptı?"

Kimseden cevap gelmedi. Kara duman bulutu çoktan dağılmış, fırının içindeki ateş iyice parlamaya başlamıştı, rengi al bir mora dönüşmüş olan yaşlı usta, sıcaktan iyice saydamlaşmış görünen, uzun mu uzun bir keskiyi bir kerpeten yardımıyla fırının içinden çıkardı, keskinin ucundan göz kamaştırıcı kıvılcımlar çıkıyordu patır patır. Keskiyi, örsün üzerine koyup çekiciyle dövmeye başlayınca gevrek bir sesle cevapladı onu keski. Sol elindeki kerpetenle keskiyi sıkıştırınca keski ustanın arzusuna göre dönmeye başladı, sağ elindeki çekiçle de keskiyi dövüyordu bir yandan. Yaşlı ustanın çekici nereyi dövüyorsa tek gözlü genç ustanın balyozu da orayı dövüyordu. Yaşlı ustanın çekici pirinç gagalayan bir tavuk gibi hızlı iş görüyor, genç ustanın balyozuysa bir adım bile geri atmayan bir kararlılıkla çalışıyordu, bu iki alet köprünün altını sıcak havaya boğuverdi birden. Dövülen çelikten çıkan ürkütücü seslerin arasında dört bir yana kıvılcımlar saçıyordu keski, iki ustanın muşamba önlüklerinin ve ayak koruyucularının üzerine sıçrayan kıvılcım-

lar, düştükleri yerde cızırdayıp beyaz dumanlar çıkarıyorlardı. Kara Çocuk'un çıplak tenine de kıvılcım sıçrıyordu, yüzünü buruşturup kurt yavrusununkileri andıran iki sıra kar beyazı dişini gösterdi çocuk. Karnında büller oluştu ama en ufak bir acı ifadesi belirmedi yüzünde, büyüleyici alevler dans ediyordu gözlerinin içinde, sıska omuzlarını kamburlaştırıp başını omuzlarının arasına gömdü, ellerini göğsünün önüne çaprazladı, elini ağzı ve çenesinin üzerine öyle sıkı kapadı ki burnu kırışıklarla doluverdi birden.

Kör keskinin ucu dövüldükten sonra iyice keskinleşmişti, rengi de açılmaya başladı – başta koyu kırmızıyken gümüşsü bir beyazlığa büründü sonra. Zemin beyaz cürufla kaplanmıştı, cüruf öyle sıcaktı ki yerdeki samanları tutuşturdu hemen, yanan samanlardan tembelce yukarı doğru kıvrılan beyaz dumanlar çıktı.

"Hangi anasını sattığımın ıslattı beni?" diye sövdü duvarcı ustası, genç ustanın yüzüne doğru.

"Ben yaptım, bir şey mi oldu?" dedi vücudu parlıyormuş gibi duran genç usta, ellerini balyozunun üzerine yaslayıp başını nazikçe yana eğerken.

"Kör müsün?"

"Sadece bir gözüm kör. Tam suyu boşaltırken oradan geçmen senin şansınaymış artık."

"Saçmalıyorsun!"

"Bugünlerde yumruğu büyük olanındır mantık." Genç usta yumruğunu sıkıp kolundaki kasları şişirdi.

"Gel bakayım, seni tek gözlü köpek! Diğer gözünü de ben kör edeceğim." Duvarcı ustası öfkeyle öne atıldı, yaşlı usta istemsiz bir hareketle bir adım öne çıkınca duvarcı ustasına çarptı. Yaşlı ustanın iyice yuvalarına gömülmüş gözlerinden sanki ona bir şey ima etmek istermiş gibi dalga dalga yayılan bir ışık görünce vücudundaki tüm kaslar birden gevşeyiverdi duvarcı ustasının. Yaşlı

usta yüzünü hafiften yukarıya kaldırıp artık bir operadan mı ya da popüler bir şarkıdan mıdır bilinmez, bir dize şakıdı kayıtsızca.

"Süvari kılıcın, edebiyat bilgin ve genç yaştaki yiğitliğin aşkına senin, peşinde avareyim, nehirleri gölleri aştım soğuk moğuk dinlemeden, dünyadaki acıların hepsini tattım birer birer."

Yaşlı usta sadece bu kadarını şakımıştı, birden sustu sonra, sesinin tınısından dizenin sonundaki tüm acıları midesine indirdiği anlaşılıyordu. Duvarcı ustasına bir bakış atıp başını eğdikten sonra az önce ucunu sivrilttiği keskiyi kovanın içine koydu su vermek için. Keskiye su vermeden önce sağ kolunun yenini katlayıp suyun sıcaklığını ölçmek için elini suya soktu, önkolunda koyu mor bir yara izi vardı, yuvarlak ve ortasında şişkinlik olan bir yaraydı bu, yara her ne kadar bir gözü andırmasa da duvarcı ustası bu koyu mor yaranın kendisini izleyen tuhaf bir göz olduğu hissine kapıldı. Dudaklarını büzdü, büyülenmiş gibi hissediyordu, köprünün altından trans içinde süzülür gibi dışarı çıktı, günün geri kalanında kırmızı fırının yanında bir daha gölgesi bile görünmedi.

... Çocuğun gözleri acıyordu, kafa derisi de sıcaktan haşlanmıştı. Genç kadının oturduğu yerden kalkıp fırının yanına gitti. Köprünün altı çok karanlıktı, el yordamıyla yaşlı ustanın katlanır taburesini bulup üzerine oturdu, tam da hiçbir şey düşünmüyorken elleri yanmaya başladı birden, ellerini soğuk duvarın üzerine bastırıp geçmişi düşünmeye koyuldu.

Üç gün önce, yaşlı demirci ustası evden kapitone giysilerle döşek getirmek için işten izin almıştı, yaşlandıkça bacaklarının kıymetini daha iyi anlıyorsun demişti giderken, her gün eve dönmek istemiyorum, döşeğimi fırının yanına serdim mi soğuk da olmaz. (Kara Çocuk yaşlı ustanın döşeğine baktı. Köprü gözünün kuzeyi bent kapağı

tarafından çoktan kapanmıştı bile. Aradaki boşluklardan içeriye sızan gün ışığı yaşlı ustanın yağ gibi parlayan kapitone ceketiyle üzerinde tüyü bile kalmamış köpek derisi döşeğinin üzerine vuruyordu.) Yaşlı usta eve dönünce fırının tek horozu genç demirci ustası olmuştu. O sabah köprünün altına göğsü kabarmış, göbeği fırlamış bir halde girip şevkle şöyle demişti: "Kara Çocuk, ateşi yak, ihtiyar evine gitti, sadece ikimiz kaldık."

Kara Çocuk bakakalmıştı ona.

"Gözlerini dikmiş neye bakıyorsun, seni küçük piç kurusu! Beni küçük mü görüyorsun yoksa? Üç yıldır ihtiyarın yanındayım ben, bütün numaralarını biliyorum," dedi genç usta.

Kara Çocuk tembel tembel ateşi yakmaya koyuldu. Genç usta böbürlenerek bir şeyler mırıldanıyordu. Önceki gün sivriltilmemiş olan birkaç keskiyi fırının içine sokuşturdu. Kara Çocuk ateşi öyle körükledi ki kara yüzü kırmızıya çalmaya başladı. Genç usta bir kahkaha koyuverdi birden: "Kara Çocuk, gören de Kızıl Ordu askeri sanacak seni, tüm vücudun yara bere içinde."

Çocuk ateşi tüm gücüyle körüklemeye başladı.

"Senin şu cici anan ne oldu da seni görmeye gelmiyor birkaç gündür? Isırdın diye kızmıştır sana, seni enik seni. Kolunun tadı nasıldı peki? Ekşi miydi yoksa tatlı mı? Ağzının tadını da iyi biliyorsun hani, seni küçük piç kurusu seni. Ah, onun o yumuşacık kolunu bir elime geçirsem salatalık gibi kemirirdim ya."

Kara Çocuk fırının içinden kerpetenle aldığı kızgın bir keskiyi örsün üzerine fırlattı.

"Oo, çocuk, bu ne hız böyle!" Genç usta balyozundan daha küçük ama yaşlı ustanın küçük çekicinden de daha büyük olan bir çekiç alıp, bir elinde çekiç diğerinde kerpetenle, hırsla dövmeye başladı keskiyi. Kara Çocuk bakakaldı yine. Genç usta çok güçlüydü, çekiciyse sanki

canlanmış da kendi başına inip kalkıyormuş gibi görünüyordu, keskinin ucu sanki daha yeni yontulmuş bir kurşunkalem gibi iyice sivrilmişti. Kara Çocuk yaşlı ustanın çekicine baktı hüzünle. Genç usta keskiyi kerpetenle tutup su vermek için kovaya daldırdı, çeliğe su verirkenki hareketleri yaşlı ustasının aynısıydı. Kara Çocuk ardına dönüp yaşlı ustanın örsün üzerinde duran çekicine baktı yine, çekicin ahşap sapı yaşlı bir öküzün boynuzları gibi parlak ve kaygandı.

Genç ustanın eli çabuktu, çok kısa bir sürede onlarca keskiyi tamir etti. Yaşlı ustanın taburesine gururla kurulup bir sigara sardı. Sardığı sigarayı dudaklarının arasına sıkıştırdı. Kara Çocuk'a kor bir kömür parçası alıp sigarayı yakmasını buyurdu.

"Çocuk, gördün mü bak? İhtiyar olmadan da ne güzel çalışabiliyoruz!"

Genç usta kendiyle gurur duymasının doruklarındayken az önce yeni tamir edilmiş keskileri alan duvarcı ustaları girdiler içeriye.

"Genç usta, hangi kuşa su veriyorsun sen? Keskilerin uçları kırılmazsa bükülüyor, taş kesiyoruz burada, tofu değil. Karnın eğri değilse orak yutmayacaksın. Ustan dönsün bir hele, keskilerimiz alıştırma tahtan değil senin."

Duvarcı ustaları bozuk keskileri yere fırlatıp gittiler. Genç ustanın yüzünün rengi attı, Kara Çocuk'a bağırıp ateşi körüklemesini istedi ondan. Çok geçmeden keskileri yeniden dövüp yeniden su verdi onlara, işi biter bitmez kendi elleriyle şantiyeye götürdü. Köprünün altına adımını daha yeni atmıştı ki duvarcı ustaları da hemen ardından geliverdiler. Bozuk keskileri yere atarken bir sürü de küfür saydırdılar genç ustanın başına: "Ta ananın bilmem neresine kadar yolun var, bizimle kafa bulma sakın, yaptığın işe bak bir! Anasını sattığımın bütün uçları kırıldı!"

Kara Çocuk genç ustaya bakarken ağzının kenarın-

da iki çizgi belirdi, mutlu mu yoksa üzgün mü olduğunu söylemek çok zordu. Genç usta aletlerini yere fırlattı, yere diz çöküp burnundan soluyarak somurtmaya başladı. Bir sigara yaktı, o tek gözü yuvasında dönerken şaşırmış ve kızmış bir ışık saçıyordu etrafa, iki büyük karabaşı andıran kaşları alnında hızla kıvrılıp duruyordu. Sigarasının izmaritini fırlattı, ayağa kalkıp şöyle dedi:

"Hay anasını, keçinin yavşan yemediğine inanamıyorum! Kara Çocuk, haydi ateşi körükle!"

Kara Çocuk umarsızca işe koyuldu, her hareketi bir öncekinden daha yavaştı. Genç usta ara ara uyarıp küfrediyordu ona, ama başını yerden bile kaldırmadı çocuk. Keskiler yeniden ısınmıştı. Genç usta keskilerden birini aceleyle birkaç kere dövdükten sonra bir koşu kovanın yanına götürdü su vermek için. Bu kez yöntemini değiştirmişti ama, yaşlı ustanın yaptığı gibi azar azar su vermeyecekti, keskinin tamamını bir kerede suyun içine daldırdı. Kovanın içindeki su cızırdadı, beyaz bir duman kıvrılarak yukarıya doğru yükselmeye başladı. Genç usta keskiyi kovadan alıp gözlerinin önüne kadar kaldırdıktan sonra başını eğip keskinin üzerindeki desenlere ve rengine baktı. Bir süre inceledikten sonra keskiyi örsün üzerine bıraktı, çekiciyle hafifçe vurmasıyla ortadan ikiye ayrıldı keski. Hayal kırıklığına uğramış bir halde çekici yere fırlattı, keskinin parçalarından birini eline alıp bütün gücüyle köprünün dışına fırlattı. Yarım keski parçası köprü gözünün önündeki bir taşın üzerinde dururken nereden bakılırsa bakılsın çok çirkin görünüyordu.

"Git de getir şunu!" diye bağırdı Kara Çocuk'a genç usta kızgınca. Kara Çocuk'un kulakları oynadı, ama ayakları yerinde duruyordu. Bunun üzerine kıçına bir tekme yedi, omzuna bir kerpeten darbesi aldı, kulaklarıysa şimşek gibi bir kükremeye maruz kaldı: "Git de getir şunu dedim sana!"

Kara Çocuk başını önüne eğip keskinin yanına doğru yürüdü, yavaşça yere eğilip eline aldı keskiyi. Elinin içinden ağustosböceği cırlamasını andıran bir ses duydu. Burnuna kızarmış domuz eti kokusu geldi. Keski tüm ağırlığıyla yere düştü sonra.

Genç usta bir anlık şaşkınlıktan sonra kahkahayı bastı hemen: "Seni küçük piç kurusu, keskinin sıcak olduğunu unuttun galiba, o domuz pençen haşlandı bak, hadi yiyelim!"

Kara Çocuk köprünün altına geri döndü, genç ustaya bir kere bile bakmadan yanmış elini kovanın içine soktuktan sonra sakince dışarı çıktı. Yere eğilip yarım keski parçasını incelemeye koyuldu pür dikkat. Gümüş grisiydi keski, pürüzlü yüzeyinde bir sürü küçük kabarcık vardı. Keskinin altındaki ıslak topraktan ince mi ince beyaz dumanlar yükseliyordu, öyle inceydiler ki yoktular sanki. Kara Çocuk yere iyice eğilince kıçı havaya dikildi, kısa pantolonu hafifçe sıyrılınca baldırlarından daha açık renkte olan kalçaları göründü. Bir elini sırtına yasladı, diğer eliniyse yavaş yavaş keskiye doğru götürüyordu, parmak uçlarından damlayan su damlaları keskiye değince cızırdıyordu keski. Su damlaları keskinin üzerinde dans ediyor, tıslıyor, gittikçe küçülüyor, küçülürken birleşip yuvarlak bir şekle bürünüyor, başta büyük olan yuvarlak ânında küçülmeye başlıyor, sonundaysa yok oluyordu. Parmak uçlarında keskinin sıcaklığını hissetti, o yanma hissi doğrudan kalbine yürüdü.

"Hay anasını, ne yaptığını sanıyorsun orada, öylè kıçını havaya dikip, kapitalizm yolunda yürüyenler gibi poz mu veriyorsun yoksa?" diye bağırdı genç usta köprünün altından.

Kara Çocuk keskiyi aldığında eli titredi, sol eliyle pantolonunu çekiştirerek sakince geri yürüdü. Genç usta, Kara Çocuk'un elinden yükselen sarı dumanları gö-

rünce bakışlarını felçli birinin gözleri gibi dumana kilitleyip şöyle bağırdı: "At onu, at onu elinden!" Sesinin tonu değişmişti, kedi gibi cırlamaya başlamıştı şimdi: "Atsana şunu elinden, seni küçük piç kurusu!"

Kara Çocuk, genç ustanın önünde yere çömelip avucunu açtı, elini birkaç kez sallayınca keski yere düşüp iki kez yuvarlandıktan sonra genç ustanın ayağının dibinde durdu. Sonra yerde öyle çömelmiş bir halde genç ustanın yüzüne baktı.

Genç ustanın tüm vücudu titremeye başladı. "Bana bakma öyle, seni itin dölü, bakma bana." Yüzünü başka yöne çevirdi genç usta. Kara Çocuk ayağa kalkıp köprünün dışına doğru yürüdü... Köprünün altından çıktıktan sonra bir süre batıdaki göğe baktığını hatırladı, gökte bir tane bile bulut yoktu, sadece beyaz ve zayıf bir ay vardı küçük bir bulutu andıran...

Düşünmekten yorulmuştu, kulakları uğulduyordu. Tabureden kalkıp yaşlı ustanın döşeğine uzandı. Ceketini katlayıp yastık yaptı kendine, gözleri farkına bile varmadan kapanıverdi hemen. Birinin yüzüne ve eline dokunduğunu duyumsadı sonra, acımıştı ama katlandı bu acıya. İki su damlası tüm ağırlığıyla düşüverdi birden, iki dudağının arasına düştü biri, hemen yutuverdi onu; diğeriyse burnunun ucuna düştü, içine çekince burnu ekşidi biraz.

"Kara Çocuk, Kara Çocuk, uyan hadi, yemek vakti."

Burnunun çok kötü acıdığını hissetti, telaşla ayağa kalkınca genç kadını gördü. İki damla gözyaşı gözlerinden dışarı süzülmek istiyordu, ama kendini zorlayınca boğazından aşağıya göndermeyi başardı onları.

"Al bunu." Genç kadın allı morlu eşarbını çözdü. Eşarbın içinde iki tane çörek vardı. Birinin içinde salatalık turşusu vardı, diğerindeyse taze soğan. Genç kadının uzun mu uzun sarı saçlarından bir tel düşmüştü çörekle-

rin üzerine. Genç kadın saç telini iki parmağının arasına alıp yavaşça yere bıraktı, yere düşen saç telinin çıkardığı sesi dinledi Kara Çocuk.

"Ye hadi, seni küçük köpek!" dedi genç kadın çocuğun ensesini okşarken.

Kara Çocuk çörekleri yemeye başladı, çörekleri yerken bir yandan da genç kadını izliyordu.

"Elini nasıl yaktın? O tek gözlü ejderha mı yaptı bunu sana? Yoksa beni ısırmak mı istiyorsun yine? Şu azı dişlerinin keskinliğine bak hele."

Çocuğun kulakları yelpaze gibi sallandı, sol eliyle çörekleri, sağ eliyle de salatalık turşusuyla taze soğanı kaldırıp yüzünü kapattı.

3

Gece nasıl olduysa bir fırtına çıkmıştı. İşçiler sabah erkenden işbaşı yaptıklarında taşların tertemiz yıkanmış ve kumların düzleşmiş olduğunu gördüler. Bent kapağının altındaki havzanın suyu iki katına çıkmıştı, suyun parlak mavi yüzeyinde kuzgun karası birkaç bulut yansıyordu. Hava bir anda soğumuştu sanki, köprünün gözlerinden sonbahar rüzgârı esiyordu, denizi andıran jüt tarlasından gelen hışırtılarla birlikte ta içlerinden üşümeye başlamıştı insanlar. Yaşlı demirci ustası zırh gibi parlayan kapitone ceketini giymişti üzerine, bütün düğmeleri kopmuş olduğundan ceketinin iki yakasını sıkıca göğsünün önünde birleştirip kırmızı plastikten bir elektrik kablosu bağlamıştı beline. Kara Çocuk'un üzerindeyse o kısa pantolon vardı hâlâ, yalınayak ve sırtı çıplaktı yine, ama soğuktan hiç de etkilenmişe benzemiyordu. Kısa panto-

lonunu tutan kuşağını bir yere mi koymuştu artık ya da kaybetmiş miydi bilinmez, onun yerine kırmızı plastikten bir elektrik kablosu bağlamıştı beline o da. Saçları şu birkaç günde deli gibi uzayıp yarım santime ulaşmıştı, saç telleri kirpi dikeni gibi dikiliyordu. Onun suyun içine gömülmüş taşların üzerinde yalınayak yürümesini izleyen işçilerin yüzlerinden merhamet ve hayranlık okunuyordu.

"Üşümüyor musun?" diye sordu yaşlı usta alçak sesle.

Kara Çocuk, şaşkınca baktı ona, sanki sorusunu anlamamış gibi. "Sana soruyorum! Üşümüyor musun?" diye sesini yükseltti yaşlı usta. Gözlerindeki şaşkın ifade kayboldu birden, başını eğip ateş yakmaya koyuldu. Sol eliyle nazikçe körüğü pompalayıp sağ eliyle küreği tutarken buğday saplarının yanmasını izliyordu. Yaşlı usta döşeğinin üzerindeki yağlı ceketini alıp Kara Çocuk'un sırtını örttü. Kara Çocuk bundan çok rahatsız olmuş olacak ki ceketin altında kıvranmaya başladı. Yaşlı usta yanından ayrılınca ceketi çıkarıp döşeğin üzerine bıraktı. Yaşlı usta, başını iki yana salladıktan sonra yere çömelip sigara içmeye koyuldu.

"Kara Çocuk, boşuna fırının yanından ayrılmak istemiyorsun, demek böyle ısınıyorsun, hay anasını, küçüksün ama az da anasının gözü değilsin," dedi genç usta bıkkın bir esnemeyle.

Şantiyede bir ıslık duyuldu sonra, Müdür Yardımcısı Liu işçileri yanına çağırıyordu. İşçiler bent kapağının altında güneş gören bir yere toplandılar, erkekler kollarını önlerine çaprazlamış bir halde ayakta dikiliyor, kadınlarsa delinmiş ayakkabı tabanlarını tamir ediyorlardı. Kara Çocuk, köprünün yedinci sütunun üzerindeki çıkıntıya gizli bir bakış attı, içine bir kuşku düşmüştü. Müdür Yardımcısı Liu, "Hava soğudu," dedi, "toprak buzlanmaya başlamadan önce temel için beton dökülmesi gerek, bu

nedenle herkes mesaiye kalacak. Bugünden itibaren akşam yediden ona kadar mesai yapılacak, günlük fazladan iki yüz elli gram tahılla iki *fen* mesai ücreti alacak herkes." Kimse şikâyet etmedi bu durumdan. İki yüzden fazla yüzün üzerinde hepsi birbirinden farklı ifadeler oluştu ama. Kara Çocuk duvarcı ustasının solgun yüzünün önce kırmızıya, sonra da mora çaldığını gördü, genç kadının pembe yüzüyse önce griye, sonra da beyaza çaldı.

O akşam üç tane lüks lambası yakıldı şantiyeyi aydınlatmak için. Lambaların göz acıtan akkor ışıklarından biri duvarcı ustalarının çalışma alanını aydınlatıyordu, diğeriyse taş kıran kadınların çalışma alanını. Kadınların çoğu, evde kendilerini çocukları ve ev işleri beklediğinden, iki yüz elli gram tahılla iki *fen* mesai ücretini almak istemedi. Lüks lambasının altında sadece bir düzine genç kadın kaldı. Köyleri uzak olduğundan cesaretlerini toplayıp birbirlerine iyice sokularak köprünün gözlerinin birinin altında uyudular o gece, gözün iki ucunu ahşap kapaklarla kapattılar, içeri girip çıkmalarını kolaylaştırmak için ön tarafta bir açıklık bıraktılar. Juzi bazen köprünün altında uyuyor, bazen de köyüne dönüyordu uyumak için (köyde bir kuzeni vardı, kuzeninin kocası ilçede geçici bir işte çalışıyordu, kocasının eve dönmediği geceler kuzeni yatıya çağırıyordu onu). Üçüncü lüks lambası demirci ustalarının fırınının bulunduğu göze konulmuştu, yaşlı ustayı, genç ustayı ve ufaklığı aydınlatıyordu. Duvarcı ustalarının çalışma alanında çekiç sesleri yankılanıyor, keskinin taşları kemirme sesleri duyuluyor, arada sıradaysa kırmızı kıvılcımların parladığı görülüyordu. Duvarcı ustaları çok sıkı çalışıyorlardı, genç duvarcı ustası kot ceketini çıkarınca kırmızı gömleği meşale gibi parlamaya başladı. Genç kadınlar lüks lambasının altına oturmuş, birbirinden güzel hayaller kuruyorlardı. Bazen yüksek sesli kahkahalar atıyor, bazen de

fısıldayarak konuşuyorlardı kesik kesik taş kırma seslerinin arasında. Kadınların konuşmalarının arasındaki boşluğu akıp giden nehrin sesi dolduruyordu. Juzi çekicini yere bıraktı, sessizce ayağa kalkıp nehre doğru yürümeye başladı. Lüks lambasının yarattığı gölge kumlu zemin üzerinde boylu boyunca uzanıyordu. "Dikkat et de tek tabancanın biri kaçırmasın seni," diye seslendi genç kadınlardan biri arkasından. Juzi çabucak çıkmıştı ışığın çemberinden. Bu sırada her bir ışık huzmesinin parlak, beyaz dikenleri olan küçük birer topa dönüştüğünü gördü, bu dikenli toplar ona uzanmaya çalışıyor, ama ona ulaşamadan, tam önünde duruyorlardı, dikenlerini ucu kırmızı ve yumuşaktı. Daha sonra yeniden ışığa doğru yürümeye koyuldu. Kara Çocuk'un ne yaptığını görmek istedi birden, lüks lambasının ışığından sakınarak köprünün birinci sütununun gölgesine attı kendini.

Kara Çocuk'un küçük bir cin gibi canla başla çalıştığını gördü, lüks lambasının kar beyazı ışığı çocuğun çıplak sırtını üzerine bir kat sır çekilmiş gibi aydınlatıyordu. Seramik hamuru gibi bakıra çalıyordu derisinin rengi, hem esnekti hem de dayanıklı, hiçbir şey nüfuz edemezdi içine. Biraz kilo almıştı Kara Çocuk, hiç değilse kaburgalarıyla derisi arasına bir şeyler girmişe benziyordu. Ne de olsa her öğle mutfaktan yiyecek bir şeyler getiriyordu çocuğa. Kara Çocuk yemek yemek için nadiren giderdi eve, akşamlarıysa sadece uyumak için, bazen de eve hiç gitmediği olurdu – bir keresinde sabahın köründe köprünün altından çıkarken görmüştü onu genç kadın, saçlarında saman kırıntıları vardı çocuğun. Kara Çocuk iki eliyle körüğü pompalıyordu şimdi, işini öyle nazik hareketlerle yapıyordu ki sanki o körüğü pompalamıyormuş da körük onu pompalıyormuş gibi görünüyordu. Vücudu bir öne bir arkaya sallanırken tembel bir nehirde süzülen bir karpuzu andırıyordu kafası, kara gözlerinin

içinde bir aşağı bir yukarı salınan iki parlak kıvılcım, zarif hareketle uçuşan iki ateşböceğini andırıyordu.

Genç demirci ustası örsün yanında her zamanki alışılmış duruşuyla ayakta duruyordu, iki eli balyozuna yaslanmış, başı yana eğik, bakışları sabit bir noktaya kitlenmiş, bu haliyle derin düşüncelere dalmış küçük bir horozu andırıyordu.

Yaşlı demirci ustası fırından kızgın bir keski çıkardı, Kara Çocuk da aşınmış başka bir keskiyi alıp yerine koydu. Isınmış keskiler ara ara yeşile çalan bir beyazlıktaydı. Yaşlı usta keskiyi örsün üzerine koyup çekiciyle keskinin yanlarını dövmeye başladı, genç usta balyozunu tembelce yukarıya kaldırdı, balyozu sanki bir jüt sapıymış gibi havaya savurup hafifçe keskinin üzerine indirince dört bir yana göz kamaştıran kıvılcımlar saçıldı. Duvara çarpan kıvılcımlar daha küçük parçalara ayrılıp yere düştüler, Kara Çocuk'un azıcık dışarı çıkmış göbeğine çarpan kıvılcımlarsa oradan hafif bir sıçrayışla havada güzel bir yarım daire çizdikten sonra yere düştüler. Kıvılcımlar Kara Çocuk'un göbeğine çarptıktan sonra havada süzülürken ısı ve ses çıkardılar. Balyozun ilk darbesinden sonra sanki rüyadan uyanırmış gibi kaslarını gerdi genç usta, ardından daha hızlı çalışmaya başladı, genç kadın duvarın üzerinde dans eden garip gölgeler gördü, kulaklarında metalin metale vururken çıkardığı tak tak tak tak sesleri yankılandı. Genç usta çeliğe şekil vermekte çok yetenekliydi, yaşlı usta sol elindeki küçük çekiçle örse hafif darbeler vurmaktan başka bir şey yapmadı. Genç usta keskinin neresine vuracağını çok iyi biliyordu. Yaşlı usta keskiyi örsün üzerinde ters çevirdi, gözleri ve aklıyla keskinin neresinin dövüleceğini tayin eder etmez, genç ustanın balyozu ânında oraya iniyordu, hatta bazen yaşlı ustanın tahmininden bile önce.

Genç kadın hayrete düşmüş bir halde genç ustanın

yeteneklerini izlerken Kara Çocuk ve yaşlı ustayı da izlemeyi ihmal etmiyordu. Çeliğin dövülmesinin en heyecan verici anları Kara Çocuk'un en hissiz durduğu anlardı (hatta gözlerini bile kapatıp körükle birlikte aynı anda nefes alıp veriyordu), yaşlı ustası içinse en hüzünlü anlardı bunlar, genç usta keskiyi değil de sanki yaşlı ustanın onurunu dövüyordu.

Şekli verildikten sonra yaşlı usta ardına dönüp keskiye su vermeye gidiyordu, bu sırada genç ustaya anlamlı bir bakış atıp ağzının kenarlarına küçümseyen bir ifade yerleştiriyordu. Genç usta, ustasının her hareketini gözlerini bile kırpmadan izliyordu. Genç kadın yaşlı ustanın kovanın içindeki suyun sıcaklığını eliyle kontrol etmesini, keskiyi yukarıya kaldırıp incelemesini, bir karides gibi öne eğilip kovanın içindeki suya bakmasını, keskinin ucunu çok dikkatli bir şekilde deneme amaçlı olarak suyun içine sokmasını, kovanın içindeki suyun cızırdamasını, çok ince bir buharın kovadan yukarıya doğru süzülüp yaşlı ustanın kırmızı burnunun önünü kapatmasını izledi. Yaşlı usta çok kısa bir süre sonra keskiyi göz hizasına kadar kaldırıp incelemeye başladı yine, sanki iğneye iplik geçirecekmiş ya da keskinin üzerinde oluşmuş harika desenleri inceliyormuş gibi görünüyordu bu haliyle. Mutluluktan uçuyormuş gibi bir ifade yerleşmişti yüzüne, yüzündeki her bir kırışıklıktan mutluluk fışkırıyordu. Sanki tam da beklediği cevabı almış gibi başını salladı sonra, keskinin tamamını suyun içine sokunca kovadan dalga dalga yükselen dumanlar köprünün altını mantar şeklinde bir bulutla kapladı. Lüks lambasının ışığı kırmızıya, köprünün altında geri kalan her şeyse hareket eden bir pusa büründü. Pus dağılınca her şey eski haline döndü yine, Kara Çocuk körüğü sanki rüya görürmüşçesine pompalıyordu hâlâ, genç usta horoz pozunda kara kara düşünüyordu hâlâ, yaşlı ustanın hünnabı andıran yüzü,

lakeyle boyanmış gibi duran gözleri ve üzeri bokböceğini andıran yara izleriyle dolu olan kolları hâlâ olduğu gibi yerinde duruyordu.

Yaşlı usta eline başka bir keski aldı, sonrasında olanlar az önce anlatılanların tekrarıydı, sıra tam çeliğe su vermeye gelince bazı küçük değişiklikler yaşandı ama. Eliyle suyu kontrol etti. İçine soğuk su ekledi. Halinden memnun görünüyordu. Keskiyi tam suyun içine daldıracaktı ki genç usta bir hışım kovanın yanına gelip sağ elini suyun içine soktu. Yaşlı usta hiç düşünmeden kızgın keskiyi genç ustanın sağ kolunun üzerine bastırdı. Yanmış et kokusu köprünün altından süzülerek dışarı çıkıp doğruca genç kadının burun deliklerine girdi.

Acıdan yüksek sesle feryat eden genç usta belini doğrulttu, yüzünde pis bir sırıtmayla yaşlı ustaya şöyle bağırdı: "Usta, üç yıl oldu!"

Yaşlı usta keskiyi kovanın içine bıraktı, fokurdamaya başlayan su köprünün altını yeniden buhara boğdu. Genç kadın onların yüzlerini göremiyordu, ama yaşlı ustanın sisin içinden şöyle dediğini duydu: "Bunu iyi hatırla!"

Genç kadın buharın dağılmasını beklemeden uzaklaştı oradan, ağzını tüm gücüyle kapayıp midesinde çalkalanan acı sıvıların dışarıya çıkmasını önledi. Bir taş yığınının önüne oturmadan önce yanındaki bir kadın alaycı bir tavırla şöyle sordu ona: "Juzi, ne zamandır ortalıkta yoktun, yoksa o delikanlıyla jüt tarlasına mı gittiniz?" Ona cevap bile vermedi, sadece sataşmasını dinlemekle yetindi. İki parmağıyla boğazını çimdikleyip ses çıkarmamaya çalıştı.

Mesai bitimi düdüğü çaldı. Genç kadın tam üç saattir rüyadaymışçasına düşünüp duruyordu. "Erkeğini mi düşünüyorsun yoksa? Juzi?" "Hadi yürü, Juzi." Kadınlar ona seslendiler. O ise yerde oturmuş, lüks lambasının ışığı altında titreşen gölgeleri izliyordu.

"Juzi," diye seslendi tam arkasında duran genç duvarcı ustası, "kuzeninden mesaj getirdim sana, bu gece onda kalmanı istiyor senden, sana eşlik etmemi ister misin?"

"Eşlik etmek mi? Kiminle konuşuyorsun?"

"Sana diyorum, bir şeyin mi var? Hasta mısın?"

"Kim hasta?"

"Sana diyorum!"

"Deme öyleyse."

"Gidelim mi?"

"Gidelim."

Taş köprünün altındaki su çağıldarken duruverdi Juzi. Duvarcı ustası sadece bir adım uzağındaydı onun. Juzi ardına dönünce bent kapağının batısındaki birinci gözün içinin hâlâ aydınlık olduğunu gördü, diğer iki lüks lambası çoktan söndürülmüştü. Bent kapağına doğru yürümeye başladı.

"Kara Çocuk'u mu arıyorsun?"

"Onu görmek istiyorum."

"Birlikte gidelim, şu küçük piç kurusu yok mu, dikkat et de köprüden aşağıya düşme."

Juzi, duvarcı ustasının kendine çok yakın olduğunu duyumsadı, onun "pıt pıt" diye atan kalbini duyabiliyordu. Yürüdüler de yürüdüler. Genç kadın başını yana eğince duvarcı ustasının güçlü omzuna düşüverdi başı, hafifçe arkaya yaslanınca kaslı bir kol tarafından sarmalandı hemen. Duvarcı ustası, o büyük eliyle, buharda pişmiş mısır ekmeğini andıran memelerine uzanıp okşayınca genç kadının kalbi güvercin gibi kanatlarını çırpmaya başladı göğsünün altında. Hiç durmadan bent kapağına kadar ilerlediler, ışık çemberinin içine girmeden önce ustanın elini memelerinin üzerinden uzaklaştırdı. Usta da anlayışla kolunu serbest bıraktı.

"Kara Çocuk!" diye seslendi genç kadın.

"Kara Çocuk!" diye seslendi duvarcı ustası da.

Genç demirci ustasının yanakları seğirdi o tek gözüyle ikisine birden bakınca. Yaşlı demirci ustası döşeğinin üzerine oturmuş, iki eliyle çubuğunu tutuyordu sanki tabanca tutuyormuşçasına. Koyu kırmızıya çalan Juzi ile açık sarıya çalan duvarcı ustasını baştan aşağıya süzdükten sonra yorgun ama kibar bir ses tonuyla, "Oturup bekleyin, birazdan gelir," dedi.

... Kara Çocuk elinde boş bir kovayla sete tırmanıyordu. O gün mesai bittikten sonra genç demirci ustası tembel tembel gerinip şöyle demişti ona: "Açlıktan ölüyorum. Kara Çocuk, şu kovayı alıp kuzeydeki bahçeye git de biraz tatlı patatesle turp getir, gece atıştırırız."

Kara Çocuk uykulu gözlerle yaşlı ustaya bakmıştı. Yaşlı usta döşeğinin üzerinde dövüşte yenilince tüyleri dağılmış bir horoz gibi oturuyordu.

"Ne diye bön bön bakıyorsun öyle? Seni küçük piç kurusu, sana dediğimi yap hemen," dedi genç usta yukarıya doğru gerinip boynunu esneterek. Döşeğinin üzerine çökmüş olan ustasını süzdü bir süre. Kolundaki yanıklar çok acıyor, ama elinde duyumsadığı hoşnutluk kolundaki acıyı bastırıyordu, sıcaklık tam kararında ve kesinlikle harikaydı.

Kara Çocuk kovayı alıp sendeleyerek dışarı çıktı. Köprünün altından dışarıya adımını atar atmaz sanki bir kuyunun içine "cumburlop" düşermiş gibi hissetti, dışarısı öyle karanlıktı ki gözleri parlıyordu ara sıra, korkuyla yere çömelip gözlerini kapadı, gözlerini açtığında göğün renginin biraz daha açılmış olduğunu gördü, gökte parlayan yıldızlar onun ve şu koyu gri yeryüzünün üzerine vuruyordu ılık ılık...

Setin üzerindeki akasya ağaçlarının dalları birbirine geçmişti, bir eliyle uzanıp dalları ayırdıktan sonra omuzlarını kaldırıp yürümeye başladı. Islak dalları ve dalların

uçlarındaki olgunlaşmış tohumları okşayınca akasyanın acı kokusu vurdu yüzüne. Ayağı yumuşak ve ılık bir şeye çarptı, ardından bir cıvıltı duyuldu ayağının altından, daha onun bıldırcın olduğunu anlayamadan kanatlarını açıp uçuverdi kuş, sonra da kara bir taş gibi jüt tarlasının içine düştü. Ayağıyla kuşun az önce dinlendiği yeri yokladı suçluluk duygusu içinde, yuvanın içi kuruydu, üzerlerinde hâlâ kuşun sıcaklığını taşıyan kuru otlarla kaplıydı. Setin üzerinde dururken duvarcı ustasıyla genç kadının kendine seslenmelerini dinledi. Kovaya şöyle bir vurunca sesler de kesildi. Bu sırada önünde uzanan nehrin parıldayarak aktığını duydu, artık hangi ağaca konmuşsa bir baykuşun tiz çığlığını duydu köyün içinden gelen. Üvey anası iki şeyden korkardı: şimşekten ve baykuş sesinden. Göğün her gün gürlemesini ve üvey anasının penceresinin önünde her gece bir baykuşun tiz çığlıklar atmasını diledi. Dalların üzerindeki çiy taneleri kolunu ıslatmıştı, kolunu kısa pantolonuna sildi. Set yolunu geçtikten sonra aşağıya doğru yürümeye başladı. Gözleri karanlığa alışmıştı artık, her şeyi çok net bir şekilde görebiliyordu, hatta toprağın kahverengisiyle tatlı patates yapraklarının moru arasındaki o küçük farkı bile seçebiliyordu. Yere çömelip toprağı biraz eşeledikten sonra bulduğu ilk tatlı patatesi tuttuğu gibi kovanın içine attı, patates kovanın içinde takırdadı biraz. Toprağı biraz daha eşeledikten sonra bir şeyin parmak uçlarından tatlı patates yaprağının üzerine düştüğünü duydu. Sol eliyle sağ elini yoklayınca kırılmış tırnağının tamamının düşmüş olduğunu fark etti. Kova iyice ağırlaşmıştı artık, yerden doğrulup kuzeye doğru yürümeye başladı. Turp bahçesine geldiğinde birbiri ardına sıralanmış olan tam altı tane turp topladı, turpların püsküllerini koparıp püsküller yere, turplarıysa kovanın içine fırlatıyordu...

"Kara Çocuk'u nereye gönderdin?" diye sordu duvarcı ustası genç demirci ustasına.

"Ne diye endişeleniyorsun? Senin oğlun değil ya!" dedi genç usta.

"Kara Çocuk nerede?" diye sordu genç kadın iki gözünü genç ustanın tek gözüne dikip.

"Bekleyin biraz, tatlı patates toplamaya gitti. Gitmeyin sakın, gelince tatlı patates pişiririz," dedi genç usta kibarca.

"Hırsızlık yapmaya mı gönderdin onu?"

"Ne hırsızlığından bahsediyorsun sen? Evine götürmediği sürece çalmış sayılmaz aldığını!" dedi genç usta haklı olduğundan emin bir tavırla.

"Neden kendin gitmedin o zaman?"

"Onun ustasıyım ben."

"Köpek boku!"

"Köpek bokuysa köpek boku!" dedi genç usta tek gözü parlarken, ardından köprünün dışına doğru şöyle sövdü: "Hay anasını, tatlı patates toplamaya hangi cehenneme gittin? Arnavutluk'a mı?"

Kara Çocuk omuzları ortada kavuşmuş bir halde iki eliyle kovayı taşırken sendeleyerek köprünün altına girdi, tüm vücudu sanki yerde yuvarlanmış gibi çamura bulanmıştı.

"Ey, oğlum, amma kötü niyetli çıktın ha, ben sana birkaç tane al demiştim, sense bir kova toplamışsın!" diye yüksek sesle şikâyetini dile getirdi genç usta, ardından da şöyle buyurdu: "Hadi gölete git de bir güzel yıka bakalım şu turpları."

"Hayır, ona iş yaptırmayı bırak artık," dedi genç kadın, "sen patatesleri pişir, turpları ben yıkarım."

Genç usta tatlı patatesleri ocağın yanına yığıp sakince ateş yaktı. Juzi turpları getirip temiz bir taşın üzerine koydu. Turplardan biri yere düştü, yerde yuvarlanıp bir güzel çelik talaşına bulandıktan sonra duvarcı ustasının ayağının dibinde durdu, o da yere eğilip aldı turpu.

"Ben gidip yıkayayım yine."

"Boş ver, şu beş büyük turp bolca yeter bize," dedi duvarcı ustası elindeki turpu örsün üzerine bırakırken.

Kara Çocuk körüğün önüne gidip körük kolunu genç ustanın elinden aldı. Genç usta, genç kadına bir bakış atıp şöyle dedi Kara Çocuk'a: "Biraz dinlen sen, seni küçük piç kurusu. Boş boş dururken ellerin mi kaşınıyor yoksa? Tamam, buyur senindir, sonra beni suçlama da, acele etme, ne kadar yavaş yaparsan o kadar iyi, yoksa yanıverir hepsi."

Duvarcı ustası ile Juzi köprü gözünün batı duvarına karşı oturdular. Genç usta, Kara Çocuk'un arkasına oturdu. Yaşlı ustaysa yüzünü güneye verip kuzeydeki döşeğinin üzerine oturdu, ateşi çoktan sönmüş olmasına rağmen ellerini dizlerinin üzerine koymuş, iki eliyle çubuğunu tutuyordu hâlâ.

Gece ilerlemişti, Kara Çocuk körüğü yavaşça pompalamaya devam ediyor, körükten çıkan havanın sesi bebek horlamasını andırıyordu. Nehirden gelen su sesi giderek keskinleşiyordu, şekle ve renge bürünmüştü sanki, hem kokusu alınabiliyor hem de görülebiliyordu şimdi. Setin üzerinde birbirini kovalayan küçük hayvanlar varmışçasına belli belirsiz gölgeler oynaşıyordu, hayvanların pençeleri kumun üzerinde ipince hayvan tüyleri kadar cılız bir ses çıkararak nehrin parlak müziğinin içine nüfuz ediyordu ince ve uzun, gümüş bir iplik gibi. Bent kapağının kuzeyindeki jüt tarlasının içinden aralıksız bir hışırtı yükseliyor, jütler birbirlerine çarpışıp duruyordu, bir süre salındıktan sonra sakinleştiler. Tüm şantiyede sadece bir tane lüks lambası kalmıştı yanmakta olan, başta diğer iki lüks lambasının etrafında ışığa uçan böcekler, kısa bir şaşkınlıktan sonra demirci fırınının yanına doğru uçuşup ışığa kavuşmak adına lüks lambasının camına çarpmaya başladılar. Genç usta lüks lambasının ayarıyla

oynayınca lambadan bir hışırtı yükseldi. Lambanın camındaki çatlaktan kendini deli gibi içeriye atan bir cırcırböceği asbest filamana çarpınca köprünün altı kararıverdi birden. Kısa bir süre sonra içeridekiler birbirlerinin yüzünü seçmeye başladı yeniden. Kara Çocuk'un körüğü pompalarken çıkardığı hava, fırının ateşini yumuşak, kırmızı bir ipek gibi dalgalandırıyor, köprünün altını pişmiş tatlı patates kokusu kaplıyordu. Genç usta tatlı patatesleri kerpeteniyle bir bir çevirdi. Koku giderek yoğunlaştı, sonunda ellerindeki tatlı patates ve turpları yemeye başladılar. Kabuğu soyulan tatlı patateslerden beyaz dumanlar çıkıyordu, soğuk bir ısırık, sıcak bir ısırık, yalayıp yutarak bir ısırık, tadını çıkara çıkara bir ısırık, şapır şupur, hapur hupur, burun uçlarından süzülen ter damlaları. Genç usta diğerlerinden fazladan bir turp, iki de tatlı patates yedi. Yaşlı ustaysa ağzına bir lokma bile koymadan orada öylece oturdu heykel gibi.

"Kara Çocuk, eve mi döneceksin?" diye sordu genç kadın.

Kara Çocuk dilinin ucuyla dudaklarının kenarında kalan tatlı patates artıklarını yaladı, o küçük karnı iyice şişmişti.

"Üvey anan kapıyı açık bırakmış mıdır senin için?" diye sordu duvarcı ustası, "Yoksa burada buğday saplarının üzerinde mi yatacaksın?"

Kara Çocuk öksürdü. Bir tatlı patates kabuğunu fırının içine attı, körüğü birkaç kez pompalayınca kabuk kıvrılıverdi hemen, kabuk tutuşunca içeriyi yanık kokusu kapladı.

"Ne yakıyorsun öyle, seni küçük piç kurusu?" dedi genç usta, "Eve dönme, seni evlat edineyim, hem evlatlığım hem de çırağım olursun, gezmedik dağ taş bırakmayız seninle, güzel yiyecekler yedirir, içkinin kalitelisini içiririm sana, sözüm söz."

Genç ustanın sözü daha bitmemişti ki hüzünlü bir şarkının melodisi yankılanmaya başladı köprünün altında. Duvarcı ustasının tüyleri diken diken oldu mutluluktan, bu şarkı ya da aryanın sözlerini daha birkaç gün önce duymuştu daha.

"Süvari kılıcın, edebiyat bilgin ve genç yaştaki yiğitliğin aşkına senin, peşinde avareyim, nehirleri gölleri aştım soğuk moğuk dinlemeden, dünyadaki acıların hepsini tattım birer birer."

Yaşlı demirci ustası sırtını bent kapağına dayamıştı, kapağın üzerindeki çatlaklardan jüt tarlasından gelen bir rüzgâr esince başının üzerinden, ustanın başındaki beyaz saç telleri fırının içinde dans eden kömür alevlerine eşlik edip dalgalanmaya başladı. Sonsuz bir hüzün okunuyordu ustanın yüzünde, yanaklarındaki iki ince çene kası solucan gibi kıvrılıyor, iki gözü kömür gibi yanıyordu.

... Üç yıl aynı yastığa baş koyduğumuzu unuttun mu yoksa, yağmur bulutları gibi nasıl da geldi geçti, o kadar çok aşk, gübreye karıştı şimdi. Yaz geceleri kölen olup yelledim seni, kış geceleri ayağını ısıttım, göğsümdeki hoş kokulu kavun, karnımdaki fırın... Ama sen süvari atın ve yüksek mevkinle asilzadem ve de dönüm dönüm verimli topraklarınla bırakıp gittin beni karının o güzelim yatak odası hatırına, ben, ben, ben, bense sefil bir köleyim...

Genç kadın yüreği ağzında, ağzı yarım açık kalmış bir halde, kirpiklerini bir an bile kırpmaksızın, yaşlı ustanın üzerinde binlerce ifade barındıran, hafifçe yukarı kalkmış olan yüzüne ve uzun, ince boynunun üzerinde bir cıva damlası gibi durmadan bir aşağı bir yukarı hareket eden âdemelmasına bakıyordu. Bu dokunaklı ve kederli melodi sonbahar yağmuru gibi genç kadının kalbindeki toprağın üzerini dövüyordu, tam ağlamak üzereydi ki melodi daha canlı bir ihtişama yükselip uçsuz bucaksız bir hal alınca genç kadının kalbi rüzgârda savrulan bir söğüt dalı

gibi titremeye başladı, aynı zamanda bir karıncalanma hissi duydu omurgasından başına doğru yürüyen, sonunda içgüdüsel bir hareketle duvarcı ustasının omzuna yaslandı, duvarcı ustasının büyük ve nasırlı elini iki elinin arasına aldı, gözleri dolmuştu, vücudunu ve zihnini yaşlı ustanın şarkısına ve ruh haline bırakıverdi. Yaşlı ustanın çökmüş yüzü göz kamaştırıcı bir aydınlıkla parlarken onun şarkısında kendi geleceğini görüyordu sanki genç kadın...

Duvarcı ustası kollarını şefkatle genç kadına dolayıp o büyük elini hafifçe genç kadının sert göğsüne bastırdı. Kara Çocuk'un arkasında oturan genç demirci ustası kıpırdanmaya başladı, ustasının eşek gibi anırdığını düşünüyordu kulağı tırmalayan çirkin bir sesle. Çok kısa bir süre sonra bu anırmayı bile duymaz oldu. Kalçalarının üzerinde yarı oturur pozisyona geçti, başını yana yatırınca sol gözü de onunla birlikte ayaklanmış gibi göründü, bir pençeye dönüşen bakışı genç kadının yüzünü tırmalayıp ele geçirdi. Duvarcı ustası elini şefkatle genç kadının göğsüne bastırdığında genç demirci ustasının karnında bir ateş yandı, boğazına hücum eden alevler burun deliklerinden ve ağzından dışarı püskürüyordu. İyice gerilmiş bir yayın üzerine çömelmiş olduğunu duyumsadı, eğer kendini bıraksa havaya fırlayıp bent kapağının yarım metre kalınlığındaki betonarme yüzeyine çarpacaktı, tuttu kendini ama, dişlerini gıcırdatarak.

Kara Çocuk körüğün koluna iki elle asıldı, fırının içindeki ateş çoktan zayıflamıştı bile, biri mavi, diğeri sarı, iki alev kömürlerin üzerinde dans ediyordu, arada sırada hava akımının etkisiyle yukarıya doğru yükselen alevler fırının en tepesine kadar çıkıp orada bir anlığına titreştikten sonra insan hareketiyle aşağıya düşüyorlardı. Kara Çocuk etrafındakileri umursamaz bir ruh haliyle her bir alevi birer gözüyle yakalamaya çalışıyordu, bir gözüyle sarı olanı,

diğeriyle de mavi olanı, her seferinde başarısız oldu ama, bakışını ikiye bölemedi bir türlü. Hevesi kırılınca bakışlarını ateşten uzaklaştırıp bir süre sağa sola bakındı, en sonunda fırının önündeki örsün üzerine yoğunlaştı. Örs, devasa bir canavar gibi yere çömelmiş oturuyordu. Ağzını ilk kez kocaman açıp içini çekti (bu iç çekiş yaşlı ustanın şarkısının içinde boğuluverdi ama). Kara Çocuk'un büyük ve parlak gözleri ışıldak gibi parlamaya başladı. Tuhaf bir güzelliği olan bir manzaraya şahit oluyordu: Örsün pürüzsüz yüzeyi maviyle yeşil arası bir renkte soluk soluk parlıyordu. Maviyle yeşil arası soluk soluk parlayan örsün üzerinde altın sarısı bir turp vardı. Turpun şekli ve boyutu bir armuda benziyordu, bir de kuyruğu vardı, kuyruğunun üzerindeki her bir tel altındandı. Turp kristal berraklığındaydı ve çok zarif görünüyordu. Altın sarısı, saydam kabuğunun içinde yaşıyormuşçasına kıpırdanan gümüş grisi bir sıvı vardı. Turpun dış hatları harikaydı, o güzelim kıvrımlarından altın sarısı ışınlar saçıyordu etrafa. Bu ışınların kimi uzun, kimiyse kısaydı; uzun olanlar buğday başağına, kısa olanlarsa kirpiğe benziyordu, hepsi de altın sarısı rengindeydi.

... Yaşlı demirci ustasının şarkısı çok ama çok uzaklara itilmişti şimdi, bir sineğin vızıltısını andırıyordu. Kara Çocuk bir gölge gibi süzülerek körüğün yanından geçip örsün önünde durdu, çamura ve kömür tozuna bulanmış, ezilmiş ve yanmış olan o küçük eli uzanırken titremeye başladı... Kara Çocuk'un eli tam turpa değecekti ki genç demirci ustası birden öne doğru atılıp bir su kovasına tekme attı, yere dökülen su yaşlı ustanın döşeğini ıslattı. Turpu ele geçiren genç ustanın tek gözü kan çanağına dönmüştü. "Seni küçük piç kurusu! Seni aptal köpek! Seni kancık! Bir de kalkmış turp mu yiyeceksin? Karnım cayır cayır yanıyor, boğazımdan dumanlar yükseliyor, susuzluğumu dindirebilecek tek şey de

bu!" Genç usta turpu dişlemek için iki sıra kapkara dişin sıralandığı ağzını kocaman açtı. Kara Çocuk nadiren gösterdiği bir çeviklikle sıçradı, çırpı gibi ince kollarını genç ustanın dirseklerine geçirip ayaklarını yerden kestiği gibi birden salıverince yere düştü turp. Genç usta, kıçına bir tekme atınca kendini genç kadının kucağında buldu Kara Çocuk, duvarcı ustasıysa o koca elleriyle sımsıkı tuttu çocuğu.

Yaşlı usta boğuk bir sesle söylediği şarkıyı kesip yavaş yavaş ayağa kalktı. Genç kadın ve duvarcı ustası da ayağa kalktılar. Altı göz bir olmuş genç demirci ustasına bakıyordu. Kara Çocuk'un başı dönüyor, onunla birlikte gözlerinin önündeki her şey de dönüyordu. Başını tüm gücüyle iki yana sallayıp baş dönmesini durdurmaya çalışırken genç ustanın turpu yeniden alıp ağzına attığını gördü. Bir avuç kömür alıp genç ustaya fırlattı, kömür genç ustanın yanağının yanından süzülerek geçip bent kapağına çarptıktan sonra yaşlı ustanın döşeğinin üzerine düştü.

"Ananı sikeyim senin, dayaktan öldüreceğim seni!" diye kükredi genç usta.

Duvarcı ustası aralarına girip, "Çocuğa mı dayılanıyorsun?" dedi.

"Turpu ona geri ver!" dedi genç kadın.

"Geri vermek mi? Asla!" Genç usta köprünün altından dışarı çıkıp turpu tüm gücüyle fırlatınca rüzgârı andıran bir ses çıkardı turp, çok sonra sanki suyun yüzeyi kırılmış gibi bir ses duyuldu nehrin üzerinden.

Kara Çocuk'un gözlerinin önünde altın sarısı bir gökkuşağı belirdi, kendini usulca duvarcı ustasıyla genç kadının arasına bırakıverdi.

4

O altın sarısı turp nehre düşünce etrafa su sıçrattı. Bir süre süzüldükten sonra yavaş yavaş suya battı. Suyun dibinde yavaş yavaş yuvarlandıktan sonra, çok geçmeden altın sarısı kum tabakası altına gömüldü. Turpun suyun yüzeyine çarptığı yerden yoğun bir sis yükseliyordu, gün doğmadan bütün vadiyi kapladı sis, sisin altında kalan nehir hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Birkaç erkenci ördek nehrin kenarında dikilip sisin yayılmasını izledi hüzünlü bakışlarla. Sabırsız bir ördek cesurca suya doğru yürümeye başladı. Sazları örten sis perdesi yolunu kesti ama. Başını sola ve sağa çevirdikten sonra boynunu öne doğru uzattı, deniz süngerini andıran sise sokulabildiği kadar sokulduktan sonra vakvaklayarak geri çekilmek zorunda kaldı. Güneş doğdu sonra, güneş ışınları sisi bıçak gibi kesip sokak ve tünellere ayırdı, ördekler bu boşlukların arasından döşeğini ve ağır mı ağır metal aletlerini taşıyan, uzun boylu, yaşlı bir adam gördüler nehrin kıyısından batıya doğru giden. Yaşlı adamın iyice kamburu çıkmıştı, yükü de çok ağırdı, omuzlarındaki yükün ağırlığıyla boynunu kuğu gibi önüne uzatmıştı. Yaşlı adam gittikten sonra, hemen ardından sırtı çıplak, yalınayak, kara bir çocuk geldi. Erkek ördek yanındaki dişisine anlamlı bir bakış attı, anlamı şuydu bu bakışın: Hatırladın mı? İşte o gördüğümüz çocuk, su kovası söğüt ağacına çarptıktan sonra nehre doğru yuvarlanmıştı ya, bu da nehrin kıyısında köpek gibi sürünmüştü hani, sonra da o dökük kovayı yakalamak için suya girmişti, az kalsın öldürecekti o işe yaramaz al kuşaklı ördeği... Dişisi ânında yanıtlayıverdi onu: Evet ya, doğru, o kahrolası herif her gün peşime takılıp edepsiz şeyler söylüyor bana, kovanın altında kalmaması çok kötü oldu...

Kara Çocuk nehir kıyısında yavaş yavaş yürüyordu, sisin içinde olan biteni görmeye çalışırken nehrin karşı kıyısında hep bir ağızdan vakvaklayan ördekleri duydu. Yere çömelip o kocaman başını dizlerinin üzerine yasladıktan sonra iki eliyle donmuş baldırlarını tuttu. Güneşin doğduğunu duyumsadı birden, güneş demirci fırını gibi sırtını ısıtıyordu. O gece eve dönmemiş, geceyi köprünün gözlerinden birinin altında geçirmişti. Horoz öttüğü zaman yaşlı demirci ustasının köprünün altında yüksek sesle bir şeyler söylediğini duydu, sonra her şey eski sessizliğine döndü. Uyku tutmayınca ayağa kalkıp donmuş kumların üzerinde nehir kıyısına kadar yürüdü. Yaşlı ustanın kamburunu gördü sonra, tam yanına gidecekti ki ayağı kayınca kıç üstü yere oturdu, ayağa kalkıncaya kadar yaşlı usta sisin içinde çoktan kaybolmuştu bile. Sonra yere çömelip güneş ışınlarının nehrin üzerindeki sis tabakasını bir tofuyu keser gibi kesmesini izlemeye başladı, nehrin karşı kıyısındaki ördekleri izledi bir süre, ördekler de soylu bakışlarıyla onu süzdüler. Artık görünür olmaya başlayan suyun yüzeyi ayna gibi parlıyordu, ama nehrin dibini göremeyince büyük bir hayal kırıklığına uğradı. Şantiyeden gelen sesleri duydu sonra, Müdür Yardımcısı Liu Taiyang yüksek sesle küfür ediyordu: "Hay anasını, demirci fırınında tuhaf bir şey oldu, yaşlı piç bir hoşça kal bile demeden döşeğini topladığı gibi gitmiş, küçük piç de ortalıkta görünmüyor, örgüt disiplini diye bir şey kalmadı mı artık?"

"Kara Çocuk!"

"Kara Çocuk!"

"Kara Çocuk, değil mi şu? Bakın, nehrin kenarında çömelmiş olan."

Genç kadın ve duvarcı ustası koşarak yanına gidip iki kolundan tuttukları gibi ayağa kaldırdılar onu.

"Zavallı küçük, burada çömelmiş ne yapıyorsun?"

Genç kadın çocuğun kafasındaki saman kırıntılarını temizlerken, "Burada durma böyle, çok soğuk," dedi.

"Dün geceden kalma tatlı patates var, Tek Göz'e söyle de pişirsin sana."

"Yaşlı usta gitmiş," dedi genç kadın üzgünce.

"Gitmiş ya."

"Şimdi ne yapacağız? Tek Göz'le mi kalacak yani? Ya çocuğa işkence ederse?"

"Bir şey olmaz, bu çocuğun çekmediği acı kalmadı zaten. Hem biz buradayken daha ileri gidemez."

Kara Çocuk'u kollarından sürükleyerek şantiyeye götürürlerken her adımda ardına bakıyordu çocuk.

"Aptal, yürüsene, yürü hadi, nehirde bakacak ne var öyle?" diye çıkıştı duvarcı ustası, Kara Çocuk'un kolunu sıkarken.

"Moruğun seni kaçırdığını sandım, seni küçük piç!" dedi Liu Taiyang, Kara Çocuk'a. Sonra genç demirci ustasına dönüp, "Ya sen? Moruğu da kaçırdın, işte bir aksaklık olsun istemem, eğer keskileri düzeltemezsen o tek gözünü oyarım senin," dedi.

Genç usta kibirli bir gülümsemeyle şöyle dedi: "Bekle de gör, ihtiyar Liu. Ama ihtiyarın maaşıyla tahıl hakkını ben alırım, vermezsen ben de çalışmam."

"Bekleyip göreceğiz artık. İyi iş çıkarırsan tamamdır, ama çıkaramazsan sen de siktir olup gidebilirsin!"

"Ateşi yak, vaftiz oğlum," diye emretti Kara Çocuk'a genç usta.

Bütün bir sabah kayıp bir ruh gibiydi Kara Çocuk, hareketleri düzensiz, yaptığı iş baştan savmaydı, bazen fırına fazla kömür atıp köprünün altını dumana boğuyor, bazense keskileri fırına tersinden koyup ısınması gereken tarafın ısınmamasına, ısınmaması gereken tarafın ısınmasına neden oluyordu. "Seni küçük piç kurusu, aklın nerede senin, ha?" diye öfkeyle küfrediyordu genç usta. Çok

çalışmaktan durmadan terliyordu, heyecandan sanki tüm yeteneği terle birlikte gözeneklerinden dışarı çıkıyordu. Kara Çocuk, onun çeliğe su vermeden önce elini su kovasına sokmasını izledi, genç usta önkolundaki yanığın üzerine yırtık bir bez parçası sarmıştı, yarasından çürümüş balık kokusunu andıran pis bir koku yükseliyordu. Kara Çocuk'un gözleri soluk bir bulutla kaplanmıştı sanki, çok hüzünlü görünüyordu. Saat dokuzdan sonra güneşin ışınları iyice güzelleşti, karanlık köprü gözünün batı duvarına bir ışık düşünce içerisi aydınlandı birden. Genç usta keskiye su verdikten sonra kendi eliyle götürdü duvarcı ustasına incelemesi için. Kara Çocuk elindeki aletleri atıp parmak uçlarına basa basa dışarı çıktı, ani aydınlık da ani karanlık gibi başını döndürdü. Biraz duraksadıktan sonra uçarcasına koşmaya başladı, birkaç saniye sonra nehir kenarında dikiliyordu yine. Dört köşeli "köpek boku otu" merakla onu izliyordu, mor nilüferlerle kahverengi başlı topalaklar üzerine sinmiş olan kurum kokusunu kokladılar açgözlü bir tavırla. Nehrin üzerinden su bitkilerinin aromasıyla gümüş sazanlarının hafiften pis kokan kokuları geliyordu, burun kanatları seğirdi, ciğerleri bir kumrunun kanatları gibi açıldı. Nehrin yüzeyi bembeyazdı, beyazlığın içinde ara sıra siyah ve mor noktalar görünüyordu. Gözleri acıyordu ama yine de bakmaya devam etti, suyun yüzeyinde cıva gibi parlayan ışıltıya nüfuz etmek istercesine. Sonra kısa pantolonunun paçalarını kıvırdı, suyun sıcaklığını test ettikten sonra dans edermişçesine içine daldı. Su seviyesi başta dizlerine kadar geliyordu, çok geçmeden kalçalarına kadar yükseldi, kısa pantolonunu tüm gücüyle yukarıya çekince üzüm rengindeki iki küçük kıç yanağı ortaya çıktı. Bu sırada nehrin ortasına ulaşmıştı bile, dört bir yandan üzerine vuran güneş ışınları vücudunu boyadı, gözüne vuran güneş ışınları o kara gözlerini barajın üzerinde yetişen muzların ren-

gine boyadı. Nehrin akıntısı hızlanınca her bir dalga bacaklarına vurmaya başladı. Sert kumların üzerine basıyordu ama çok geçmeden ayaklarının altındaki kumu süpürdü nehrin akıntısı, bir çukurun içinde ayakta dikiliyordu şimdi, kısa pantolonu ıslanmıştı, pantolonunun yarısı bacaklarına yapışmış, diğer yarısı kıçının arkasında rüzgârın etkisiyle havada süzülmeye başlamıştı, pantolonunun üzerindeki kömür tozu etrafındaki suyu siyaha boyadı. Ayaklarının üzerinden yükselen kumlar baldırlarını okşuyordu, kehribar rengi iki su damlası yanaklarında asılı duruyordu, ağzının kenarları seğirmeye başlamıştı. Suyun içinde dolanmaya koyuldu, ayaklarıyla suyun dibini yokluyor, okşuyor ve arıyordu.

"Kara Çocuk! Kara Çocuk!"

Genç demirci ustasının köprü gözünün önünde ona seslendiğini duydu.

"Kara Çocuk, ölmek mi istiyorsun?"

Genç ustanın nehrin kenarına geldiğini duydu; ama arkasına bile bakmadı, genç ustanın tek görebildiği şey çocuğun yeşil sırtıydı şimdi.

"Sudan çık hadi!" Genç usta yerden bir topak toprak alıp Kara Çocuk'a fırlattı ama çocuğun başını sıyıran toprak saç tellerinin ucuna değdikten sonra suyun içine düşüp halkalar çıkardı. İkinci topak sırtına isabet etti, Kara Çocuk öne doğru düşünce dudakları suya değdi. Ardına döndü, oflayıp puflayarak nehir kenarına doğru yürüdü. Üzerinden sular damlayarak genç ustanın önünde durdu. Derisinden aşağıya yuvarlanan su damlaları patır patır yere döküldü. Kısa pantolonu üzerine yapışmış, o küçük kuşu ipekböceği kozası gibi çıkıntı oluşturmuştu önünde. Genç usta ayı pençesini andıran o kocaman elini havaya kaldırdı onu tokatlamak için, ama kalbini bir kedi pençesi tırmalamış gibi hissetti bir an, Kara Çocuk gözlerini dikmiş, yüzüne bakıyordu.

"Hadi git de körüğü pompala. Benim su verdiğim keskiler de ihtiyarınkiler kadar iyi çıktı," dedi gururlu bir tavırla, Kara Çocuk'un ensesine vururken.

Demirci fırınında yapılacak hiçbir iş yoktu, genç usta bir önceki geceden kalmış tatlı patatesleri pişirmek için fırına koydu. Jüt tarlasından hafif bir rüzgâr esiyordu. Güneş ışınları doğrudan köprünün altına vuruyordu. Genç usta üzerinden yağ damlayan tatlı patatesleri kerpetenle çevirirken keyfince bir şarkı tutturmuştu: "Pekin'den Nanjing'e, görmedim hiç donuna ampul asmış birini. Kara Çocuk, sen gördün mü hiç donuna ampul asmış birini? Peki ya üvey ananın donu..." Genç usta sanki birden hatırlamışçasına şöyle dedi Kara Çocuk'a: "Hadi gidip turp topla biraz, onları getirdiğinde iki tane tatlı patates vereceğim sana." Kara Çocuk'un gözleri parladı birden, çocuğun kaburgaları arasındaki boşlukta o küçük kalbinin iki kez attığını gören genç usta, bir şey söylemek için ağzını bile açamadan, bir tavşan gibi hızla koşmaya başladığını gördü çocuğun.

Kara Çocuk sete tırmanırken Juzi'nin uzaktan ona seslendiğini duydu. Ardına dönünce güneş ışınları gözünü aldı. Hızla setin diğer tarafına koşturup jüt tarlasının içine daldı. Jütler dağınık ekilmişti, ne bir düzen ne de bir sıra izliyorlardı, çok tohum atılmış yerlerdeki jütlerin sapları parmak ya da kalem inceliğinde, az tohum atılmış yerlerdekilerin saplarıysa orak sapı ya da bilek kalınlığındaydı. Hepsi aynı boydaydı ama. Setin üzerinde durup jüt tarlasına bakmak hafifçe dalgalanan bir gölü izlemek gibiydi. İki eliyle ince ve kalın jüt saplarını ayırarak ilerlerken sapların sert dikenleri derisini çizdi, olgunlaşmış jüt yapraklarıysa yere döküldüler. Çok geçmeden turp bahçesine paralel uzanan bir noktaya geldi, oradan dönüp batıya yöneldi. Turp bahçesine yaklaşınca yere uzanıp elleri ve kolları üzerinde yavaşça sürünerek iler-

ledi. Kısa bir süre sonra koyu yeşil püsküllerı olan turplarla dolu bahçeyi gördü. Püsküllerin arasındaki boşluktan geçen güneş ışınları turpların kırmızı başlarına vuruyordu. Tam jüt tarlasından çıkacaktı ki sessizce geri çekildi. Yaşlı bir adam turp bahçesinin olduğu sırta tırmanmaktaydı, bir yandan tırmanıyor, bir yandan da cebinden çıkardığı buğday tohumlarını sırtın üzerindeki çukurların içine dikiyordu. Sonbahar güneşi gururla adamın sırtına vuruyordu, adamın üzerinde çukurlara girip çıkmaktan ıslanmış beyaz bir ceket vardı, hafif bir esintinin yerden kaldırdığı toz toprak ceketin ıslanmış yerlerini sarıya çeviriyordu. Kara Çocuk sürünerek birkaç metre daha geri çekildi, yere uzandı, iki eliyle çenesini destekleyerek jüt sapları arasından turpları izlemeye koyuldu. Turp bahçesinin içinden sayısız kırmızı göz ona bakıyordu, turpların püsküllerı göz açıp kapamadan kuzgun karası saçlara dönüşüp bir kuşun kanatlarını çırpması gibi pır pır etmeye başladılar...

Kırmızı yüzlü genç bir adam büyük adımlarla tatlı patates bahçesinden çıktı, yaşlı adamın arkasında durup ansızın şöyle seslendi ona: "Ey, ihtiyar, dün gece bahçeye hırsız mı girmiş demiştin?"

Eli ayağı birbirine dolanan yaşlı adam yerinden doğruldu, ellerini iki yanına sarkıtıp şöyle cevapladı onu: "Evet, altı tane turp çalmış, püsküllerini de burada bırakmış, sekiz tane de tatlı patates, onların sürgünleri de burada."

"Muhtemelen bent kapağının orada çalışan piç kurularından biri çalmıştır, biraz daha dikkatli olman lazım, öğle yemeğine daha geç gel artık."

"Dediğinizi duydum, tugay komutanım," dedi yaşlı adam.

Kara Çocuk ve yaşlı adam, kırmızı yüzlü genç adamın büyük adımlarla sete tırmanışını izlediler. Yaşlı

adam turp bahçesine oturdu, yüzü Kara Çocuk'un olduğu yöne bakıyordu. Kara Çocuk panik içinde biraz daha gerileyince jütler görüş açısını kapattı.

"Kara Çocuk!"

"Kara Çocuk!"

Genç kadın ve duvarcı ustası setin üzerinden jüt tarlasına doğru sesleniyorlardı. Güneşi arkalarına almışlardı, şantiyeden ayrılan işçilerin üzerine vuruyordu şimdi güneş.

"Jüt tarlasına gittiğini görünce işeyip dönecektir sandım," dedi genç kadın.

"Tek Göz, gene kötüye kullanıyor olmasın çocuğu?" dedi duvarcı ustası.

"Kara Çocuk!"

"Kara Çocuk!"

Genç kadının ve duvarcı ustasının sesleri, biri kadın, diğeri erkek, jütlerin tepeleri üzerinden bir kırlangıcın kanatları gibi kayarcasına geçerken jütlerin tepesindeki gri güveleri avlayan kırlangıç ailesi korkuyla havalandı, uzun süre de yere konmadılar. Genç demirci ustası köprü gözünün önünde ayakta durmuş, o tek gözüyle omuz omuza vermiş olan adamla kadına bakarken, karnının genişlediğini hissetti. Birkaç dakika önce genç kadınla duvarcı ustası Kara Çocuk'u aramaya çıktıklarında, onların konuşmalarını ve davranışlarını uzaktan izleyen bir yabancı sanki kendi çocuklarını aramaya çıktıklarını düşünebilirdi rahatlıkla. "Bekleyin bakalım, sizi orospu çocukları!" diye acıyla fısıldadı genç usta kendi kendine.

"Kara Çocuk! Kara Çocuk!" diye seslendi genç kadın, "Muhtemelen jüt tarlasında uyuyakalmıştır."

"Gidip baksak mı?" diye yalvardı genç kadına duvarcı ustası.

"Gidelim mi? Hadi gidelim."

Setten el ele inip jüt tarlasına girdiler. Genç demirci

ustası peşlerinden sete çıkıp dalga gibi kımıldanan jüt yapraklarını izledi, birbirine çarpan jüt sapları hışırdıyordu, Kara Çocuk'a seslenen biri kadın, diğeri erkek sesi, sanki suyun altından geliyor gibi yankılanıyordu...

Sürünmekten yorulan Kara Çocuk içini çekip sırtüstü yere uzandı, yüzü göğe bakıyordu şimdi. Dökülmüş jüt yapraklarının ince bir örtü oluşturduğu kuru kumun üzerinde uzanıyordu. Ellerini başının arkasına koyup yastık yaptı, karnı iyice içine çekilmişti, üzerinde kırmızı noktalar olan bir jüt yaprağı üstüne düşüp kömür tozuna bulanmış göbeğini örttü. Göğe bakıyordu, mavi renkli, ince ve kalın ışık huzmelerinin jüt yaprakları arasından yere vurmasını izledi bir süre, jüt yaprakları havada dans eden altın sarısı bir serçe sürüsünü andırıyordu. O altın sarısı serçe sürüsünün ara sıra bir güve sürüsünü andırdığı da oluyordu, güvelerin kanatlarında genç demirci ustasının kör gözündeki kahverengi zar tabakasını andıran, neşeyle dans eden noktalar vardı.

"Kara Çocuk!"

"Kara Çocuk!"

Tanıdık bir ses rüyasından uyandırdı onu, oturur pozisyona geçip iki eliyle hemen yanındaki kalın bir jüt sapını sallamaya başladı.

"Çocuk, uyuyakalmış mıdır acaba?"

"Sanmıyorum, o kadar seslendik ona. Muhtemelen evine dönmüştür."

"Ah, şu küçük şeytan..."

"Burası da çok güzelmiş..."

"Evet, öyle..."

Sesleri gittikçe alçalıyordu, iki balığın suyun yüzeyinde çıkardığı baloncuklar gibi. Kara Çocuk vücudundan düşük bir elektrik akımının geçtiğini duyumsayınca gerildi biraz, dizlerinin üzerine oturdu, kulakları seğirdi, bakışını odaklamaya çalıştı, ta ki etraftaki sayısız engeli

geçip jüt sapları tarafından parçalara ayrılmış gibi duran arkadaşlarını görene kadar. Jüt tarlasındaki çok kısa süren sessizlik hafif bir esintiyle bozuldu, esinti jüt yapraklarını oynatıyordu ama jüt sapları yerlerinden bile kıpırdamadılar. Birkaç jüt yaprağı daha döküldü, Kara Çocuk düşen yaprakların havada çıkardığı sesleri duydu. Jüt saplarının üzerine süzülerek düşen allı morlu bir eşarp gördüğünde hem şaşırdı hem de kafası karıştı, sapların üzerindeki dikenlere takılan eşarp sessiz bir flama gibi öylece duruyordu, ardından da o ateş kırmızısı gömlek düştü yere. Jütler bir dalga gibi üzerine geldi Kara Çocuk'un. Yavaşça ayağa kalktı, ardına dönüp yürümeye başladı, çok garip bir duygu içinde.

5

Bunu takip eden birkaç hafta içinde genç kadın ve duvarcı ustası Kara Çocuk'u unutmuşlardı sanki, onu görmek için köprünün altına bile gitmez oldular. Öğle ve akşamları çayırkuşunun jüt tarlalarından gelen melodik sesini dinliyordu Kara Çocuk, yüzünde sanki kuşun ne demek istediğini bildiğini gösteren soğuk bir gülümsemeyle. Genç demirci ustası çayırkuşunun varlığını Kara Çocuk'tan çok daha sonra öğrendi. Köprü altına gizlenip günlerce gözlem yaptıktan sonra ancak öğrenebildi bu gizemi: Çayırkuşu ötmeye başlayınca, duvarcı ustası şantiyede olmuyor, Juzi ise sanki diken üstünde oturuyormuş gibi huzursuz bir tavırla dört bir yanı kolaçan ediyor, çok geçmeden elindeki çekici atıp şantiyeden sıvışıyordu. Genç kadın ortadan kaybolduktan sonra çayırkuşu susuveriyordu hemen. Böyle anlarda genç usta-

nın yüzüne çirkin bir ifade yerleşiyor, öfkesi daha da kabarıyordu. İçki içmeye başlamıştı artık. Kara Çocuk her gün köprüden geçip köydeki küçük dükkâna gidiyordu genç ustaya tatlı patates içkisi almak için.

O gece ay ışığı su gibi parlarken çayırkuşu ötmeye başladı yine. Jüt tarlasından yükselen ılık ve yumuşak aşk rüzgârı şantiyeye doğru esiyordu. Genç usta içki şişesini alıp içkinin yarısı yere döktü, o tek gözünden yaşlar süzülüyordu. Müdür Yardımcısı Liu Taiyang oğlunun düğünü için birkaç günlüğüne evine dönmüştü, işçiler kaytarmaya başlamışlardı, gece mesaisine kalan duvarcı ustaları köprünün altına uzanmış sigara içiyorlardı, tamir edilecek hiçbir keski olmadığından fırının yarı ölü ateşi kendi kendine yanıyordu.

"Kara Çocuk... git de biraz turp getir bana..." Alkol, genç ustanın midesini yakmıştı, neredeyse ateş soluyordu artık.

Kara Çocuk körüğün başında kütük gibi dikilip genç ustaya baktı.

"Sen, dayak mı istiyorsun yoksa? Git hadi..."

Kara Çocuk ay ışığı altında sınırsız gizeme bürünmüş olan jüt tarlasına daldı, rengârenk tatlı patates bahçesini geçip bir sürü yanılsamanın cirit attığı turp bahçesine girdi. Kara Çocuk elinde bir turpla geri döndüğünde genç usta döşeğine kıvrılmış bir halde horul horul uyuyordu bile. Turpu örsün üzerine bırakıp titreyen ellerle ateşi karıştırdı ama ne kadar uğraşsa da o mavi ve sarı alevleri dans ettirmeyi başaramadı bir türlü, açısını değiştirip örsün üzerinde durmakta olan turpa baktı, koyu kırmızı ve eski püskü bir bez parçasına sarılmış gibi duruyordu turp, öyle çirkin görünüyordu ki başını keyifsizce önüne eğdi çocuk.

O gece uyku tutmadı Kara Çocuk'u. Köprü gözlerinin birinin içinde bir sağa bir sola dönüp durdu. Müdür

Yardımcısı Liu'nun yokluğunu fırsat bilen işçilerin hepsi uyumak için evlerine gitmişlerdi. Köprü gözünün içinde ince bir saman tabakasından başka hiçbir şey kalmamıştı geriye. Eğimli bir şekilde içeriye giren ay ışığı, köprünün altını soğuk bir parlaklıkla aydınlatıyordu, su sesi, jütlerin hışırtısı ve köprünün batı ucunun en sonundaki gözün içinde yatmakta olan genç ustanın horultusu duyuluyordu sadece. Bunların yanı sıra bazı anlaşılmaz sesler de vardı, bütün sesler bir olup Kara Çocuk'un kulaklarından içeriye giriyordu. Taş zeminin üzerinde parıldayan saman yığınının ışıltısı gözünü alıyordu. Samanları bir köşeye yığıp kendine bir sığınak oluşturduktan sonra içine daldı hemen ama rüzgâr yine de bir yolunu bulup saman yığınının içine nüfuz edince iyice kıvrılıp kıpırdamadan durdu Kara Çocuk. Uyumak istiyordu, ama uyuyamıyordu bir türlü. O turpu düşünmeden de duramıyordu, acaba türü neydi ki o turpun? Altın sarısı, saydam. Kendini bir an nehrin ortasında dikilirken buluyor, bir an sonra turp bahçesinin içinde oluyordu, arıyordu, her yerde onu arıyordu...

Ertesi günün sabahı güneş daha doğmamış ve ay da ışıltısını henüz tamamıyla yitirmemişken, kara bir karga sürüsü panik içinde gaklayarak şantiyenin üzerinden uçtu, bent kapağının üzerinden geçerlerken o pis tüyleri bıraktılar arkalarında. Doğudaki ufuk çizgisinde bir düzine gri bulut dikiliyordu, dallarında paçavralar asılı olan ulu ağaçlar gibi. Kara Çocuk köprünün altından çıkar çıkmaz üşümeye başladı, birkaç gün önce geçirdiği titreme ataklarını andıran bir tat duyumsadı titrerken. Müdür Yardımcısı Liu önceki gün geri dönmüş, şantiyenin durumunu inceledikten sonra çok kızmış ve bütün işçilere sayıp sövmüştü. Bu yüzden herkes sabah erkenden kalkmıştı, çok sıkı bir tempoda çalışıyorlardı, birbiri ardına inen çekiç darbeleri göletteki kurbağalar gibi ses çıkarıyordu. Ta-

mir edilecek bir sürü keski vardı o gün, genç demirci ustası da işini çok ciddiye almaya başlamıştı, sıkı çalışıp iyi iş çıkarıyordu. Keskilerini değiştirmeye gelen duvarcı ustaları öve öve bitiremiyorlardı yaptığı işi, çeliğe su verme işini yaşlı demirci ustasından bile daha iyi yaptığını, keskilerin daha keskin ve kullanışlı olduğunu, taşların daha ilk darbede hemen kırılıverdiğini söylüyorlardı.

Güneş iki bambu boyu yükseldiğinde duvarcı ustası elinde tamir edilecek iki keskiyle çıkageldi. Yeni satın alınmış keskilerdi bunlar, her biri dört ya da beş *yuan*[1] ediyordu. Genç usta çok iyi görünen duvarcı ustasını süzerken soğuk bir ışık parladı o tek gözünden. Duvarcı ustası, genç ustanın yüzündeki ifadeden bihaberdi, mutlu gözler sadece mutluluğu görürler ya. Kara Çocuk'un içine bir korku çöreklendi: Duvarcı ustasını alaya alacaktı genç demirci ustası. Genç usta o iki keskiyi gümüş gibi beyazlaşana kadar ısıttı, ısınmış keskileri örsün üzerine koyup uçlarını baştan savma bir hareketle dövdükten sonra suyun içine attı hemen...

Duvarcı ustası keskileri alıp gittikten sonra genç usta anlamlı anlamlı sırıtıp göz kırparak şöyle dedi Kara Çocuk'a: "Ufaklık, şu anasını sattığımın, benim keskilerimi kullanabileceğini sanıyor, ha? Sen söyle, ona yakışır mı benim keskilerimi kullanmak?" Kara Çocuk bir köşeye çekilip titremeye başladı. Çok geçmeden geri dönen duvarcı ustası keskileri genç ustanın önüne fırlatıp küfretti: "Tek Göz, çeliğe ne boktan su vermişsin öyle?"

"Ne diye bağırıyorsun, pislik herif?" dedi genç usta.

"O tek gözünü aç da bak bir!"

"Senin keskilerin iyi değilmiş."

"Amma osurdun şimdi, benimle dalga geçmek için yaptın bunu?"

1. Çin para birimi. (Ç.N.)

"Yaptıysam ne olmuş? Seni görmek bile tepemin tasını attırıyor zaten!"

"Sen, sen," dedi duvarcı ustası yüzü öfkeden beyaza dönmüş bir halde, "taşaklıysan dışarı çıkarsın!"

"Senden korkuyorsam adam değilim!" Genç usta muşamba önlüğünü çözdü, üstü çıplak kaldı, kahverengi bir ayı gibi ileri atıldı.

Duvarcı ustası bent kapağının önündeki kumlu alanda duruyordu, kot ceketini ve kırmızı gömleğini çıkardı, üzerinde atletiyle kaldı. Uzun boylu ve yapılıydı, yüzü bir öğrencinin yüzünü andırıyordu, vücudu bir ağaç gibi sağlamdı. Genç usta ayaklarındaki koruyucu muşambayı çıkarmamıştı, taşlık alanda yürürken takır tukur sesler çıkarıyordu, kolları uzun, bacakları kısa, göğsü kaslıydı.

"Konuşacak mıyız yoksa dövüşecek miyiz?" diye sordu genç usta rakibini hor gören bir tavırla.

"Orası sana kalmış," diye karşılık verdi duvarcı ustası aynı tonla.

"Öyleyse önce eve gidip babandan yazılı bir belge al da senin pestilini çıkardıktan sonra oğlumu geri ver diye peşimde dolanmasın."

"Sen de eve gidip tabutunu hazırlasan iyi olur."

Bir dizi hakaretten sonra birbirlerine iyice yaklaştılar. Kara Çocuk çekildiği köşede titremeye devam ediyordu. Genç demirci ustasıyla duvarcı ustasının ilk hareketlerini izledi uzaktan, epey komikti bu. Duvarcı ustası, demircinin yüzüne tükürdü, demirci yumruğunu kaldırıp ona doğru savurdu, duvarcı geri çekilince yumruk boşa gitti tabii. Bir tükürük daha. Bir yumruk daha. Bir geri çekilme daha. Bir ıska daha. Duvarcı ustası üçüncü atışını yapacakken omzuna aldığı bir darbeyle kendi etrafında dönmeye başladı.

Kalabalık ânında toplandı haliyle, yüksek sesle bağrışmaya başladılar hemen: "Kavga etmeyin, kavga etme-

yin!" Kimse de kavgayı ayırmaya çalışmadı ama. Sonradan bağırışlar da kesildi, herkes gözlerini kocaman açıp nefeslerini tutarak bedensel açıdan birbirinden tamamen farklı olan bu iki gencin güçlerini yarıştırmasını izliyordu. Juzi, yüzü korkudan kirece dönmüş bir halde yanındaki bir kadının omzuna tutundu. Âşığının demirciden yediği her yumrukta inceden inliyordu, gözleri daha yeni açmış siyah krizantemleri andırıyordu.

Düello bitecek gibi değildi, önce sen bana bir yumruk at, sonra da ben sana bir yumruk atayım şeklinde devam ediyordu. Duvarcı ustası uzun boyunun avantajını iyi kullanıyordu, yumruklarını harika savuruyordu; ama sanki biraz göstermelikti bu, biraz da havalıydı sanki, gücü yetersiz kalıyordu, demirci ustasıysa çok yavaş hareket etmesine rağmen sağlam yumruk atıyordu, ondan yediği her yumrukta kendi etrafında dönüyordu duvarcı ustası. Daha sonra demirci ustası başına aldığı bir yumrukla sersemleyince bu fırsatı kaçırmayan duvarcı ustası yumruklarını bardaktan boşanırcasına rakibinin üzerine yağdırdı hemen. Demirci ustası sırtını bir kedi gibi kamburlaştırıp duvarcı ustasının koltukaltına doğru atıldıktan sonra iki kolunu yılanbalığı gibi onun beline doladı, duvarcı ustasıysa onun başını koltukaltına sıkıştırdı hemen, ikisi birden önce ileri atıldılar, sonra geri gittiler, sonra yine geri, sonra yine ileri, duvarcı ustası demirciyi daha fazla tutamayınca sırtüstü kumların üzerine düşüverdi.

Kalabalıktan neşeli bir tezahürat yükseldi.

Duvarcı ustası ayağa kalkıp ağzındaki kanı tükürdü, dövüşü kazanan bir horoz gibi başını yana eğdi.

Demirci ustası da ayağa kalktı, ayağa kalktığı gibi duvarcının üzerine çullandı. Biri soluk, diğeri koyu, iki beden birbirine dolandı yine. Bu kez karnını, apışarasını ve uyluğunu demirci ustasının yumruklarından korumak için yere daha yakın duruyordu duvarcı ustası, dört kol

sıkıca birbirine dolandı, duvarcı ustası bazen demirciyi yukarı kaldırıp şöyle etraflıca havada çeviriyordu, ama onu elinden atmayı başaramıyordu bir türlü. Duvarcı ustası nefes nefese kalmış, terden sırılsıklam olmuştu, demirci ustasıysa bir damla bile terlemiyordu. Duvarcı ustasının gücü iyice tükenmişti, olduğu yerde sendelemeye ve çift görmeye başlamıştı, onun yavaşladığını gören demirci ustası kollarını gevşetip duvarcının beline davrandı bu kez, öyle sıkıyordu ki nefes bile alamayan duvarcı kendini yerde buldu yine.

Duvarcı ustası üçüncü raundu çok kötü kaybetti, onun üzerine çömelen demirci ustası, duvarcıyı yerden kaldırdığı gibi en az iki metre öteye fırlattı.

Juzi duvarcı ustasını yerden kaldırmak için ağlayarak öne atıldı. Juzi'nin ağladığını duyan demirci ustasının yüzündeki neşe ânında kaybolup yerini üzüntüye bıraktı. Taş kesilmiş bir halde orada öylece duruyordu. Duvarcı ustası ayağa kalkarken Juzi'nin ellerini itti, yerden bir avuç kum alıp demircinin yüzüne attı. Bir anlığına kör olan demirci ustası vahşi bir hayvan gibi kükreyip o tek gözünü ovuşturmaya başladı. Fırsatını kaçırmayan duvarcı ustası demircinin üzerine çullanıp boynundan tuttuğu gibi yere yatırdı onu, ardından da davul çalarmış gibi yumruklamaya başladı...

Bu sırada kalabalığın bacakları arasından kara bir gölge fırladı. Kara Çocuk'tu bu. Devasa bir kuş gibi demirci ustasının sırtına konup kara pençelerini demircinin yanaklarına geçirdiği gibi tüm gücüyle çekiştirmeye başladı, dişleri ortaya çıkan demirci dudaklarını aralayıp ah ah, diye çığlık atarken kendini kumun üzerinde buldu birden.

Demirci ustası yerde oturmaya çalışırken bir yandan da o iki kocaman eliyle yerdeki taşları yokluyordu, taşları aldığı gibi dört bir yana fırlatmaya başladı. "Seni vahşi hayvan! Köpek!" Küfürler ve taşlar, dolu gibi üzer-

lerine yağarken dört bir yana kaçıştı kalabalık. Juzi acı bir çığlık attı birdenbire. Demirci ustasının eli ölü gibi durdu işte o an. Gözyaşları o tek gözündeki kumu temizlemişti, görebiliyordu artık. Juzi'nin sağ gözüne isabet etmiş olan, sanki gözünde mantar çıkmış gibi duran o beyaz taşı gördü sonra belli belirsiz. Tuhaf bir çığlık atıp gözünü kapattıktan sonra yerde acı içinde kıvranmaya başladı demirci ustası.

Genç kadının acı çığlığını duyar duymaz elleri gevşemişti Kara Çocuk'un. Demirci ustasının yanaklarında kömür tozuna bulanmış, iki sıra kanlı iz bırakmıştı parmakları. Kalabalığın panik içinde kaçışmasından faydalanıp sessizce köprünün altına koşturmuş, bulduğu en karanlık köşeye çömelmiş, dişleri birbirine çarpıp dururken şantiyede kopan kargaşayı izlemeye koyulmuştu.

6

Ertesi gün ne duvarcı ustası ne de Juzi göründü bent kapağı şantiyesinde, bütün şantiye kasvetli bir havaya bürünmüştü. Güneş deli gibi titriyor, buz gibi esen sonbahar rüzgârı jüt tarlasını okyanus gibi dalgalandırıyor, bir serçe sürüsü jütlerin tepesinde korku dolu çığlıklar atıyordu. Köprünün altından esen rüzgâr tozu dumana katıp neredeyse göğün yarısını sarıya boyadı. Sabah dokuza kadar hiç durmadan esti rüzgâr, sonra güneş de yavaş yavaş eski haline döndü.

Oğlunun düğününden dönen Müdür Yardımcısı Liu Taiyang olanları öğrenince öfkeden kudurdu, demirci fırınının önüne dikilip ana avrat sövdü genç demirci ustasına, o tek gözünü çıkarıp kaybettiği gözü için Juzi'ye vermek-

le tehdit etti onu. Genç ustanın gıkı bile çıkmadı, kara yüzündeki gamzeleri kızardı, uzun uzun nefes alıp büyük yudumlar içti içkisinden. Duvarcı ustaları, nasıl motive oldularsa, canla başla çalışıyorlardı artık, körleşen keskiler kızgın fırının önünde dağ olmuş, tamir olmayı bekliyorlardı. Genç usta döşeğinde karides gibi kıvrılmış, lıkır lıkır içki içerken, köprünün altı leş gibi içki kokuyordu.

Öfkeden kuduran Müdür Yardımcısı Liu, genç ustayı tekmeleyip sövmeye başladı: "Korktun mu? Yoksa numara mı yapıyorsun? Böyle ölü gibi uzanman sorunlarını çözecek mi sanıyorsun? Kıçını kaldır da tamir etmeye başla şu keskileri, böylece yaptığının kefaretini ödersin belki."

Genç usta elindeki içki şişesini havaya fırlattı, köprünün tavanına çarpan şişe kırılınca cam parçaları ve içki damlaları yağdı Müdür Yardımcısı Liu'nun başına. Genç usta ayağa fırladı, sendeleyerek koşarken şöyle bağırıyordu: "Beni ne mi korkutur, gökten bile korkmam ben, ölüm bile korkutamaz beni, daha neyden korkacağım ki?" Bent kapağına tırmanıp bağırmaya devam etti: "Kimseden korkum yok benim!" Köprünün taş korkuluğuna çarpınca sendeledi, köprünün altından biri şöyle seslendi ona: "Genç demirci ustası, dikkat et de düşmeyesin." "Düşmek mi?" Yüksek sesle bir kahkaha attı, gülerek korkuluğa tırmanmaya devam ediyordu, bir elini salınca olduğu yerde dengesiz bir halde dikilmeye başladı. Köprünün altındakiler donakalmışlardı, nefeslerini tutmuş, büyülenmiş bir halde ona bakıyorlardı.

Genç usta kollarını iki yana açıp sanki kanatları varmışçasına bir aşağı bir yukarı sallıyordu. Dar mı dar korkuluğun üzerine çıkıp sendeleyerek yürümeye başladı. Yavaş adımları önce hızlandı, sonra da tırısa geçti, köprünün altındakiler elleriyle gözlerini kapattılar, hemen ardından açtılar yine.

Genç usta korkuluğun üzerinde bir o yana bir bu yana sendeleyerek koşarken biçimsiz gölgesi yansıyordu köprünün altındaki mavi suya. Batıdan doğuya koştu önce, sonra da tam aksi istikamette koşmaya başladı, koşarken bir yandan da şarkı söylüyordu: "*Pekin'den Nanjing'e, görmedim hiç donuna ampul asmış birini, gelilong geligelong, ligelong, ligelong, Pekin'den Nanjing'e, görmedim hiç donuna sapan asmış birini...*"

Birkaç gözüpek duvarcı ustası bent kapağına koşturup aşağı indirmek istediler onu. Onlarla boğuşup sövmeye başladı: "Hay anasını, rahat bırakın beni, akrobasi şampiyonuyum ben, filmlerde ipin üzerinde yürüyen kızlar mı daha iyi yoksa korkuluğun üzerinde yürüyen ben mi, siz söyleyin hadi, kim daha iyi..." Nefes nefese kalmış duvarcı ustaları sonunda köprünün altına götürmeyi başardılar onu. Bir çamur yığını gibi döşeğine devrildi, ağzından köpükler çıkıyordu, boğazını yırtarcasına tırmalarken, ağlayıp sızlanmaya başladı: "Canım anacığım benim, ölmek ne zormuş, Kara Çocuk, benim iyi çırağım, gel de kurtar ustanı, git de bir turp getir bana..."

Kara Çocuk'u üzerinde kıçına kadar gelen bir paltoyla gören kalabalık şaşırdı haliyle; yeni, kalın ve ağır kanvastan yapılmıştı palto. Öyle dayanıklı görünüyordu ki beş yıl giyilse de yıpranmazdı hiç. Kısa pantolonunun paltonun altından çıkan kısmı paltonun eteklerine işlenmiş dantel gibi duruyordu. Ayaklarındaysa bir çift yeni spor ayakkabı vardı, ayakkabılar ayağına büyük geldiğinden bağcıklarını öyle sıkı bağlamıştı ki bu halleriyle koca kafalı, çirkin ve şişman iki yayınbalığını andırıyordu ayakkabılar.

"Kara Çocuk, duydun mu? Ustan sana ne buyurdu?" dedi yaşlı bir duvarcı, çubuğunun sapıyla çocuğun sırtını dürterken.

Kara Çocuk köprünün altından yürüyerek çıktı, sete tırmanıp jüt tarlasının içine daldı. Tarlanın içinde gide

gele küçük bir patika oluşmuştu bile, ortadan ayrılan jütler iki yana yatmış duruyorlardı. Yürüdü, yürüdü, sonra durdu. Durduğu yerdeki jütler sanki biri üzerlerinde yuvarlanmış gibi yere devrilmişti. Elinin tersiyle gözlerini ovuşturdu, içini çekip yürümeye devam etti. Biraz daha yürüdükten sonra yere uzandı, sürünerek turp bahçesine daldı. O sıska ihtiyarın olmadığını görünce ayağa kalkıp bahçenin ortasına kadar yürüdü, yere çömelip sırtın üzerindeki çukurlara ekilmiş buğdayların çoktan çıkmaya başlamış kırmızı mor filizlerini izledi, dizlerini yere koyup bir turp kopardı, turpun ince kökleri topraktan çıkarken su balonunun patlamasını andıran bir ses çıkardılar. Kara Çocuk pür dikkat kesilip dinledi bu sesi, ta ki ses yükselip havaya karışana kadar. Gökte hiç bulut yoktu, sonbahar güneşinin o güzelim, parlak ışınları hiçbir engele takılmadan yere vuruyordu. Kara Çocuk elindeki turpu yukarı kaldırıp güneş ışınları altında incelemeye başladı. O gece örsün üzerinde gördüğü tuhaf manzarayla karşılaşmayı umuyordu yine, güneş ışınları altında elinde tuttuğu turpun şimdi nehrin içinde bir yerlerde gizlenmiş olan o turp gibi kristal berraklığında saydam olmasını ve altın sarısı bir hale yaymasını istiyordu. Ama hayal kırıklığına uğrattı onu bu turp. Ne saydamdı ne de zarif, ne altın sarısı bir halesi vardı ne de altın halenin içinde sanki canlıymışçasına hareket eden o gümüş grisi sıvı. Başka bir turp daha çıkardı, onu da güneşe tuttu, yine hayal kırıklığına uğradı. Bundan sonra her şey çok basitleşti. Emekleyerek ilerledi. İki turp çıkardı. Havaya kaldırıp inceledi. Fırlatıp attı. Biraz daha emekledi, çıkardı, kaldırdı, inceledi, fırlattı...

Sebze bahçesinden sorumlu olan yaşlı bekçinin gözleri iki çamurlu su birikintisini andırıyordu, lahanaların başına çömelmiş, üzerlerindeki tırtılları topluyordu. Bir tanesini parmakları arasına alıp öldürene kadar sıktı, son-

ra bir başkasını alıp yine aynısını yaptı. Neredeyse öğle olurken ayağa kalkıp bekçi kulübesinde uyumakta olan tugay komutanını uyandırmaya gitti. Tugay komutanı gece uyuyamamıştı bir türlü, köy gündüz çok gürültülü olduğundan orada da uyuyamazdı, ama sonbahar böceklerinin sesleri içinde kalan bekçi kulübesi gündüz uykusu için mükemmel bir yerdi. Yaşlı adam yerden doğrulduğu an omurgasının çatırdadığını duydu. Turp bahçesinin üzerini saran kırmızı bir hale gördü birden, güneş ışınlarının vurduğu her yer alev alev yanıyordu sanki. Elini gözlerine siper edip telaşlı adımlarla turp bahçesine doğru yürümeye başladı, bahçeye varınca etraftaki kırmızı halenin topraktan çıkarılmış ve henüz olgunlaşmamış olan turplardan kaynaklandığı fark etti.

"Ey sen," diye seslendi yüksek sesle. Bir çocuğun eline aldığı kocaman bir turpu güneşe doğru tuttuğunu gördü. Çocuğun öyle büyük ve öyle parlak gözleri vardı ki uzun süre bakmaya dayanamadı yaşlı adam. Ama çocuğu ensesinden yakaladığı gibi çekiştirmesine bir engel değildi bu, çocuğu zorla bekçi kulübesine sürükleyip tugay komutanını uyandırdı.

"Tugay komutanım, başımıza kötü bir şey geldi, bizim turpların yarısından fazlasını koparmış bu ayı yavrusu."

Tugay komutanı uykulu gözlerle turp tarlasına koşturup bir de kendi gözleriyle gördü olan biteni, geri döndüğünde bir caninin ifadesi yerleşmişti yüzüne. Kara Çocuk'un kıçına okkalı bir tekme atınca çocuğun yerden kalkması neredeyse tüm gününü aldı. Çocuğun kendine gelmesini beklemeden bir de okkalı bir tokat attı yüzüne.

"Seni küçük piç kurusu, hangi köydensin sen?"

Kara Çocuk'un şaşı gözleri dolmuştu.

"Seni kim gönderdi buraya işimizi baltalamaya?"

Gözleri dolan Kara Çocuk ağladı ağlayacaktı.

"Adın ne senin?"

Kara Çocuk'un gözleri korkuyla parlıyordu.

"Babanın adı ne bakayım?"

Kara Çocuk'un gözlerinden iki sıra yaş aktı.

"Hay anasını, dilsiz çıktı bu velet."

Kara Çocuk'un dudakları seğirdi hafiften.

"Tugay komutanım, olan olmuş, bırakalım da gitsin," dedi yaşlı adam.

"Bırakalım mı?" dedi tugay komutanı gülerek, "Bırakacağım tabii."

Tugay komutanı, Kara Çocuk'a yeni paltosunu, yeni spor ayakkabılarını ve kısa pantolonunu çıkarttırıp bohça gibi dertop ettikten sonra duvarın bir köşesine fırlattı. "Gidip babana söyle de buraya kendi gelip alsın senin eşyalarını. Siktir git şimdi!"

Kara Çocuk ardına dönüp yürümeye başladı, başlarda utangaç bir tavırla iki eliyle o küçük kuşunu örtüyordu ama birkaç adım sonra ellerini iki yanına saldı. Çırılçıplak kalan çocuğun halini gören yaşlı adam içini çeke çeke ağlamaya başladı.

Kara Çocuk okyanusa dalan bir balık gibi jüt tarlasına daldı. Jüt yaprakları sonbahar güneşinin titrek titrek parlayan ışınları altında hışırdıyordu.

"Kara Çocuk!"

"Kara Çocuk!"

1985

DEMİR ÇOCUK

Hükümet, Büyük Atılım[1] sırasında yapılan demir eritme kampanyası boyunca iki yüz bin işçiyi seferber edip iki buçuk ay içinde kırk kilometrelik bir demiryolu inşa ettirdi. Demiryolunun üst ucu, ana hat olan Jiaoji'ye Gaomi İstasyonu'nda bağlanıyor, alt ucuysa Gaomi Kuzeydoğu Bucağı'nın onlarca dönümlük çorak arazisinden geçiyordu.

O zaman dört ya da beş yaşındaydık, "kamu yemekhanesi"nin yanı başına yapılmış olan "anaokulu"nda kalıyorduk. Anaokulu, duvarları topraktan, çatısı sazdan yapılmış, yan yana dizilmiş beş odadan ibaretti, kalın tellerle birbirine bağlanmış, yüksekliği iki metreyi aşan, kâse ağzı genişliğinde ağaç gövdeleriyle çevriliydi etrafı, bırakın üç-dört yaşlarındaki çocukları, gençliğinin zirvesinde olan köpekler bile atlayamazdı bu çitin üzerinden. Babalarımız, annelerimiz, ağabeylerimiz, ablalarımız... yani kazma ya da kürek kullanabilen herkes zorla Çalışma Tugayı'na alınmıştı, demiryolu inşaatında yemek yiyip yine

1. Çin Halk Cumhuriyeti'nin 1958-1963 yıllarını kapsayan ikinci beş yıllık kalkınma planı. Amaç köylü nüfusu, işçilere veya modern köylülere dönüştürmekti. Girişim, korkunç bir kıtlığa yol açan büyük bir başarısızlıkla sonuçlandı. O dönemde tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş programı nedeniyle tüm metal eşyalar toplatılmıştır. (Ç.N.)

demiryolu inşaatında yatıp kalkıyorlardı, çok uzun süredir görmemiştik onları. "Anaokulu" hapishanemizde iskelet gibi kemikleri sayılan üç tane yaşlı kadın vardı bize bakan. Hepsinin şahin gibi burunları ve yuvalarına gömülmüş gözleri olduğundan üçüz sanıyorduk onları. Bizi beslemek için her gün üç kazan yabani sebze lapası kaynatırlardı, biri sabah, diğeri öğle, üçüncüsü de akşam yemeği için. Küçük davullar gibi iyice şişene kadar doyururduk karnımızı. Lapayı yedikten sonra çitin yanına gidip dışarıyı seyrederdik. Çitteki ağaç gövdelerinde yeni dalların filizlendiği de olurdu. Bazen söğütten. Bazen de kavaktan. Kimi de dal vermez, çürümeye yüz tutardı, eğer sökülmezlerse üzerlerinde sarı karakulak mantarıyla süt beyazı küçük mantarlardan biterdi. Lapayı yedikten sonra çitin yanına gidip dışarıyı seyrederdik dedim ya, bazen de ellerimizde bu küçük mantarlardan olurdu, bir yandan mantar atıştırır, bir yandan da çitin önündeki yoldan gelip geçen yabancıların lehçelerine kulak kabartırdık, hepsinin saçı başı dağılmış ve yüzleri kir içinde olurdu, pis ve halsizdiler. İşçilerin arasında akrabalarımızı arardık hep.

Gözyaşları içinde şöyle sorardık: "Amca, babamı gördün mü?"

"Amca, anamı gördün mü?"

"Ağabeyimi gördün mü?"

"Ablamı gördün mü?"

...

Kimi sanki sağırmış gibi duymazdan gelirdi bizi; kimi hafiften başını çevirir, bize çok kısa bir bakış attıktan sonra başını sallamakla yetinirdi. Kimi de aksi gibi çok kötü küfürler ederdi bize:

"Sizi küçük piç kuruları, bir elime geçirirsem sizi!"

O üç yaşlı kadın kapı ağzında oturur, bizi fark etmezlerdi bile. Çit iki metreden yüksek olduğundan tır-

manmamız imkânsızdı. Çitin arasındaki boşluklar o kadar dardı ki içinden geçemezdik.

Çitin arasındaki boşluklardan, köyün dışındaki tarlalardan, yavaş yavaş topraktan bir ejderhanın yükselmesini ve kapkara insanların bu ejderhanın üzerinde karınca sürüsü gibi koşturmasını izlerdik. Çitin önünden geçen işçilerin konuşmalarından onun demiryolunun geçmesi için yapılan yol temeli olduğunu öğrendik. Sevdiklerimiz o karınca sürüsünün içindeydi işte. Bazen ejderhanın üzerine binlerce kızıl bayrak koyarlardı ansızın, bazen de binlerce beyaz bayrak. Ama çoğu zaman bayrak mayrak olmazdı. Daha sonraları ejderhanın üzerinde bir sürü parlak şey türedi. Çitin dışındaki işçiler çelik raylar olduğunu söylediler onların.

Bir gün çitin dışından, altın sarısı saçları olan genç bir adam geçiyordu, boyu o kadar uzundu ki kolunu kaldırsa bizim çitin tepesine dokunabileceğini düşündük. Ona akrabalarımızdan haberi olup olmadığını sorduğumuzda bizi şaşırtan bir hareketle çitin yanına gelip yere çömeldi, neşeli ve çok sıcak bir tavırla burunlarımızı okşadı, göbeklerimizi dürtüp pipilerimize çimdik attı. Çağrılarımıza kulak veren ilk yetişkindi bu.

Gülerek şöyle sordu: "Babanın adı ne?"

"Wang Fugui."

"Aa, Wang Fugui," dedi çenesini kaşıyıp, "Wang Fugui'yi tanıyorum ben."

"Ne zaman beni almaya geleceğini biliyor musun?"

"Gelemez, geçen gün çelik rayları taşırken altında kaldı."

"Vaaa..." diye ağlamaya başladı çocuklardan biri.

"Anamı gördün mü?"

"Ananın adı ne?"

"Wan Xiuling."

"Aa, Wan Xiuling," dedi çenesini kaşıyıp, "Wan Xiuling'i tanıyorum ben."

"Ne zaman beni almaya geleceğini biliyor musun?"

"Gelemez, geçen gün rayların arasına konan kütükleri taşırken altında kaldı."

"Vaaa..." diye ağlamaya başladı başka bir çocuk.

...

Çok geçmeden hepimiz ağlamaya başlamıştık. Altın saçlı genç adam ayağa kalktı, bir ıslık tutturup yola koyuldu.

Öğleden günbatımına kadar ağladık. Yaşlı kadınlar bizi yemek yemeğe çağırdığında hâlâ ağlıyorduk. "Neden ağlıyorsunuz?" diye kızdılar bize, "Susmazsanız 'toplu mezar'a atarız sizi."

"Toplu mezar"ın nerede olduğunu bilmiyorduk ama çok korkunç bir yer olduğunu kestirdiğimizden sustuk hemen.

Ertesi gün yine çitin yanına gidip dışarıyı izlemeye koyulduk. Sabahı henüz yarılamıştık ki üzerinde kan içinde kalmış birinin yattığı bir kapı kanadını taşıyan birkaç işçinin telaşla bize doğru koşturduğunu gördük, kapı kanadının üzerinde yatanın kadın mı yoksa erkek mi olduğunu seçemedik, kapının kenarından damla damla damlayan kara kan yere düşerken patırdıyordu.

Çocuklardan biri ağlamaya başlayınca hepimiz ona katıldık, kapının üzerinde yatan sanki kendi akrabalarımızdan biriymiş gibi hüngür hüngür ağladık.

Öğle lapamızı yedikten sonra yine çitin yanına döndük hemen, bizim altın sarısı saçları olan genç adamı ortalarına almış, bize doğru yürüyen, tüfekli, iki kara yağız adam gördük. Bizim sarı saçlının elleri arkadan bağlanmış, burnuyla gözleri şişip morarmıştı, dudakları kanıyordu. Önümüzden geçerken başını bize çevirdi, sanki daha mutlu olamazmış gibi bir tavırla bize göz kırparken yüzünü de komik bir şekle soktu.

Hep bir ağızdan seslendik ona, ama kara yağız adam-

lardan biri tüfeğinin namlusuyla onun sırtını dürtüp şöyle bağırdı: "Yürü hadi!"

Başka bir sabah yine çitin yanındayken demiryolunun birdenbire, bu sefer öncekilerden daha fazla kızıl bayrakla kaplandığını gördük, gonk ve davul sesleri duyduk sonra, sayısını çıkaramadığımız bir sürü insan bilmediğimiz bir sebepten neşeyle bağırıp çağırıyorlardı. Öğle lapamızı yerken yaşlı kadınlar her birimize bir yumurta verip şöyle dediler: "Çocuklar, raylar döşendi, akşama tren gelecek, ana babalarınız sizi almaya gelecek demek bu, üzerimize düşeni yaptık biz. Bu yumurtalar da demiryolunun açılışı şerefine."

Neşelendik hemen, akrabalarımız ölmemişti işte, altın sarısı saçları olan genç adam kandırmış bizi meğer, onu öyle yaka paça götürmelerine şaşmamalı hiç.

Yumurta yediğimiz çok nadirdi, yaşlı kadınlar yumurtayı yemeden önce kabuğunu nasıl soyacağımızı gösterdiler bize. Kabukları beceriksizce soyduktan sonra yumurtaların içinde küçük, tüylü civcivlerin olduğunu gördük, onları ısırdığımızda çiklediler, bir de kanları aktı. Onları yemeyi bıraktığımızda yaşlı kadınlar bize sopayla vurup yemeye zorladılar, biz de hepsini yiyip bitirdik.

Ertesi günün sabahı çitin yanına yine gittiğimizde demiryolunun üzerinde bu kez daha da fazla kızıl bayrağın olduğunu fark ettik. Akşama doğru rayların iki yanına dizilmiş insanların başından kara dumanlar çıkaran devasa bir şey geçerken neşeyle tezahürat yaptığını gördük, hem uzun hem kara hem de çok büyük bir şeydi bu, "çuf çuf" diye sesler çıkararak güneybatıdan geliyordu. Attan daha hızlı koşuyordu. Şimdiye kadar gördüğümüz en hızlı koşan şeydi. Ayaklarımızın altındaki toprağın titrediğini hissettiğimizde çok korktuk. Sonra nereden çıktıklarını bilmediğimiz, baştan aşağıya beyazlar içinde olan birkaç kadın geldi, başlarında beyaz şapkalar

da vardı, ellerini çırpıp, "Ateş arabası[1] geliyor! Ateş arabası geliyor!" diye bağırdılar.

Tren denilen o ateşten araba gümbürtüyle kuzeydoğuya doğru yol aldı, kuyruğu kaybolana dek izledik onu, hatta kuyruğu kaybolduktan sonra bile o yöne bakıyorduk.

Tren geçip gittikten sonra, söz verildiği gibi birkaç yetişkin gelip çocuklarını aldı. Köpek götürüldü, Kuzu da öyle, sonra Direk ve Fasulye de, sonunda bir ben kaldım yalnız başıma.

O üç yaşlı kadın beni çitin dışına götürüp hep bir ağızdan şöyle dediler: "Hadi evine git artık!"

Evin yolunu unutmuştum, beni eve götürmeleri için ağlaya sızlaya yalvardım yaşlı kadınlara. Kadınlardan biri, beni bir kenara itti, üçü birden alelacele içeriye koşup çitin kapısını üzerime kapattıktan sonra kapıya pirinçten, büyük ve parlak bir kilit astılar. Çitin dışında dikilmiş ağlıyordum şimdi, bağırıp merhamet dilendim, ama görmezden geldiler beni. Kapının üzerindeki bir çatlaktan birbirinin tıpkısının aynısı olan o üç yaşlı kadının avluya küçük, çelik bir çömlek kurup altında çıra yaktıklarını gördüm, sonra çömleğin içine açık yeşil bir yağ döktüler biraz. Çıralar tutuştukça ateş alevlendi, yağ da köpük köpük kaynamaya koyuldu. Köpük dağıldıktan sonra çömleğin altından beyaz dumanlar tütmeye başladı. Yaşlı kadınlar çömleğin kenarında birkaç yumurta kırıp içindeki tüylü küçük civcivleri derme çatma yemek çubuklarıyla birer birer yağın içine attılar, civcivler çömleğin içinde cızırdayarak bir o yana bir bu yana dönüp duruyorlardı. Pişmiş etin o hoş kokusu yayıldı havaya. Yaşlı kadınlar o derme çatma yemek çubuklarıyla civcivleri birer birer yağın içinden alıp birkaç

1. Trenin Çinceden birebir çevirisi ateş arabası anlamına gelir. (Ç.N.)

kez üfledikten sonra ağızlarına attılar. Yanaklarının önce bir tarafı, hemen ardından da diğer tarafı şişiyor, arada da ağızlarını şaplatıyorlardı. Civcivleri yerken kapattıkları gözlerinden patır patır yaşlar süzülüyordu. Ne kadar ağlayıp sızlasam da kapıyı açmadılar. Ağlayıp sızlamaktan gözyaşlarım kurudu, sesim boğuklaştı. Yağlıymış gibi parlayan kara bir ağacın yanında çamurlu bir su birikintisi gördüm. Susuzluğumu bastırmak için yanına gittim hemen. Tam su içecekken su birikintisinin yanında sarı bir kurbağa gördüm. Bir de sırtında beyaz benekleri olan kara bir yılan vardı. Kurbağayla yılan kavga etmeye başlayınca çok korktum, çok da susamıştım ama. Korkumu bastırıp yere diz çöktüm, bir avuç su aldım birikintiden. Su parmaklarımın arasından şırıl şırıl akıp gitti ânında. Yılan, kurbağanın bacaklarını ağzına almıştı bile, kurbağanın başından beyaz bir sıvı çıkıyordu. Suyun tadı buruktu biraz. Midem bulandı. Ayağa kalktım. Nereye gideceğimi bilmiyordum. Ağlamak istiyordum. Ağladım da. Ama kuru kuru ağlıyordum, gözyaşım filan kalmamıştı.

Ağacı, suyu, sarı kurbağayı, kara yılanı, kavgayı, korkuyu, susuzluğu, diz çökmeyi, su avuçlamayı, suyun buruk tadını, mide bulantısını, ağladığımı, gözyaşlarımın olmadığını görmüştüm... Ey, neden ağlıyorsun? Baban mı öldü? Anan mı? Yoksa bütün ailen mi öldü? Ardıma döndüm. Bana sorular soran çocuğu gördüm. Benimle aynı boyda olduğunu gördüm. Üzerine hiçbir şey giymemiş olduğunu gördüm. Derisinin pas tutmuş olduğunu gördüm. Demir bir çocukmuş gibi geldi bana. Gözlerinin kara olduğunu gördüm. Onun da benim gibi bir erkek çocuğu olduğunu gördüm.

"Neden ağlıyorsun Tahta Kafa," dedi bana. "Tahta Kafa değilim ben," dedim. "Sana yine de Tahta Kafa diyeceğim," dedi. "Tahta Kafa, benimle birlikte rayların orada

oynamaya gelsene," dedi. Sonra orada bir sürü güzel, lezzetli ve eğlenceli şeyin olduğunu söyledi.

Yılanın kurbağayı yutmak üzere olduğunu söyledim ona. "Bırak yutsun," dedi, "ilişme sakın, yılanlar küçük çocukların iliklerini emer."

Beni rayların oraya götürüyordu. Raylar bize çok yakın görünüyordu; ama ne kadar yol alsak da bir türlü varamıyorduk yanlarına, yürüdük de yürüdük, baktık da baktık ama hâlâ çok uzaktaydı raylar, biz yürürken onlar da yürüyordu sanki. Biraz zaman aldı ama sonunda vardık. Ayaklarım sızlıyordu. Adını sordum ona. Benim adım sen bana nasıl seslenmek istersen o, dedi. Pas tutmuş bir demir parçasına benziyorsun, dedim. Demir olduğumu söylüyorsan o halde demirim ben, dedi. Demir Çocuk, dedim. Bir şeyler homurdandıktan sonra kahkahalar atarak gülmeye başladı. Demir Çocuk'un peşi sıra demiryoluna tırmanmaya başladım. Demiryolunun temeli çok sarptı. Rayların çok ama çok uzak bir yerden ta buralara kadar uzanan iki uzun yılana benzediğini gördüm. Eğer raylardan birinin üzerine basarsam, birden yerinden fırlayıp o uzun mu uzun, başsız tahta kuyruğuyla bacağımı saracağını hayal ettim. İhtiyatı elden bırakmadan birinin üzerine bastım. Demir çok soğuktu, ama ne yerinden kımıldadı ne de kuyruğunu kaldırdı.

Güneşin birazdan dağların ardında kaybolacağını gördüm. Güneş hem çok büyük hem de çok kırmızıydı, beyaz bir kuş sürüsü bir suyun yanına indi. Ürkütücü bir çığlık duydum, Demir Çocuk trenin geldiğini söyledi. Trenin demir tekerleklerinin kırmızı olduğunu gördüm, birkaç demir kol çeviriyordu onları. Trenin tekerleklerinin altından çıkan havanın birini içine çekebileceğini düşündüm. Demir Çocuk trene el sallıyordu, sanki tren onun arkadaşıymışçasına.

O gece açlıktan kıvrandım durdum. Demir Çocuk

bana pas tutmuş demir bir çubuk uzatıp onu yememi istedi benden.

"İnsanım ben," dedim, "nasıl demir yiyeyim?"

Demir Çocuk insanların neden demir yiyemediğini sordu. "Ben de insanım ama demir yiyebiliyorum, inanmazsan göstereyim sana," dedi. Çubuğu gerçekten ağzına atıp "katır kutur" yemeye başladığını gördüm. Görünüşe göre gevrek ve kıtır kıtırdı demir çubuk. Öyle de iştahla yiyordu ki ağzımın suyu aktı. Demir yemeyi nereden öğrendiğini sordum, "Demir yemek ne zamandır öğrenilir olmuş," dedi.

"Ben yapamam," dedim.

"Neden yapamazsın ki?" dedi. "İnanmazsan ye de gör." Yarısı kalmış demir çubuğu bana uzatıp, "Hadi ye," dedi.

"Dişimi kırmaktan korkuyorum," dedim.

"Nasıl olur?" dedi. "İnsan dişinden daha sert şey yoktur bu dünyada, denedikten sonra sen de anlayacaksın." Demir çubuğu çekine çekine ağzıma götürdüm, önce dilimi uzatıp tadını yokladım şöyle bir. Tuzlu, ekşi ve buruk bir tadı vardı, salamura balığa benziyordu biraz. "Bir ısırık al hadi," dedi. Şöyle ucundan ısırdım biraz, şaşırmıştım, hiç çaba harcamadan olmuştu her şey, çiğnemeye başladım, çiğnedikçe tadı dağılıyordu damağımda. Yedikçe daha tatlı gelmeye başladı, yedikçe yiyesim geliyordu, farkına varmadan hepsini yalayıp yutmuşum. "Ee, nasıldı? Seni kandırmıyormuşum, değil mi!"

"Yok," dedim, "kandırmıyormuşsun, gerçekten de iyi biriymişsin, bana nasıl demir yiyeceğimi öğrettin, bir daha o çorba bozuntusu lapayı ağzıma bile sokmam."

"Herkes demir yiyebilir," dedi, "ama bunu bilmiyorlar."

"Eğer bilselerdi kimse tahıl ekmekle uğraşmazdı, değil mi?" dedim.

"Demir eritmek tahıl ekmekten daha kolay mı sanıyorsun sen," dedi. "Demiri eritmesi daha zordur. Sakın ola kimselere söylemeyesin demirin ne kadar lezzetli olduğunu, eğer bir farkına varırlarsa sonra hepsi demir yemeye başlar, bize de yiyecek hiçbir şey bırakmazlar."

"Öyleyse bu sırrı neden benimle paylaştın?" diye sordum.

"Tek başına demir yemenin bir eğlencesi yok, yanıma arkadaş olsun istedim," dedi.

Onunla raylara basa basa kuzeydoğuya doğru yola koyulduk. Demir yemeyi öğrendiğimden raylardan hiç mi hiç korkmuyordum artık. İçimden şöyle mırıldanıyordum: Raylar, ey raylar, dürüst olun biraz, eğer bir yanlış yaparsanız hepinizi yerim sonra. Demir çubuğun yarısını yedikten sonra karnım iyice doymuş, bacaklarıma da güç gelmişti. Demir Çocuk'la ben, iki rayın üzerinde yan yana ilerliyorduk. Öyle hızlı yürüyorduk ki çok geçmeden göğün yarısının kıpkırmızı olduğu bir yere vardık, yedi ya da sekiz tane büyük eritme fırınının içinde pır pır eden alevler gördük. Taze demirin o mis gibi kokusunu alabiliyordum şimdi.

"İşte orada demirle çelik eritiyorlar," dedi, "kim bilir belki ananla baban da oradadır?"

"Olsalar da olmasalar da umurumda bile değil," dedim.

Yürüdük de yürüdük, ta ki raylar birdenbire kaybolana dek yürümeye devam ettik. Dört bir yanda uzunlukları bizim boyumuzu geçen yabani otlar vardı, yabani otlar üst üste yığılmış bir sürü paslı hurdanın etrafını çevirmişti, otların üzerine devrilmiş bir sürü tren de vardı, ezilmiş vagonların içinden demir ve çelik hurdaları saçılmıştı etrafa. Biraz daha yürüdükten sonra burada bir sürü insanın olduğunu keşfettik, hurda yığınlarının arasına çömelmiş, yemek yiyorlardı, eritme fırınlarından çıkan alevler yüzle-

rini kırmızıya boyuyordu. Yemek yiyorlardı diyordum ya, bilin bakalım ne yiyorlardı? Etli Çin mantısıyla tatlı patatesli yumurta. Öyle iştahla yemek yiyorlardı ki yedikleri şey çok lezzetli olmalı, diye düşündüm, yemek yerken yanaklarını öyle şişiriyorlardı ki kabakulak olmuşlar sanırdınız. Ama bana soracak olursanız o etli Çin mantısıyla tatlı patatesli yumurtadan gelen koku leş gibiydi, köpek bokundan bile daha kötü kokuyordu, kusmak üzereydim, kusmamı önlemek için rüzgâra doğru koştum.

Bu sırada kalabalığın içinden bir adamla bir kadın birden ayağa kalkıp bağırmaya başladılar:

"Gousheng!"

Başta korktum açıkçası. Sonra çıkardım kim olduklarını: Anamla babammış meğer. Yalpalayarak bana doğru koşmaya başladılar. Birden çok korkunç insanlar olduklarını düşündüm onların, hem de "anaokulu"ndaki o üç yaşlı kadın kadar korkunç olduklarını. Vücutlarından yükselen koku köpek bokundan beterdi. Tam ellerini uzatıp beni yakalayacakları sırada ardıma dönüp hızla koşmaya başladım. Hemen peşime düştüler tabii. Ardıma bakmaya cesaret edemedim ama arada o sivri pençeleriyle kafa derime dokunduklarını hissedebiliyordum. Bu sırada canım arkadaşım Demir Çocuk'un önümde bir yerlerden bana seslendiğini duydum:

"Tahta Kafa, Tahta Kafa, hurda yığınına doğru koş!"

Onun o koyu kırmızı vücudunun bir anlığına hurdaların içinde kıpırdadığını gördüm, ansızın kayboldu sonra. Hurda yığınına doğru koştum hemen, *wok*'ların[1], küreklerin, pullukların, tüfeklerin, havan toplarının ve bir sürü metal aletin üzerine basa basa hurdalardan oluşmuş o demir dağın tepesine çıktım. Demir Çocuk demir

1. *Wok* ya da *wohk*, özellikle Çin'de kullanılan geniş ve çukur tava. (Ç.N.)

bir kanalizasyon borusunun içinden el salladı bana, ben de sıkı bir omuz atıp borunun içine girdim hemen. Borunun içi zifirî karanlıktı ve çok hoş bir pas kokusuyla kaplıydı. Hiçbir şey göremiyordum. Buz gibi bir elin elimi tuttuğunu hissettim sonra. Demir Çocuk'un eliydi bu. Şöyle fısıldadı bana:

"Sakın korkma, benimle gel, burada bizi göremezler."

Onun ardından emeklemeye başladım. Borunun içi dönemeçlerle doluydu ve nereye çıktığına dair hiçbir fikrim yoktu borunun. Emekledik de emekledik, ta ki bir ışık görene dek emeklemeye devam ettik. Demir Çocuk'un ardından ben de çıktım borunun içinden. Elimden tutup terk edilmiş bir tankın paletinin üzerine çıkardı beni Demir Çocuk, oradan da taretin üstüne çıktık. Taretin üzerinde boyayla çizilmiş birkaç tane beş köşeli yıldız vardı. Pastan üzerinde delikler açılmış olan bir top namlusu vardı çarpık bir açıyla göğe doğru bakan. Demir Çocuk taretin içine girmek istediğini söyledi. Ama kapağının üzerindeki vidalar da pas tutmuştu işte. Şöyle dedi Demir Çocuk:

"Hadi vidaları yiyelim."

Taretin üzerinde döne döne emekleyerek paslı vidaları yemeye başladık. Kısa sürede hepsini yiyip bitirdik. Taretin kapağını kaldırıp bir yana fırlattık. Taretin üzerindeki demir çok yumuşaktı, fazla olgunlaşmış şeftali gibiydi tıpkı. Tankın içine girdiğimizde o yumuşak, süngerimsi demir koltuklara oturduk. Demir Çocuk bana küçük bir delik gösterdi, delikten bakınca anamla babamı görebiliyordum. Uzaktaki bir hurda yığınının üzerine çıkmış, hurdaları gelişigüzel sağa sola fırlatırken ağlamaklı bir sesle şöyle bağırıyorlardı:

"Gousheng, Gousheng, oğlum, neredeysen dışarı çık, çık da etli Çin mantısıyla tatlı patatesli yumurta ye biraz..."

Onlara bakınca yabancılara bakıyormuşum gibi hissediyordum. Etli Çin mantısıyla tatlı patatesli yumurta sunarak beni kandırabileceklerini düşünüyorlarsa çok yanılıyorlardı, onları hor gören bir tavırla sırıttım.

Sonunda beni aramaktan vazgeçip geri döndüler.

Tankın içinden çıktıktan sonra ata biner gibi namlunun üzerine oturup kimi uzakta kimi de yakında olan fırınları, fırınlardan çıkan alevleri ve fırınların etrafında telaşla koşturan insanları izledik biraz. Demir *wok*'ları alıp bir, iki, üç diyerek havaya attıktan sonra yere düşüp parçalanmasını izliyor, ardından da kocaman balyozlarla kendileri parçalara ayırıyorlardı. Demir *wok* parçalarının o güzelim kokusunu alınca karnım guruldamaya başladı. Demir Çocuk aklımdan geçeni okumuş olacak şöyle dedi bana:

"Tahta Kafa, hadi yürü, şu *wok*'lardan birini alalım, *wok*'ların tadı çok güzel olur."

Eritme fırınlarından çıkan ışıltının içine sinsice dalıp kendimize kocaman bir *wok* seçtikten sonra *wok*'u alıp koşmaya başladık. Bizi gören adamlar öyle korktular ki ellerindeki balyozları düşürdüler, hatta kaçmaya çalışan birkaç tanesi bile oldu. Bir yandan kaçıyor, bir yandan da şöyle bağırıyorlardı:

"Demir şeytanları geldi, demir şeytanları geldi!"

Bu sırada biz çoktan hurda yığınlarından birinin üzerine çıkmış, *wok*'u yenilebilecek parçalara ayırmaya başlamıştık bile, *wok*'un tadı o demir çubuktan çok daha güzeldi.

Biz *wok*'un tadını çıkarırken belinde tabanca kılıfı olan topal bir adamın geldiğini gördük, tabancanın kılıfıyla o az önce "demir şeytanları" diye bağıran adamlara vurup küfretmeye başladı:

"Sizi piç kuruları, lanet söylentiniz etrafta karmaşa yaratmaktan başka bir işe yaramıyor! Tilkilerle ulu ağaç-

lar şeytan ruhlarına dönüşür, demirin şeytan ruhuna dönüştüğü nerede görülmüş?"

Adamlar hep bir ağızdan şöyle dediler:

"Yalan söylemiyoruz, politik komiserimiz. Biz *wok*'ları ezerken gölgelerin içinden iki tane demir çocuk çıktı birden, vücutları pas içindeydi, *wok*'lardan birini kaptıkları gibi koşmaya başladılar, göz açıp kapamadan da ortadan kayboldular."

"Nereye koşuyorlardı?" diye sordu topal adam.

"Hurdalara doğru," dedi adamlar.

"Sizi anasını sattığımın yalancıları!" diye çıkıştı topal adam, "Bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde çocuk olduğu nerede görülmüş!"

"İşte bu yüzden korktuk biz de."

Topal adam silahını çıkarıp hurdalığa doğru "pat pat pat" diye üç el ateş etti, demir hurdalara çarpan mermiler altın sarısı kıvılcımlar saçtı etrafa.

"Tahta Kafa," diye seslendi Demir Çocuk, "adamın silahını alıp yemeye ne dersin?"

"Ya silahını almayı başaramazsak, ondan korkuyorum ben," dedim.

"Sen burada bekle," dedi Demir Çocuk, "ben gidip alırım hemen."

Demir Çocuk hurdaların üzerinden hiç ses çıkarmadan inip yabani otların arasından yavaş yavaş sürünmeye başladı, ışıkta kalan insanlar göremiyordu onu, ama ben görebiliyordum. Topal adamın arkasına doğru süründüğü sırada hurdaların arasından demir bir tabak alıp *wok*'a vurmaya başladım.

"Duyuyor musun?" dedi o adamlar, "Demir şeytanları burada işte!"

Topal adam tam silahını havaya kaldırıp ateşleyeceği sırada, Demir Çocuk yerden yukarı zıplayıp silahı kaptı hemen.

"Demir şeytanı!" diye bağırdı adamlar hep bir ağızdan.

Topal adam kıç üstü yere oturdu.

"İmdat, yardım edin!" diye bağırdı avaz avaz, "Yakalayın şu casusu..."

Demir Çocuk silahla yanıma gelip, "Nasıl ama?" dedi.

"Harikasın," dedim. Mutluluktan havalara sıçradı, silahtan bir ısırık alıp bana uzattı. Sen de yesene biraz.

Silahtan bir ısırık alınca ağzıma barut tadı geldi. Tükürdüm hemen. "Hiç de lezzetli değil," diye söylendim, "hiç de güzel değil."

O da silahın kabzasından ısırdı biraz tadına bakmak için.

"Haklısın," dedi, "hiç de güzel değil, silahı ona geri fırlatacağım!"

Silahı topal adamın yanına fırlattı sonra.

Silahın namlusunun ucundan ısırdığım parçayı geri fırlattım ben de.

Topal adam iki parçayı yerden alıp şöyle bir baktıktan sonra avaz avaz bağırıp silahı elinden attığı gibi koşmaya başladı. Hurdaların üzerine oturmuş, topal adamın o komik koşuşunu izliyorduk gülmekten katıla katıla.

Gece yarısı güneybatıdan insanın gözünü alan bir ışık vurdu üzerimize, "çuf çuf" seslerini duyduk sonra. Başka bir tren geliyordu.

Treni rayların sonuna kadar izledik, çoktandır orada duran başka bir trene çarptı, arkadaki vagonlar üst üste bindi, içlerindeki demir hurdalar gürültüyle rayların dışına döküldü.

Ondan sonrada başka bir tren gelmedi bir daha. Trenin parçalarından herhangi birinin lezzetli olup olmadığını sordum ona, tekerleklerin çok güzel olduğunu söyledi. Sonra tekerleklerden birini yemeye başladık, yarısına gelince durduk ama.

Sonra eritme fırınlarının yanına gidip daha yeni eritilmiş demirlerin tadına baktık ama o alıştığımız paslı demirin tadı yoktu hiçbirinde.

Gündüz hurdaların üzerinde uyuduk, akşama doğru yeni işçiler geldi, onları da korkutup bir güzel kaçırdık.

Başka bir akşam *wok* ezen adamları korkuttuk yine. Eritme fırınlarının birinin içinde pastan kırmızı kırmızı parlayan bir *wok* görünce fırının yanına koştuk hemen. Tam *wok*'a uzandığımızda bir vınlama duyduk, hemen ardından kenevirden örülmüş, devasa bir ağ kapaklandı üzerimize.

İpi ısırmaya başladık hemen ama ne kadar uğraşsak da bir türlü koparamadık.

"Yakaladık," diye neşeyle bağırıyorlardı, "yakaladık onları!"

Sonra, zımpara kâğıdıyla paslarımızı zımparalamaya başladılar, acıyordu, hem de feci acıyordu!

HER DERDE DEVA

O öğleden sonra Silahlı İşgücü Müfrezesi[1], Ma Kuisan'ın sokağa bakan evinin kireçle boyanmış duvarına büyük harflerle yazılmış bir bildiri asıp infazın sabah erkenden her zamanki yerinde yapılacağını duyurdu köylülere: Jiao Nehri'nin taş köprüsünün güney girişinde. Fiziksel açıdan durumu müsait olan herkesin ibret almak için infaza katılması isteniyordu. O yıl o kadar çok infaz gerçekleştirilmişti ki insanlar artık bıkmıştı bundan ve zorunlu olmasa kimsenin katılacağı yoktu.

Odanın içi zifirî karanlıktı hâlâ, babam kalkar kalkmaz soya yağı lambasını yaktı. Kapitone ceketini giydikten sonra *kang*'dan kalkmam için bana seslendi. Odanın içi öyle soğuktu ki kalkmaya üşeniyor, sıcak yorganın altında biraz daha kalmak istiyordum. Yorganı üzerimden çekip şöyle dedi babam: "Kalk artık, Silahlı İşgücü Müfrezesi işini erken bitirmeyi sever, geç kalırsak şansımız da olmaz hem."

Babamın arkasından kapıdan çıktım. Güneş doğudan daha yeni yükselmeye başlamıştı, sokak buz gibi soğuktu, in cin top oynuyordu dışarıda. Tüm gece esen

1. Çin-Japon Savaşı sırasında Japonların işgal ettiği bölgelerde Komünist Parti önderliğinde halkı örgütlemek için çeşitli bildiriler yayımlayan bir örgüt. (Ç.N.)

karayel sokağın tozunu bir güzel süpürmüştü, yolun grisi çok net seçilebiliyordu şimdi. Hava o kadar soğuktu ki el ve ayak parmaklarım sanki kedi ısırmış gibi sızım sızım sızlıyordu. Silahlı İşgücü Müfrezesi'nin Ma ailesinin avlusuna kurduğu karargâhın önünde geçerken içeride ışık yandığını gördük pencereden, bir de körüğün üflemeleri duyuluyordu. "Hadi çabuk olalım," diye fısıldadı babam, "müfreze kahvaltı etmeye başlamış bile."

Babamın arkasından sete tırmanırken o zifir karası taş köprüyü ve nehir yatağının sığ kesimlerindeki çukurların üzerini kaplamış olan buz tabakasını gördüm. "Baba," diye seslendim hemen, "nereye saklanacağız?"

"Köprünün altına," dedi babam.

Köprünün altı ıpıssız ve çok karanlıktı, insanın iliklerine işleyen soğuktan hiç bahsetmeyeceğim bile. Kafa derim çatlayacakmış gibi sızlamaya başlayınca şöyle sordum babama: "Kafa derim neden sızlıyor?"

"Benimki de sızlıyor," dedi babam, "burada çok insan infaz edildi, bir sürü masum ruh toplanmıştır şimdi buraya."

Karanlıkta köprünün altına toplanmış tüylü birkaç şey görünce şöyle dedim: "İşte masum ruhlar!"

"Ne masum ruhu?" dedi babam, "İnsan eti yiyen vahşi köpekler onlar."

Taş köprünün insanın kemiklerine işleyen soğukluktaki ayaklarına yaslanana kadar geri çekildim, tek düşünebildiğim şey gözlerinin önüne katarakt bulutları toplandığından neredeyse kör olmuş ninemdi. Göğün batısında duran o üç yıldızın soğuk ve parlak ışınları eğimle köprünün altına vurduğunda hava aydınlanacaktı. Babam çubuğunu yaktı. Köprünün altı tütünün o hoş kokusuyla doldu birden. Soğuktan dudaklarım titriyordu. "Baba," dedim, "köprünün üstüne çıkıp biraz koşsam ya ısınmak için, donarak öleceğim yoksa."

"Sık dişini biraz," dedi babam, "müfreze güneş daha kırmızıyken vurur esirlerini."

"Bu sabah kimi vuracaklar? Baba?"

"Ben de bilmiyorum," dedi babam, "birazdan öğreniriz nasılsa. Umarım genç birilerini vururlar."

"Neden gençleri vurmalarını istiyorsun?"

"Gençlerin her şeyi gençtir de ondan, daha iyi sonuç alırız."

Bir şeyler daha soracaktım, ama babamın sabrı kalmamıştı artık, şöyle çıkıştı birden: "Soru sorma artık, konuştuklarımız yukarıdan duyulabilir."

Biz konuşurken balık karnı gibi bembeyaz olmuştu gök, köyün köpekleri havlamaya başladı. Köpeklerin havlamasına karışmış belli belirsiz kadın ağlamaları duyduk sonra. Babam bir an için gizlendiğimiz yerden çıkıp nehir yatağında dikilerek köye doğru kulak kabarttı. İyice gerilmeye başlamıştım, köprünün altında dolanan köpekler her an üzerime atlayıp beni lime lime edeceklermiş gibi gözlerini dikmiş bana bakıyorlardı. Tam köprünün altından çıkıp can havliyle koşmaya başlayacaktım ki babam geri döndü. Loş ışıkta babamın dudaklarının titrediğini gördüm, soğuktan mı yoksa korkudan mı olduğunu çıkaramadım ama. "Bir şey duyabildin mi?" diye sordum.

"Sessiz ol," diye fısıldadı, "gelmek üzereler, hükümlüleri bağladıklarını duydum."

Babama yaslanıp yabani otların üzerine oturdum, kulaklarımı dikip köyden gelen gonk sesleriyle gonk seslerinin arasına karışan bir adamın o kulak tırmalayan sesini dinlemeye başladım: "Köylüler; infazı izlemek için köprünün güney girişine gidin, zalim toprak ağası Ma Kuisan infaz edilecek bugün –karısı– Japonlara yardım ve yataklık eden kukla köy muhtarı Luan Fengshan –karısı– Silahlı İşgücü Müfreze Şefi Zhang'ın emridir, infazı izlemeye gelmeyenler işbirlikçi olarak cezalandırılacaklardır–"

Babamın şöyle homurdandığı duydum: "Ma Kuisan'ı neden infaz ediyorlar ki? Ne diye vuracaklar onu? İlla birini vuracaklarsa en sona o kalmalıydı..."

Tam babama Ma Kuisan'ı neden vurmamaları gerektiğini soracaktım ki köyden gelen bir tüfek sesi duydum, mermi ıslık çalarak havalanıp çok uzak bir yerlere gitti. Hemen ardından at nallarının çıkardığı sesleri duydum, köprüye doğru geliyorlardı. Sonra köprünün üzerine çıktıklarını duydum. Atların nallarından çıkan o tok ses başımızın üzerinden rüzgâr gibi geçti. Babamla birbirimize sokulup iyice küçüldük, köprünün taşları arasından süzülen gün ışığına bakarken hem korkuyor hem de neler olacağını merak ediyorduk. Bir çubuk içimi zamanın yarısı kadar bir süre geçtikten sonra köprüye gelen insanların çıkardığı yaygarayı duyduk. Başımızın üzerinde durdular sonra. Bir adamın ördek sesini andıran bağırmasını duydum: "Siktir edin anasını, nasılsa yakalayamayacağız onu!"

Nal seslerinin geldiği yöne doğru birkaç kez ateş etti biri. Silah sesi köprünün altında yankılandı. Kulaklarım uğulduyordu, burnuma keskin bir barut kokusu geldi. Sonra yine duyduk o ördek sesini:

"Ne diye ateş ediyorsun? Çoktan diğer ilçeye varmıştır bile."

"Böyle bir şey yapabileceğini hiç düşünmemiştim," dedi biri, "Şef Zhang, çiftlikte ırgatlık yapıyor olmalı."

"Toprak ağası sınıfının satılık köpeği işte," diye vakladı ördek.

Bu sırada biri köprünün korkuluğundan işemeye başladı, idrarı çok pis kokuyordu.

"Hadi geri dönelim," diye vakladı ördek, "daha infaza katılacağız."

Babam, ördek gibi konuşan bu adamın Silahlı İşgücü Müfrezesi'nin şefi olduğunu söyledi bana, ilçe hükü-

meti tarafından partiye ihanet edenlerin kökünü kurutmakla görevlendirilmiş, adı da Şef Zhang'mış.

Güneş yavaş yavaş kızarmaya başlamıştı. Ufkun doğusunda asılı olan ince bulutlara gönderiyordu ışınlarını şimdi. Sonra onlar da kızardı. Hava aydınlanınca köprünün altındaki donmuş köpek dışkılarını, yırtık pırtık giysileri, etrafa dağılmış saç topaklarını ve köpekler tarafından yenilmiş bir kafatasını fark ettik. Midem bulanmıştı, bakışlarımı nehrin üzerine çevirdim, nehir yatağı oraya buraya dağılmış, birkaç donmuş su birikintisi dışında bir kemik kadar kuruydu, setin üzerinde yaprakları kırağı tutmuş olan yabani ot kümeleri vardı. Kuzeyden esen sert rüzgâr durunca ağaçlar da oldukları yerde kıpırdamadan durmaya başladı ama hâlâ çok soğuktu hava. Zar zor araladığım gözlerimle babama bakınca ağzından çıkan nefesini gördüm, zaman durmuştu sanki, bir dakika on sekiz saat gibi geliyordu, bir ara babamın şöyle dediğini duydum: "Geliyorlar."

İnfaz takımı köprüye yaklaşmıştı. Deli gibi çalan gonk sesleri duydum. Ardından rap rap diye ayak sesleri yankılandı. Sonra boğuk bir ağlama sesi gürledi: "Şef Zhang, ah Şef Zhang, hayatım boyunca kimseye bir kötülük etmedim ben..."

"Ma Kuisan bu," diye fısıldadı babam.

Düz ve kuru bir ses yalvardı sonra: "Şef Zhang, merhamet gösterin biraz... Muhtarı seçmek için kura çekilmişti... Muhtar olmak istememiştim ben... Kura çektik, kara talihim benim... Kura işte... Benim şu köpek yaşamımı esirgeyin Şef Zhang... Evde bakmam gereken seksen yaşında bir anam var benim..."

"Luan Fengshan bu," diye fısıldadı babam.

Tiz bir ses duyuldu sonra: "Şef Zhang, bizim eve taşındığınızdan beri karnınızı ben doyurdum, en güzel içkileri sundum size, hatta on sekiz yaşındaki kızımı gön-

derdim yanınıza, Şef Zhang, kalbiniz taştan mı yoksa sizin?"

"Ma Kuisan'ın karısı bu," diye fısıldadı babam.

Sonra da bir kadının şöyle uluduğunu duydum: "Wu... wa... ah... ya..."

"Bu da Luan Fengshan'ın dilsiz karısı," diye fısıldadı babam.

Sakin bir ses tonuyla şöyle dedi Şef Zhang: "Kesin şamatayı artık, şamata çıkarsanız da çıkarmasınız da vuracağız sizi zaten. Yüz yaşına kadar yaşasa bile ölüm bekler sonunda insanı, dünyaya başka biri olarak gelmek için en iyisi erken ölmektir."

Bu sırada Ma Kuisan kalabalığa doğru yüksek sesle şöyle seslendi birden: "Büyük, küçük herkes bana kulak versin, ben, Ma Kuisan, hiçbirinizi incitecek bir şey yapmadım, şimdi benim adıma konuşmanız için yalvarıyorum sizlere..."

Bir sürü insan dizlerinin üzerine çöküp çaresizce yalvarmaya başladı hep bir ağızdan: "Merhamet edin Şef Zhang, esirgeyin onları, hepsi dürüst insanlar onların, hem de hepsi..."

Genç ve güçlü bir erkek sesi bütün sesleri bastırdı birden: "Şef Zhang, bence bu dört köpek piçi köprünün üzerine diz çöküp yüz kere secde etsin bize, sonra da o köpek yaşamlarını esirgersiniz onların, ne dersiniz buna?"

"Gao Renshan, harika bir fikir bu yahu!" dedi Şef Zhang ürkütücü bir ses tonuyla, "Benim, Zhang Qude'nin acımasız bir katil olduğunu mu sanıyorsun yoksa? Bana öyle geliyor ki gereğinden fazla bir süredir milis komutanlığı yapıyorsun sen! Sevgili köy halkı, ayağa kalkın artık, bu soğukta yere diz çökerek ne yapmaya çalışıyorsunuz? Üstlerin politikası çok açık: İnfaz edilecekler. Kimse kurtaramaz onları artık, sizler de ayağa kalkın hadi, çabuk!"

"Sevgili köy halkı, bir şeyler daha söyleyin..." diye yalvardı yine Ma Kuisan.

"Oyalanmanın zamanı değil şimdi," diye sözünü kesti onun Şef Zhang, "haydi başlayalım artık!"

"Açılın! Çekilin yoldan!" diye kükredi birkaç adam köprünün başından, Silahlı İşgücü Müfrezesi'nden, yere diz çöküp yalvaran köylüleri dağıtmaya gelmiş olan adamlar olmalıydı bunlar.

Ma Kuisan'ın göğe feryadı duyuldu birden: "Göğün Babası, kör mü oldun yoksa! Ben, Ma Kuisan, hayatım boyunca iyi bir adam oldum hep, sonum başıma sıkılan bir kurşunla mı gelecekti yani! Zhang Qude, seni hayvan, gözlerini yatağında yummayacaksın, bunu iyi bil, seni orospu çocuğu, yatağında ölmeyeceksin..."

"Hadi ama!" diye kükredi Şef Zhang, "Vuracaksanız vurun artık, yoksa küfürleri hoşunuza mı gitti?"

Başımızın üzerinden paldır küldür koşan ayak seslerinin geçtiğini duydum. Köprünün taşları arasındaki boşluklardan koşanların ayaklarını gördüm belli belirsiz.

"Diz çökün!" diye bağırdı biri köprünün güney başından.

"Yol açın!" diye bağırdı başka biri köprünün kuzey başından.

"Pat-pat-pat" diye üç el ateş edildi.

Kulak zarlarım, silah sanki kulağımın içine sıkılmış gibi titremeye başladı, bir an için sağır olacağımı sandım. Bu sırada güneş ufkun doğusunu kan kırmızısına boyamıştı, yüksek bir sedir ağacını andıran bulutlar da kan kırmızısına boyanmıştı. Uzun boylu, hantal bir insan gövdesi, bulutu andıran yavaş hareketlerle köprüden aşağıya düşmeye başladı, köprünün altındaki donmuş su birikintilerine çarptığında doğal ağırlığına kavuşmuş gibi tok bir ses çıkardı. Başından kristalleşmiş kan damlaları süzüldü.

Köprünün kuzey girişinde bir hengâme yaşandı. İn-

fazı izlemeye zorla getirilmiş köylülerin kaçışması gibi geldi bu ses bana. Silahlı İşgücü Müfrezesi'nden gelenlerin köylülerin peşine düştüğünü duymadım ama.

Ayak sesleri başımızın üzerinden bu kez köprünün güney girişine yöneldi. Sonra köprünün kuzeyinden, "Diz çökün!" güneyindense, "Yol açın!" nidaları yükseldi, ardından üç el silah sesi duyuldu, onu takiben üzerinde yırtık pırtık kapitone ceketiyle Luan Fengshan'ın şapkasız cesedi düştü köprüden aşağıya, önce Ma Kuisan'ın üzerine düştü, ardından da yana yuvarlandı.

Sonra işler basitleşir gibi oldu biraz, birkaç silah sesiyle birlikte saçı başı darmadağınık olmuş iki kadın cesedi, kolları ve bacakları havada dans edermiş gibi kocalarının cesetlerinin üzerine düştü.

Babamın koluna sımsıkı yapıştım, kapitone pantolonumun ağında sıcak bir sıvının varlığını hissettim.

Yarım düzine kadar insan başlarımızın üzerinde ayakta dikiliyordu sanki. Onların ağırlığından koca taş köprünün bel verdiğini hissettim, şimşek gibi gürleyen bağrışmaları neredeyse sağır edecekti bizi: "Aşağıya inip cesetleri kontrol edelim mi, şef?"

"Osuruğumu kontrol edin! Beyinlerinin dağıldığını görmüyor musunuz? Yeşim İmparator'un kendisi gelse dahi kurtaramaz artık onları."

"Gidelim hadi! İhtiyar Guo'nun karısının yaptığı mayalanmış tofu çorbasıyla kızarmış börekler bekliyor bizi."

Dağ gibi ağır ayak sesleri köprünün kuzey girişine yöneldi. Ağırlıkları altında bel veren koca taş köprü inim inim sızladı. Köprü her an yıkılacakmış gibi duruyordu ya da sadece bana öyle geliyordu.

Sessizlik geri dönmüştü. Araba tekeri büyüklüğündeki güneşin kırmızı ışınları donmuş nehrin üzerine vuruyor, buz, kırağı tutmuş yabani otlar ve donmuş toprak, ışınları geldikleri gibi gerisingeriye yansıtıyordu. Güneş

ışınlarının köprünün üzerine vururken pencerenin kâğıt kaplamasını döven kar taneleri gibi hışırdadığını duydum.

Babam beni dürtüp, "Öyle aptal aptal dikilmesene, yapacak işimiz var," dedi.

Etrafa bakındım, gördüğüm hiçbir şey mantıklı gelmiyordu, hatta babamın varlığı bile, onu bir yerlerden tanıyordum, ama tam olarak nereden olduğunu çıkaramıyordum bir türlü.

"Ne?" diyebildim sonunda belli belirsiz, "Ne?"

"Unuttun mu?" dedi babam, "Ninene derman bulmaya geldik ya buraya! Çabuk olmalıyız, birazdan ceset toplayıcılar gelir."

Çeşitli renklerde yedi-sekiz kadar köpek, uzun gölgelerini sürükleyerek nehir yatağından üzerimize doğru gelirken –hırlıyorlardı da– tek düşünebildiğim şey ilk silah sesini duydukları zaman korku dolu havlamalarıyla arkalarına bile bakmadan kaçışlarıydı.

Babamın köprünün altındaki düştü düşecek birkaç tuğla parçasını tekmeleyip yerinden çıkardıktan sonra üzerimize doğru gelen köpeklere fırlatmasını izledim. Hemen kaçıştılar haliyle. Sonra koynundan keskin bir bıçak çıkarıp korkutmak için köpeklere doğru salladı. Babamın koyu siluetinin etrafında çok güzel, yay şeklinde, gümüş rengi ışıklar dans etti bir süre. Köpekler de geçici bir süre geri çekildiler. Babam belindeki ipi iyice sıkıp ceketinin yenlerini sıyırdıktan sonra yüksek sesle şöyle dedi bana: "Ben işimi yaparken göz kulak ol bana!"

Babam avının üzerine atılan aç bir kartal gibi öne sıçrayıp önce kadınların cesetlerini sürükledi, sonra Ma Kuisan'ın yüzüstü yere kapaklanmış olan cesedini göğe doğru çevirdi. Ardından yere diz çöküp secde etmeye başladı, bir yandan şöyle fısıldıyordu: "İkinci Üstat Ma, sadakat ve büyüklere saygı da bir yere kadar, yapmak zorunda olduğum şey için özür diliyorum sizden!"

Ma Kuisan'ın elini uzatıp yüzündeki kanı silmeye çalıştığını gördüm, yüzünde beliren bir tebessümle bir yandan da şöyle diyordu: "Zhang Qude, bu hayatta yatağında ölmeyeceksin."

Babam, bir eliyle Ma Kuisan'ın deri ceketinin pirinç düğmelerini çözmeye çalışıyordu ama beceremiyordu bir türlü. Babamın şöyle seslendiğini duydum sonra: "Ey, İki Numara, bıçağı tutsana benim için."

Bıçağı babamın elinden almak için uzandığımı hatırlıyorum ama babam bıçağı dişleri arasına sıkıştırıp iki eliyle o pirinç düğmeleri çözmeye koyulmuştu bile. Düğmeler, yusyuvarlak, altın sarısı ve maş fasulyesi büyüklüğündeydi, cekete öyle sıkı dikilmişlerdi ki onları açmak neredeyse imkânsızdı. Sabrı taşan babam düğmeleri çektiği gibi koparttı. Deri ceket açılıp oğlak derisi astarı iki yana düşünce saten bir yelek çıktı ortaya. Yeleğin üzerinde de aynı düğmelerden vardı, onları da koparınca bu kez de ipekten kırmızı bir kuşakla karşılaştı babam, kızgınlıktan burnundan soluduğunu duydum. Bu şişman ihtiyarın günlük giysilerinin altına giydiği, tuhaf bir güzelliği olan, o giysileri görünce ben de şaşırmıştım açıkçası. İyice öfkelenen babam kuşağı tuttuğu gibi bir kenara fırlattı. Ma Kuisan'ın yuvarlak göbeğiyle tahta gibi düz göğsü görünüyordu şimdi. Babam elini kaldırıp ayağa fırladı birden, yüzü altın sarısı bir renk almıştı, şöyle dedi bana: "İki Numara, bak bakalım kalbi atıyor mu hâlâ?"

Üzerine eğilip elimi göğsüne koyduğumu hatırlıyorum, ancak bir tavşanınki kadar güçlüydü ama kalbi hâlâ atıyordu adamın.

"İkinci Üstat Ma," diye seslendi babam, "beynin etrafa dağılmış, Yeşim İmparator'un kendi gelse dahi kurtaramaz seni artık, hayırlı bir evlat olmam için yardım etmeni istiyorum senden!"

Babam bıçağı dişlerinin arasından alıp Ma Kuisan'ın

göğsünün üzerinde bir aşağı bir yukarı dolaştırmaya başladı kesecek uygun bir bulmak için. Babamın bıçağı Ma Kuisan'ın göğsüne batırdığını gördüm, ama adamın göğsü sanki iyice şişirilmiş bir araba lastiği gibi geri tepiyordu bıçağı. Hemen ardından tekrar denedi babam, ama sonuç aynıydı yine. Dizlerinin üstüne çöküp secde etmeye başladı yine babam: "İkinci Üstat Ma, haksız yere öldürüldüğünü biliyorum, hıncın bana değil, Şef Zhang'a olmalı, intikamını sonra alırsın, hayırlı bir evlat olmaya çalışıyorum ben sadece."

Babam bıçağı sadece iki kez savurmasına rağmen alnı boncuk boncuk terlemiş ve sakalına buz tutmuş çiy taneleri birikmişti. O lanet olası vahşi köpekler adım adım bize yaklaşmaya çalışıyorlardı yine, gözleri kor gibi kırmızıya kesmiş, enselerindeki tüyler kirpi tüyü gibi kabarmış, jilet gibi sivri dişleri dışarıya çıkmıştı. "Baba," diye seslendim hemen, "elini çabuk tut, köpekler gelmek üzere."

Babam birden ayağa fırladı, bıçağını sallayarak deli gibi köpeklerin üzerine saldırdı, onu gören köpekler yarım ok atımı geri çekildiler, babam sonra koşarak geri geldi, nefes nefese kalmış bir halde şöyle dedi: "İkinci Üstat Ma, eğer ben kesmezsem, köpekler dişleriyle parçalayacak seni, köpekler yapacağına izin ver de ben yapayım!"

Babam dişlerini sıktı, gözlerini pörtletti, elini yaptığı işe yüreğini veren biri gibi, tüm gücüyle aşağıya indirince höpürdetmeyi andıran bir ses çıkardı Ma Kuisan'ın göğsüne giren bıçak. Babam sapına kadar girmiş olan bıçağı geri çekerken oluk oluk kara kan fışkırmaya başladı. Bıçak, Ma Kuisan'ın göğüskafesine sıkıştığından bıçağı çevirmeye başladı babam. "Panik içindeyken kendini bilmez insan," dedi. Bıçağı çıkarıp kanı Ma Kuisan'ın deri ceketinin üzerine sildikten bıçağı sapından sıkıca tutup göğüskafesini aralamaya başladı adamın.

Bir çağıltı duydum, bıçağın iki yanından fışkıran yağlı, beyaz bir sıvı gördüm önce, sonra da ördek yumurtası büyüklüğünde, kımıl kımıl kıvrılan bağırsaklar çıkmaya başladı beyazlığın içinden. Bir yılan ya da yılanbalığı sürüsünü andırıyorlardı, etrafı sıcak bir leş kokusu kapladı sonra.

Babam bağırsakları avuç avuç dışarı çıkarırken çok tedirgin görünüyordu, bir yandan bağırsakları çekiştiriyor, bir yandan da küfredip duruyordu. Bağırsakların hepsi dışarı çıkınca Ma Kuisan'ın bomboş kalmış midesi çıktı ortaya.

"Ne arıyorsun, baba?" diye seslendim endişeyle.

"Safrakesesini!" dedi babam, "Safrakesesi nerede bunun?"

Babam, Ma Kuisan'ın diyaframını kesip kalbini çıkardı önce – yumruk büyüklüğünde kan kırmızı bir şeydi, sonra da karaciğerini çıkardı. En sonunda da karaciğerin hemen altında olan, yumurta büyüklüğündeki safrakesesini buldu. Safrakesesini bıçağının ucuyla çok dikkatli bir şekilde karaciğerden ayırdı. Sonra onu avucuna koyup incelemeye koyuldu, nemli, kaygan ve gün ışığında mor yeşim taşı gibi parlayan bir şeydi bu.

Babam safrakesesini bana uzatırken, "Sıkı tut bunu, şimdi Luan Fengshan'ın safrakesesini çıkaracağım," dedi.

Kısa sürede deneyimli bir cerraha dönüşmüştü babam, bu kez kendinden emin, usta ve hızlı hareketlerle çalışıyordu. Bıçağın ucuyla Luan Fengshan'ın kemer niyetine kullandığı kenevir ipi kesti önce, yırtık pırtık kapitone ceketinin önünü açtıktan sonra adamın kemiklerinin çıkıntı yapmış olduğu kuru göğsünün üzerini ayağıyla basarak düzleştirdi, dört-beş bıçak darbesi yetti göğüskafesinin açılmasına, önündeki bütün engelleri bir güzel kaldırdıktan sonra elini içeri sokup sanki bir şeftalinin çekirdeğini çıkarırmış gibi çıkardı safrakesesini.

"Hemen gidelim buradan!" diye seslendi bana.

Setin üzerine çıkınca bağırsaklar için kavga eden köpekleri gördük, güneşin kırmızı ışınları kaybolmuş, yerini göz alıcı bir beyazlığa bırakmıştı, neyin üzerine düşmesi gerekiyorsa onun üzerine düşüyordu şimdi o parlak ışınlar.

Ninemin kataraktı ilerleyince mucizevi Doktor Luo Dashan'ı çağırıp gözlerine baktırtmıştık. Ninemin hastalığının üç iç organının aşırı ısınmasından kaynaklandığını ve eğer çok soğuk ve çok acı bir ilaçla tedavi edilmezse iyileşmeyeceğini söylemişti. Sonra da cüppesinin eteklerini sürüye sürüye gitmeye yeltenmişti. Babam da eteklerine yapışıp bir reçete yazması için yalvarmıştı mucizevi doktora. "Reçete mi?" demişti doktor, "Git bir domuz safrakesesi bul, bir güzel sıktıktan sonra anana içir şifa niyetine, gözlerini biraz açacaktır bu."

"Peki ya keçi safrakesesi olur mu?" diye sormuştu babam.

"Keçi olur, ayı olur, hele bir de insan safrakesesi buldun mu –ha ha ha, burada bastı kahkahayı– ananın gözleri eskisi gibi ışıl ışıl olur yeniden," demişti mucizevi Doktor Luo Dashan.

Babam, Ma Kuisan'la Luan Fengshan'ın safrakeselerini sıkıp yeşil bir çay kâsesinin içine koydu çıkan sıvıyı, kâseyi iki eliyle uzatıp nineme takdim etti. Ninem kâseyi alıp dudaklarına götürdükten sonra dilinin ucuyla tadına baktı sıvının. "Gouzi'nin babası," diye seslendi ninem babama, "neyin safrakesesi bu böyle, tadı da çok acıymış!"

"Ana," dedi babam, "Ma ile Luan'ın safrakeseleri bu."

"Ma ile Luan mı dedin?" diye sordu ninem, "Tamam, Ma'nın at demek olduğunu biliyorum da bu Luan dediğin neyin nesi oluyor?"

Kendimi tutamayıp şöyle bağırdım birden: "Nine, insan safrakesesi bu! Ma dediği Ma Kuisan, Luan'sa

Luan Fengshan. Babam o ikisinin safrakesesini senin için çıkardı."

Korku dolu bir çığlık atan ninem sırtüstü *kang*'ın üzerine düştü, hemen ardından da son nefesini verdi.

İNSAN VE HAYVAN

Yine bir sabah ve Sapporo Denizi'nin o kalın sis tabakası karaya vuruyor yavaştan. Önce yemyeşil ağaçlarla kaplı vadiyi dolduruyor, ardından yükselip dağın doruğunu ve doruktaki gür çalıların etrafını çevreliyor. Siyah kayaların üzerinden tökezleyerek vadiye doğru akan dere sisin içinde net ama gizemli bir sesle yankılanıyor. Dedem dağın ortasına denk gelen mağarasının içine yüzüstü uzanmış, pür dikkat, derenin çağıltısını, dağın eteğindeki köyde sabahı müjdeleyen horozların ötüşünü ve dalgaların boğuk kükremesini dinliyor.

Sık sık denize açıldığımı düşlerim kendi almterimle kazandığım yüklü bir parayla, *renminbi*[1] dünya çapında değerli bir para birimi olduğunda elbet, bir tekneye binip Japonların o yıllarda Çinli işçileri getirmek için kullandıkları rotayı izleyerek Hokkaido Adası'na ulaştığımda dedemin bana yüzlerce kez anlattığı hikâyesindeki yolu takip edip denize bakan o dağı bulacağım, dedemin on yıl içinde barındığı o mağarayı.

* * *

1. RMB, Çin para birimi *yuan*'ın uluslararası kısaltması. (Ç.N.)

Sis mağaranın ağzına kadar yükseldi şimdi, oradaki yabani otlar ve karman çorman olmuş asmalarla iç içe geçip dedemin görüşünü engelliyor. Mağaranın içi rutubetli, duvarları bakır rengi yosunla kaplanmış hep, mağaranın dışındaki birkaç keskin çıkıntıya yumuşak hayvan kürkleri asılmış, duvarlara sinmiş olan tilki kokusu, tilkinin inini işgal ettiğinde gösterdiği kahramanlığı ya da vahşiliği hatırlatıyor dedeme durmadan. Dedem dağa ne zaman kaçtığını çoktan unutmuş bile.

On dört yılını sık ağaçlarla kaplı bu uzak dağ başında bir kurt gibi geçiren birinin zaman kavramını ve zamanın geçişini nasıl algıladığına dair hiçbir fikrim yok. On yıl bir gün gibi kısa gelmiştir belki ona, belki de her gün on yıl gibi uzun, dili sertleşmiş ama her bir hece öyle açık ve net ki kendi zihni ve kulaklarında: Amma yoğun sismiş! Japon sisi! 1939 yılının ay takviminin sekizinci ayının on dördüncü gününde kendi oğlunu da yanına alarak birliğiyle birlikte mürekkep karası Mo Nehri'nin köprüsünde Japon konvoyuna pusu kurmaya gitmesinin anısı sonunda çok canlı bir şekilde süzülmeye başlıyor zihninde. O zaman da çok sisli bir sabahmış.

Uçsuz bucaksız kızıl darılar yoğun sisin içinden yükseliyorlarmış, kayalara çarpan dalgaların kükremesi kamyon motorlarının kükremesine dönüşmüş, derenin berrak şırıltısı babam Douguan'ın neşeli kahkahalarına dönüşmüş, vadide dolanan vahşi hayvanların patırtısı onun ve birliğinin ağır soluk alıp verişlerine dönüşmüş. Sis o kadar yoğunmuş ki akışkan bir sıvıyı andırıyormuş, Tuzlu Su Ağzı köyünden İkinci Liu'nun sardığı pamuk şekerler gibiymiş sanki, uzanıp elinde tutabilir ya da bir parça koparabilirmişsin. Küçük halam Huaguan pamuk şeker yerken ağzının kenarına yapışan şeker-

ler beyaz bir sakala benziyormuş, bir Japon şeytanının süngüsünde can vermiş... Kollarına ve bacaklarına saplanan ani bir ağrıyla yerde kıvranarak dertop olmuş dedem. Dişlerini çıkarıp boğazının derininden gelen bir kükreme koyuvermiş, insan sesi değilmiş bu, kurt sesi de değilmiş elbette, dedemin tilki ininde çıkardığı ses böyleymiş.

Mermi yağmuru darıların başlarını birer birer yere düşürmüş, mermi kovanları sisin içinde uzun kuyruklarını sürüyor, tilki inine girdiklerinde inin taş duvarlarını erimiş çelik gibi aydınlatıyorlarmış, çeliğin üzerindeki berrak su damlaları cızırdarken çıkan buhar kokusunu almış dedem. Mağaranın dışındaki çıkıntılardan birinde açık sarı tilki kürkleri asılıymış. Mermi yağmuruyla haşlanan nehir suyu kuş ciyaklaması gibi fokurduyormuş. Kırmızı tüylü ardıçkuşu, yeşil tüylü tarlakuşu. Mo Nehri'nin zümrüt yeşilinde karınlarını suyun yüzeyine dönmüş beyaz yılanbalıkları. Kara derili, kaba etli, büyük bir turnabalığı vadideki derenin içinde yüksek sesle sıçramış. Douguan o küçük pençeleri titreyerek kaldırmış Browning'ini. Ateş etmiş! O kara kara parlayan miğfer kaplumbağa kabuğuna benziyormuş. Ta ta ta! Seni doğudan gelen Japon şeytanı seni!

Dedemi mağarasının içinde yüzüstü uzanmış, memleketini düşlerken göremedim, ama eve dönerken yanında getirdiği alışkanlığını hiç unutmayacağım: Yatak ne kadar rahat olursa olsun yüzüstü uzanıp –dizlerini büker, kollarını çaprazlayıp çenesine yastık yapar– öyle uyurdu, bu haliyle her zaman tetikte olan vahşi bir hayvanı andırırdı. Uyur mu yoksa uyanık mı olduğunu hiçbir zaman çıkaramadık, ne zaman gözümü açsam ilk gördüğüm şey onun o yeşil yeşil parlayan gözleri olurdu

hep. Mağarada yüzüstü uzanırken aldığı duruşu ve yüzündeki ifadeyi işte böyle öğrendim.

Vücudu her zaman aynı kaldı –kemik yapısı değişmedi yani– ama kasları endişeyle seğirirdi durmadan, kanı sadece kılcal damarlarına pompalanıyordu sanki, gücünü topluyordu, bu haliyle gergin bir yayı andırırdı. İnce ve uzun bir yüzle demir gibi sert bir burnu vardı, gözleri kömür gibi yanardı, karman çorman olmuş demir rengi saçları orman yangınına benzerdi.

Sis etrafa yayılınca giderek incelmiş, şeffaflaşmış, hafif bir esinti halini almış; kol kola girip dans edermişçesine salınan beyaz ipeksi şeritlerin içinden çalıların dalları çıkmış ortaya sonra, asmaların sürünen ağları, ağaçların tepeleri, köyün sert yüzü ve denizin kül mavisi dişleri. Darıların ateş kırmızısı yüzleri parlıyormuş sisin içinde sık sık, ama sis inceldikçe darılar da yüzlerini göstermez olmuş. Japonya'nın vahşi manzarası acımasızca doldurmuş sisin içindeki boşlukları, dedemin memleket hayallerini bastırarak.

Sonra sis yavaş yavaş vadinin içindeki ormana doğru çekilmeye başlayınca kırmızı kırmızı parlayan muazzam bir okyanus belirmiş dedemin gözlerinin önünde, kül mavisi dalgalar sahilin kahverengi kumunu yalıyormuş tembel tembel ve o sırada kan kırmızısı, devasa bir ateş topu çıkmaya çalışıyormuş okyanusun derinliklerinden. Dedem üzerinden sular damlayan güneşi okyanusun içinden doğarken kaç kez gördüğünü tam olarak hatırlamıyordu, bunu hatırlayabilmesinin herhangi bir yolu var mı acaba? O kan kırmızısı ateş topu dedemi tüm vücudu ter içinde kalana dek titretirken umudun ateşi yüreğini yakıyormuş, uçsuz bucaksız darılar okyanusun üzerinde muntazam bir şekilde, saf tutarcasına sıralanmışlar,

darı sapları oğulları ve kızlarının vücuda gelmiş hali gibiymiş, darı yaprakları havada sallanan elleri ve kollarıymış onların, göz kamaştırıcı süvari kılıçlarıymış, Japon okyanusu darı okyanusuna dönüşmüş, okyanusun dalgaları göğüslerinin inip kalkmasıymış darıların, bir gidip bir gelen medcezirse kanıymış darıların.

Hokkaido Adası'nın Sapporo Şehri'nin tarihî kayıtlarına göre 1 Ekim 1949[1] sabahı, yakınlarda bir köy olan Kiyota'da oturan Yoshikawa Sadako adında köylü bir kadın vadideki çeltik tarlasına pirinç toplamaya gittiğinde bir vahşinin saldırısına uğramış... Bu bilgiye Japon arkadaşım Nagano ulaştı ve Çinceye çevirisini de o yaptı bana, bu sözde "vahşi" dedem oluyor benim, bu bilgiye ulaşmaktaki amacım dedemin hikâyesinde önemli bir olayın gerçekleştiği yeri ve zamanı kesinleştirmek içindi. 1943 yılının Ayçöreği Bayramı'nda dedem tutuklanmış ve aynı yılın sonunda Hokkaido Adası'ndaki çalışma kampına gönderilmiş, 1944 yılının baharında dağ çiçekleri açmışken kamptan kaçıp yarı insan yarı hayvan olarak dağda yaşamaya başlamış, tarih 1 Ekim 1949'u gösterdiğinde iki bin gece ve gündüzden daha uzun bir süredir dağda yaşıyormuş. Şimdi size anlattığım o yoğun sisin yaşandığı günün, dedeme sevdikleriyle birlikte memleketinde geçirdiği tutkulu yılları kolayca ama biraz da sarsıcı bir şekilde hatırlatmaktan başka hiçbir özelliği yokmuş, o öğleden sonra yaşananlar başka bir konu tabii.

Sıradan bir Hokkaido sabahıymış. Sis dağıldıktan sonra güneş, deniz ve ormanın üzerinde asılı kalmış. Göz kamaştıran birkaç beyaz yelkenli suyun üzerinde yavaştan süzülüyormuş, uzaktan bakılınca hiç hareket etmiyor

1. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulduğu tarih. (Ç.N.)

gibi görünüyorlarmış. Bir sürü kahverengi deniz yosunu kurutulmak için şeritler halinde kumun üzerine bırakılmış, öyle bekliyorlarmış. Japon balıkçıları suyun sığ kesiminde yosun toplarlarken toprak rengi büyük böcekleri andırıyorlarmış. O beyaz sakallı Japon balıkçının hışmına uğradıktan sonra dedem, ister zalim isterse de kibar yüzlü olsun bütün Japonlardan nefret etmeye başlamış, bu yüzden geceleri dağdan ne zaman sahile inip yosun ve kurutulmuş balık çalsa hiç suçluluk duymuyormuş artık, hatta daha da ileriye gidip balıkçıların sahile kurutmak için bıraktıkları ağları kesmeye başlamış paslı bir makasla.

Güneş etrafı kavuruyormuş, vadideki sis de dağılmış artık, okyanusun rengi beyaza dönüyormuş, dağın üzerindeki ve eteklerindeki bütün ağaçların kırmızı ve sarı yaprakları çamın ve sedirin o canlı yeşilinin içinde birbirine geçmiş ateş dillerini andırıyormuş. Kırmızı ve yeşilin cümbüşünde ara ara bembeyaz sütunlar yükseliyormuş, huş ağaçlarının gövdeleriymiş onlar da. Başka bir güzel sonbahar günü sessizce gelip çatmış işte, karakışın eli kulağındaymış, Hokkaido'nun o zorlu kışı, dedemi bir ayı gibi kış uykusuna yatmaya zorlayan o kış, bir genelleme yapacak olursam, sonbaharın işareti olan o mor çiçeklerin dağın her yerine hükmettiği günlerden biriymiş işte, dedemin de en çok yağ bağladığı mevsimmiş bu. O yıl güzel bir kış bekliyormuş dedemi, o kışın güzel geçecek olmasının başlıca nedeni şuymuş: Üç gün önce o mağarayı ele geçirmiş dedem, güneş alan, sırtını rüzgâra vermiş, saklanmak için çok iyi ve çok güvenli olan o mağarayı. Bir sonraki adımı kışı geçirmek için yiyecek depolamakmış, on gece sahile inip toplamda yirmi bağ yarı kurutulmuş deniz yosunu çalmayı planlıyormuş, şansı yaver giderse kurutulmuş balık ve patates de çalabilirmiş, dere mağarasından çok uzakta değilmiş, asma ve çalıların üzerinden geçerse karın üzerinde ayak izi bı-

rakırım diye endişelenmesine de gerek kalmazmış. Her şey mutlu bir kışın mağarasının kapısını çalmak üzere olduğunun kanıtıymış sanki. O mutlu günde dedem de çok mutluymuş, dedem o gün bütün Çin'in heyecandan titrediğini bilmiyormuş elbette, dedem kendi gelecek planıyla mutluluktan havalarda uçarken oğlu yani babam, bir katırın sırtında, üzerinde yeni bir askerî üniforma, omzunda bir tüfek, birliğiyle birlikte ilerlemiş, Yasak Şehrin doğu duvarının yanındaki bir akasya ağacının altına toplanıp Tiananmen Meydanı'nda yapılacak şanlı bir geçit törenine katılmak için beklemeye başlamışlar.

Ağaç yaprakları ve dalları arasından süzülen güneş ışığı mağaranın ağzına kadar gelip dedemin elinin üzerine vurmuş. Parmakları demir gibi karaymış, parmaklarının boğum yerleri kartal pençesini andırıyormuş, ellerinin üzeri balık puluyla kaplıymış gibi parlıyormuş, tırnaklarıysa çizik ve kırıkmış. Ellerinin üzeri sıcaktan kaşınıyormuş. Uyku bastırınca gözlerini kapamış dedem, yarı uyur yarı uyanık bir haldeyken uzaktan yankılanan silah sesleri duymuş, parlaklıkta birbiriyle yarışan altın sarısı ve kırmızı ışıklar, sırmalı ipekli kumaşın üzerine işlenmiş binlerce attan oluşan bir kanaviçeye dönüşüp dalga dalga çoğalarak sel gibi dedemin zihninden dışarı süzülmüş. Dedemin gördüğü halüsinasyonla yeni bir devletin kuruluşunu kutlamanın getirdiği neşenin yarattığı samimi ilişki dedemin halüsinasyonuna şaşaa katmış, artık telepati ya da doğaüstü güçler mi dersiniz bilmem ama bu açıklanamayacak olayı açıklayabilecek bir teori vardır elbet.

Yıllarca dağda bir başına yaşamak dedemin işitme ve koku alma duyularını olağanüstü bir şekilde geliştirmiş, alışılmadık bir etki ya da övünülecek bir yutturmaca değil bu, tartışılmaz bir gerçek. Gerçekler hitabet sanatından daha üstündür, yalan gerçeği örtbas edemez, halka açık toplantılarda sık sık bunu dile getirdi dedem. Mağarasının

içinde kulaklarını dikip dışarıdaki en ufak sesi bile duyarmış, asmalar titriyormuş, rüzgâr değilmiş bu, rüzgârın biçimini ve karakterini çok iyi bilirdi dedem, rüzgârın türünü kokusundan çıkarırdı. Titreyen asmaların arasında tilki kokusu almış, intikam kapısını çalmış sonunda, o dört küçük, tüylü tilki yavrusunu bıçağıyla öldürüp mağaranın dışına fırlattığından beri tilkinin intikam için geri dönmesini bekliyormuş dedem. Korkmuyormuş, heyecanlıymış sadece, insan dünyasından çekildiğinden beri hem dostu hem de rakibi olmuş vahşi hayvanlar: kurtlar, ayılar, tilkiler. O onlara, onlar da ona aşinaymış artık. Bir ayıyla giriştiği ölümüne mücadeleden sonra ikisi de kendi yollarına gitmişler, arada karşılaştıklarında birbirlerine dişlerini gösterip kükremeleri bir şiddet eyleminden çok selamlaşmaymış artık, yaptıkları centilmenlik anlaşmasını bozmuyormuş ikisi de. Kurt korkarmış dedemden, dedemin dengi değilmiş çünkü, kendinden daha vahşi bir hayvanla karşılaştığında evsiz bir köpek gibi kalıyormuş. Kurt ve ayıyla kıyaslandığında kurnaz bir ufaklık sayılırmış tilki, sadece yaban tavşanı ya da çiftlik tavuğu gördüğünde vahşileşirmiş. En değerli iki mal varlığını eline almış dedem, bir satırla bir makas, tilkinin sidik kokusu ve asma hışırtısı gittikçe güçleniyormuş, asmaları aşıp yaklaşmaktaymış tilki. Bu saldırının hep gece olacağını düşünmüş dedem, tilkinin gücü ve canlılığı gecenin karanlığıyla bağlantılıymış çünkü, tilkinin topraklarını geri almak ve yavrularının intikamını almak için güpegündüz yaptığı bu meydan okuma büyük bir sürprizmiş dedem için. Askerlerin geldiğini gören general savunmaya geçer, sel suyu yükselince sete toprak atılırmış; bundan on kat daha büyük bir sürü badire atlatmış olan dedem sakin ve kendinden çok eminmiş. Tüm gün yatıp uzanmaktan başka bir şey yapmadığı geçmiş günlerle kıyaslandığında çok eğlenceli olacağa benziyormuş o sabah. Heybetli atlara binmiş

olan birlikler okyanusun diğer tarafında o anda gür sesiyle Halk Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan eden uzun boylu, kahraman liderlerinin önünden geçerken, yüz binlerce insanın yüzünden sıcak gözyaşları boşanıyormuş.

O ateş kırmızısı tilki dört pençesini birden asmaların o kalın dallarına geçirmiş, dedemin saklandığı mağaranın ağzına doğru tırmanıyormuş. Tilkinin yüzünde kurnaz bir gülümseme varmış, güçlü güneş ışınları yüzünden gözlerini iyice kısmış, gözlerinin etrafı kapkara halkalarla çevriliymiş ve gözkapaklarından gür mü gür, altın sarısı kirpikler fışkırıyormuş. Dişi bir tilkiymiş bu, dedem onun kaybettiği yavrularına veremediği sütle dolu olan, iyice şişmiş, iki sıra kara meme başını görmüş. İri, etine dolgun, kızıl dişi tilki mor asmalara iyice tutunmuş, ardında çalımla sallanan gür kuyruğu bir ileri bir geri salınan namussuz bir aptala ya da demiri bile yerinden sarsacak kadar şeytani bir aleve benziyormuş. Dedem satırı tutan elinde ani bir yorgunluk hissetmiş, parmakları karıncalanıp taş gibi sertleşmeye başlamış birden. Dedemin sorununun kökü tilkinin yüzündeki ifadede gizliymiş aslında, dişlerini gösterip vahşi bir ifade takınmalıymış tilki; ama bunun yerine baştan çıkarıcı bir tavırla kuyruğunu sallayıp tatlı tatlı gülümsüyormuş, ne yapacağını şaşıran dedemin parmakları o yüzden uyuşmuş. Nazlıca salınan asma, mağaranın ağzından sadece birkaç metre uzaktaymış. Yukarıda cayır cayır yanan o ateş topu çalıların yapraklarını öyle bir parlatıyormuş ki altın varaklara dönüşmüş hepsi. Dedemin tek yapması gereken elini uzatıp asmayı keserek tilkiyi geldiği gibi gerisingeri vadinin dibine göndermekmiş ama kolunu bile kaldıramıyormuş. Tilkinin büyüsü öyle uçsuz bucaksızmış ki elindeki satırın ağırlığını tanımlayacak bir ağırlık ölçüsü bile yokmuş dünyada. Dedemin zihninde birdenbire öyle çok tilki efsanesi dolanmaya başlamış ki

kendi bile şaşırmış nasıl bu kadar çok tilki efsanesi biriktirdiğine. Elinde ateşli bir silah olmayan dedem cesaretinin yarı yarıya azaldığını duyumsamış, yağız bir ata binip elinde bir tabanca olduğu yıllarda hiçbir şeyden korkmazmış. Kuyruğunu sallamasının yanı sıra ağlayan bir kadın gibi tiz sesler çıkarıyormuş tilki. Dedem kendisinin neden bu kadar tereddüt ettiğine ve neden bu kadar zayıf olduğuna bir anlam veremiyormuş bir türlü. Gözünü kırpmadan adam öldüren azılı haydut Yu Zhang'ao değil misin sen? Satırın çürümekte olan sapını sıkıca kavrayıp yere çömelmiş, asmanın üzerinde bir ileri bir geri sallanan tilkinin saldırmasını beklemeye başlamış. Kalbi güm güm çarpıyor, kafatasına soğuk bir kan akımı hücum ediyormuş, gözlerinin önüne su ya da buzu andıran bir buğu çekilmiş, şakaklarına iğne batıyormuş gibi bir ağrı saplanmış. Görünüşe göre dedemin planını anlamış tilki, bir ileri bir geri sallanıyormuş hâlâ, aradaki mesafe gittikçe azaldığından ötürü eğilip vücudunun yarısını dışarı sarkıttığında kesebilirmiş dedem ancak asmayı. Tilkinin yüzündeki ifade gittikçe daha şehvetli bir kadının ifadesini alıyormuş. Dedem bu ifadeye hiç de yabancı değilmiş. Tilkinin çok geçmeden beyaz yas giysilerine bürünmüş bir kadına dönüşeceğini duyumsamış birden. Sonunda çok ama çok hızlı bir hareketle öne atılıp bir eliyle asmayı kavradığı gibi diğer elindeki satırla tilkinin başına nişan almış. Tilki doğal olarak aşağıya kaymış biraz, dedem de tilkinin peşi sıra gidince neredeyse mağaradan aşağıya düşecekmiş ama sonunda o kırmızı pas lekeleriyle kaplı olan satırla vurmayı başarmış tilkinin başına. Tam kendini mağaranın içine geri çekerken bir ıslık duymuş ardında, o ıslıkla beraber sıcak ve leş gibi kokan bir sidik kokusu sarmış hemen dedemin üzerini. İri bir tilki, ata binermişçesine dedemin sırtına atladığı gibi dedemin göğsüne ve karnına geçirmiş pençelerini, tilkinin gür ve

gergin kuyruğu havadaki heyecanı körüklüyormuş, tilkinin kuyruğunun fırça gibi kaba tüyleri dedemin kalçalarını dövüyormuş. O sırada tilkinin ağzından çıkan sıcak nefesi boynunda hissetmiş dedem, ani bir refleksle omuzlarının arasına çekilmiş boynu, bacaklarındaki tüyler diken diken olmuş, boynuna keskin bir ağrı saplanmış birden, tilki dedemi boynundan ısırmış. Japonya'nın Hokkaido Adası'nın tilkilerinin kurnazlığının tadına işte o zaman varmış dedem.

Mağaranın içine geri çekilmek imkânsızmış artık dedem için. Hadi bir yolunu bulup mağaranın içine geri dönmeyi başarsa bile asmanın üzerinde duran ve pek de yaralanmamış olan o dişi tilki tırmanarak takip edermiş dedemi, biri erkek biri dişi olan iki tilki biri önden biri de arkadan saldırırsa dedem ölü bir dede olurmuş artık. Dedem yıldırım hızıyla analiz etmiş durumu, eğer hayatta kalması için en ufak bir şansı varsa o da kendi hayatını riske atmaktan geçiyormuş. Erkek tilkinin dişleri öyle keskinmiş ki dedem ta kemiklerinde hissediyormuş dişlerin batışını. Hızla yere çömelmiş dedem, o kırık makasla dökük satırı da yere bırakmış hemen, asmayı iki eliyle sımsıkı kavradığı gibi –erkek tilki ensesindeymiş hâlâ tabii– havada sallamaya başlamış.

Satır darbesi almış olan dişi tilkinin başından inci tanesi gibi kan damlaları süzülüyormuş, dedem kendini mağaranın dışına attığında gördüğü ilk şey bu olmuş. Boynundan akan kan önce omuzlarına, oradan da karnına ve kalçalarına süzülmüş. Tilkinin dişleri görünüşe göre kemiğine kadar girmiş, kemik ağrısı kas ağrısından yedi-sekiz kat daha kötüymüş, Çin'deki deneyimlerinden yola çıkarak çıkardığı bir sonuçtu bu. Canlı bir hayvanın çelik gibi dişleri şarapnel parçalarından daha korkunçmuş, önceden hissettiği ağrı hayat dolu bir canlılık taşıyormuş ama sonradan hissettiği ağrı ölüm gibi ağırmış.

Dedem ölüme meydan okuyan bu atlayışının erkek tilkiyi sırtından atacağını sanmış, ama tilkinin çelik gibi sert pençeleri onun bu arzusunu paramparça etmiş. Tilkinin pençeleri mıknatıs ya da dikenli kanca gibi yapışmış dedemin beline ve omuzlarına, bir de ağzı ve dişleri varmış tabii, dedemin boynuna kaynak yapılmış gibi duran, dedemin canını en çok sıkan da şu olmuş: Başından yaralanmış olan dişi tilki asmanın üzerinde duruyormuş hâlâ, yarım metre kadar yukarıya tırmanıp gözlerini dedemin birazdan ısıracağı ayağına dikmiş, ısırmış da. Dedemin topuğu ne kadar sağlam ve ne kadar nasırlı olursa olsun –dikenden mikenden çekinmezdi hiç– anne babadan olma, et ve kandan yapılmaymış sonuçta, tilkinin o keskin dişlerine direnememiş. İster istemez acı bir çığlık atmış dedem, acının gözyaşlarıyla buğulanmış iki gözü.

Dedem tüm gücüyle sarsmış vücudunu, tilkiler de onunla birlikte sarsılıyormuş; ama dişlerini gevşetmemişler bir türlü, ne gevşetmesi, iyice kenetlemişler, gittikçe daha derine giriyormuş dişleri. Dede, bırak kendini, bitsin bu iş! Düşmek daha iyidir böyle yaşamaktan. Ama daha da sıkı sarılmış işte asmaya, hem de ölümüne. Asma o uzun yaşamı boyunca böyle bir ağırlık görmemiş hiç, inler gibi kıvrılıp çatırdıyormuş. Asmanın kökü dağın mağaranın olduğu yamacındaymış, hani o mor çiçeklerin açtığı, ağaçlardan düşen sarı ve kırmızı yaprakların çiçeklerin üzerine battaniye gibi kaplandığı o yerde. O gevrek, tatlı ve sulu dağ turplarını da işte orada bulmuş dedem, daha sonra diyetine bunu da eklemiş, üzeri tilkilerin ayak izleriyle kaplı olan o menderesler çizen küçük patika da oradaymış, patikayı izleyince asmaları görmüş, kavunlar da varmış, asmaya tutunup kavunları alırken tilkinin inine kadar gitmiş, tilki yavrularını inden dışarı fırlatıp öldürmüş sonra. Dede, eğer ileride havada bu acıyla asılı kalacağını bilseydin tilkinin yavru-

larını öldürüp inini işgal etmezdin değil mi? Yüzü çeliğimsi bir kül rengine bürünmüştü, hiçbir şey söylemedi.

Asma bir ileri bir geri sallanırken mağaranın yukarısından topak topak toprak parçaları düşürüyormuş. Güneş ışıl ışıl ışırken mağaranın batısında kalan o dere de pırıl pırıl pırıldıyor, vadinin içindeki ormanda menderesler çizerek ilerliyormuş, vadinin hemen dışındaki köy sahil boyunca kıvrılıyor, binlerce okyanus dalgası birbiri ardına açan çiçekler gibi parıl parıl parıldarken bir an bile durmaksızın birbirlerini kırıp geçiyorlarmış. Okyanusun müziği dedemin kulaklarına bir an dörtnala yol alan binlerce atın nal tıkırtısı gibi gelirken hemen ardından hafif müzik eşliğinde yapılan bir salon dansının ayak hışırtısı gibi geliyormuş. Asmaya öyle sıkı sarılmış ki ölse bile bırakmazmış. Asma, insanı ve tilkiyi uyarmaya çalışıyormuş ama ne insan ne de tilki dinlemiş onu. Asma öfkeyle çatırdayınca mağaranın ağzı yavaş yavaş yükselmeye başlamış. Dedem asmaya ölümüne tutunmuş. Uçurum yükselince yemyeşil vadi dedemin üzerine doğru hamle yapmış. Ormanın serin havasıyla çürümüş yaprakların pis kokusu yumuşak bir yastık olup dedemin karnına yaslanmış. Kırmızı mor, uzun mu uzun asma havada dans etmeye başlamış. Dedem hemen ayağının altındaki dişi tilkinin asmayı bıraktığını hem görmüş hem de hissetmiş, dişi tilki aşağıya düşerken zarif bir perende atıp ateş topuna dönüşmüş. Sahile vuran okyanus dalgaları at yelesi gibi kıvrılıyormuş.

Dedem aşağıya düşerken ölümü aklına bile getirmemiş. O yıl kendini asmaya çalıştığı üç intihar girişiminin her seferinde ipin kopmasından ötürü artık ölemeyeceğini bildiğini söylemişti bana. Ebedî istirahat yerinin okyanusun öteki yakasındaki Gaomi Kuzeydoğu Bucağı olacağına dair bir önsezi varmış içinde. Ölüm korkusunu aştığından çok nadir görülen bir mutluluk deneyimi ol-

muş bu düşüş onun için. Vücudu iyice genişleyip düzleşmiş, bilinci neredeyse şeffaf denebilecek kadar incelmiş, kalbi durmuş, kan dolaşımı kesilmiş, midesinin üzerindeki çukur bir mangal gibi hafiften kızarıp ısınmaya başlamış. Rüzgârın erkek tilkiyi ondan ayırdığını duyumsamış dedem. Önce dört bacağı, ardından da ağzı ayrılmış tilkinin. Tilkinin ağzı giderken yanında bir şey götürmüş gibiymiş sanki dedemin boynundan, hem de geriye bir şey de bırakmış gibiymiş sanki. Üzerindeki yükün aniden kalkmasıyla havada üç yüz altmış derece dönmüş dedemin vücudu. Tilkinin vücuduyla o sivri ve vahşi yüzünü görmesine olanak sağlamış bu dönüş dedeme. Karnındaki kar beyazı tüyler dışında yeşilimsi bir sarıymış erkek tilkinin kürkü. Tilkinin derisini yüzüp bu harika kürkten deri bir yelek yapmayı düşünmüş dedem doğal olarak. Ağaçların tepeleri hızla yükselmeye başlamış sonra, pagoda şeklindeki çam ağaçları, beyaz kabuklu huş ağaçları ve sarı yapraklı meşe ağaçları havada süzülen kelebeklere dönüşmüşler... Ağaçların uzanmış dallarına çarpmış dedem. Dans edercesine kıvrılan asmaya ölümüne tutunmaya devam ediyormuş hâlâ. Asma bir meşe ağacının sert ama esnek dalına takılınca dedem de havada asılı kalmış. Dalların çatırdadığını duyunca çatallaşmış kalın bir dalın üzerine düşmüş kıç üstü, önce yukarı sıçramış, sonra yine çatalın üzerine düşmüş, hemen ardından yine havalanmış, en sonunda düştüğü gibi kalmış çatalın üzerinde. Titreyen dalın üzerinde dururken o iki tilkinin birbiri ardına ağacın altındaki çürümüş yaprakların arasına düştüğünü görmüş. İki tilkinin yumuşak vücutları düştükleri yerde bomba etkisi yaratıp çamur ve çürümüş yaprak saçmış dört bir yana, ormanın içinde iki tok patlama sesi yayılınca yapraklar hışırdamış, olgun yapraklar birbirinin aynı olan iki tilki cesedinin üzerine yağıyormuş. Sarı ve kırmızı yaprakların altında gömülü yatan,

büyüleyici renklere sahip tilkilere bakınca göğsünün cayır cayır yandığını duyumsamış dedem, ağzı sanki bal yemiş gibi tatlanmış, kafatasının içinde kızıl bir bayrak açılmaya başlamış yavaştan, gözlerinin önünde parlak ışıklar oynaşıyormuş, vücudunda hiçbir ağrı hissetmiyormuş artık. Kalbi o iki tilkiye karşı çok sıcak duygularla dolup taşmış. Tilkilerin sarı ve kırmızı yapraklardan oluşan bir yatağın üzerine zarafetle düşüşü dedemin zihninde durmaksızın başa sarıyormuş, işte tam burada araya girip, "Dede," demiştim çok kaba bir şekilde, "bayılmışsın sen."

Dedem bir kuş sesiyle ayılmış. Öğlenin kavurucu güneşi vücudunun bazı kısımlarını yakıyor, güneşin parlak altın sarısı ışınları ağaç dalları ve yaprakları arasından aşağıya süzülüyormuş. Birkaç açık yeşil sincap çevik hareketlerle daldan dala atlayıp topladıkları meşe palamutlarını kemirirlerken meşe palamudunun açığa çıkan beyaz etinden ipek inceliğinde acı bir koku çıkıyormuş. Dedem vücudunun çeşitli kısımlarını incelemeye koyulmuş, iç organlar normal, bacaklar yerinde ama ayağı ağrıyormuş, ayağının üzerinde pıhtılaşmış kara kan lekeleri varmış, dişi tilkinin ısırdığı yerdeyse açık bir yara. Erkek tilkinin ısırdığı boynu da ağrıyormuş. Kollarının nerede olduğunu bilememiş bir an, aramaya başlamış, kolları yukarıya kalkık bir vaziyette, hayatını kurtaran asma dalına sımsıkı asılı duruyormuş hâlâ. Deneyimlerinden yola çıkarak kollarının eklem yerlerinden çıkmış olduğuna karar vermiş. Ayağa kalkmış, başı dönüyormuş, yere bakmayı bırakmış. Asmayı tutan parmaklarını dişleriyle asmadan ayırmış, sonra bacaklarından ve ağacın gövdesinden destek alarak kol eklemlerini yerine oturtmuş, eklemlerinin çatırdadığını duymuş, gözeneklerinin terlediğini duyumsamış. Yakınlardaki bir ağacın üzerindeki ağaçkakanın ağaç kabuğunu gagaladığını duyunca boynundaki ağrı nüksetmiş yine. Ağaçkakan o sivri gagasıyla ağacı değil de dedemin o

beyaz sinirlerinden birini gagalıyormuş sanki. Ormandaki kuş seslerinin okyanus dalgalarının sesini bastıramadığını fark edince okyanusa yakın olduğunu anlamış. Başını yere eğdiği an başı dönmeye başlıyormuş yine, ağaçtan aşağıya inmesini en çok zorlaştıran şey de buymuş, ama olduğu yerde kalmak da intiharla eşdeğermiş, bağırsakları düğümlenmiş, boğazı susuzluktan kuruyormuş. İşe yaramaz kollarını ıkına sıkına zorlayıp karnını ve bacaklarını ağacın gövdesine iyice yapıştırmış, hava yerine neredeyse ağaç kabuğu soluyormuş, ama her ne kadar çabalasa da ağaçtan paldır küldür aşağıya düşmesine engel olamamış, çürümüş ağaç yaprakları düşüşünü yumuşatmış. Pek fazla yüksekten düşmediği için bomba etkisi yaratmamış düşüşü. Yerden yükselen tatlı ve ekşi kokular koku alma duyusunu engelliyormuş. Ayağa kalkmış, su sesini takip ederek sendeleye sendeleye yürümeye başlamış, ne zaman çürümüş yaprakların altında gizlenen derenin üzerine bassa ayaklarında bir serinlik duyuyor, ayağını bastığı yerdeyse sular yükseliyormuş. Yere uzanıp çürümüş yaprakları eşelemeye başlamış, özellikle su sesinin en çok geldiği yerdeki yaprakları eşelemiş, bir çöreğin katlarını ayırmak gibiymiş bu, su başlarda çamurluymuş biraz, su temizlenene kadar beklemiş, başını eğip içmeye başlamış sonra, soğuk su göğsünden midesine inene kadar suyun o nahoş tadını almamış bile. Savaş sırasında içtiği, Mo Nehri'nin o iribaş kaynayan, pis ve sıcak suyunu hatırlatmıştı bu bana. Midesini suyla doldurduktan sonra biraz rahatlamış dedem, gücü yerine gelmiş, geçici bir süre olsa da aç olduğunu unutturmuş su ona. Elini uzatıp boynundaki yarayı yoklayınca şekilsiz bir şişkinlik hissetmiş. Boynundaki tilkiden kurtulduğunda tilkinin o bıçak gibi keskin dişlerinin verdiği acıyı hatırlamış, dişlerini sıkıp parmağıyla yarayı tekrar yoklayınca tam da beklediği şeyi bulmuş: iki tane tilki dişi. Dişleri boynundan çıkarınca kanamaya başlamış

yara ama fazla da kanamıyormuş, kanın akıp yarayı temizlemesine izin vermiş. Sonra sakinleşip nefesini tutmuş, dikkatini toplamaya çalışıyormuş. Ormandaki binlerce kokuyu barındıran o güçlü akıntının içinden "kınagiller familyasının kırmızı yapraklı, altın sarısı dikenli çiçekleri"nden gelen o kendine has baharat kokusunu almış, kokunun peşine düşmüş hemen, ulu bir çam ağacının ardında bulmuş onu. Bu bitkiyi karıştırdığım hiçbir resimli Çin şifalı bitkiler kitabında bulamadım ben, ama dedem bulmuş işte, çiçeği kopardığı gibi ağzına atıp çiğnemeye başlamış, iyice hamur haline getirdikten sonra boynundaki ve ayağındaki yaraların üzerine sürmüş. Baş dönmesini durdurmak için mor saplı nane aramaya koyulmuş, birkaç yaprak koparıp suyu çıkana kadar sıktıktan sonra sıvıyı şakaklarına sürmüş. Yaraları acımıyormuş artık. Bir meşe ağacının altında bulduğu zehirsiz mantarlardan yemiş biraz, sonra biraz tatlı çiriş otu yemiş, şansı öyle yaver gidiyormuş ki yabani üzümlere denk gelmiş sonra, karnı iyice doyduktan sonra bağırsaklarını ve mesanesini boşaltmış bir güzel, eskisi gibi güçlü mü güçlü bir dağ iblisine dönüşmüş sonra.

Sonra tilkilere bakmak için meşe ağacının altına gitmiş, tilkilerin etrafını bir sürü yeşil başlı sineğin sarmış olduğunu görmüş. Sineklerden çekindiği için geri çekilmiş hemen. O sırada çam ağacından süzülen çam yağının kokusunu almış, ayılar ağaç kovuklarında uyuyor, kurtlarsa kayaların arasındaki inlerinde güçlerini topluyorlarmış, dedem de mağarasına geri dönmesi gerektiğini düşünmüş, ama okyanus dalgalarının tembel tembel kıyıya vururken çıkardığı o rahatlatıcı sesin çekiciliğine kapılıp gündüzleri mağarada kalıp sadece geceleri dışarıya çıkma kuralını çiğnemiş, cesur adımlarla –dedem hayatı boyunca korku nedir bilmemiştir– dalgaların sesine doğru yürümüş.

Okyanusun sesi çok yakından gelmesine rağmen aslında dedemle arasında epey mesafe varmış. Vadi kadar uzun ve dar olan ormandan geçip hafif eğimli bir dağ sırtına tırmanmış. Ağaçlar azalmaya başlıyormuş orada, etraf kesilmiş ağaç kütüklerinden geçilmiyormuş. Dedem daha önce sadece geceleri gördüğü bu dağ sırtını çok iyi biliyormuş, gündüz gözüyle ilk kez gördüğü bu tanıdık yerin sadece rengini değil kokusunu da değişmiş bulmuş. Ormanın içinde tarım için ayrılan böyle araziler varmış, cılız mı cılız mısır ve yeşil maş fasulye sapları dikiliymiş tarlada, dedem iki sıra maş fasulyesinin arasına çömelip birkaç tane yiyince kum tadı almış hemen. Kendini öyle sakin ve öyle telaşsız hissetmiş ki tasasız bir köylüymüş sanki. Dağda geçirdiği on dört yıl boyunca sadece birkaç kez böyle hissetmiş kendini, alüminyum bir sürahiyle koydan tuz özü çıkardığı zaman da öyle hissetmiş, tıka basa patates yediği zaman da, her biri çok özelmiş o anların, her biri unutulmaz.

Maş fasulyelerini yedikten sonra birkaç yüz metre daha ilerlemiş, sırtın tepesine gelince durup onu ta buraya kadar getiren okyanusun mavi sularıyla sırtın altına kurulmuş olan küçük, gri köye bakmış. Sahil çok sessizmiş, yaşlı bir adam güneşte kurutmak için bıraktığı yosunları tersyüz ediyormuş, köy sessiz değilmiş ama, arada sığırların böğürtüleri duyuluyormuş. Dedem gündüz gözüyle, koca güneşin altında, köye ilk kez bu kadar yaklaşmış, bir Japon köyünün neye benzediğini ilk kez böylesine net görüyormuş, evlerin alışık olmadığı tarzları dışında aldığı her koku ya da duyduğu her his Gaomi Kuzeydoğu Bucağı'ndakilerle çarpıcı bir biçimde hemen hemen aynıymış. Hasta ve zayıf bir köpeğin garip havlaması uyarmış dedemi daha fazla ileri gitmemesi için, eğer gündüz gözüyle fark edilirse kaçması imkânsız olmasa bile çok zor olurmuş. Birkaç hayıt çalısının ardına

gizlenip köyü ve okyanusu izlemeye koyulmuş, sıkılınca tembel tembel, salına salına dönüş yoluna koyulmuş. Vadide kaybettiği satır ve makasını hatırlayınca paniğe kapılmış, o iki değerli hazinesi olmazsa günü bile çıkaramazmış. Adımlarını hızlandırmış hemen.

Sırtın üzerinde bir mısır tarlası görmüş, mısır sapları rüzgârda salım salım salınırken yaprakları hışır hışır hışırdıyormuş. Ses çok yakından geldiğinden hızla yere çömelip bir ağacın ardına saklanmış. Mısır tarlası beş dönümmüş, mısırlar pek iyi görünmüyormuş, yaprakları ince ve küçükmüş, muhtemelen gübre eksikliğinden ve susuzluktan mustaripmişler. Çocukluğunda köyde duyduğu bir hikâyeyi hatırlamış nedense, Guandong'daki kara ayılar yeni filizlenen mısırların saplarını koparırmış. Yanmış pelin otu kokusu almış sonra, sivrisinekler dumanın etrafında vızıldayarak uçuşuyor, çekirgenin biri armut ağacında ince ince ötüyor, atın biri karanlıkta kepekle karıştırılmış saman yiyor, baykuşun biri mezarlıktaki bir servi ağacının üzerinde hüzünlü hüzünlü ötüyormuş; derin, kara gece çiy ile sırılsıklam olmuş. Birinin mısır tarlasında öksürdüğünü duymuş. Kara bir ayı değilmiş bu, bir kadınmış öksüren, hayal dünyasından bir anda sıyrılan dedem hem heyecanlanmış hem de ürkmüş.

En çok korktuğu ama en çok özlemini de çektiği şey insanmış dedemin.

Heyecan ve korku içinde nefesini tutup odaklanmaya çalışmış, mısır tarlasındaki kadını görmek için gözlerini iyice kısmış. Kadın sadece bir kere ve çok hafif öksürmüş ama öksürenin kadın olduğunu anlaması için yetmiş bu dedeme. Gözlerini kıstığı gibi kulaklarını da iyice kabartmış, evet, bir Japon kadınıymış bu kokusunu aldığı.

Kadın sonunda mısır tarlasından çıkmış. Yüzü kül beyazıymış, düz gözkapaklarının altında koyu mu koyu, kocaman gözleri varmış, burnu ince, ağzıysa küçük ve kibar-

mış. Dedem kadına karşı hiçbir kötülük geçirmemiş aklından. Eski püskü eşarbını kaldırınca kahverengi, dağınık saçları ortaya çıkmış kadının. Çin'deki aç kadınlar gibi yetersiz beslenen bir kadınmış bu. Dedemin korkusu duruma hiç de uygun olmayan bir şefkat duygusuna çevrilmiş gizliden. Kadın mısır dolu sepetini yere bırakıp alnındaki teri silmiş eşarbıyla. Yüzünde biri beyaz diğeri kara, sıra sıra çizgiler oluşmuş yüzünü silerken. Üzerinde rengi solmuş, iyice bollaşmış, sarı bir ceket varmış. Dedem hiç de iyi şeyler düşünmemiş bu ceket hakkında, üzerinden kötülük akıyormuş sanki. İnceden bir sonbahar rüzgârı esmiş, bir ağaçkakanın ağacı gagalarken çıkardığı o monoton sesi duymuş sonra ormanın içinden gelen, okyanus ağır ağır soluklanıyormuş dedemin ardında. Kadının boğuk boğuk bir şeyler mırıldandığını duymuş. Çoğu Japon kadınında olduğu gibi boynu ve göğsü beyazmış. Kadın fütursuzca düğmelerini açıp rüzgârda serinlemeye çalışırken dedem pür dikkat onu izlemeye başlamış. Kadının şişmiş memelerini görünce onun çocuk emziren bir anne olduğunu anlamış. Douguan, ninemin memelerine yapışıp kıpırdanırken ninem de onun çıplak kıçına vururmuş hafiften. Bir zamanlar sıska ve küçük bir oğlan olan Douguan, şimdi güçlü ve kuvvetli bir delikanlı olarak dizginlerini gevşek tuttuğu kısrağının üzerinde Tiananmen Meydanı'nın önünden dörtnala geçiyormuş, taş döşeli yolun üzerinde takır tukur takırdıyormuş kısrağın demir nalları. O ve arkadaşları öyle yüksek sesle slogan atıyorlarmış ki yeri göğü inletiyorlarmış. Kale duvarının üzerindeki adamları görmek için başını çevirmeyi öyle çok istiyormuş ki, ama katı disiplin kuralları izin vermiyormuş buna, tek yapabildiği şey kızıl fenerler altında duran o büyük adamlara gözünün ucuyla bakmakmış. Bu ıssız mı ıssız dağ sırtında kimseden bir şey gizleyecek hali yokmuş kadının. Büyük bir rahatlıkla işemeye başlamış. Bütün süreç

tam da dedemin gözü önünde tamamlanmış. Dedem kanında bir hareketlenme hissetmiş, yaraları acı acı zonklamaya başlamış, ayağa kalkmaya yeltenince farkında olmadan ağacın dallarına çarpıp ses çıkarmış.

Kadının cansız bakışları parlamış birden, ağzının kocaman açıldığını görmüş dedem, korku dolu bir çığlık çıkmış kadının ağzından. Dedem dengesini yitirmiş, ama yıldırım hızıyla kadının üzerine atılmasına engel değilmiş bu, ne kadar korkunç göründüğünden bihabermiş tabii.

Bundan çok kısa bir süre sonra vadideki derede yansımasını görünce ancak anlayabilmiş dedem o Japon kadınının mısır tarlasında kilden bir bebek misali neden bir anda felç geçirmiş gibi kalakaldığını.

Dedem kadını yere yatırmış. Kadının gevşemiş vücudu dedemin merhametine kalmış. Bluzunu yırtıp açınca memelerinin altında yerinden çıkacakmış gibi küt küt atan kalbini görmüş. Bir deri bir kemikmiş kadın, vücudu ter ve kirden yapış yapışmış.

Kadının giysilerini parçalarken intikamın o pis dili kükrüyormuş dedemin kulaklarında: Japon, seni küçük Japon, seni küçük Japon şeytanı seni, kadınlarıma tecavüz edip öldürdünüz onları, kızımı süngüye geçirdiniz, halkımı esir aldınız, birliğimi katlettiniz, köyümü yağmaladınız, evlerimizi yaktınız, aramızdaki kan borcu okyanus kadar büyük, ha ha, bugün sizin kadınınız da benim elime düştü işte!

Nefret gözlerini kan kırmızısına çevirmiş dedemin, dişleri kaşınmış, şeytani bir ateş çelik gibi sertleştirmiş dedemi. Kadını tokatlamış, saçını koparmış, memelerini sıkmış, etini çimdiklemiş; kadın, vücudu tir tir titrerken rüyasında konuşur gibi inliyormuş bir yandan da. Dedemin sesi bu sefer kalbinin derinliklerinden kükrüyormuş, şimdi daha da müstehcen bir dilmiş bu: Neden direnmiyorsun bana? Tecavüz edeceğim sana, öldüreceğim seni, öl-

düresiye sikeceğim seni! Göze göz, dişe diş! Öldün mü yoksa? Ölsen de bırakmam peşini! Kadının külotunu parçalamış sonra, o eski püskü bez parçası samandan yapılmış bir kâğıt gibi yırtılıvermiş kolayca. Dedem bana kadının külotunu parçalarken damarlarında şahlanan sıcak kanın aniden buz kesildiğini söylemişti, bir tüfeğin çeliği kadar sert olan vücudu bir anda gevşeyivermiş, horoz dövüşünde yenilip başını üzgünce önüne eğmiş, tüyleri yolunmuş ve etrafa dağılmış bir dövüş horozu gibi. Dedem bana kadının kırmızı külotunu ve külotunun üzerindeki insanı kahreden kara yamayı gördüğünü de anlatmıştı.

Dede, senin gibi çelik sertliğinde bir Çin evladı o kara yamadan nasıl korktu öyle? Senin Demir İrade Topluluğu'nun tabularından birini mi ihlal ediyordu yoksa?

Torunum, dedenin korktuğu bir yama parçası değildi!

Dedem bana kadının kırmızı külotunun üzerindeki kara yamayı gördüğünde başına sopayla vurulmuş gibi olduğunu söylemişti. Japon kadını soğuk bir cesede dönüşmüş birden, yirmi beş yıl öncesinin o ateş kırmızısı kızıl darı tarlalarının görüntüsü dörtnala gözlerinin önünde belirmiş dedemin, bakışı bulanıklaşmış, tüm zihnini ele geçirmiş o görüntü. Ruhunun derinliklerinde kasvetli bir müzik tiz tiz çınlamaya başlamış, her bir nota bir çekiç gibi kalbine vuruyormuş. O kan denizinin içinde, o cayır cayır yanan fırının içinde, o kutsal kurban sunağının üzerinde başı göğe çevrilmiş bir şekilde, yeşim taşı gibi, şeker tatlısı genç bir kızın vücudu gibi sere serpe uzanan ninemmiş aslında. Onun giysileri de böyle parçalanmış, onun o kırmızı külotunun üzerinde de o aynı kara yamadan varmış. Dedem o zaman böyle zayıf ve böyle güçsüz düşmemiş ama, o kara yama dedemin zihnine damgalanmış, asla kaybolmayacak olan bir sembole dönüşmüş. Dedemin gözyaşları ağzının içine giriyormuş, gözyaşlarının o hem acı hem de tatlı tadını almış.

Dedem artık iyice yorgun düşmüş olan elleriyle Japon kadının giysilerini düzeltmiş kabaca, kadının vücudundaki morlukları görünce derin mi derin bir pişmanlığa boğulmuş. Sonra sendeleyerek ayağa kalkıp yürümeye başlamış. Bacakları hem uyuşmuş hem de ağrıyormuş, boynundaki o sıcak ve şişkin yara sanki irin dolmuş gibi zonkluyormuş. Gözlerinin önündeki ağaçlar ve dağın zirvesi göz kamaştıran, parlak bir kırmızıya bürünmüş birden, ninem göğsü mermilerle delik deşik bir halde, çok yukarılardan bir yerden, gökyüzünden, beyaz bulutların içinden yavaş yavaş dedemin uzanmış kollarına düşüyormuş, bütün kanı boşandığında iyice hafiflemiş ninemin vücudu, güzel mi güzel, kocaman, kırmızı bir kelebek gibi. Dedem ninemi kucaklayıp yürümeye başlamış, yumuşak darı sapları arasında bir yol açılmış, yolun ışıkları göğe doğru yükseliyor, göğün ışıkları aşağıya vuruyormuş, yerle gök bir olmuş sonra. Dedem Mo Nehri'nin o yüksek mi yüksek setinin üzerinde ayakta duruyormuş, setin üzerinde sarı otlar büyümüş, beyaz çiçekler açmış, nehrin suyu taze kan gibi kıpkırmızıymış, yağ gibi yoğunlaşmış, ayna gibi parlarken mavi gökle beyaz bulutları, güvercinle bayağı çayır kuşunu yansıtıyormuş. Dedem Japonya'daki bir dağ sırtının üzerindeki mısır tarlasının içinde kendi memleketindeki bir darı tarlasının içinde düşer gibi başüstü yere çakılmış.

Dedem o Japon kadınıyla cinsel ilişkiye girmedi hiç, bu yüzden o kadının Japon tarihî kayıtlarına geçen, tüy yumağı bir bebek doğurduğuna dair bilginin dedemle hiçbir bağlantısı yok, tüm vücudu kıllarla kaplı, yarı Japon bir küçük amcaya sahip olmak bizim aileye utanç getirmeyeceği gibi, bizim ailenin şerefi olurdu aslında, ama gerçeğe saygı duymalı insan.

1988

ESKİ TÜFEK

Tüfeği, işaretparmağı olmayan sağ eliyle sağ omzundan aşağıya indirdiğinde altın sarısı güneş ışınları düştü üzerine. Güneş düzgün bir doğru çizerek hızla yere düşüyor, tarlalarda gelgit sesini andıran sesler yankılanıyor, arada sıradaysa yoğun bir ıssızlık hâkim oluyordu atmosfere. Tüfeği yer yer sikke şeklinde yosun tutmuş olan toprağın üzerine bıraktı büyük bir dikkatle. Tüfeği yere bırakırken toprağın ne kadar nemli olduğunu görünce içi daraldı. Uzun namlulu, dipçiği maun ağacından yapılmış olan bu ev yapımı tüfek, vıcık vıcık olmuş toprağın üzerinde çarpık bir şekilde uzanırken akşam güneşi tüfeğin yanına düşmüş olan darı başağına vuruyordu. Darı başağının üzerinde açık sarı, sık ve ince darı taneleri filizlenmişti. Başağın gölgesi tüfeğin kara namlusuyla kırmızı mor dipçiğinin üzerine düşerken ikisinin de rengini değiştiriyordu. Beline iliştirdiği, sukabağından yapılmış barut kutusuyla siyah ceketini çıkarınca iri kemikli gövdesi çıktı ortaya. Tüfeği ve barut kutusunu ceketine sarıp yere bıraktı, sonra üç adım ilerleyip yere eğildi, güneş yanığı kollarını uzatıp darı sapları arasından bir demet aldı.

Sonbaharda sel suları altında kalmış olan binlerce dönümlük arazi, okyanusu andırıyordu, darılar suyun içinden koyu kırmızı başlarını çıkarmıştı, fare sürüleri da-

rıların üzerinde kuşlar gibi çevik hareketlerle sıçrıyorlardı. Hasat zamanı su seviyesi göğüs hizasına gelmiş, insanlar suyun içinde zar zor ilerleyerek topladıkları darıları sallarla taşımışlardı. Gökten düşermiş gibi bir anda ortaya çıkan kırmızı yüzgeçli sazanlarla kara sırtlı ot sazanları darı saplarının yeşil solunum kökleri arasında bir o yana bir bu yana dolanıp duruyorlar, zümrüt yeşili yalıçapkınları zaman zaman suya dalıp gagalarında gümüş rengi küçük balıklarla yeniden su yüzüne çıkıyorlardı. Ağustosta sel suyu yavaş yavaş geri çekilince geriye çamur kaplı yollar bırakmış, alçakta bulunan yerlerde kalan su, büyüklü küçüklü bir sürü gölete dönüşmüştü. Kesilmiş darı saplarından taşınamayanlar suyun akışıyla birlikte sürüklenip ya yol kenarlarına ya da göletlerin yanındaki yüksek yerlere vurdular. Görkemli gün ışığı bu alçakta kalmış tarlalara vuruyordu şimdi, onlarca kilometre boyunca bir tane bile köy yoktu etrafta, göletler birer birer ışıldarken darılar da korugan kümelerini andırıyorlardı.

Sırtını parlak ve ılık güneşle yüzlerce gölete verip demet demet darı sapı sürükledi, darı saplarını yanında olduğu göletin kenarına istifleyip kare şeklinde, yarı insan boyunda bir sığınak yaptı kendine. Tüfeğini kucaklayıp sığınağın içine daldıktan sonra hemen yere oturdu, başı sığınağın çatısıyla aynı hizadaydı, dışarıdan bakılınca görünmüyordu, sığınakta bıraktığı delikler sayesinde bu göletle hemen yanındaki göletin arasında uzanan, yalnız bir adayı andıran çamur ve kum adacıklarını çok net görebiliyordu, gül pembesi göğü ve kahverengi toprağı da tabii. Gök çok alçaktaymış gibi duruyor, akşam güneşinin ışınları suyun yüzeyini kırmızıya boyuyor, ışıl ışıl parlayan gölet alacakaranlığa doğru uzanırken etrafında dans eden iğnemsi güneş ışınlarınıysa kirpikten oluşan ılık bir çemberi andırıyordu. Göletin içinde, şimdi açık mavi bir

renge bürünmüş olan bu çamur adacığının üzerinde sarı yeşil sazlar duruyordu vakur bir edayla. Dört bir yanı titrek ışıklarla çevrili bu çamur adacığı sanki hafifçe süzülüyormuş gibi duruyor, etraf karardıkça gölet daha fazla ışıldıyor, adacık da daha hızlı süzülüyormuş gibi görünüyordu, adacığın kendine doğru yaklaştığını hissetti, giderek daha yakınına geliyordu, birkaç adım daha yaklaşsa üzerine atlayabilirdi. Daha adacığa varmamışlardı, endişeyle bir kez daha baktı göğe, zamanının geldiğini düşündü, birazdan burada olmalıydılar.

Onların nereden geldiklerini bilmiyordu. O gün, işçiler tüm öğleden sonrayı darı saplarını sürüyerek geçirmişler, takım lideri mesainin dolduğunu söylediğinde bütün işçiler uzun gölgelerini sallayarak evlerinin yolunu tutmuşlardı, o da rahatlamak için bir koşu buraya geldiğinde görmüştü işte onları. O zaman göğsüne bir yumruk yemiş gibi hissetmişti, kalbi bir an durmuş, sonra yeniden atmaya başlamıştı. Adacığa konan bir yabanördeği sürüsüydü gözünü alan. İki hafta boyunca her akşam darıların arasına gizlenip onları izlemeye koyuldu, onların her zaman akşamın bu saatlerinde ve yüksek sesle vaklayarak sanki göğün dışından geliyorlarmış gibi uçuşlarını izledi. Yere inmeden önce göletin üzerinde zarif hareketlerle dolanıyorlardı büyük, gri-yeşil bir bulutu andırırcasına. Yabanördeklerinin adacığa inmeden önce kanatlarını çırparlarken yarattıkları hava akımını her görüşünde çok heyecanlanıyordu. Daha önceden bu kadar büyük bir yabanördeği sürüsünün bu kadar küçük bir kara parçasında toplandığını görmemişti hiç, hem de hiç...

Gelmiş olmaları lazımdı, ama hâlâ yoktular, şimdi burada olmadıklarına göre gelmeyecekler miydi acaba? İyice gerilmişti, daha önce gördüğü şeyin sanrı olduğundan kuşkulanmaya başladı, zaten daha başından beri buralarda bu kadar büyük bir yabanördeği sürüsü olabilece-

ğine inanmamıştı. Köydeki yaşlıların ördek ruhları hakkında anlattıkları hikâyeleri dinlemişti pek çok kez, hikâyelerdeki ördek ruhları bembeyazdılar, ama bu yaban-ördeği sürüsü hiç de öyle değildi. Başları ve boyunlarında parlak yeşil tüyleri, boyunlarının etrafında beyaz bir halka olan ve kanatları mavi aynaları andıranlar erkek miydi acaba? Gövdeleri baştan aşağıya sarı-kahverengi ve üzerinde koyu kahve benekleri olanlar da dişi olmalıydı herhalde. Adacıkta bıraktıkları küçük, yeşil ve kahverengi tüylerden ördek ruhu olmadıkları açıkça görülüyordu zaten. Bu tüyleri görünce yüreğine su serpildi, yere oturdu, ceketini alıp sallayarak içini açınca yamru yumru tüfeğiyle parlak mı parlak barut kutusu çıktı ortaya. Tüfek darı saplarının üzerinde sessizce uzanırken dipçiği koyu bir kırmızılıkla parlıyordu, pası andırıyordu bu renk, eskiden defalarca pas tutmuşluğu vardı tüfeğin zaten, tüfeğin metalini yiyip bitirmiş, kalbura çevirmişti onu bu kırmızı pas. Ama şimdi hiç pas yoktu üzerinde, iki zımpara kâğıdıyla bir güzel parlamıştı tüfeği. Tüfek yerde kış uykusuna yatmış bir yılan gibi uzanırken onun her an uyanıp yerinden fırladığı gibi darı saplarına doğru uçacağını ve onlara bir güzel vuracağını hisseti bir an o demir kuyruğuyla. Kolunu uzatıp tüfeğe dokunduğunda duyduğu ilk his parmak uçlarındaki soğukluk oldu, soğuk göğsüne sıçrayıp uzun süre titretti onu. Güneş hızla batmaktaydı, bir yandan batıyor, bir yandan da şekil değiştiriyordu, düz ve çelik bir yüzeye çarpmış olan yarı akışkan bir küre gibi yassılaşıp düzleşiyordu. Alt kısmı düz bir çizgiydi şimdi, üstte kalan kavisli kısmıysa iyice gerilmişti, sonunda patladı, patlayınca baloncuklar çıkaran, soğuk ve kırmızı bir sıvı menderesler çizerek dört bir yana dağılmaya başladı. Göletin üzerine sanrısal bir sessizlik çöktü sonra, kırmızı sıvı suyun üzerinden yavaş yavaş aşağıya doğru nüfuz edip suyun dibini yoğun ve kırmızı bir çorba kıva-

mına sokarken suyun yüzeyini de renksiz ve gözü kör eden bir kristal parlaklığına bürüyordu. Birden uzun, sararıp solmuş bir kamışın üzerinde asılı duran, gövdesi altın sarısı halkalarla çevrili olan bir yusufçuk gördü, yusufçuğun iki mor inci tanesini andıran pörtlek gözleri bir sağa bir sola dönerlerken ışığı kırıyorlardı.

Tüfeğe uzanıp bacağının üzerine koydu, tüfeğin gövdesi kalçasıyla belinin oluşturduğu düzgün açıdan geriye doğru uzanıyordu, tüfeğin namlusuysa çenesinin altından güneydeki soluk gri göğe doğru çevirmişti bakışlarını. Cebinden uzun, ince, silindir şeklinde, barut ölçmeye yarayan bir tüp çıkardı, sonra barut kutusunun kapağını açıp tüpe barut doldurdu. Tüpün içine koyduğu barutu namluya boşaltırken namlunun içinden çok yumuşak bir ses yankılandı, ardından küçük, metal bir kutunun içinden bir avuç saçma alıp namlunun içine koydu, namludan tiz bir takırtı duyuldu bu kez. Tüfeğin altından başında bir sivilce varmış gibi duran, uzun bir çubuk çıkarıp namlunun içindeki barut ve saçmaları sıkıştırdı. Kalbi düzensiz bir ritimle atıyordu, uyuyan bir kaplanı kaşıyormuş gibi büyük bir ihtiyatla hareket etmeye başladı. Namluya üç tüp barut ve üç avuç saçma koyduktan sonra içi üşüdü, alnından soğuk soğuk ter damlıyordu. Daha önceden hazırlamış olduğu, pamuktan tıpayı çıkarıp titreyen ellerle namlunun ucuna taktı. Bu sırada açlıktan ölüyordu, dermanı kalmamıştı artık. Yerden bir avuç ot kopardı, üzerindeki çamuru silkeledikten sonra ağzına atıp çiğnemeye başladı. Ama daha da acıkmıştı şimdi, göletin üzerinde çırpan kanatların çıkardığı ıslık sesini duydu sonra birden. Son hazırlığı yapmak için acele etmesi gerekiyordu şimdi, tüfeğin kapsülünü takmalıydı. Tüfeğin kuyruğundaki horozu kaldırıp namluyla bağlantısı olan, meme ucunu andıran çıkıntıyı araladı.

Bu çıkıntının üstünde içinde küçük bir delik olan bir oluk vardı. Altın sarısı kapsülün etrafındaki kâğıtları büyük bir dikkatle yırtıp kapsülü oluğa yerleştirdi. Kapsülün içinde sarı barut vardı, horoz baruta temas ettiği zaman kapsül patlayacak ve namludan bir ateş yılanı çıkacaktı, bu ateş yılanı önce ince, sonra kalın olacak, en sonunda da demirden bir süpürgeye dönüşecekti. Bu tüfek evin üçgen çatısıyla birleşen, sır çekilmiş gibi kapkara duran duvarın üzerinde yıllarca asılı kaldığından ona baka baka tüfeğin tüm sırlarını öğrenmişti kendi kendine, daha iki gün önce tüfeği duvardan indirip üzerindeki pası bir güzel zımparaladığından beri kendini silah kullanmada çok yetkin hisseder olmuştu.

Yabanördekleri gelmişlerdi işte. Başta yerden yüz metre yukarıda dönerek uçuyorlardı, bir dalıp bir yukarı çıkıyor, bir birleşip bir dağılıyorlardı, sonra farklı yönlerden yine suya doğru dalış yapıp kanatları, pas kırmızısı ve parlak suyun yüzeyine değdi değecek bir şekilde uçmaya başladılar. Yere diz çöktü, nefesini tutup bakışlarını gökteki o mor haleye çevirdi. Tüfeğin namlusunu darı saplarının arasındaki boşluktan yavaşça dışarı çıkardığında kalbi deli gibi atmaya başladı. Yabanördeği sürüsü kâh büyük kâh küçük daireler çizerek havada dönmeyi sürdürüyordu, öyle ki sanki gölet de onlarla birlikte dönüyordu şimdi. Bazen yeşil tüylü erkek ördeklerin birkaçı namlunun ucuna değdi değecek kadar yaklaştıklarında onların o kara gözlerindeki kurnazlık parıltılarıyla soluk yeşil gagalarını görebiliyordu. Güneş daha da genişlemiş ve daha da düzleşmişti şimdi, iki kenarından kararmaya başlamıştı, ortası etrafa kıvılcımlar saçan erimiş demire benziyordu.

Yabanördekleri birden vaklamaya başladılar, erkeklerin "vak vak vak"larıyla dişilerin "vak vak vak"ları birbi-

rine karıştı. Heyecandan dudakları titriyordu, birazdan yere ineceklerini biliyordu çünkü. İki haftadır onları büyük bir dikkatle gözlemleyince bağırmaya başladıktan sonra yere ineceklerini öğrenmişti. Yabanördeklerinin gökte belirmesinden itibaren sadece birkaç dakika geçmiş olmasına rağmen ona çok ama çok uzun zaman geçmiş gibi geliyordu, midesine şiddetli bir kramp girince aç olduğunu duyumsadı yine. İnmek üzereydiler, yere iyice yaklaştıklarında mor bacaklarını uzatıp kanatlarını dümdüz açtılar, kar beyazı kuyrukları yelpaze gibi açıldı, yere öyle sert bir iniş yapmışlardı ki ayakları yere değdiğinde bir-iki adım sendelemek zorunda kaldılar. Kahverengi çamurun rengi değişmişti birden, ördeklerin rengârenk tüylerinde sayısız şekilde parıldıyordu güneş ışınları, sürü güneş ışınlarını üzerinde taşırken mekik dokur gibi paytak paytak yürümeye başladı sonra.

Tüfeği sessizce kaldırıp dipçiği omzuna koyduktan sonra namluyu giderek çoğalan sürüye doğrulttu. Şimdi bir parçasını daha yitirmiş olan güneş iyice biçimsiz bir şeye dönüşmüştü. Ördeklerin kimi yerde oturuyor, kimi ayakta dikiliyor kimi de bir süre alçaktan uçtuktan sonra tekrar yere konuyordu. Zamanı geldi, diye düşündü, ateş etmeliyim; ama ateş etmedi. Tetiğe davrandığında büyük bir rahatsızlık duydu, acı içinde işaretparmağını hatırladı birden. İki boğumu eksikti, parmağın geriye kalan son boğumu budanmış bir ağaç gibi başparmağıyla ortaparmağı arasına çömelmiş duruyordu.

O zamanlar, annesi, babasının cenaze töreninden dönerken, altı yaşındaydı henüz, annesinin üzerinde pamuklu, uzun ve beyaz bir yas giysisi vardı, beline kenevirden bir ip bağlamıştı, saçı başı darmadağınıktı, gözkapakları öyle şişmişti ki şeffafmış gibi görünüyorlardı, ince uzun birer çizgiye dönüşmüş gözlerinde gözyaşlarıyla

yıkanmış koyu bakışları parlıyordu. Annesi adıyla çağırmıştı onu: "Dasuo, buraya gel." Çekinerek gitti annesinin yanına. Annesi elini tuttu, ardından sanki sert bir şeyi yutmak istermiş gibi boynunu yukarıya doğru kaldırıp iki kere yutkunduktan sonra şöyle dedi ona: "Dasuo, baban öldü, bunun ne demek olduğunu biliyor musun?" Başını sallayıp annesini dinlemeye devam etti: "Baban öldü, öldükten sonra bir daha hayata geri dönemezsin, bunun ne demek olduğunu biliyor musun?" Şaşkın bir halde annesine bakıp bütün gücüyle başını salladı üst üste. "Babanın nasıl öldüğünü biliyor musun peki?" dedi annesi, "Baban bu tüfekle vurularak öldü, bu tüfek ninenden yadigâr kalmıştı. Bu tüfeğe dokunmayacaksın bir daha, duvara asacağım onu, her gün ona bakmanı istiyorum senden, ona bakarken babanı hatırlamalısın, güzelce okuyup adam ol ki ataların rahat bir nefes alsın artık." Annesini dinlerken ne dediğini tam olarak anlamasa da bütün gücüyle başını sallamaya devam etti.

Tüfek, üçgen çatıyla birleşen duvarın üzerine asılmıştı, yıllardır isten kararmış olan duvar kuzgun karası gibi parlıyordu. Her gün baktı ona. Birinci sınıftan ikiye geçtiğinde annesi o duvara her akşam gaz lambası asmaya başladı lambanın ışığında ders çalışması için. Kitapların üzerindeki kara yazılara bakar bakmaz başı dönmeye başlıyor, sürekli tüfeği ve tüfeğin hikâyesini düşünüyordu. Issız, vahşi doğadan gelen rüzgâr pencerenin çerçevesinden içeri girip gaz lambasının yazı fırçasını andıran alevini üflerken alevin ucundan kara dumanlar çıkıyordu. Gözlerini kitaplardan neredeyse hiç ayırmamasına rağmen tüfeğin ruhunu bedeninde hissediyordu sürekli, hatta tüfekten gelen tıkırtılar bile duyuyordu. Kendini bir yılan görmüş gibi hissediyordu, bakmak istiyordu ona, ama aynı zamanda ona bakmaktan korkuyordu da.

Tüfek duvarda namlusu aşağıya, dipçiği yukarıya bakar şekilde öylece asılı dururken üzerinden insanın içini karartan, koyu bir ışık yayılırdı. O sukabağından yapılmış barut kutusu da tüfeğin bir yanına asılmıştı, birbirlerine dolanmış gibi dururlardı, barut kutusunun ince beli tüfeğin horozuna yaslanırdı, altın sarısıyla kırmızıydı barut kutusunun rengi, geniş kısmı aşağıya, dar kısmıysa yukarıya bakardı. Tüfek ve barut kutusu öyle yükseğe asılmışlar ve orada öyle güzel duruyorlardı ki. Eski bir duvara asılmış eski bir tüfekle eski bir barut kutusu ruhuna işkence ederdi durmadan.

Bir akşam yüksek bir tabureye çıkıp tüfekle barut kutusunu aşağıya indirdi, onları gaz lambasının ışığına tutup dikkatle incelemeye koyuldu. Tüfeğin ağırlığını tartınca kalbinde dayanılmaz bir ağrı hissetti. Tam o sırada başka bir odadan annesi giriverdi içeriye. Daha kırkına bile girmemiş olan annesinin saçları çoktan ağarmıştı bile, şöyle dedi ona: "Dasuo, ne yapıyorsun?" Bir elinde tüfek, diğerinde barut kutusuyla orada öyle şaşkın şaşkın kalakaldı. "Sınavda kaçıncı oldun?" diye sordu annesi. "Sondan ikinci," diye karşılık verdi. "Hiçbir işe yaramazsın sen!" diye çıkıştı annesi, "Çabuk tüfeği yerine as hemen!" "Hayır," dedi inatla, "dışarı çıkıp öldürmek istiyorum..." Annesi, ağzına bir tokat attıktan sonra şöyle dedi: "As şunu yerine hemen. Senin tek yapman gereken şey derslerine çalışmak, bunu aklına iyice sok. "Tüfeği duvara astı, annesi ocağın yanına gidip eline bir satır aldıktan sonra sakin bir tavırla şöyle dedi ona: "İşaretparmağını uzat bakayım." İtaatkâr bir tavırla uzattı işaretparmağını. Annesi, işaretparmağını *kang*'ın bir ucuna koydu, oğlunun korkuyla kıvranmaya başladığını görünce, "Kıpırdama," dedi. "Şunu asla unutma, bir daha dokunmayacaksın o tüfeğe." Sonra satırı kaldırdı annesi, satır soğuk bir parıltıyla düşünce parmak ucundan ta omzuna kadar

uzanan şiddetli bir sarsıntı hissetti, omurgası kemerleşti acıdan. Kesilmiş parmağından yavaş yavaş kan süzülmeye başladı. Annesi bir yandan ağlıyor, bir yandan da kireç sürerek kanı durdurmaya çalışıyordu...

Parmağından kalan son boğuma bakınca burnunun direği sızladı. Kaç gündür ağzına et koymamıştı acaba? Hatırlamıyordu. Ama eskiden yediği bütün etleri çok net hatırlıyordu hâlâ. Doyana kadar bir kere bile et yiyememişti sanki. O gün yabanördeklerini görünce aklına gelen ilk şey et olmuştu. Hemen ardından da tüfeği ve onun yüzünden annesinin işaretparmağını nasıl kestiğini hatırlamıştı, bunu hatırlar hatırlamaz tüyleri diken diken olmuştu hemen. Sonunda, dün öğleden sonra, tüfeği duvardan aşağı indirdi işte. Tüfeğin üzerinde bozuk para kalınlığında toz birikmiş, her yeri baştan sona örümcek ağıyla kaplanmıştı. Tüfeğin deri kayışını böcekler yediğinden daha dokunur dokunmaz parçalanmıştı kayış. Sukabağından yapılmış barut kutusunun içinde barut vardı hâlâ, barutu kurutmak için kutudan boşaltınca altın sarısı kapsülü keşfetti. Titreyen ellerle tuttu kapsülü, sadece bir tane vardı, sonra babası geldi aklına, kendini çok şanslı hissediyordu, bugünlerde böyle bir tüfek kapsülünü başka nerede bulabilirdi ki... Hiç param yok benim, olsa da et alacak kuponu nereden bulacaktım? Aptalım ben, aptal olmasaydım da okula gidemezdim zaten, hem okula gidip ne yapacaktım ki? Kesik parmağına bakıp kendini teselli etmeye çalışıyordu böyle. Annesi sadece parmağının ucunu kesmişti, daha sonra yara iltihaplanınca bir boğum daha çürüyüp gitmiş ve şimdiki halini almıştı. Maziyi düşündükçe bu parlak tüyleri olan ve besili yabanördeği sürüsünden nefret ediyordu, öldüreceğim sizi, hepinizi öldüreceğim! Sonra da bir güzel yiyeceğim sizi, hatta kemiklerinizi bile katır kutur çiğneyip

mideme indireceğim. Yabanördeği kemiğinin ne kadar gevrek ve ne kadar hoş kokulu olacağını düşündü sonra. Ortaparmağını tetiğe götürdü.

Ama tetiği çekmemişti daha. Çünkü başka bir yabanördeği sürüsünün daha dolandığını gördü havada, onlar da rengârenk bir bulutu andırıyorlardı. Adacıktaki yabanördeği sürüsü içinde bir kargaşa yaşandı, kimi ayağıyla yeri dövdü, kimi de uçup gitti, kendi türlerinden başkalarının öyle birdenbire ortaya çıkmalarına sevinmişler miydi yoksa sinirlenmişler miydi söylemek çok zordu. Telaş içinde kalmış sürüye kızgınlıkla bakıp tüfeği yavaşça geri çekti. Güneş, tatlı patates gibi sivri bir şekil almıştı şimdi, ışınları da koyu yeşil ve parlak mora dönüşmüştü. Altın sarısı halkaları olan yusufçuk yabanördeklerinin hareketlenmesinden ürkmüş olacak, suyun yüzeyine çok yakın bir mesafeden uçup onun saklandığı darı saplarının üzerine kondu. Altı ayağıyla bir darı yaprağına tutunduktan sonra o uzun mu uzun ve altın sarısı halkaları olan kuyruğunu aşağıya saldı. Yusufçuğun gözlerindeki iki parlak noktayı andıran ışığı görebiliyordu şimdi. Sürü yavaş yavaş yeniden bir araya gelip sakinleşmeye başladı, yabanördeklerinin perdeli ayaklarıyla suyun üzerinde yarattığı su halkaları birbirleriyle çarpışıp dalga dalga katlanarak eşmerkezli bir halka yaratıyordu.

İki sürü birleşip bir oldu sonra. Eğer şöyle büyük ağım olsaydı, diye düşündü, hemen üzerlerine atardım şimdi... Ama ağı filan yoktu işte, sadece bir tüfeği vardı. Büyük bir dikkatle kapsülü çıkardı, ardından namlunun ucuna taktığı pamuk tıpayı da çıkardı, namluya üç ölçek barutla üç avuç saçma koydu yine... Sürüye tekrar nişan aldı, kalbi o ilkel kana susamışlıkla dolmuştu yine, böylesine büyük bir yabanördeği sürüsüne böylesine ince namlusu olan bir tüfek... Sessizce geri çekilip namluya

iki ölçek barut daha koydu, namlu tıka basa doluydu şimdi, eliyle namlunun ağzını kapattı, tüfeği omzuna yerleştirdiğinde ne kadar ağırlaşmış olduğunu fark etti. Titreyen ortaparmağını tetiğe yerleştirdi, tetiğe bastığı an gözlerini kapadı.

Horoz, altın sarısı kapsüle değince bir tık sesi duyuldu ama patlamadı tüfek. Göletin üzerindeki su halkaları yavaş yavaş küçülüyorlar gibi görünüyor, yerle gök arasında dolanan o mor buğuysa giderek daha da yoğunlaşıyor, kırmızı ışık gittikçe soluyor, suyun yüzeyindeki parlaklık giderek azalıyor, ama gittikçe daha da derine iniyordu. Bir araya gelen ördekler sağlam, güzel ve ılık görünüyorlardı. Yumuşak ve temiz tüyleri rengârenk ışıltılar saçıyor, kurnaz gözleriyle tüfeğin namlusuna küçümser gibi, onun beceriksizliğiyle alay eder gibi bakıyorlardı sanki. Kapsülü yerinden çıkarıp az önceki denemenin horozun etrafında bıraktığı izlere baktı bir süre. Sürüden ona doğru leş gibi kokan, ılık bir nefes kokusu geliyor, ördekler gövdelerini birbirine sürterken pürüzsüz ve yumuşak bir ses çıkıyordu. Kapsülü yeniden yerine taktı, bu olanlara inanamıyordu bir türlü, baba, nine, daha ilk atışta başarılı olmamış mıydınız ki sizler? Babası öleli onlarca yıl olmasına rağmen babasının hikâyesi hâlâ anlatılıyordu köyde. Babasını hayal meyal hatırlıyordu, uzun boylu, çopur yüzlü ve sarı sakallı bir adam olarak.

Babasının hikâyesi köyde o kadar çok ve o kadar ayrıntılı anlatılmıştı ki bir efsaneye dönmüştü artık, gözlerini kapayınca hikâyeyi sahne sahne gözlerinin önüne getirebiliyordu. Tarlalara giden gri beyaz toprak bir yolda başlamıştı her şey, babası sırtına ağır mı ağır ahşap bir pulluk almış darı ekmeye gidiyordu başları iyice ağırlaşmış olan köylülerle birlikte. Yolun kenarında dut ağaçla-

rı vardı, yapraklarının büyüklüğü bakır paralar kadar olan. Kuşlar ötüyordu. Yolun kenarındaki otlar iyice yeşermişti. Yolun kenarındaki hendeklerin suyu sığ değildi, açık yeşil su bitkilerinin arasında dizi dizi kurbağa yumurtası süzülüyordu. Boynuna baskı yapan pulluğun ağırlığından olacak nefes nefese kalmıştı babası. Birden ortaya çıkan bir bisiklet çarptı babasına, babası birkaç adım sendeleyip ayakta kalmayı başardı, ama bisiklet çarptığı gibi yere devrildi. Babası pulluğu telaşla bir yana atıp önce bisikleti, sonra da sürücüsünü kaldırdı yerden. Sürücü kısa boylu bir adamdı, yürümeye çalıştığında dizindeki eklemlerden çatırtılar yükselmeye başladı.

Babası saygıyla seslendi adama: "Şef Liu."

"Kör müsün, seni köpek?" diye karşılık verdi Liu.

"Evet, köpek kör oldu, hemen sinirlenmeyin şefim," dedi babası.

"Bana küfretmeye nasıl cüret edersin?" diye kükredi Liu, "Seni itin dölü, orospunun evladı!"

"Şefim," dedi babası, "siz bana çarptınız."

"Hay ananın kokuşmuş osuruğu seni!" dedi Liu.

"Küfretmeyin şefim," dedi babası, "bana çarpan sizsiniz sonuçta."

Liu, "xxxx" diye sövdü yine.

"Mantıksız konuşuyorsunuz," dedi babası, "eski toplumda bile sağduyu sahibi memurlar vardı."

"Ne?" dedi Liu, "Yeni toplumun eski toplumdan daha kötü olduğunu mu söylüyorsun yoksa?"

"Böyle bir şey demedim ben," dedi babası.

"Seni karşıdevrimci! Dönek seni! Mahvedeceğim seni!" dedi Liu. Sonra belinden Mauser'ini çıkarıp silahın kara namlusunu babasının göğsüne doğrulttu.

"Ölmeyi hak edecek bir suç işlemedim ben," dedi babası.

"Ama çok yaklaştın," dedi Liu, "yeter de artar bu."

"O zaman vur beni hadi," dedi babası.

"Yanımda kurşun getirmemişim," dedi Liu.

"O zaman ananın bilmem neresine kadar yolun var," dedi babası.

"Seni şimdi vuramıyor olabilirim ama seni bir güzel pataklamaktan hiçbir şey alıkoyamaz beni!" dedi Liu.

Şef Liu uçarcasına öne atıldı, koşarken dizi çatırdıyordu, silahının uzun namlusunu babasının burun kemerine geçirdi. Babasının burun deliklerinden kara kan süzülmeye başladı yavaştan. Köylüler öne çıkıp babasını uzaklaştırdılar, içlerinden yaşça büyük olanlar, Şef Liu'yu yatıştırmaya çalışıyorlardı. "Hayatını bağışlıyorum bu sefer," diye sert bir tavırla bağırdı Liu. Babası bir yanda durmuş parmaklarıyla kanı silmeye çalışıyordu, sonra ellerini kaldırıp dikkatle incelemeye koyuldu. "Gücümü anlaman için bir ders olsun bu sana," dedi Liu.

"Sevgili dostlarım," dedi babası, "hepiniz gördünüz olan biteni, şahitlerimsiniz benim –birkaç kez yüzünü ovuşturdu, yüzü kan içinde kalmıştı– Liu, yedi ceddini sikeyim senin."

Babasının ona doğru birkaç adım sendeleyerek yürüdüğünü gören Liu silahı kaldırıp yüksek sesle şöyle bağırdı: "Biraz daha yaklaşırsan vururum seni!"

"Senin o silahından hava bile geçmez," dedi babası. Sonra Liu'yu bileğinden yakalayıp elindeki silahı aldı, silahı aldığı gibi bir hışım hendeğin içine fırlatınca hendeğin içinden ta yukarılara kadar su sıçradı. Ardından Liu'yu ensesinden yakalayıp birkaç kez bir öne bir arkaya iyice sarstı, sonra kıçına hafif bir tekme atınca Şef Liu başüstü hendeğin içine boyladı, kıçı göğe bakıyordu, başı da çamura saplanmıştı, var gücüyle iki bacağını birden sallayınca etrafa su sıçrattı. Kalabalığın yüzünün rengi attı birden, kimi hendeğin kenarından geri çekildi kimi de hendeğin içine atlayıp asayiş şefini çıkarmaya çalıştı.

Yaşlılardan biri babasına dönüp şöyle dedi: "Yeğenim, hadi çabuk kaç buradan!"

"Dördüncü amca, Sarı Kaynak Yolu'nda[1] tekrar görüşeceğiz," dedi babası. Sonra da koca adımlar atarak evin yolunu tuttu.

Şef Liu, hendekten çıkarıldığında çocuk gibi ağlayıp sızlamaya başladı, silahını bulmaları için köylülere yalvardı, onlarca adam hendeğe atlayıp silahı aradı; ama hendeği ne kadar arasalar da ellerine geçen çamurdan başka bir şey olmadı, silahı bulamadılar.

Babası çatının toza bulanmış kirişinde yağlıkâğıttan yapılmış bir çuvalı yokluyordu, çuvalın içinden artık eğri büğrü olmuş uzun bir tüfek çıkardı. Gözleri parlak gözyaşlarıyla doldu birden. "Evde bir de tüfeğimiz mi var?" diye sordu annesi şaşkınlıkla.

"Anamın babamı nasıl vurduğunu duymadın mı hiç?" diye sordu babası, "İşte bu tüfekle."

Annesi korkudan iyice açılmış gözleriyle şöyle dedi: "Hemen at onu bir yere."

"Hayır," dedi babası.

"Onunla ne yapacaksın?" diye sordu annesi.

"Adam öldüreceğim," dedi babası. Babası, bir de sukabağından yapılmış bir barut kutusuyla metal bir kutu çıkardı bir yerlerden, ardından usta hareketlerle namlunun içine barut ve saçma doldurdu. "Dasuo'nun derslerine güzelce çalışmasını sağla," dedi annesine, "her gün bu tüfeğe baksın ama sadece baksın, dokunmasına izin verme sakın. Dediklerimi anladın mı?"

"Delirdin mi sen?" diye sordu annesi.

Babası, tüfeği annesine doğrultup şöyle dedi: "Çekil önümden!"

1. Tahtalı köyde, diğer tarafta. (Ç.N.)

Sonra armut ağaçlarıyla çevrili bahçeye girdi babası. Armut çiçekleri kar gibi bembeyazdı. Tüfeği bir ağacın dalına astı, namlu yere bakıyordu, tüfeğin horozuna ince bir ip bağlayıp sırtüstü yere uzandı, ardından da namluyu ağzına soktu. Gözlerini ardına kadar açıp altın sarısı arıları izlerken tüm gücüyle asıldı ipe. Armut çiçekleri havada kar taneleri gibi yavaş yavaş süzülmeye başladılar. Birkaç arı düştü yere, cansız olarak.

Tetiği bir kere daha çekti, ama yine patlamadı tüfek. Üzgünce yere oturdu. Güneş kızarmış bir börek gibi boylu boyunca ufka uzanmıştı, rengi de kızarmış börek gibi sarıyla kahverengi arasıydı. Gölet şimdi daha da küçülmüş görünüyordu, vahşi doğanın sınırları daha da bulanıklaşmış, beyaz renkli yarımay çoktandır görünür olmuştu. Uzaktaki kamışların üzerinde duran böceklerin çıkardığı yeşil ışıklar bir yanıp bir sönüyordu. Ördekler gagalarını kanatlarının altına sokup alaycı bakışlarla onu süzüyorlardı. Şimdi çok yakındılar ona, hava karardıkça daha da yakınlaşıyorlardı. Midesine acı acı yakan bir kramp girdi, gözünün önünden üzerinden yağ damlayan sayısız pişmiş ördek geçiyordu. Tetiği üst üste çekmeye başladı, ta ki kapsül ezilip şeklini kaybedene ve oluğun içine iyice oturup onun ayrılmaz bir parçası olana dek çekti durdu tetiği. Çaresizdi artık, sanki kemikleri etinden ayrılmış gibi olduğu yere yığıldı kaldı, dari sapları çatırdadılar. Yabanördekleri onun çıkardığı sesi duymazdan geldiler, ne uçup kaçmaya ne de bağırıp çağrışmaya yeltendiler, benekli çakıltaşlarından oluşmuş bir yığın gibi orada öylece duruyorlardı. Güneş kaybolmuştu artık, giderken yerle gök arasındaki o yeşili ve kırmızılığı da yanında götürüp sahici renkleri olan gri ve beyaz bir dünya bırakmıştı ardında. Cırcırböcekleri ve ağustosböcekleri kanatlarını çırpmaya başladılar, çıkardıkları sesler kesintisiz bir zırıl-

tıya dönüştü. Başını kaldırıp göğün yonca rengindeki kavisine bakarken ağlayacak gibi oldu. Gözünün ucuyla tüfeğe baktı, nefret ediyordu ondan. Bu hurda, o tüfek miydi acaba? Böylesine çirkin bir hurdanın böylesine olağanüstü bir tarihi olabilir miydi ki?

Ama Wang Laoka onun eski hikâyelerini anlatmaya başladığında yaşlısı genci bütün köy kulak kesilir, pür dikkat onu dinlerdi. Şöyle derdi Wang Laoka:

Cumhuriyet zamanında üç ilçeden hiçbiri ilgilenmiyordu bizimle, bir ineğin sırtındaki tüylerden daha çok haydut vardı buralarda o zaman, kadını erkeği ota boka sinirlenir, karpuz keser gibi adam doğrarlardı. Dasuo'nun ninesinin hikâyesini duydunuz mu bakayım? Dasuo'nun dedesi kumarbazın önde gideniydi, işi gücü karısının sırtından geçinmekti, o küçük kadın, Dasuo'nun ninesi dayanıklı kadındı, tek başına, sıfırdan başlayıp yoktan bir ev yaptı kendine, canını dişine takıp üç yıl boyunca didindi durdu da sonunda birkaç dönümlük tarlayla iki at sahibi oldu. Dasuo'nun ninesi güzel kadındı da, "sekiz köyün kraliçesi" derlerdi ona. Küçük mü küçük, sivri mi sivri ayakları vardı, perçemi siyah ipekten bir perde gibi inerdi alnından aşağıya. Evini korumak için bir değirmentaşıyla iki çuval buğday takas etmişti bir tüfek karşılığında. Dipçiği maun ağacından yapılmış, uzun mu uzun namlusu olan bir tüfekti bu. Söylentiye göre gece saat üçte tüfeğin horozu tıkırdamaya başlıyormuş. Tüfeği omzuna atar, koca atıyla vahşi doğaya tilki avlamaya çıkardı, çok da iyi nişancıydı, tilkileri kıç deliğinden vururdu hep. Sonra ağır bir hastalığa yakalandı, tam tamına yedi haftanın yedi günü ateşler içinde yandı, fırsat bu fırsattır diyen kocası orospulara sarıp gönlünce kumar oynadı, tarlayı ve atları kumarda kaybetti tabii. Kumarda kazanan adam atları almaya geldiğinde Dasuo'nun ninesi *kang*'ın üzerine uzan-

mış güçlükle nefes alıyordu. Dasuo'nun babası o zaman beş ya da altı yaşındaydı, atları çekiştiren birilerini görünce bağırmaya başladı: "Ana, atları götürüyorlar!" Dasou' nun bunu duyan ninesi yuvarlanarak *kang*'dan aşağıya indi, duvarda asılı duran tüfeği kaptığı gibi acılar içinde sürüne sürüne de olsa avluya çıkıp şöyle bağırdı: "Hangi hakla atlarımı götürmeye çalışıyorsunuz?" Kadının ne kadar anasının gözü olduğunu bilen iki adamdan biri şöyle dedi: "Senin adam atları kumarda bizim patrona kaptırmış." "Madem öyle," dedi Dasuo'nun ninesi, "o zaman siz iki kardeşimden kocamı bulup bana getirmenizi rica ediyorum, ona söyleyecek bir çift lafım var." Dasuo'nun dedesi –adı Santao idi– karısından korkan bir adamdı, avlu kapısının arkasına saklanmış, içeriye girmeye korkuyordu, ama karısının bağırdığını duyunca korkak tavuk gibi davranmanın zamanı olmadığını anladı, bütün cesaretini toplayıp sert görünmeye çalışarak avluya girdikten sonra göğsünü şişirip şöyle dedi: "Bugün de hava amma sıcakmış ha!" Dasuo'nun ninesi gülerek şöyle sordu ona: "Atları kumarda mı kaybettin?" "Evet, kumarda kaybettim," dedi Santao. "Atları kaybettin," dedi Dasuo'nun ninesi, "peki bundan sonra neyi kaybetmeyi düşünüyorsun?" "Seni," dedi Santao. "Benim canım ihtiyar Santao'm," dedi Dasuo'nun ninesi, "kader, demek düşmanları bir araya getirirmiş, seninle evlenmekle ne iyi etmişim. Atlarımı kaybettin, tarlamı kaybettin, ben kırk dokuz gündür yatak döşek hasta yatarken bana bir kâse su bile getirmedin. Bir de kalkmış beni de kaybetmek istediğini söylüyorsun, sen beni kaybetmeden önce ben seni kaybetmeyeyim sakın? Santao, seneye bugün, çocuğu mezarının başına getirip senin için ruh parası yakacağım." Dasuo'nun ninesi sözünü daha yeni bitirmişti ki büyük bir patlama sesi duyuldu, avlunun içi de kırmızı bir parlaklığa boğuldu... Dede ölmüştü...

Bu hikâyeyi duyduğunda babası hâlâ hayattaydı. Babasına tüfeğin nerede olduğunu sorunca öfkeyle kükremişti babası: "Siktir git başımdan!"

O yarımay giderek daha parlak ışıklar saçmaya başlamıştı, ateşböcekleri havada keyiflerince uçuşuyor, onun yüzünün etrafında yeşilimsi ışık yayları çiziyorlardı. Gölet, kasvetli, loş ve metalik bir griye bürünmüştü şimdi. Hava tamamıyla kararmamıştı henüz, o altın sarısı halkaları olan yusufçuğun büyük, yeşilimsi gözlerini görebiliyordu hâlâ. Böcek sesleri birbiri ardına çoğalıyor, nemli hava iyice yoğunlaşmış ve göğe doğru yükseliyordu. Sürüyü izlemiyordu artık, ördekleri düşününce midesine korkunç kramplar girdi yine. Vücudunun her yerinden ölü yabanördekleri sarkan avcının görüntüsüyle sırtında tüfeğiyle atın üzerinde duran kadın savaşçının görüntüsü iç içe geçti, sonra üzeri armut çiçekleriyle kaplanmış, o adam gibi adamın görüntüsü de katıldı bunların arasına.

Güneş sonunda batmıştı. Batıya doğru, ufukta, ılık ve altın sarısı bir iplik kalmıştı sadece geriye. Yarımay güneybatıdan yükselirken suyu andıran yumuşak bir duygu saçıyordu etrafa. Göletin üzerinden kalkan sis, su bitkilerine benziyordu, yabanördekleri sisin arasındaki boşluklarda bir görünüp bir kayboluyorlardı, büyük balıkların suda sıçrarken çıkardıkları sesler duyuldu sonra. Sarhoş olmuş ya da büyülenmiş bir halde ayağa kalktı, tutulmuş eklemlerini açmakla uğraştı bir süre. Barut kutusunun kapağını kapattı, tüfeği omzuna atıp gizlendiği yerden çıktı. Tetiği çektiğinde niye ateş almamıştı ki tüfek? Tüfeği omzundan indirip kucağına aldı, ay ışığı üzerine vururken mavi mavi parladı tüfek. Niye ateş almadın ki diye düşündü, horozu kurup kayıtsızca tetiği çekti. Sessiz bir gürlemeyi andıran patlama sesi sonbaharın tarlalarında dalga dalga yayıldı, kırmızı bir ışık huzmesi

göleti ve yabanördeklerini aydınlattı sonra. Dört bir yana sıçrayan saçma ve ahşap parçalarını gören yabanördekleri korkuyla havalandılar. Yavaşça yere düştü, tüm gücünü harcayıp gözlerini açmayı başarınca yabanördeklerinin gökten taş parçaları gibi yanına düştüğünü görür gibi oldu, üzerine düşüyorlardı, üzerine o kadar çok yabanördeği düşüyordu ki ağırlıkları altında nefes bile alamıyordu.

Nisan 1985

TERK EDİLMİŞ BEBEK

Onu ayçiçeği tarlasından daha yeni kaldırmıştım ki kalbimin yapışkan bir kara kanla tıkanmış olduğunu duyumsadım birden, kalbim öyle ağırlaşmıştı ki soğuk bir taş gibi aşağıya düşüyordu göğsümün tam ortasından, soğuk bir rüzgârın sokağı tertemiz süpürmesi gibi grimsi bir beyazlık yerleşmişti sanki zihnimin içine. Daha sonra onun o kurbağa vıraklamasını andıran ağlamasıyla uyandım şaşkınlıktan. Ona teşekkür mü etmeliydim, yoksa ondan nefret mi etmeliydim bilemedim, hele iyi mi yoksa kötü mü bir şey yaptığımı hiç mi hiç bilemiyordum. Onun o kavun gibi yayvan, buruşuk ve soluk sarı yüzüne, göz yuvalarına birikmiş, açık yeşil iki damla gözyaşına ve mağara gibi açılmış olan dişsiz ağzına korkuyla bakarken ağzından çıkan ıslak ve soğuk çığlıklar vücudumdaki tüm kanı dört uzvuma ve beynime gitmeye zorluyordu. Kırmızı ipekliye sarılmış bebeği zar zor tutuyordum kollarımın arasında.

Kucağımda bebekle, üzgün bir şekilde ve tökezleyerek ayçiçeği tarlasından çıkmaya çalışıyordum. Ayçiçeklerinin yuvarlak yelpazeleri andıran yaprakları hışırdıyor, sert ve kalın saplarının üzerlerindeki ince, beyaz tüyler de kollarımı ve yanaklarımı çiziyorlardı. Tarladan çıktığımda tüm vücudum ter içinde kalmıştı, ayçiçeği yaprakları ve

saplarının çizdiği yerler kamçıyla dövülmüşüm gibi kızarmış ve kabarmıştı. Sanki zehirli bir böcek tarafından sokulmuşum gibi canım yanıyordu. Ama kalbimde daha derin bir acı vardı. Bebeğin kırmızı ipekten kundağı gün ışığında alev alev yanıyor gibi görünüyordu, hem gözlerimi hem de kalbimi yaktı o parlak ateş, kalbim ince bir buz tabakasıyla kaplıymış gibi eriyiverdi birden.

Tam öğle vaktiydi, tarlalar göz alabildiğince uzanıyordu önümde, yol gri ile beyaz arası bir renk almıştı, yol kenarındaki yabani otlar iç içe geçmiş yılan ya da solucanları andırıyordu. Batıdan soğuk bir rüzgâr esiyordu esmesine de güneş ışınları da kavuruyordu sıcaktan, soğuktan mı yoksa sıcaktan mı şikâyet etsem bilemedim, tipik bir sonbahar öğlesiydi anlayacağınız, köylülerin hepsi evlerine kapanmıştı, dışarıda kimsecikler yoktu.

Yolun iki yanındaki tarlalara her şeyden biraz ekilmiş gibiydi sanki: soya fasulyesi, mısır, darı, ayçiçeği, tatlı patates, pamuk ve susam. Tam çiçeklenmiş ayçiçekleri yeşil bitkilerin arasında sarı bulut kümeleri gibi süzülüyordu. Hardal kırmızısı birkaç yabanarısı havadaki o hafif ve hoş kokunun içinde uçuşuyor, cırcırböcekleri yaprakların altına gizlenmiş, üzgün üzgün ötüşüyor, çekirgeler sıçrayıp duruyor, kırlangıçlarsa onları avlıyorlardı. Tarlaların üzerine eğilmiş gibi duran telefon tellerine tünemiş birkaç yorgun kırlangıç da vardı. Boyunlarını vücutlarının içine sokma şekillerinden bakışlarını yeşil arazilerin arasından sakince akan gri nehre kenetlemiş olduklarını anladım. Yapışkan, ağır, ham bal gibi canlılık veren bir koku aldım. Yaşamın canlılığının etrafımda ihtişamla yükseldiğini duyumsadım birden, sınır tanımayan bir coşkuyla şahlanmış yabani otlarla kapı gibi sağlam bitki saplarının arasından yükselen o sisimsi su buharında tezahür ediyordu bu muhteşem canlılık. İnsanı şaşkına çeviren mavilikteki göğün üzerinde hareketsiz duran, yalnız, beyaz bulut ma-

sum bir kızı andırıyordu. Çok büyük bir kötülüğe maruz kalmış gibi ağlıyordu bebek. O sırada terk edilmiş bir kız bebek olduğunu bilmiyordum onun. Benim şu ucuz merhametim –onun açısından bakarsak büyük bir lütuf sayılırdı bu– acıdan başka bir şey getirmedi bana. Şimdi düşünüyorum da "iyi niyetin nadiren iyi şeylere vesile olması" evrenin genel yasalarından biriymiş meğer. Sen birini kuyunun dibinden ya da ateşin ortasından kurtardığını sanırken diğerleri para için cinayet işlediğini söyler! Bundan sonra iyilik yaptığıma tanık olmayacaksınız. Kötülük yapacağım anlamına da gelmiyor bu tabii. Bu terk edilmiş kız bebek yüzünden büyük sıkıntılar çekecektim, daha onu ayçiçeği tarlasında kucağıma aldığım an hissetmiştim bunu zaten.

Beni, Üç Söğütler'e bıraktığında tek yolcusuydum o külüstür halk otobüsünün, ayçiçeği tarlasında terk edilmiş kız bebeği bulmamdan yarım saat önceydi bu. Otobüs yolculuğu boyunca toplumsal sistem üstünlüğünün ne demek olduğunun farkına vardım gerçekten, otobüste bilet kesen, serçe yumurtasını andıran bir yüzü olan kız da aynı şeyi söylüyordu. Erkek arkadaşıyla geceyi geçirmenin daha eğlenceli bir yolunu bulmuş olacak, tüm gece uyumamıştı genç kız, otobüse bindiğimden beri esneyip duruyordu, her esneyişinde o sevimli yüzünü bana doğru çevirip öfkeyle bakıyordu, sanki az önce yüzüne tükürmüşüm ya da yüz kremi kutusuna toz kireç karıştırmışım gibi. Kızın gözbebeklerinde çili andıran kahverengi beneklerin çıktığı hissine kapıldım birden, bana her bakışında saçma gibi fırlayıp yüzüme vurduklarını duyumsuyordum o beneklerin. Onu gücendirdiğime dair bir korkuya kapıldığımdan bana her bakışında en samimi gülümsememi takınıp öyle selamlıyordum onu. Sonunda affetti beni ama. Şöyle dediğini duydum: "Senin özel aracına döndü otobüs!" Benim özel aracım, önden arkaya on met-

re uzunluğunda, yirmi penceresinden on yedisinin camı kırılmış, siyah deri koltuklarının kenarları suya batırılmış lavaş gibi hafifçe yukarıya doğru kıvrık olan bir halk otobüsüydü işte. Bütün metal kısımları pas tutmuş olan özel aracım, dar bir toprak yolun üzerinde, yolun iki tarafına dikilmiş yeşil bitkileri ardında bırakıp titreye titreye yol alıyordu. Rüzgâra ve dalgalara meydan okuyan bir savaş gemisiydi benim özel aracım.

Ardına bile bakmadan şöyle sordu şoförüm: "Askerliğini nerede yapıyorsun?"

"XX'te," diye yanıtladım onu, bana soru sormuş olmasının verdiği o büyük gururla.

"Kalede mi?"

"Evet, evet kalede!" Kalede askerlik yapmıyordum aslında, ama yalan söylemenin faydalarını çok iyi biliyordum, patolojik bir yalancı bulaştırmıştı bana bunu. Şoför neşelenmişti hemen, ardına dönmese de görebiliyordum yüzüne yayılan o dostane gülümsemeyi. Bir sürü anısını uyandırmıştım hiç şüphesiz, askerlik anılarını. Bir yandan onu dinliyor, bir yandan da "kale"nin personel şefi yardımcısı olan, haydut kılıklı, maymun suratlı o adama ettiği küfürlerin üzerine kendi küfürlerimi katıyordum. Bir keresinde personel şefi yardımcısına şoförlük yaptığını ve 38. Alay komutanının karısının onunla birlikte arkada oturduğunu söyledi. Dikiz aynasından, adamın kadının memelerini elediğini görünce yüzünü buruşturup direksiyonu kırdığı gibi bir ağaca toslatmış cipi... Kahkahalarla gülmeye başladı. Ben de öyle.

"Anlıyorum ama," dedim, "anlayabiliyorum, ne de olsa personel şefi yardımcısı da insan, öyle değil mi!"

"Kaleye dönünce rapor yazmamı istediler benden, ben de şöyle yazdım: 'Şefin, kadının memelerini elediğini görünce kendimi kaybetmişim, cip de ağaca çarptı, hepsi benim suçum.' Raporu gönderdikten sonra bizim

politik komiser gelip başımın arkasına yumruğu geçirdi hemen, 'Hay, ananı sikeyim senin!' diye sövdü, 'Böyle rapor mu yazılırmış, çabuk yeniden yaz da getir!'"

"Yazdın mı peki?"

"Sikime kadar! O karaladı bir şeyler, ben de aynısını kopya ettim."

"Sizin politik komiser de iyi adammış," dedim.

"Sikime iyi!" dedi, "İki buçuk kilo pamuğa patladı bana!"

"Kimse mükemmel değil!" dedim, "Kültür Devrimi sırasında yaşanmış ya, her şey 'Dörtlü Çete'nin[1] suçuydu o zaman."

"Orduda işler bugünlerde nasıl işliyor?"

"İyi, daha iyi."

Otobüs, Üç Söğütler'e varınca biletçi kız otobüsün kapısını açtı, kıçıma bir tekme atıp beni otobüsten sepetlememek için zor tutuyordu kendini, şoförle ben çoktan "silah arkadaşları"na dönüştüğümüz için korkmuyordum ondan ama. Otobüsün kontrol paneline bir paket "9.9" marka sigara fırlattım inerken. Ona sigara vermekle büyük bir iyilik yapmış olacağım, şoför bana teşekkür etmek için uzun uzun korna çalarak uzaklaşmaya başladı.

Otobüsten indim. Yürümeye koyuldum. Sırtımda bir çuval şeker, elimdeyse bir kasa içki vardı. Ana babamla karım ve kızımı görmek için kavurucu güneş ışınları altında bu yedi buçuk kilometrelik, araba geçmez, toprak köy yolunu yürümeliydim işte. Uzaktan ayçiçeği tarlaları göründü sonra. Oraya doğru yürümeye başladım. Söğüt ağaçlarından birine iliştirilmiş olan o notu görür görmez ayçiçeği tarlalarına doğru koşturmaya başlamış-

1. Kültür Devrimi sırasında belirlenen politikaların sürdürülmesinden yana olan grubun önderlerine sonradan verilen ad. Mao Zedong'un karısı da içindedir bu dörtlünün. (Ç.N.)

tım bile. O beyaz kâğıdın üzerindeki yazıydı işte beni o ayçiçeği tarlasına doğru koşturmaya başlatan.

Kargacık burgacık bir yazıyla şöyle yazıyordu notta: "Çabuk, ayçiçeği tarlasına, bir hayat kurtar!!!"

Ayçiçeği tarlası birden çok uzaktaymış gibi göründü gözüme, toprağın hemen üzerinde, sarı sıcak ve yumuşak bir bulut gibi süzülerek uzaklaşırken bir yandan da o keskin mi keskin rayihasıyla karşı konulmaz bir şekilde beni çağırıyordu. Sırtımda ve elimde ne varsa bir yana atıp uçarcasına koşmaya başladım. İşte ben böyle endişeyle koştururken hiç unutamadığım bir olay geliverdi aklıma birden. İki yaz önceydi, eve dönerken beyaz bir köpeğin peşine takılıp uzun yıllardır görmediğim, Nuangu adında bir kız arkadaşa rastladım, ardından da birbirini takip eden bir olaylar zinciri başlamış oldu. Bu olayların etkisiyle "Beyaz Köpek ve Salıncak"[1] diye bir öykü yazmıştım sonra. Şimdiye kadar yazdığım öykülerin en iyisi olduğunu düşünüyorum onun hâlâ. Eve her dönüşümde geçmişteki bir şeyi olumsuzlayan yeni bir şey keşfederim. Karmaşık ve çok renkli olan kırsal yaşam büyük bir edebiyat eserine benzer, okuyup bitirmesi kadar okuyup bitirdikten sonra anlaması da çok zordur, yazma işinin ne kadar sığ ve ne kadar yavan olduğunu düşündürür bu bana hep. Bu kez nasıl tuhaf bir keşif bekliyordu beni acaba? Notun üzerindeki vahiyden yola çıkıp belli üniversitelerden mezun olmuş birtakım elit yazarların dillerine doladıkları mantra'larla söyleyecek olursak, bu seferki program "daha yoğun ve daha acımasız" olacaktı. Ayçiçekleri, o sarı ayçiçeği tarlaları *Ve Durgun Akardı Don*'da gizli buluşma yeriydi Gregor'la Aksinya'nın, kendilerini bıraktıkları, sıcak ve romantik bir cennet bahçesiydi. Tarlanın ucuna vardı-

1. Mo Yan'ın Nisan 1985'te yazdığı bir öykü, daha sonra bir öykü kitabının da adı olur. (Ç.N.)

ğımda nefesim tükenmişti artık. Ayçiçeklerinin kaba ve etli yaprakları batıdan esen sıcak bir esinti eşliğinde hışırdarken yusufçuklar, cırcırböcekleri ve çekirgeler o hem neşeli hem de kasvetli şarkılarını mırıldanıyorlardı, sonra da başıma açılmadık bela bırakmayacak olan o kız bebeğin ağlamasını duydum. Ayçiçeği tarlası senfonisinin başenstrümanı gibiydi ağlaması, hızlı, öfkeli ve kaş yakan bir alev gibi aceleci.

Daha önce ayçiçeği tarlası görmemiştim hiç. Bir çitin ya da duvarın kenarında tek tük ayçiçeği görmüşlüğüm vardı, ama orada öyle yalnız başlarına, sanki aşağılanmış bir tavırla dikilip durmalarına aşinaydım. Ayçiçeği tarlasındakilerse nazik ve samimi bir şekilde birbirine sarılmış ve birbirini destekleyen halleriyle dalgalı ve sıcak bir aşk denizini andırıyorlardı. Bizim köyün önceleri sağa sola serpiştirilmiş gibi duran ayçiçeklerinin böylesine geniş bir ayçiçeği tarlasına dönüşmesi, ekonomik reformların tarımsal alanda yarattığı değişikliklerin önemli göstergelerinden biriydi. Birkaç gün sonra daha acı bir gerçeğin farkına varacaktım: Bu güzelim ayçiçeği tarlasına terk edilmiş olan kız bebek, bir sürü çelişkinin odak noktasını oluşturuyordu; atsan atılmaz, satsan satılmaz, baksan bakılmaz tuhaf bir yaratıktı sanki. İnsanoğlu öyle bir noktaya evrilmişti ki onu hayvanlar âleminden ayıran çizgi kâğıt inceliğindeydi şimdi; insanlık denilen şey de bu kâğıt kadar ince ve kırılgandı, ufak bir dokunuş yeterdi parçalanmasına.

Ayçiçeklerinin kalın sapları gri-yeşildi, aşağıda kalan yaprakları çoktan dökülmüş ve koptukları yerde küçük yara izleri bırakmıştı, daha yukarılarda duranlarsa gün ışığını engelliyorlardı. Yaprakların rengi siyaha çalan koyu bir yeşildi, fersizdiler. Kâse ağzı büyüklüğünde sayısız ayçiçeği, sayısız kafa gibi önlerine eğmişlerdi başlarını. Sesleri takip edip ayçiçeği tarlasının içine girdim, tarlanın

içine girmemle birlikte altın sarısı polenler uçuşmaya başladı, kimi saçıma ve ellerime düştü, kimi gözlerime girdi, kimi yağmurun dövmesiyle biley taşı gibi dümdüz olmuş toprağın üzerine, kimi bebeğin kırmızı ipekten kundağına kimi de bebeğin hemen yanında pagoda gibi yükselen üç karınca yuvasının üzerine düştü. Siyah karınca sürüsü kalelerini sağlamlaştırmaya niyetlenmişçesine koşturmaya başladı. Kemiklerimi aşındıran bir umutsuzluğa kapıldım birden, karıncaların bu hummalı çalışması insanoğlunun hava durumunu tahmin etmesini sağlamak dışında kesinlikle değersiz bir şeydi. En sağlam karınca yuvası bile bardaktan boşanırcasına yağan yağmura otuz saniyeden fazla dayanamazdı. İnsanoğlunun evrendeki yerini düşünecek olursak bu karıncalardan ne kadar üstün sayılabiliriz ki acaba? Korku ve terör her yerde, her yer tuzaklarla çevrilmiş, hile ve yalan almış başını gitmiş, herkes birbirinin ardından dolap çevirme derdinde, hatta ayçiçeği tarlaları bile kırmızı ipekliye sarılmış bebekleri saklama yerlerine dönüşmüş. Onu bulduğum yere bırakıp yoluma devam etmeyi düşündüm, yapamadım ama. Kollarıma kaynak yapılmıştı sanki bebek. Onu orada bırakmayı geçirdim içimden defalarca, ama kollarım beni dinlemiyordu bir türlü.

Notun üzerindeki yazıyı tekrar okumak için Üç Söğütler'e döndüm yine. Sözcükler dehşetle bana bakıyordu. Etraftaki tarlalar her zamanki gibi göz alabildiğince uzanıyor, kara kışı beklerken oyalanan sonbaharın ağustosböcekleri söğüt ağaçlarının üzerinde sefilce sızlanıyor, menderesler çizerek ilçeye giden toprak yol göz alıcı bir sarılıkla parlıyordu. Uyuz olmuş ve evden kovulmuş bir kedi mısır tarlasından önüme fırladı birden, bana baktı, bir kere miyavladıktan sonra tembel tembel salınıp susam tarlasının içine daldı. Bebeğin şişmiş ve şeffaflaşmış dudaklarına baktım, çuvalı sırt çantası gibi sırtıma geçir-

dim, bir elimde içki kutusu, diğerinde bebekle evin yolunu tuttum.

Evdekiler birdenbire karşılarında beni görünce sevindiler haliyle ama kucağımdaki bebeği fark ettiklerinde şaşkınlıktan kalakaldılar öyle. Annem ve babam oldukları yerde sendeleyerek gösterdiler şaşkınlıklarını, karımsa kollarını iki yanına bırakarak, içlerinde bebeği görünce heyecanlanan tek kişi beş yaşındaki kızım oldu sadece, hem de çok heyecanlanmıştı. "Küçük erkek kardeşim," diye bağırmaya başladı yüksek sesle, "küçük erkek kardeşim, babam eve küçük bir erkek kardeş getirmiş!"

Kızımın "küçük bir erkek kardeş"e olan aşırı ilgisinin annemin, babamın ve karımın ona verdikleri uzun vadeli eğitimin sonucu olduğunu biliyordum elbette. Ne zaman eve dönsem başımın etini yerdi kızım küçük bir erkek kardeş diye diye, çoğu zaman da iki tane birden isterdi. Bu sahne ne zaman yaşansa annemin, babamın ve karımın o hüzünlü ama kibar ve pek de beklenti içindeki bakışlarını üzerimde hissederdim sanki çok önemli bir davada sorgulanıyormuşum gibi. Bir keresinde bavulumdan pembe plastikten yapılmış bir erkek bebek oyuncağı çıkarıp "küçük bir erkek kardeş" diye kıyameti koparan kızıma vermiştim. Kızım oyuncağı eline alır almaz başına vurunca bebeğin başından tok bir ses çıktı. Bebeği yere fırlatıp avaz avaz bağırmaya başladı sonra. Bir yandan da ağlıyordu: "Bunu istemiyorum, ölmüş bu... Ben konuşabilen bir erkek kardeş istiyorum..." Plastik bebeği yerden alıp durmadan kırpışan gözlerindeki o insanüstü alaycı ifadeyi görünce tek yapabildiğim şey uzun uzun içimi çekmek oldu. Anne ve babam da içlerini çektiler. Karımın zifte bulanmış gibi duran kara yüzünde, toprak sarısına çalan iki sıra gözyaşı gördüm sonra, ânında nehre dönüştüler tabii.

Kızım dışında hepsi hissiz bakışlarla bakıyorlardı bana, ben de aynı hissiz bakışlarla karşılık verdim onlara.

Kendimi bir an önce bu durumdan kurtarmak için acı acı gülümsedim, onlar da aynısını yaptılar, hiç ses çıkarmadan, kilden heykelleri andıran yüzlerinde sanki aynı kalıptan çıkmış gibi duran o sert ifadeyi gördüm sonra.

"Baba! Küçük erkek kardeşimi göstersene bana!" diye bağırdı kızım, durmadan önümde zıplarken.

"Buldum onu," diyebildim, "ayçiçeği tarlasında..."

Karım öfkeyle söylendi: "Hâlâ doğurganım ben!"

"Yavrumun anası," diye seslendim yalvaran bir ses tonuyla, "birini tehlikede görsen yardım etmez misin?"

"Kurtarmakla iyi etmişsin!" dedi annem, "İyi yapmışsın!"

Babam ağzını bile açmadı konuşma boyunca.

Kang'a koyar koymaz, yüzünü buruşturup ağlamaya başladı bebek.

"Acıkmıştır," dedim. Karım bana bir bakış fırlattı.

"Kundağı aç da bebek neye benziyormuş görelim hele," dedi annem.

Babam soğuk soğuk sırıttı, yere diz çöküp tütün kesesini çıkardı, pofurdata pofurdata çubuğunu içmeye başladı.

Karım telaşla öne atılıp kırmızı ipek kundağın kuşağını çözdü, hemen ardından da kundağı açtı, bir bakış atması yetmişti hayal kırıklığına uğramış bir tavırla geri çekilmesine.

"Küçük erkek kardeşimi ben de görmek istiyorum!" diye bağırarak *kang*'ın yanına geldi kızım, ellerini *kang*'ın kenarına koyup üzerine çıkmaya çalışıyordu. "Ben de göreceğim onu!"

Karım öne eğilip sert bir çimdik attı kızımın poposuna. Keskin bir çığlık atan kızım uçarcasına avluya koşturup boğazı yırtılırcasına ağlamaya başladı.

Daha önce de belirttiğim gibi bir kız bebekti işte. Kan sıçramış, buruşuk, küçük bacaklarını sallarken acı

acı feryat ediyordu. Kolu bacağı yerinde, eli yüzü düzgün, ağlama sesi gür, sağlıklı olduğu hiç kuşku götürmeyen bir bebekti. Poposunun altında kara bir dışkı birikintisi vardı, "mekonyum" dedikleri şey olduğunu biliyordum bunun. Kırmızı ipeğin içinde bir yumuşakça gibi kıvrılıp duran bu bebek daha yeni doğmuştu yani.

"Kız bu ya!" dedi annem.

"Kız olmasaydı kim evinden atardı ki onu zaten!" dedi babam karanlık bir ses tonuyla, çubuğunu sertçe yere vururken.

Kızım sanki şarkı söylüyormuş gibi ağlıyordu hâlâ avluda.

"Bebeği nerede bulduysan oraya geri götür hemen!" dedi karım.

"Onu ölüme terk etmekle aynı şey değil mi bu!" dedim, "İnsan yaşamından bahsediyoruz burada, beni suç işlemeye zorlama lütfen."

"Bir süre bakalım ona," dedi annem, "bu süre içinde de bebeğini kaybeden var mı diye soruştururuz. Birinin hayatını kurtarmaya kalkıştıysan ne gerekiyorsa onu yapmalısın, misafiri onun evinin kapısına kadar geçirmeye benzer böyle incelikler. Bu iyiliği yaparsanız, bir sonraki doğumda kesin erkek olacak bebek."

Annem, yo, hayır, bütün ev halkı, karımla benim bir erkek çocuğu yapmamıza takmıştı kafayı, saplantı haline getirmişlerdi bunu resmen, böylece hem bir oğul hem de bir koca olarak vazifemi yerine getireceğime inanıyorlardı. Bu talep yıllar geçtikçe daha da güçlenmiş ve bir an olsun bırakmamıştı karımla benim peşimi, gerginlik öyle bir hal almıştı ki her an patlayabilirdi artık. Bu zehirli arzu evdeki herkesin duygularını zehirlemeye başlamıştı; kanca gibi bakışlarını ruhuma geçirip her biri başka bir yerden çekiştiriyordu. Teslim olmayı kaç kez düşündüğümü unuttum artık, ama her seferinde engel oldum kendi-

me. Şimdi, ne zaman sokağa çıksam o derin mi derin korkuyu taşıyorum üzerimde. İnsanlar sanki akıl hastasıymışım ya da uzaydan gelip insan kılığına bürünmüş tuhaf bir mahlukmuşum gibi tuhaf bakışlarla süzüyorlar beni. Benim iyiliğim için sınır tanımayan bir kendini adamışlıkla gece gündüz dua eden anneme acı bakışlarla bakıyorum artık, içimi çekmeye bile takatim olmuyor.

Bebeğin poposunu temizlemek için tuvalet kâğıdından bir parça kâğıt kopardım. Kokunun çektiği bir sinek ordusu üşüştü birden, tuvaletten, domuz ağılından ve sığır ahırından içeriye doluştular. Odanın içinde kara mı kara, iğrenç mi iğrenç bir dalga vızıldamaya başladı. *Kang*'ın altındaki karanlıktan sanki tüfekten çıkan saçmalarmış gibi tahtakuruları fırladı birden. Mekonyum, hem yapışkan hem de katıydı, eritilmiş zifte ya da kaynatılmış medikal alçıya benziyordu ve çok berbat bir kokusu vardı. Onu silerken midem kalktı hafiften.

Karım dışarıdaki odadan şöyle söyleniyordu: "Kendi çocuğunu sanki senin tohumun değilmiş gibi umursamazsın ama el âlemin çocuğunun altını temizliyorsun sanki kendin doğurmuşsun gibi. Kim bilir belki de senindir, belki de karının birinden peydahlamışsındır, gönlüne göre cici bir kızın olmuştur belki..."

Karımın homurdanmasıyla sinek ordusunun vızıltısı kafamın içini öyle bir karıştırdı ki beynim sıvılaştı resmen. Histerik bir sesle kükredim: "Yeter be!"

Çenesi kapandı hemen. Onun öfke ve korkudan şekilden şekle giren yüzüne bakarken kızımın *hutong*'un içinde bir komşu kızıyla oynadığını duydum. Kız çocukları, kız çocukları, her yer hiç de hoş karşılanmayan kız çocuklarıyla kaynıyordu.

O kadar dikkat etmeme rağmen mekonyumun elime bulaşmasına engel olamadım. Bunun çok harika bir şey olduğunu hissettim birden, terk edilmiş bir bebeğin

şu hayatta çıkardığı ilk dışkıyı silebilmek çok onurlu bir davranıştı kanımca. Elimi sakınmadan kullanmaya başladım sonra, bebeğin poposuna yapışmış olan o kara dışkıyı tırnaklarımla kazıdım. Gözümün ucuyla şaşkınlıktan ağzı açık kalmış olan karıma bakınca içimde insanoğluna karşı iliklerime kadar işleyen derin bir nefret uyandı. En çok da kendimden nefret ediyordum.

Karım yardım etmek için yanıma geldi. Ne hoş karşıladım ne de geri çevirdim yardımını. Uzanıp usta hareketlerle kundak bezini düzeltmeye başladığında ben de fırsattan istifade edip geri çekildim hemen, bir kepçe su alıp elime bulaşmış dışkıyı temizledim.

"Para!" diye bağırdığını duydum karımın.

Ellerim havada ayağa kalkıp ardıma dönünce karımın sol elindeki açılmış kırmızı bir zarfla sağ elindeki buruşmuş banknotları gördüm. Zarfı yere attı, yere tükürüp parayı saymaya koyuldu. Parayı iki kere saydıktan sonra kendinden emin bir ses tonuyla, "Yirmi bir *yuan*!" dedi.

Karımın yüzünde daha cana yakın bir ifadenin belirdiğini gördüm. Şöyle dedim hemen: "Şaşa'nın küçükken kullandığı biberonu yıkayıp içine biraz süt tozu koy da bebeği besle istersen."

"Ona gerçekten bakmak istiyor musun?" diye sordu karım.

"Bunu sonra düşünürüz," dedim, "ilk işimiz onu açlıktan öldürmemek olsun."

"Evde süt tozu yok!"

"Tedarik ve Pazarlama Kooperatifi'nden alıver o zaman!" dedim cebimden on *yuan* çıkarıp ona uzatırken.

"Kendi paramızı harcamayacağız," dedi elindeki kirli banknotları sallarken, "onun parasıyla alacağız."

Duvarın nemli köşesinden bir cırcırböceği sıçradı, *kang*'ın kenarına konduktan sonra ipek kundağın üzerine tırmanmaya başladı. Cırcırböceğinin kahverengi gövdesi

koyu kırmızı ipeğin üzerinde çok hüzünlü görünüyordu. Böceğin antenlerinin sinirli bir şekilde titrediğini gördüm. Bebek bir elini ağzına sokup emmeye başladı, eklemlerinin üzerindeki beyaz deri yer yer soyulmuştu. Kuzgun karası saçları, büyük ve yarı şeffaf kulakları vardı.

Ne zaman geldiklerini bilmiyorum ama annemle babam arkama geçmiş, aç bebeğin yumruğunu çiğnemesini izliyorlardı.

"Acıkmış bu," dedi annem.

"İnsanın bu hayatta her şeyi öğrenmesi lazım ama yemek yemek sonradan öğrenilmiyor, doğuştan biliyorsun onu," dedi babam.

Başımı çevirip o iki ihtiyara bakınca sıcak bir duygu seli kapladı içimi. Sanki Kutsal Ruh'a dua ediyorlarmış gibi benimle birlikte ayakta dikilmiş, belki ileride dünyanın en güzel kadını olabilecek bu kız bebeğin kana bulanmış kirli yüzünü izliyorlardı büyük bir hayranlıkla.

Karım geldi sonra, iki paket süt tozuyla bir paket toz çamaşır deterjanı almıştı. Süt tozunu kendi ellerimle suyla karıştırdıktan sonra biberonun kızımın dişlerinin paramparça ettiği plastik meme ucunu bebeğin ağzına soktum. Bebek, başını bir-iki kez öne ve arkaya salladıktan sonra çevik bir hareketle plastik meme ucunu ısırdı, ardından da sütün boğazından geçerken çıkardığı lıkırtılar duyuldu.

Bir biberon sütü bitirince gözlerini açtı. İribaş gibi kara iki göz. Bana bakmaya çalışıyordu, soğuk ve kayıtsızdı bakışları.

"Bana bakıyor," dedim.

"Yeni doğmuş bebek bir şey göremez," dedi annem.

"Görüp göremediğini nereden biliyorsun?" diye tersledi onu babam öfkeyle, "Gelmeden önce telefon edip de mi söyledi yoksa sana?"

Annem geri çekildi, "Seninle tartışacak halim yok," dedi, "ister görsün, ister görmesin, kendi bilir."

Kızım *hutong*'dan koşarak eve dönüp, "Ana, şimşek çaktı, yağmur yağacak," diye bağırdı yüksek sesle.

Haklıydı kızım, evin içinde durduğumuz yerden, kuzeybatıdan gelen, değirmentaşının dönerken çıkardığı gümbürtüyü andıran o birbiri ardına çakan şimşek seslerini duyabiliyorduk. Pencerenin kâğıt kaplamasındaki deliklerden kabarmış tüyü andıran, kuzgun karası bulutların göğün yarısını kaplamış olduğunu gördüm.

Öğleden sonra yağmur bardaktan boşanırcasına yağmaya başladı, kiremit saçaklardan gri beyaz bir perde gibi inen yağmurun yere düşerken çıkardığı sesler kurbağaların vıraklamalarına karıştı. Yağmur suyunun nehirden taşıdığı, saban demirini andıran, koca koca sazanlar avluda biriken suyun içinde sıçramaya başladı. Karım, kucağında kızımla *kang*'ın üzerinde tatlı bir uykuya dalmıştı, annemle babamsa horul horul uyuyamaya başlamışlardı bile. Bebeği bambu bir eleğin içine koyduktan sonra salona götürüp bir taburenin üzerine bıraktım. Sonra yanına oturup bir yandan dışarıda deli gibi yağan yağmuru, bir yandan da eleğin içinde mışıl mışıl uyuyan bebeği izlemeye koyuldum. Saçaktan dökülen yağmur suyu ters dönmüş bir kovanın üzerine vuruyordu, bazen tok ve kararlı, bazen de telaşlı ve iç karartan bir ses çıkıyordu kovadan. Kurşuni gökyüzünden içeriye vuran loş ışık odayı laciverde boyarken bebeğin yüzü portakal turuncusuna dönmüştü. Bebeğin aç uyanacağından korktuğumdan elimde sanki yangın söndürücü varmışçasına tutuyordum biberonu. Ne zaman ağlayacak gibi olsa biberonu sokuveriyordum ağzına hemen, daha tomurcuklanamadan söndürüyordum yangını yani. Ağzından sızan sütü görünce şunu anladım ama: Bebekler açlıktan ölebildikleri gibi fazla beslenmekten de ölebilirler. Biberonu hemen ağzından çekip göz yuvalarına ve kulaklarına bulaşmış olan sütü

temizledim havluyla, sonra da bir türlü dinmek bilmeyen yağmuru izlemeye koyuldum yine endişeyle. Bebeğin benim için çoktandır bir yüke dönüşmüş olduğunu duyumsadım birden. Eğer o olmasaydı, şimdiye *kang*'ın üzerine uzanmış uyuyor olurdum bütün gün sürmüş olan yol yorgunluğunu üzerimden atmak için. Ama şimdi o vardı hayatımda ve onun yüzünden bu sert taburenin üzerine oturmuş, insanın içini uyuşturan yağmuru izliyordum gecenin bir körü. Eğer ben olmasaydım, şimdiye yağmur suyunda çoktan boğulmuş ya da donarak ölmüş olacaktı belki de. Belki de azgın yağmur sularıyla bir hendeğin içine sürüklenecekti ve aç balık sürüleri de gözlerini emmeye başlamış olacaklardı.

Avludaki tuğla döşeli yolun üzerine kar beyazı bir sazan vurmuştu. Yere uzanmış, kuyruğuyla yolu döverken gümüş grisi zayıf bir ışık saçıyordu etrafa. Sonunda yolun altındaki su birikintisine ulaşmayı başardı. Doğrulduğunda saban demirini andıran o mavi yeşil sırtıyla suyu ikiye böldü. Bir an dışarı çıkıp yakalamak istedim onu, babamın içkinin yanına meze yapabileceği bir şey olsun istedim. Ama tuttum kendimi, üstüm ıslanmasın diye de değildi bu.

Yağmurun bardaktan boşanan oklar gibi yağdığı ve sivrisinek saldırılarına maruz kaldığım o öğleden sonra bizim köyün terk edilmiş bebeklerinin tarihini araştırdım. Bu konu üzerine yazılmış olan herhangi bir belge olmasa da bizim köyün terk edilmiş bebeklerinin tarihine dair çok açık bir ipucu vardı elimde, hafızamın o sivri gagasıyla eşeleyerek bizim köyün terk edilmiş bebeklerinin tozla mühürlenmiş tarihinde loş bir tünel açtım kendime. Bu tünelde ilerlerken terk edilmiş bebeklerin o soğuk ve beyaz kemikleriyle karşılaştım.

Bu terk edilmiş bebekleri kabaca dört kategoriye

ayırdım ama bu dört kategorinin kesiştiği, kaçınılmaz noktalar da vardı tabii.

Birinci kategoridekiler yoksul ailelerin bebekleriydi, bebeğe bakacak gücü olmayan aile onu ya oturakta boğuyor ya da yol kenarına bırakıyordu. Bu olayların çoğu, Kurtuluş'tan önce, doğum planlaması diye bir şeyin bilinmediği zamanlarda gerçekleşmişti. Bebeklerin böyle yol kenarına terk edilmesi dünya çapında bir fenomendi o zamanlar, iki tane Japon romanı hatırlıyorum, birincisi Minakami Tsutomu'nun yazdığı "Kar Bebekleri", ikincisiyse şimdi yazarının adını tam olarak çıkaramadığım "Michinoku'nun Kuklaları", belki de şu meşhur "Narayama Türküsü" adlı romanın yazarıdır kim bilir. Bu iki roman da terk edilmiş bebekleri konu edinir. "Kar Bebekleri"nde bebekler donarak ölmeleri için karın içine bırakılır, yaşamak için güçlü bir inadı olanlar geceyi ağlaya sızlaya karın içinde geçirdikten sonra aileleri tarafından alınıp eve geri kabul edilirler. "Michinoku'nun Kuklaları"ndaki bebeklerse doğar doğmaz, daha ilk çığlıklarını atmadan, içi sıcak su dolu bir fıçının içini boylarlar. O zamanlar bebeklerin ilk ağlamalarından önce hisleri olmadığına inanılıyor, bu nedenle de onları kaynar suda boğmak insanlıkdışı bir hareket sayılmıyordu. Bebek, boğulmadan önce ağlamayı başarırsa ailesi ona bakmakla yükümlü oluyordu. Geçmişte bu iki yöntemin de bizim köyde yaşanmışlığı vardı ve nedenleri yukarıda anlattığım gibiydi, benim gruplandırma ölçütüm bebeklerin terk edilme nedenleri. Bizim köyde uzun yıllar boyunca oturakta boğulmuş, hatta Japon akranlarından daha pis ve daha zalim yöntemlerle boğulmuş bebekler olduğuna eminim. Yolda karşılaştığım köy büyüklerine böyle bir şey sorsam bebek katili olduğunu hiçbiri kabul etmez doğal olarak. Ama onları bir çitin ya da yıkık bir duvarın yanında gözlerini kapamış ve düşüncelere dal-

mış olarak hatırladığımda yüzlerinde beliren ifade bir bebek katilininki oluyor, içlerinde kendi oğlu ya da kızını oturakta boğmuş olanlar vardır mutlaka ya da onları yolun kenarına soğuktan ve açlıktan ölmeye terk edenler, bunlar gidip de kimsenin kurtarmaya tenezzül etmediği terk edilmiş bebekler. Şimdi, bebeği yolun kenarına ya da dört yol ağzına bırakmak, onu oturakta boğmaktan daha iyi görünebilir; ama aslında onu ölüme terk eden iyi kalpli fakir anne ve babanın kendi kendilerini avutmalarından başka bir şey değildir bu. Ölüme terk edilen bu bebeklerin hayatta kalma şansları o kadar az ki, çoğu vahşi köpeklerin aç karınlarını boyluyor.

İkinci kategoriyi doğuştan fiziksel ya da zihinsel engeli olanlar oluşturuyor. Bunların çoğu oturakta boğulmayı bile hak etmiyor. Normal şartlarda bebeğin babası, bebeği daha güneş bile doğmadan tenha bir yere götürüp canlı canlı toprağa gömüyor. Toprak atılmadan önce bebeğin karnına bir tuğla konuyor bir sonraki sene yeniden doğmasını engellemek için. Ama istisnalar da oluyor tabii, Kurtuluş'tan kısa bir süre sonra bizim köyün içinde bulunduğu bölgenin şanlı belediye başkanı olan Li Manzi doğuştan tavşan dudaklı mesela.

Üçüncü kategoriyse "gayrimeşru" bebekler. Bu "gayrimeşru" sözcüğü çok kötü bir küfür sayılıyor, bizim köyün genç kızları birine sinirlendikleri zaman hep onu kullanarak küfür eder. Bu "gayrimeşru" sözcüğüyle kastedilen, evlenmemiş bir kadından doğan bebek haliyle. Genelde çok akıllı ve çok güzel çocuklara dönüşüyor bu bebekler; çünkü gizli kaçamaklarıyla aşkın meyvesini üretmeyi kafalarına koymuş olan o adamlarla o kadınların hiçbirinin kafasının içi boş değil. Bu kategorideki bebeklerin yaşama olasılığı diğerlerine oranla daha yüksek, çocuğu olmayan çiftler bunları evlat edinmeye hevesli çünkü, çoğu zaman bebek daha doğmadan yapılıyor anlaşma,

doğum gerçekleştiğindeyse bebeğin biyolojik babası onu büyütecek ailenin kapısının ağzına kadar bizzat kendisi kendi elleriyle teslim ediyor bebeği o gece. Geri kalanlarsa kolayca bulunabilecekleri bir yere bırakılıyor. Gayrimeşru bebeklerin kundak bezlerinin içine para ya da değerli şeyler sıkıştırılmış olur çoğu zaman. Gayrimeşru bebek kategorisinin içinde erkek bebek olduğu da olur sık sık, ilk iki kategoride doğuştan çok ciddi bir kusuru olanların dışında pek nadirdir erkek bebeğin olması.

Kurtuluş'tan sonra ekonomide yaşanan ilerleme ve sağlık koşullarının iyileşmesi sonucu terk edilmiş bebek oranında gözle görülür bir düşüş yaşandı, ama seksenli yıllara girdikten sonra terk edilmiş bebek vakaları yeniden baş göstermeye başladı, bu kez eskisinden çok daha karmaşıktı bunun nedeni. Bu kategorinin içinde erkek bebek hiç yok. Olayın görünen yüzü, bazı anne ve babaların aile planlaması politikasının zoruyla canavara dönüşmesi, ama daha derine inersek erkeğin ağır basıp kadının hafif kaçtığı, geleneksel ataerkil düşünce yapısının suçlu olduğu anlaşılıyor bu bebeklerin ölümünden. Bu yeni dönemin terk edilmiş bebeklerinin anne babalarına karşı çok sert eleştiriler yapmanın doğru olmayacağını da biliyorum, eğer bir çiftçi olsaydım büyük ihtimalle ben de kendi öz kızını terk eden babalardan biri olurdum.

Bu fenomen Çin Halk Cumhuriyeti'nin imajını her ne kadar zedelese de nesnel bir gerçeklik sonuçta ve kısa bir süre içinde ortadan kaldırılması çok zor bir sorun. Böylesine pis ve kokuşmuş bir köyde doğsa elmas kakmalı bir kılıç bile pas tutar, sanki duruma biraz "aydım" galiba.

* * *

Yağmur tüm gece durmadan yağdı, şafak sökerken kan kırmızısı, ıslak ve sıcak güneş ışınları kuzgun karası

bulutları dağıttı. Bebeği *kang*'ın üzerine, karımın yanına bırakıp ona bakmasını istedim, ardından dışarı çıktım, çamurlu su birikintilerinin üzerinden atlayıp nehri geçerek ilçe hükümet binasına gidecektim yardım istemek için. *Hutong*'da yürürken darı saplarından yapılmış çitin fırtınada devrilmiş olduğunu gördüm, çitin üzerindeki gür gündüzsefaları suya batmıştı, mor ve pembe çiçekler sanki bir şikâyetleri varmış gibi yüzlerini daha yeni açılan göğe dönmüşlerdi hüzünle. Çit devrilince artık bir engel de kalmadığından bir grup daha tüyü bitmemiş piliç bahçeye dalmış, kâse ağzı büyüklüğündeki lahanaları gagalıyorlardı deli gibi. Nehir taşmış olduğundan o küçük taş köprünün sadece küçük bir kısmı görünüyordu şimdi suyun yüzeyinde. Taşa çarpan sular çağıldayarak havaya doğru yükseliyordu. Köprünün üzerinden atlayım derken ayak bileğimi burktum, hendekte debelenirken bunun hiç de iyiye işaret olmadığını düşünüyordum, ilçe hükümeti bebeği kabul etmeyecekti belki de, ama yine de o kırmızı tuğlalı hükümet binasına doğru topallayarak koşturmaya devam ettim.

Yağmur hükümet binasının avlusundaki her şeyi bir güzel yıkamıştı, kırmızı tuğlalar, yeşil kiremitler ve yeşil bambular ıslak ıslak parlıyordu. Avluda çıt çıkmıyordu. Sivri kulaklı ve kesik kuyruklu, küçük, melez bir köpek beton merdivenlerde uzanıyordu, gözlerini koca koca açıp biraz bana baktıktan sonra yavaşça kıstı gözlerini. Kapıların üzerine çivilenmiş bir dizi ahşap tabelaya baktıktan sonra aradığım ofisi bulup kapısını çaldım. Tam kapıyı üçüncü kez çalıyordum ki ardımda bir hışırtı duymamla bacağımda keskin bir ağrı duyumsamam bir oldu. Telaşla ardıma dönünce az önce beni ısırmış olan o küçük, melez köpeğin çoktan beton merdivenlerin üzerine dönmüş, tembelce uzandığını gördüm. Kırmızı dilini çıkarmış, hiç ses çıkarmadan dudaklarını yalıyordu,

arada dost canlısı bir gülücük bile attı bana. Beni ısırmış olmasına rağmen nedense sevgi duyuyordum bu köpeğe, nefretin zerresi bile yoktu içimde. Ne kadar haşmetli bir köpek olduğunu düşündüm sonra. Peki, ama durduk yere niye ısırmıştı ki bu köpek şimdi beni? Öylesine ısırmış olamazdı, bir nedeni olmalıydı, dünya üzerinde ne sebepsiz bir aşk ne de sebepsiz bir nefret vardı. Ancak acıdan geçerek yaşayabileceğim ani bir uyanışa varmam için ısırmış olmalıydı beni. Asıl tehlike önden değil arkadan gelir her zaman; asıl tehlike deli bir köpeğin sivri azıdişlerinde değil, Mona Lisa'nın o tatlı gülümsemesinde saklıdır. Daha önce düşünmüş olmadığımdan bihaberdim bundan, ama şimdi düşününce korkudan havalara sıçrayacak gibi oldum. Teşekkürler sana, sivri çeneli ve yüzü artistik renklere boğulmuş köpek!

Pantolonumun üzerinde yapışkan ve sıcak bir şey hissettim, kan olmalıydı bu. Ne zaman bir başkası için kanasam kanımı içen kişi gözlerini devirip sövmeye başlardı hemen: "Kanın kokuşmuş senin! Siktir git buradan!" Kurtardığım o kız bebek de kanımın kokuşmuşluğuna sövecek mi bir gün acaba?

Yeşil boyası dökülmüş olan kapı birden gıcırtıyla açılınca kara bir demir kule gibi dikilen bir adamla yüz yüze geldim. Gözleriyle beni bir güzel tarttıktan sonra şöyle sordu: "Kimi arıyorsun?"

"Kasaba başkanını," dedim.

"Benim," dedi, "içeri gir de otur. Senin, senin bacağın kanıyor, ne oldu böyle sana?"

"Sizin köpek ısırdı," dedim.

O kara yağız adamın yüzünün rengi attı birden, öfkeyle kükredi: "Lanet olsun, bak sen şu işe! Özür dilerim. Yaralı Yüz Su'nun halt yemesi bunlar hep! Halk hükümeti, toprak ağasının konağı değil ki bekçi köpeği olsun? Halkın hükümeti halktan niye korksun? Yoksa

vahşi köpekler kullanıp halkla olan kandan ve etten bağımızı koparmak mı istiyorlar?"

"Koparmıyor," dedim yaralı bacağımı işaret edip, "daha çok kandan ve etten bir bağ kurmanızı sağlıyor."

Bu sırada kan baldırımdan topuğuma kadar süzülmüştü, oradan ayakkabımın topuğuna, oradan da kırmızı tuğla döşeli zemine süzülüyordu. Yerdeki uzun bir sigara izmariti emiyordu kanımı, markanın adını çok rahat okuyabiliyordum, "Ön Kapı". Sarı krizantem rengindeydi tütün.

"Wang! Wang!" diye bağırdı kara yağız adam. Adını duyan Wang koşarak geldi hemen, ellerini iki yana sarkıtıp emir bekler gibi hazır olda durdu. "Halk Kurtuluş Ordusu'ndan gelen bu yoldaşımıza tedavi görmesi için revire kadar refakat et," dedi kara yağız adam, "tazminat için de gelirken bir makbuz getir. Sonra da Tedarik Bölümü'ne gidip Başkan Xia'dan bir tüfek al da öldür şu köpeği!"

Ayağa kalkıp şöyle dedim: "Şefim, buraya bu yüzden gelmedim ben, çok önemli bir şeyi size rapor etmek için geldim. Bacağımdaki yarayla kendim ilgilenirim, köpeğin canını bağışlamanızı istirham ediyorum sizden, iyi bir köpek o, müteşekkirim ona."

"Köpeğe müteşekkir olman beni alakadar etmez, er ya da geç vuracaktık onu zaten! Başımıza bela zaten, sen bilmezsin, şimdiye kadar yirmi kişiyi ısırdı! Sen yirmi birincisin! Şimdi öldürmezsek kim bilir daha kaç kişinin canını yakacak," dedi kara yağız adam, "başımızda yeterinden fazla dert var zaten, bir de bununla uğraşmayalım!"

"Şefim," dedim, "yalvarırım öldürmeyin köpeği, köpeğin insan ısırmasının kendi içinde bir mantığı vardır elbet."

"Tamam, tamam!" dedi kara yağız adam elinin tersini sallayarak, "Beni ne için aramıştın, sen onu söyle?"

Cebimden bir dal sigara çıkarıp ona ikram ettim, elini kararlı bir hareketle sallayıp, "Sigara içmiyorum!" dedi.

Biraz utandım açıkçası, sigarayı kendim yakıp çekinerek şöyle kekeledim: "Şefim, terk edilmiş bir kız bebek buldum ben..."

Gözleri şimşek çakmış gibi parladı birden, homurdandı biraz.

"Dün öğleden sonra, Üç Söğütler'in doğusundaki ayçiçeği tarlasında, kırmızı ipekliye sarılmış bir kız bebek, yanında da yirmi bir *yuan* vardı."

"Al başına belayı!" dedi gönülsüzce.

"Onu orada ölüme terk edemedim," dedim.

"Onu ölüme terk et mi dedim ben sana? Al başına belayı dedim! Hep aynı terane! Köydeki baskının ne kadar yoğun olduğunu bilmiyorsun sen tabii. Her haneye bir tarla verildikten sonra köylüler kendilerini özgür ilan edip istedikleri kadar çocuk yapabileceklerini sandılar, çocuk üstüne çocuk yaptılar, ta ki istedikleri oğullarına ulaşana dek!"

"Tek çocuk politikamız yok muydu bizim?"

Acı acı gülerek şöyle dedi: "Tek çocuk mu? İki, üç, dört, beş, hepsini gördüm ben! Bir nokta bir milyar nüfusmuş! Peh, tevazuya bak sen, şimdiden bir nokta ikiyi bulmuştur bile! En azından iki yüz ya da üç yüz kayıt altına alınmamış çocuğun olmadığı köy yok be koca ülkede! Hepsi de bir kazanın içinde çürüyüp gidiyor!"

"Para cezası yok muydu bunun?"

"Var ya! İkinciye iki bin, üçüncüye dört, dördüncüye de sekiz bin! Ama yaptırımı yok! Parası olanın korkusu yok para cezasından, parası olmayan da zaten hiç takmıyor yasayı masayı. Doğu köyündensin sen, değil mi? İki Dişli Wu'yu tanır mısın? Tam dört çocuk yaptı, tarlası bile yok, üç odalı yıkık bir evi, içindeyse bir kazanı, bir testisi,

bir de üç ayaklı dökük bir masası var, hadi cezalandır bakalım! 'Param yok,' diyor, 'isterseniz para yerine çocukları alın, bir tane isterseniz bir tane, iki tane isterseniz iki tane, nasılsa hepsi kız.' Sen söyle biz ne yapalım?"

"Zorla tüp bağlatma... diye bir uygulama yok muydu?" diye sordum ihtiyatla.

"Var olmasına var da, son birkaç gündür en çok konuşulan konu da bu zaten! Ama bunların burunları tazıdan bile daha iyi koku alıyor, daha rüzgârın kokusunu alır almaz kaçıyorlar hemen, soluğu kuzeydoğuda alıyorlar bir yıl gizlenmek için, bahar oldu mu kucaklarında başka bir çocukla dönüyorlar! Ah, eğer elimde takviye kuvvet olacaktı, o zaman, anasını satayım! Bu sikim işler insanın yapacağı iş değil! Geceleri sokağa çıkmaktan korkar oldum, soyulacağım sanıyorum!"

Köpeğin ısırdığı bacağım seğirdi birden.

Adam alaycı bir tavırla gülümsedi.

Kapının aralığından beton merdivene sakince uzanmış olan köpeği gördüm. Hayatının güvence altında olduğunu biliyordum artık, Tedarik Bölümü Başkanı Xia'nın muhtemelen evinde bile bir tüfeği yoktu.

"Peki ya bulduğum bebeğe ne olacak?"

"Benim yapabileceğim bir şey yok!" dedi kara yağız adam, "Sen bulduysan senindir artık, eve götürüp yetiştir en iyisi."

"Şefim, nasıl bir tavırdır bu takındığınız? Bebek benim bile değil, niye ben bakacakmışım?"

"Benim bakmamı beklemiyorsun ya? İlçe hükümeti yetimhane değil."

"Olmaz, ben bakamam!"

"Ne yapacağımızı sen söyle o zaman? Bebeği sen kendin almışsın bir kere, bunu yapmaya hükümet zorlamadı seni."

"Öyleyse, bulduğum yere bırakırım ben de onu."

"Keyfin bilir. Ama olur da bebek ayçiçeği tarlasında açlıktan ölür ya da köpekler tarafından parçalanırsa bebek katili olarak yargılanırsın sonra!"

Boğazım yanmaya başladı, öksürdüm biraz, sonra gözlerim doldu.

Kara yağız adam bana sempatiyle baktı, bir bardak çay ikram etti, bardağın ağzı kir tutmuştu. Çaydan bir yudum alıp ona baktım.

"Sen gidip etrafta bir soruştur bakalım," dedi, "belki çocuk yetiştirmek isteyen bir dul filan vardır, bulamazsan sen bakacaksın artık. Köyde ailen var mı? Bir çocuğun filan? Eğer öyleyse bu bebeğe de bakarsan iki çocuğun olmuş sayılır artık, biz de iki bin *yuan* para cezası veririz sana!"

"Seni orospu çocuğu!" Çay bardağını hızla yukarı kaldırdım, ardından yavaşça yere bıraktım. Gözyaşları eşliğinde şöyle dedim: "Şefim, bu dünyada adalet diye bir şey var mı, ha?"

Sağlam, sarı dişlerini göstererek sırıttı bana.

Bacağım çok kötü kaşınıyordu, yerdeki yağmur sularını görünce içim ürperdi bir an. Kesin kuduz oldum şimdi diye düşündüm. Dişetlerim de kaşınıyordu, birisini ısırmak istiyordum. Kara yağız adam arkamdan şöyle seslendi: "Endişelenme, bakacak biri bulunur elbet, biz de elimizden geldiğince yardım ederiz sana."

O an tek istediğim şey onu ısırmaktı.

* * *

Altı gün geçti. Bebek süt tozlarını yalayıp yutmuştu bile, bu süre içinde altı kere kakasını yapıp bir düzineden fazla kere altına işedi. Elimizdeki dört bebek bezini elinden geldiğince sık değiştirmesi için yalvardım karıma. Karım başta bebek bezlerini bana vermeye pek bir

gönülsüzdü. Gelecekteki oğlumuz için saklıyordu onları, tertemiz yıkayıp güzelce mendil gibi katladıktan sonra bir sandığın içine koymuştu. Elinden bezleri alırken beni kınadığını bildiren asık yüz ifadesiyle karşılaştım.

Bebek de bebekti hani, iştahı yerindeydi, öyle güçlü ciğerleri vardı ki ağladı mı yeri göğü inletiyordu, görseniz daha yeni doğmuş demezdiniz. Bambu eleğin yanına çömelip bebeği biberonla beslerken onun plastik memenin hepsini yutmuş olan o küçük ağzını ve sütü deli gibi yutkunurken yüzünde beliren o vahşi ifadeyi görünce kalbimi gri bir soğukluk esir aldı. Korkuyordum bu bebekten, daha şimdiden felaketim olmuştu. Onu niye aldım oradan diye sorardım kendime bazen. Tam da karımın bana vermekten zevk aldığı o dersler gibiydi her şey: "Biyolojik annesinin bile umurunda değil bu bebek, senin niye iyilik edeceğin tuttu? Hangi baltaya sap olmuşluğun var ki zaten senin?" Bambu eleğin yanına çömeldiğimde güneşe doymuş, o sapsarı ayçiçeği tarlasını düşünürdüm sık sık, kâse ağzı büyüklüğündeki başlarının ağırlığıyla boyunlarını eğmiş o ayçiçeklerinin mekanik ve beceriksiz hareketlerle kendi saplarının üzerlerinde dönmelerini, sarı polenlerinin gözyaşı gibi yere dökülüp karınca yuvalarını bile kapatmalarını...

Köpeğin ısırdığı bacağımdaki yaradan gelen çürük kokusunu aldım, sinekler etrafında pervane olmaya başlamıştı bile. Karınlarında kaynayan mikroskobik kurtçuklarla ağızlarına kadar bomba yüklü olan bombardıman uçaklarını andırıyordu sinekler. Bacağımın donmuş bir kabak gibi çürüyüp kopacağını düşünüyordum. Bacağım kesildikten sonra koltuk değneklerimle bir saatin sarkacı gibi bir sağa bir sola yalpalarken bu kız neler düşünecekti kim bilir? Hâlâ minnettar kalacak mıydı bana acaba? İmkânsız, kesinlikle imkânsızdı bu. Ne zaman biri için büyük bir fedakârlıkta bulunsam elde ettiğim

tek şey iyilik yaptığım kişinin bana karşı iliklerine kadar işlemiş olan nefretiyle acımasız küfürleri oluyordu, hem de en acımasız küfürlere maruz kalıyordum. Kalbim kırılmış, hem de delik deşik olmuştu. Soya sosuna batırılmış kalbimi ne zaman birine sunacak olsam tek yaptıkları şey hemen üzerine işemek olurdu. İnsanoğlunun yaptığı bütün çirkinliklerden nefret ediyordum, iştahı pek bir yerinde olan bu kız bebek de dahildi buna doğal olarak. Ne diye kurtarmıştım ki onu? Bebeğin öfkeyle bana şöyle sorduğunu duyabiliyordum: "Niye beni kurtardın ki? Sana teşekkür edeceğimi mi sandın? Sen olmasaydın bu iğrenç dünyadan ayrılmış olacaktım çoktan, seni inatçı salak! O köpek yine ısırmalı seni."

İşte ben böyle kara düşüncelere dalmışken bebeğin yüzünde olgun bir gülümseme belirdi ansızın. Koyu kırmızı pancar şurubu gibi tatlı bir gülümsemeydi bu. Yanağında fasulye tanesi kadar bir gamze çıktı, kaşlarıyla burnunun arasındaki nokta pul pul olmuştu, o uzun ince başı küçülüp yuvarlaklaşmıştı. Her şeye rağmen güzel ve sağlıklı bir kız çocuğuydu işte. Bu sıcak ve ayçiçeği gibi görkemli bir parlaklığı olan yüz karşısında –o altın sarısı ayçiçeği tarlasını düşünmeye başlamıştım yine– bütün saçma düşüncelerim çürütülmüştü işte. İnsanoğlundan nefret etmem yanlıştı belki de, öyleyse onları sevmeye başlamalıydım artık! Felsefe öğretmenim şöyle derdi: "Saf nefret ve saf aşk kısa ömürlüdür, ikisi bir arada olmalıdır." Tamam o zaman, insanoğlundan aynı anda hem nefret etmeyi hem de onları sevmeyi emrediyorum kendime ben de.

Bebeğin kundağındaki yirmi bir *yuan* sadece bir paket süt tozu almaya yetmiş ve bebeğe yeni bir ev bulma konusunda hiçbir gelişme olmamıştı. Karımın dırdırı gün boyu kulaklarımda çınlıyordu. Annemle babam bi-

rer tahta kukla kesilmişlerdi sanki, çoğu zaman bir kelime bile çıkmazdı ağızlarından. Onlarla benim sessizliğim karımın çenebazlığına mükemmel bir tezat oluşturuyordu. Kızımsa büyülenmişti bebekten, ilgisi gün geçtikçe artıyordu, bambu eleğin yanında otururken sık sık bana eşlik etmeye başlamıştı, pür dikkat bebeği izliyordu artık. Bizi gören egzotik tropikal bir balığı izlediğimizi sanırdı.

Eğer en kısa sürede bu bebekten kurtulmazsam ve bebek ebeveynlerinin ona bıraktığı yirmi bir *yuan*'ın hepsini yiyip bitirirse beni bekleyen şeyin ne olduğunu çok iyi biliyordum. Yaralı bacağımı sürüyerek kendimi dışarı attım. İlçede bir düzineden fazla köyü dolaştım, çocuğu olmayan bütün evlere girip çıktım, ama aldığım cevap her yerde hemen hemen aynıydı: "Kız istemiyoruz, bize oğlan lazım." Şimdiye kadar bizim ilçenin iyi insanlarla dolu, harika bir yer olduğunu düşünmüştüm hep, ama şu birkaç günde yaşadıklarım fikrimi tamamıyla değiştirdi. Etrafta bir sürü çirkin erkek çocuğu gördüm, ölü balığa benzeyen gözlerini koca koca açmış, bana bakıyorlardı, hepsinin alnını derin mi derin kırışıklıklar kaplamıştı, yüzlerinde büyük buhranlar geçirmiş ve sınıf nefretini tatmış olan fakir köylülerin o acı ifadesi vardı. Hepsi çok yavaş hareket ediyordu, belleri daha şimdiden bükülmüştü ve yaşlı adamlar gibi öksürüyorlardı. İnsanoğlunun bozulduğuna dair olan inancım daha da derinleşmişti şimdi. Bizim ilçenin bütün köylerinin aslında hiç doğmamış olmaları gereken bu küçük hazinelerle dolu olduğu gerçeğini bir kez daha anladım acı bir şekilde. Memleketimin geleceği için endişelenmeye başlamıştım, daha şimdiden yaşlanmış olan bu erkek çocuklarının üreteceği ve muhtemelen kendilerine benzeyecek olan gelecek nesli hayal etmeye cesaretim bile yoktu.

Bir gün bebeği başımdan atmaya çalışırken ilkokul arkadaşlarımdan birine rastladım yolda. Otuz iki, bilemedin en fazla otuz üç yaşında olmalıydı, ama ellinin üstünde gösteriyordu. Sohbet dönüp dolaşıp aile hayatına geldiğinde kederli bir ifadeyle şöyle dedi:

"Hâlâ tek tabancayım ben ve bu böyle sürecek gibi geliyor!"

"Zengin olduğunu sanıyordum ben?"

"Zenginim zengin olmasına da kadın konusunda işler kesat. Bir ablam ya da kız kardeşim olsaydı bir eşle takas edebilirdim ama onlar da yok ki."

"İlçe Evlilik Yasası, takas yoluyla evlenmeyi yasaklamadı mı ki?"

Yarı kuşku yarı şaşkınlık dolu bir bakış atıp şöyle dedi bana: "İlçe Evlilik Yasası da ne?" Başımı sallamakla yetindim, bulduğum bebeği ve başıma açtığı sorunları anlatırken sessizce dinledi beni, en ufak bir sempati belirtisi yoktu ifadesinde, ona verdiğim sigarayı tüttürmekle meşguldü. Sigara cızırdayarak yanarken ne burun deliklerinden ne de ağzından bir tutam duman bile çıkmadı, o acı dumanı doğruca midesine gönderiyordu sanki.

Beş gün sonra yanıma gelip çekingen bir tavırla şöyle dedi: "Baksana... bebeği bana versen diyorum... on sekizine kadar bakarım ona..."

Yüzümde acı bir ifadeyle bakıyordum onun benimkinden daha acı bir ifade takınmış olan yüzüne, konuşmasını bitirmesini bekledim.

"On sekizine gelince... ben de elli olurum... hem kim demiş o zaman yapamam diye..."

"Eski dostum!" diyerek kestim konuşmasını, "Daha fazla konuşma istersen..."

* * *

Kendi paramla iki paket süt tozu aldım bebeğe, karım da bizim kâselerden ağzı kırık olan bir tanesini yere çalarak karşılık verdi. Çok içten gelen ve gözyaşlarının eşlik ettiği bir tonla şöyle dedi: "Yeter! Dayanamıyorum artık! Seninse bizi düşündüğün bile yok. Kenara para koyabilelim diye tuvalete çıkamayana kadar yemekten kıstım ben, bunu ne diye yaptım ha? Sen el âlemin çocuğuna süt tozu alasın diye mi?"

"Çocuğumun anası," dedim, "bana eziyet etme n'olur! Tüm gün sokaklarda kapı kapı dolaşıp ona ev aradığımı görmüyor musun?"

"Daha başta onu alıp eve getirmeyecektin!"

"Evet, evet, biliyorum, ama aldım bir kere, açlıktan öldürecek halimiz de yok bebeği."

"Ah ne kadar da iyi kalplisin!"

"İyilik eden iyilik bulmuyor, değil mi? Şu kadar yıldır karıkoca olmamızın hatırına başımın etini yemesen n'olur, bir bildiğin varsa söyle, bu bebeğe bir yuva bulmak için birlikte çalışalım."

"Bunu başımızdan attığımızda kendimize bir tane yaparız!" dedi birden hırçın bir kadını oynayarak.

"Bir tane daha mı?" diye sordum.

"Evet, bir oğlan!"

"Bir tane daha mı!"

"En iyisi ikiz olsun!"

"Demek iki tane daha!"

"En iyisi hastaneye gidip halanı bulman, o bir şeyler düşünür. Şehirli dullar kendilerine evlatlık bulmaları için sık sık kapısını aşındırır onun."

* * *

Bu son çatışma olacaktı. Eğer hastanenin doğum servisinde çalışan halam da bu bebekten kurtulmama yar-

dım edemezse yüzde seksen ya da doksan ihtimalle babası ben olacaktım bu bebeğin. Eğer böyle sonuçlanırsa hem benim hem de onun için bitmek bilmeyen bir felaket olacaktı bu. Gece *kang*'da uzanmış, pirelerin saldırılarından bihaber olan karımın derin uykusunda dişlerini takırdatmasını, dudaklarını şapırdatmasını ve çıkardığı yüksek mi yüksek horultuları dinlerken içimi buz gibi bir soğukluk kapladı. Sessizce *kang*'dan aşağıya inip avluya yürüdüm, başımı kaldırıp gökteki ıssız yıldızlara bakınca sonunda sesimi duyan birilerini bulmuş gibi rahatladım. Gecenin nemi sırtımı ıslatırken burnumun direği sızladı, birdenbire kendi hayatımın ne kadar değerli olduğunun farkına vardım, şimdiye kadar hep başkaları için yaşamıştım, bundan sonra biraz da kendime sevgi ayırmalıydım. İçeri dönünce bambu eleğin içindeki bebeğin düzgün aralıklarla soluk alıp verdiğini duydum, bir el feneri aldım, düğmesine basıp ışığı eleğe doğru tuttum. Yine altını ıslatmıştı bebek, çişi eleğin süzgecinden geçip yere akıyordu. Altını değiştirdim hemen. Tanrı'nın da yardımıyla bebeğin altını son değiştirişim olacaktı bu.

Daha yeni bir bebek doğurtmuş olan halam, üzerinde beyaz bir önlükle, yüzü gözü ter, tüm vücudu kan içinde kalmış ve nefes nefese bir halde bir sandalyeye yığılmıştı. Bir yıldır görmemiştim onu, epey yaşlanmıştı. Geldiğimi görünce beni karşılamak için öne doğru eğildi. Hemşirenin biri doğumhaneyi toparlarken yeni doğmuş bir bebek avazı çıktığı kadar ağlıyordu beşiğinde.

Geçen sene de oturmuş olduğum hemşire sandalyesine, halamın tam karşısına oturdum. Plastik kaplı o kadın doğum ders kitabı hemşire masasının üzerinde duruyordu hâlâ.

"Hangi rüzgâr attı seni buraya?" diye tembel tembel sordu halam, "Geçen sene de buraya uğrayıp dönüşte

beni sanki bir şeytanmışım gibi gösteren bir kitap yazmıştın!"

"O kitap iyi yazılmamıştı," dedim utangaç bir gülümsemeyle.

"Yine bir tilki hikâyesi duymak ister misin?" diye sordu, "Eğer tilki ruhlarının da bir kitabın konusu olabileceğini daha önceden bilseydim sana bir tren dolusu hikâye anlatırdım."

Halam benim yeni bir tilki hikâyesi duymak isteyip istemeyeceğimi ve daha az önce bebek doğurmanın verdiği yorgunluğu filan umursamadan anlatmaya başladı hemen. Geçen kış Jiao ilçesinin güney köyünde ihtiyar bir adam sabah erkenden gübre toplarken bir bacağı kırık bir tilkiye rastlamış, tilkiyi sırtladığı gibi eve götürmüş evcil hayvan olarak bakmak için. Tilkinin bacağı iyileşir gibi olduğunda ihtiyarın oğlu adamı ziyarete gelmiş. İhtiyarın oğlu orduda tabur komutanlığı yapan tez canlı, genç bir adammış, tilkiyi görür görmez, daha ağzını bile açmadan revolverini çıkarıp pat diye oracıkta vurmuş tilkiyi. Sanki hayvanı öldürdüğü yetmezmiş gibi bir de derisini yüzüp duvara asmış kuruması için. İhtiyar korkudan ölecekmiş neredeyse, ama oğlu sanki hiçbir şey olmamış gibi bir ezgi mırıldanmaya başlamış. Ertesi günü öğleye doğru tilki etinden Çin mantısı yapmış ihtiyarın oğlu, her şeyi kendi elleriyle hazırlamış: Eti bir güzel dilimlemiş, kişniş, pırasa ve soğan doğramış, üzerine susam yağı, soya sosu, biber ve sodyum glutamat eklemiş, tam anlamıyla krallara layık bir ziyafetmiş. Mantının hamurunu turp unundan açmış, öyle beyaz ve öyle parlakmış ki hamur en incesinden seramiğe benziyormuş. Mantıları sardıktan sonra, içinde su kaynayan bir kazana atmış teker teker. Kazandan çıkan buhar göğe doğru yükseliyormuş, bir, iki, üç derken hepsi pişmiş mantıların. Oğul kevgirle mantıları kazandan alırken bir de bakmış ki kevgirin içindeki şey mantı değil de

eşek dışkısı, bir tane daha almış ama yine eşek dışkısı çıkmış, sonra bir tane daha, yine eşek dışkısı. Korkudan neredeyse altına sıçacakmış ihtiyarın oğlu. O gece evdeki bütün kapı ve pencereler gıcırdamaya başlayınca revolverine davranmış oğul ama tetiğe ne kadar bassa da bir türlü patlamamış tabanca. Hal böyle olunca tilkinin ruhu için bir cenaze töreni düzenlemek zorunda kalmış oğul.

Halamın dağarcığında o kadar çok tilki ve hayalet hikâyesi vardı ki bunların hepsini anlatmaya kalkışsa üç gün üç gece durmadan anlatsa bile yine de bitmezdi anlatacakları, üstelik anlattığı hikâyenin geçtiği yer ve zamanla diğer ayrıntılar o kadar kanıtlanabilir şeylerdi ki ona inanmak zorundaydınız. Onun adına gerçekten de çok üzülüyordum, yeteneği harcanıyordu kadının, "Yeni Tuhaf Hayalet Hikâyeleri"[1] diye bir derleme hazırlamakla meşgul olmalıydı bence.

Neredeyse tüm gün hayalet hikâyeleri anlatmak kendine getirmişti halamı. Doğumhanedeki bebek ağlamaya devam ediyordu. Hemşire kapıyı çarparak açıp öfkeden kudurmuş bir sesle bağırmaya başladı: "Dünyada ne analar var! Bebeği doğurur doğurmaz kıçını toparladığı gibi koşarak kaçtı kadın." Sorgulayan bakışlarla halama baktım.

"Karasu Ağzı'ndan bir adamın karısı bu kaçan, üç çocuğu var, üçü de kız, bu sefer belki bir oğlan doğururum dedi ama şansı yaver gitmedi yine, bu seferki de kız. Adam karısının yine kız doğurduğunu duyar duymaz at arabasına atladığı gibi gitti. Dünyada böyle babaya rastlamak kolay değil. Kocasının gittiğini gören kadın da kendini doğum masasından attığı gibi pantolonunu kıçına geçirip ağlayarak koşmaya başladı. Yeni doğurduğu bebeği bile ardında bırakıp gidiverdi işte."

1. Çin'in Qing Hanedanı döneminde tanınmış bir edebiyatçı olan Pu Songling'in "Tuhaf Hayalet Hikâyeleri" diye meşhur bir kitabı vardır. (Ç.N.)

Terk edilmiş kız bebeği görmek için halamın peşi sıra doğumhaneye girdim, güneşte kavrulmuş yavru bir kedi gibi cılızdı bu bebek, vücudu benim bulduğum bebeğin yarısı kadar bile sağlıklı görünmüyordu, öyle aman aman bir güzelliği de yoktu, ağlama sesi bile benim bulduğum bebeğinki kadar yüksek çıkmıyordu. Nedense rahatlamış hissediyordum biraz.

Halam işaretparmağıyla bebeğin karnını dürterek şöyle dedi: "Seni tembel şey, neden biraz daha kilo almadın ki! Etli butlu olsaydın ya biraz, fena mı olurdu ha, o zaman sana gözü gibi bakardı ananla baban, bu halinle kurumuş kalmış köpek boku kadar değerin yok."

"Ne yapacağız biz şimdi bununla?" diye sordu hemşire, "Burada bakamayız ya?"

Bana bakıp şöyle dedi halam: "Yeğenim, bunu sen alsana, anasıyla babasını kendi gözlerimle gördüm ben, eli yüzü düzgün, boylu boslu insanlar. Bu bebek de öyle çirkin bir şey sayılmaz, bakarsın güzelim bir genç kıza dönüşür büyüyünce."

Halamın konuşmasının bitmesini beklemeden, ardıma döndüğüm gibi, koşarak uzaklaştım oradan.

Sersemlemiş bir halde ayçiçeği tarlasında oturuyordum, nemli topraktan kıçım ve bacaklarım uyuşmuş olmasına rağmen yine de ayağa kalkmak istemiyordum. Ayçiçeklerinin kirpiği andıran taçyaprakları iyice kararmış ve kıvrılmışlardı, çiçeklerin üzerindeki sayısız çekirdek tanesi kara gözlerini dikmiş, bana bakıyorlardı. Göğü kaplamış olan pamuksu gri bulutlardan güneş de görünmüyordu. Ayçiçekleri sersemleşmiş ve üzgün bir şekilde başlarını eğmişlerdi. Siyah karıncalar o küçük kalelerini yükseltmekle meşguldüler düz ve çamurlu toprağın üzerinde, geçen sefer gördüğümden daha uzun ve daha sağlamdı bu kez, bardaktan boşanırcasına yağacak olan yağ-

murun kalelerini bir kez daha yerle bir edeceğini bilmiyorlardı sanki, isterse o görkemli karınca krallığı mimarlık tarihinin en muhteşem kalesi olsun, yine de yıkılacaktı işte. En ufak bir esinti bile yoktu havada, ayçiçeği tarlası bambudan yapılmış düdüklü bir tencerenin içi gibi bunaltıcıydı, ben de o tencerenin içinde pişen enfes mi enfes bir ördektim sanki. Şehirde geçen harika bir hikâyeyi hatırladım birden: Genç erkekleri öldürdükten sonra etlerini yiyen genç ve kibar bir kadının hikâyesi. Uyluklarını ağır ateşte pişiriyor, kalçalarını buğuluyor ve dilim dilim doğradığı kalpleriyle karaciğerlerini sirke ve sarmısakla pişiriyordu. Bir sürü genç erkeği yalayıp yutmuş olan bu genç kadın sağlıklı bir insanın vücuda gelmiş hali gibiydi. Sonra geçmişte burada, tam da bizim köyde gerçekleşmiş bir olayı hatırladım: Yi Ya adında bir aşçı, kendi oğlunu buharda pişirip Qi Beyliği'nin hükümdarı Huan'a sunmuştu, denilene göre Yi Ya'nın oğlunun etinin tadı öyle lezizmiş ki en körpe kuzunun eti bile yanında yavan kalırmış. İnsan doğasının en ince kâğıttan bile daha kırılgan olduğuna dair olan inancım daha bir pekişti böylece. Tam bu sırada esen rüzgâr ayçiçeklerinin o kaba yapraklarını kaba bir şekilde başıma ve yüzüme çarptı, çıkan ses de kabaydı haliyle. Kaba ayçiçeği yaprakları benim şu girintili çıkıntılı kalbimi zımpara kâğıdı gibi bir güzel zımparalayınca kendimi şimdiye dek hiç hissetmediğim kadar rahatlamış hissettim. Rüzgâr dindiğinde etrafımı çevreleyen böceklerin o muhteşem seslerini duydum. Küçük bir çekirgenin üzerine çıkmış olan büyük bir çekirge gördüm sonra, bir ayçiçeği sapının üzerinde çiftleşiyorlardı. Bir anlamda, onlarla insanlar aynıydı aslında. İnsanoğlundan altta kalır bir yanları yoktu onların, bizim de onlardan üstün olduğumuz söylenemezdi. Her şeye rağmen yine de umut doluydu ayçiçeği tarlası. Başlarını eğmiş olan o sayısız ayçi-

çeği sevgiyle bana bakan sayısız bebeği andırıyordu. Teselli ediyorlardı beni, çevremdeki dünyanın gücünü algılayıp kavramamı sağlıyorlardı, bu algı ve kavrayış ne kadar acı olsa da.

"Miçinoku'nun Kuklaları"nın sonunu hatırladım birden: Hikâyenin yazarı bebek boğma geleneğini öğrenip Tokyo'ya döndükten sonra bir dükkâna gider, raflarda yan yana sıralanmış, gözleri kapalı ve üstleri tozla kaplanmış olan onlarca ahşap kukla görür. Bu kuklaların daha gözlerini açamadan ve ağlayamadan kaynar suda boğulmuş bebekleri temsil ettiğini anlar birden... Acımı yerleştirebileceğim ve bu hikâyeyi sonlandırabileceğim böyle bir sembol bulamadım ben ama. Ayçiçekleri mi? Çekirgeler mi? Karıncalar mı? Cırcırböcekleri mi? Yoksa solucanlar mı? Bunların hepsi de çok saçma olur. Hiçbiri hayatın gerçek yüzünü temsil etmiyor. Kendi kazdığım tünelde ilerlerken terk edilmiş bebeklerin beyaz kemiklerine çarpıp duruyorum, çıkardıkları sesin ağlamama mı yoksa gülme mi olduğunu ayırt edemediğim bu insanlar kötü kalpli, sahtekâr ya da sevimsiz olarak görülmemeli. Miçinoku'nun terk edilmiş bebekleri tarih mi oldu artık? Prezervatifler, rahim içi araçlar, doğum kontrol hapları, tüp bağlatma ve kürtaj kaynar suda boğulan Miçinoku bebeklerine yapılan zalimliği ortadan kaldırmak için iyi araçlar olabilir. Ama burada, ayçiçeklerinin sarı sarı açtığı bu topraklarda işler daha bir karmaşık. Doktorlar ve ilçe hükümeti doğurganlık çağındaki genç erkek ve kadınları el birliğiyle ameliyat masasına yatırıp operasyon yapabilir, ama bizim köyün on öküzün bile yerinden kıpırdatamayacağı kadar kök salmış fikirlere sahip sakinlerini değiştirebilecek her derde deva bir ilaç var mı acaba bir yerlerde?

Eylül 1986

UÇAN GEMİ

Annem, ablamla beni sabahları hep çok erken kaldırırdı. Ay takviminin on ikinci ayının sabahları öyle soğuk olurdu ki toprak bile donar, yer yer çatlardı da, avludaki kayısı ağaçlarının kuru dalları gıcırdayıp dururdu. Rüzgâr duvardaki çatlaklardan bıçak gibi uğuldayarak içeri süzülür, yüzüm dona çalar, geceleri yanaklarımdaki iltihaplanmış soğuk ısırıklarından pudrayı andıran beyaz bir şey sızardı, öyle beyazdı ki bu şey gören kırağı sanırdı.

"Kalkın, kalkın hadi, Lan, Jindou," diye bıkkın bıkkın seslenirdi annem, "erken kalkan erken yol alır, sona kalan dona kalır."

Annem, ablamla benim Nanshan'a[1] gidip yiyecek dilenmemizi istiyordu. O günün hangi yılın hangi ayı olduğunu hatırlamıyorum şimdi. Altı yaşındaydım ben, ablamsa on sekiz. Ablamın yiyecek dilenmek için beni Nanshan'a götürmesi geçmişimden hatırladığım en unutulmaz olay. Uçan gemi gökten bizim köyün doğusundaki sete düştüğünde ay takviminin on ikinci ayının günlerinden biriydi işte – o zaman havanın şimdikinden daha soğuk olduğunu hatırlıyorum, aklım karışık biraz, söyle-

1. (Çince) Güney Dağı. (Ç.N.)

diğim ya da yazdığım şeyler tutarsız bu yüzden, cümlelerimin başıyla sonu birbirini tutmuyor, anlatmaya başladığım şey başka bir şeye dönüşüyor sonunda, daha küçük yaşta yakalandım bu hastalığa, dondu kaldı bende, korkarım ki tedavisi de yok.

O zamanlar bizim köydeki çocukların hepsi Nanshan'a yiyecek dilenmeye giderdi, sadece çocuklar da değil, kocakarılar ve henüz evlenmemiş kocaman kızlar da. Bizim köyün yiyecek dilenme ordusu, güneş o kırmızı başını daha yeni göstermişken çıkardı yola, Nanshan'a yiyecek dilenmeye, köyden çıktığımızda epey kalabalık olurduk, iki yüz elli metre filan yürüdükten sonra nizam mizam kalmazdı ama, insanlar keçi boku gibi etrafa dağılırdı. Ablamla ben hep en önde olurduk. Koşardık, soğuğa karşı tek silahımız koşmaktı çünkü; eğer koşmaya devam etmezsek terimiz hemen kurur, kapitone ceketlerimiz de zırh gibi tangır tungur sesler çıkararak vururdu çıplak göğüslerimize, çok soğuktu be, çok soğuk! Soğuktan donardık, iliklerimize kadar nefret ederdik ondan. Şöyle bağırırdım:

"Soğuk, ey soğuk, ananı sikeyim senin!" Herkes gülmeye başlardı hemen.

Fang Dede'nin karısı dişlerini gösteren bir sırıtışla şöyle derdi bana: "Bu çocuk iyiden iyiye kızışmış galiba, soğuğun anasını sikecekmiş, çükün donup düşüverir sonra!"

Bu kez daha çok gülüşürler, neredeyse kişnerlerdi, pıskırmaktan sümükleri akardı.

Hemen hemen yaşıtım olan bir çocuk korosu da benimle birlikte bağırmaya başlardı: "Soğuk, soğuk, ey soğuk, ananı sikeyim senin!"

İşte böyle sövüp sayarak o uçsuz bucaksız soğuğa savaş açmıştık. Aya karşı deli gibi uluyan bir köpek sürüsünden pek farkımız yoktu aslında. Ama soğuk niyeyse

geri çekilir gibi oldu biraz, güneşin o altın sarısıyla kızıl arası ışınları kızgın ama yakmayan sayısız iğne gibi vuruyordu donmuş yanaklarımıza ve kulaklarımıza.

Çözülmenin acısını o kadar çok tattım ki. Soğuk önce yüzümü ve kulaklarımı dondurur, üzerlerinde buz topakçıkları oluşturur, sonra da güneş ışınları eritirdi onları. Donmaktan değil de çözülmeden korkardım çok. Donma başlarda acı verirdi biraz, hepi topu on dakikacık, on dakika sonra da acı macı kalmaz, kulaklarımın ve yanaklarımın yerlerinde durup durmadıklarını bile hissetmezdim. Ama çözülme katlanılmaz bir şeydi, biraz acırdı tabii, en dayanılmaz şey de verdiği kaşıntıydı, deli gibi kaşınırdı, acıdan yüz kat daha beter bir şeydi bu. Daha sonraları dünyanın en acımasız işkencelerini filan düşününce, ayağının kesilmesini mesela, beş at arabasına bağlanıp vücudunun parçalara ayrılmasını, tırnaklarının altına sivri bambu çubuklar sokulmasını, kanayan yarana gazlı bez sarıldıktan sonra aniden çekilmesiyle bezin derini de yanında götürmesini filan, kızgın kalburun üzerinde yalınayak yürümeyi, merminin kaburganı delip kemiklerini parçalamasını, canlı canlı derinin yüzülmesini... Bunları sadece duymak bile dilini ısırıp korkudan tir tir titretmeye yeter insanı, ama hepsi katlanılabilir şeyler sonuçta, evet acır, fakat ilk darbeyi aldıktan sonra gerisine katlanırsın; ama kaşıntı öyle değildir, kesintisiz süren bir sinir savaşıdır, delirtir insanı. Savaş sırasında Çin-Amerika İşbirliği Teşkilatı'nın[1] ajanları bir sürü işkence çeşidi icat ettiler, ama insanın içini kemiren o kaşıntı akıllarına gelmedi bir türlü, gerçekten de çok yazık oldu bu!

Yüzüm, ellerim ve kulaklarım güneş ışınlarının altında çözülüyor, sarı irin köpürerek dışarı akarken çürü-

1. SACO, İkinci Dünya Savaşı sırasında Çin ve ABD'nin Japonlar hakkında bilgi toplamak için kurduğu istihbarat teşkilatı. (Ç.N.)

müş etin o leş kokusu soğuk ve temiz havaya karışıyor, binlerce karınca yüzüme tırmanıp iltihapların içine dalıyordu. Keskin bir bıçağım olsa da yüzümdeki eti kökünden şöyle bir güzel kazısam diyordum, işte o zaman çok rahatlamış hissederdim, elimin tersindeki deriyi de kazırdım tabii, sonra ayaklarımın kenarlarına ve tabanlarıma iğne batırıp kanın akmasını sağlardım. Ellerim kendiliğinden uzanıp yüzümü kaşımaya başladı. Ablam feryat figan tersledi beni hemen:

"Jindou, kaşıma yüzünü, enfeksiyon kaparsa izi kalır yüzünde!"

Ablamın yüzünde de soğuk ısırıkları vardı, ama iltihaplanmamışlardı henüz, allı morlu onlarca benek kaplamıştı yanaklarını, bu haliyle çürümeye yüz tutmuş, kırmızı renkli bir tatlı patatesi andırıyordu yüzü.

Yüzüm feci kaşınıyordu ama kaşıyamazdım, ablamın hatırlatmasına gerek yoktu aslında, yüzümde kaşınacak yerin kalmadığını ben de çok iyi biliyordum. Çürümüş patlıcana ya da ezilmiş domatese benziyordu çoktan. Yerinde duramayan küçük bir maymun gibi zıplayıp duruyordum. Ağlayabilirdim ama kime ağlayacaktım ki? Bizim buralarda şöyle bir deyiş vardır: Dişi köpeğin işemesini görmek erkek adamın ağlamasını görmekten yeğdir.

Bizim şu yiyecek dilenme ordumuzdakiler arasında başında ve yüzünde soğuk ısırıkları olan bir ben değildim. Bütün erkek çocukları benimle aynı durumdaydı, çözülmenin acısı içinde bağırıp zıplayan küçük bir maymun sürüsüne dönüşmüştük.

Daha az önce soğuğa sövüp saymıştık ya, şimdi de sıcağa sövüp sayıyorduk.

Açılışı yine ben yaptım tabii, ardımdan gerisi geldi.

"Sıcak, sıcak, ey sıcak, babanı sikeyim senin!"

"Sıcak, sıcak, ey sıcak, sıcak, sıcak, ey sıcak, babanı

sikeyim senin öldüresiye!" diye hep birlikte bağırdık arkadaşlarımla.

"Soğuk, soğuk, ey soğuk, ananı sikeyim senin; sıcak, sıcak, ey sıcak, babanı sikeyim senin!" Boğazlarımız yırtılırcasına bağırıyorduk, başlarımız yuvarlak, kızıl güneşe çevrili bir halde, Nanshan'a doğru koşarken.

Fang Dede'nin karısı bu kez dişlerini gizleyen bir sırıtışla şöyle dedi: "Ah bu haylaz veletler yok mu, önce soğuğa küfrettiler, şimdi de sıcağa küfrediyorlar. Göğün Babası olmak hiç de kolay bir şey olmasa gerek!"

Fang Nine o zamanlar ellilerinde filandı, geçen sene evdekileri ziyarete gittiğimde kısa bir süre önce öldüğünü söyledi annem. Uçan geminin nehrin setine çarpmasının üzerinden yirmi yıldan fazla bir zaman geçmişti yani.

Fang Nine her zaman yandan düğmeli, siyah kapitone ceket giyen bir kadın olarak kalmış aklımda, ceketinin üzeri kendisinin ve çocuklarının parlak sümük izleriyle kaplıydı. Ceketi hazinesiydi onun, kışın rüzgârın soğuğundan, yazın da yağmurdan korurdu onu. Ve kucağında emzirdiği bir bebek olurdu her zaman, öyle kalmış aklımda. Hani bizim köyde yapılan, kucağında hep bebeğini taşıyan, kilden, anne maymun oyuncakları gibi. Her zaman açtı ve çok üşürdü Fang Nine, ama doğurganlığını hiçbir zaman etkilemedi bunlar. Kaç çocuğu olduğunu tam olarak söylemezdi, onun hayatı boyunca kaç çocuk doğurduğunu bilmek araştırmaya değerdi doğrusu. Belki de işinin gereğiydi bu. Kucağında çocukla yiyecek dilenirsen insanların sempatisini daha çok kazanırsın çünkü. Ne demişler: Her mesleğin bir ustası vardır. Fang Nine de usta bir dilenciydi işte. Başkalarının sadakalarıyla büyüdü. Başkalarının sadakalarıyla yaşlandı. Hayatında bir gün bile hastalanmadı.

1969'da Üretim Tugayı Acılı Dönemleri Anımsama Toplantıları düzenledi. *Gök kesmiş yıldıza, hilal ışıl ışıl*

parıldamakta, gel sen de aç derdini Üretim Tugayı'nın toplantısında. Eski, kötü toplumdan intikam almak istiyor fakirler kan ve gözyaşıyla bilenmiş nefretleriyle, ah binlerce acı, binlerce acı birikmiş yüreğimde, acı gözyaşlarımı tutamadım, durmadan akıyor göğsüme. Zamanının bu en popüler şarkısını hep bir ağızdan yüksek sesle söylerken dört gözle Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri'ni bekliyorduk aslında. Bu toplantılara ve yemeklere bayılıyordum. Gençliğimde tattığım o birkaç zevkten en tatlısıydı o Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri'nden yemek. Acılı Dönemleri Anımsama Toplantıları çok neşeli ve bol kahkahalı geçerdi aslında, başından sonuna mutlu bir hava hâkim olurdu toplantılara, Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri de bütün köyün beklediği bir bayrama dönüşmüştü hiç şüphesiz.

Gerçeği söyleyecek olursam, evde bizi bekleyen "mutlu dönem yemekleri"nden daha lezzetliydi Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri.

Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri, köydeki toprak ağası, zengin köylü, karşıdevrimci, kötü unsur ve sağcı olmayan ailelerin kadınları tarafından yapılırdı. Sonbaharda güneşte kuruttukları turp püsküllerıyle tatlı patates yapraklarını nehirde tertemiz yıkadıktan sonra keskin bir bıçakla doğrarlardı. Depo sorumluları depodan soya fasulyesi, buğday ve mısır çıkarıp değirmentaşında bir güzel öğütürlerdi. Bu tahıllardan öğütülmüş una, doğranmış sebze, tuz ve soya sosu –hatta bazen biraz soya fasulyesi yağı bile katıldığı olurdu– ekler, karışımı koca koca kazanlara atıp öyle pişirirlerdi. "Acılı Dönemlerin Şarkısı"nı söylerken Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri'nin kazanlardan çıkan o hoş kokusunu çekerdik içimize.

Şarkı bittiğinde tugay komutanı sahne alıp Fang Nine'yi sahneye davet ederdi kendi çektiği acıları hatır-

latması için. Fang Nine, haylaz bir maymunu andıran bebeği kucağında, bir yeniyle ağzını kapatmış bir halde ağlaya sızlaya çıkardı sahneye.

Fang Nine'nin şikâyetlerinin eşi benzeri yoktu dünya üzerinde:

"Ah sevgili köylüler, Yedinci Fang'a vardığımdan beri bir gün bile tok kalkmadım sofradan, birkaç yıl önce Nanshan'da sabahları dilendiğimizde bir sepet dolusu kurutulmuş tatlı patatesle dönerdim eve, şimdiyse sepetin yarısı bile dolmuyor..."

Sahnenin altında duran tugay komutanı boğazını temizler gibi öksürdü birkaç kez.

"Bugünlerde dilenci çok, hele bu küçük piçler yok mu, köyden çıkar çıkmaz başlarlar, yok soğuğun anasını sikeceklermiş, yok sıcağın babasını sikeceklermiş, tavşandan daha hızlı koşuyorlar hem, ben oraya vardığımda balıklar başkasının ağına takılmış oluyor çoktan."

"Bize Kurtuluş'tan önce olanları anlatsana Fang Nine," diye araya girdi tugay komutanı.

"Ne söyleyeyim?" diye çıkıştı Fang Nine, "Söylenecek ne vardı ki? Kurtuluş'tan önce de Nanshan'a yiyecek dilenmeye giderdim, hava öyle soğuk olurdu ki taşlar bile ortadan ikiye çatlardı. Gökten kaz tüyü büyüklüğünde kar yağar, poyraz bıçak keskinliğinde eserdi, biri elimde, diğeri kucağımda iki çocukla eve dönüyordum güçbela. Ay takviminin on ikinci ayının yirmi ikinci günüydü, gözümü açıp kapamamla Mutfak Tanrısı Festivali başlayacaktı yani. Herkes işi gücü bırakmış evine koşturuyordu. Çocuklar soğuktan ağlıyordu, ben de kımıldayamaz haldeydim artık. Bir köye girince sığınmak için bir değirmen aradım. Yıkık dökük olsa da başımızı sokacak bir yerdi sonuçta. Çocuklar ağlamayı kestiler. Çantamdan birkaç kurutulmuş tatlı patates çıkarıp geveledim biraz. Gece yarısı karnımda bir ağrı başladı, benim

çocukları civardan birinin samanlığına yolladım saman almaları için, çocuklar döndüklerinde benim beşinci ufaklık doğmuştu bile. Tüm vücudumun kan içinde olduğunu gören çocuklar korkudan ağlayıp sızlamaya başladılar. İyi kalpli ağabeyin biri çocukların zırlamasını duymuş olacak içeriye girdi, bir koşu evine gidip sıcak çorba getirdi bize. Ah güzel ağabeyciğim benim, hayatım boyunca unutmayacağım seni..."

Fang Nine değirmenin içinde doğum yaptığı kısmı her anlatışında bir eliyle burnunu örtüp ağlamaya başlardı. Sahnenin altında duran birkaç sulugöz kadın da hemen eşlik ederdi ona.

Tugay komutanı bir kolunu kaldırıp yüksek sesle şöyle bağırdı: "Sınıf acısını unutmayın sakın! Kan ve gözyaşıyla bilenmiş nefretinizi iyi hatırlayın!"

Onu takiben kalabalık da bağırdı: "Sınıf acısını unutmayın sakın! Kan ve gözyaşıyla bilenmiş nefretinizi iyi hatırlayın!"

Fang Nine değirmende doğum yapmasını anlatmaya başladı mı bir kere onu durdurmak imkânsızdı artık. Evirdi çevirdi, hikâyeyi önce sondan başa sarıp sonra da baştan sona kadar bir daha anlattı. Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri'nin o hoş kokusu kanca olmuş burnumu havaya kaldırıyordu, ağzımın suyu akıyordu artık. Başkasını bilmem ama keşke şimdi bir silahım olsaydı da o ağzı susmak nedir bilmeyen bir motoru andıran Fang Nine'yi vurup sahneden aşağıya indirsem diye düşünmeden edemedim.

Tugay komutanının de sabrı taşmış olacak, Fang Nine'nin bitmek bilmeyen melemesini kesip araya girdi birden: "Hadi ondan sonra olanları anlat artık!"

Fang Nine, yenleriyle gözyaşlarını kuruladıktan sonra kucağındaki çocuğu biraz daha yukarı kaldırıp şaşkın bakışlarını çok uzaklarda bir yere sabitleyerek şöyle

dedi: "Ne mi oldu? Sonra ne mi oldu? Ondan sonra her şey iyileşti tabii, ondan sonra Komünist Parti geldi, ortak kullanılan evlerle ortak kullanılan karılar, ortak kullanılan tarlalar..."

Tugay komutanı bir koşu sahneye çıkıp Fang Nine'yi kolundan tuttuğu gibi aşağıya indirmeye çalıştı, bir yandan da şöyle diyordu: "Nineciğim, nineciğim, aşağıya inip dinlenin biraz, dinlendikten sonra Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri'nin tadını çıkarabilirsiniz."

Fang Nine kaşlarını çatıp şöyle dedi ona: "Her şey işte hep bu Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri için, yoksa kimse gelip de senin o bozulmuş patlıcanla çürümüş susamı andıran dırdırını dinlemez! Umudumuz yıldızlarda, umudumuz ayda, Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri'ni dört gözle beklediğimizden geldik buraya!"

Kazanlar açılınca hemen etrafına üşüştük.

Tugay komutanı ve depo sorumluları ellerindeki büyük kepçelerle kâselerimizi doldurmaya başladılar. Kazandan çıkan buharın sıcaklığından yarı açık yarı kapalı duruyordu tugay komutanının gözleri.

Sonra şöyle konuşmaya başladı: "Her acı ve zorluğa katlanmış yoksul kardeşlerim, yiyin hadi, biraz daha yiyin, Acılı Dönemleri Anımsama Yemekleri'ni yedikçe geçmişteki acılarınızı düşünün..."

Onun bizi yüreklendirmesine hiç de gerek yoktu aslında. O da bunun farkındaydı elbet, peki öyleyse niye bir elinde kepçeyle yemek dağıtmaya gelmişti ki o zaman?

Mavi gözleri vardı Fang Nine'nin, bir köpek yavrusu gibi masum mavi gözleri. İki de alışkanlığı vardı: Biri saçını emmek, diğeriyse gazyağı yalamaktı.

Uçan geminin sete çarptığı gün annem ablamla beni çok erkenden uyandırdı. Nanshan'a yiyecek dilenmeye gitmek için erkenden yola çıkmamız gerekiyordu. "Nanshan" bizim köyün güneyinden yirmi kilometre uzaklıkta

bulunan bir dizi köye verdiğimiz genel isimdi. Nedendir bilinmez zengin bir bölge sayılıyordu orası, bizim burayla karşılaştırıldığında cennet gibi kalıyordu. Kurutulmuş tatlı patates yerdi Nanshan'lılar.

Ablamın Nanshan'a yiyecek dilenmeye gitmeden önce yaptığı hazırlıklar biraz fazla karmaşıktı.

Saçını tarar, yüzünü yıkar, aynada kendine bakardı önce. Aynanın önünde elinde makasla dişetleri kanayana kadar dişlerindeki sarı tabakayı temizlerdi. Yüzüne krem sürerdi. Ablamın kendine çekidüzen verdikten sonra gerçekten de çok güzel bir genç kıza dönüştüğünü itiraf etmem gerek. Annem azarlardı onu hep: "Ne diye süslenip püsleniyorsun, alt tarafı dilenmeye gidiyorsun, akraba ziyaretine değil!" Anneme hak verirdim. Ablam da karşı çıkardı hemen: "Dilenmeye gidiyorsam ne çıkar? Saçım başım dağınık, kirli bir yüzle karşılarına çıkarsam kim bana bir şey vermek ister ki?" Ablama da hak verirdim.

Köyden çıkarken uçan geminin güneye doğru süzüldüğünü gördük. Güneş daha yeni çıkmıştı ve kocaman bir tahıl sepetine benziyordu, güneşin kan kırmızı ışınları ufku ve alçakta duran bulutları boyuyordu. Her yer üzeri kırağı tutmuş kuru otlarla kaplıydı. Yol yer yer çatlamıştı soğuktan. Uzaktaki uçan gemiden gök gürlemesini andıran bir ses yankılandı tarlalarda. Ama bizim köye yaklaşırken aniden kesiliverdi ses. O sırada köyün başında, Nanshan'a uzanan o gri yolda dikiliyorduk, ellerimizde birer sepet ve omuzlarımızda köpek dövmek için sopalarla (köpekleri korkutmak içindi o sopalar aslında, biz dilenciler bir başkasının köpeğine vuramazdık), o gümüş grisi uçan geminin yerden yüz metre kadar yüksekten aniden aşağıya doğru düştüğünü gördük, yerden elli-altmış metre kadar yüksekteyken kanatlarını eğip öne doğru titrek titrek uçtu biraz, yok, uçmak denemezdi buna, bildiğin kayıyordu şimdi!

Uçan geminin karnından gelen bazı gurultu ve takırtılar duydum, kanatlarının arkasından iki yoğun kara duman bulutu çıkıyordu, gittikçe uzayıp iki kara kuyruğa dönüştü sonra. Yolun kenarındaki kavak ağaçlarının tepelerine sürtünüp doğruca bizim köye doğru kaymaya başladı. Motorundan ses çıkmamasına rağmen hâlâ keskin bir ıslık vardı havada, kavak ağaçlarının kuru dallarını titretti bu ıslık, dallara tünemiş olan saksağan ve kargalar korkudan uçuştular. Sert bir rüzgâr esip yırtık pırtık giysilerimizi havalandırdı. Fang Nine bir öne bir arkaya sendeledi biraz, her an yere düşecekmiş gibi görünüyordu. Uçan gemi devasa bir gölge gibi üzerimizden geçti. Uçan geminin devasa gölgesi yeri süpürdü sonra. Korkudan ödümüz patlıyordu, herkes o kendine has, en çirkin ifadesini takınmıştı yüzüne. Hatta ablamın o kremli yüzü bile bakılamayacak haldeydi. Şaşkınlıktan ağzı kocaman açılmış, alnında dizi dizi kırışıklıklar belirmişti. Uçan geminin bizim köye düşmesini ümit ediyordum, olmadı ama, bizim köyün ilerisine doğru gidiyordu, karnıyla Altıncı Fang Dede'nin kavak ağacının tepesini kırdı, değirmentaşı büyüklüğünde, mavi ışıltılar saçan, kuzgun karası, kıçında küçük kanatları olan, sevimli bir şey düştü altından bizim üretim tugayının harman yerine. Sonradan bomba olduğunu öğrendik onun. Uçan gemi bir ağacı ikiye böldükten sonra burnunu havaya kaldırdı birden, gıcırdayarak bir dönüş yaptı, bir süre yalpaladı, sarhoş gibi titremeye başladı sonra, ardından da başını doğuya, bize doğru çevirdi. Uçan geminin kanatlarına vuran güneş ışınları akan kana benziyordu. Şimdi daha alçaktan ve daha hızlı uçuyordu, ebatları da daha bir büyümüştü sanki, hatta içini de görebiliyorduk, yüzleri kan içinde kalmış üç adam vardı içinde. Devasa kanatları keskin bir kılıç gibi başımızın üzerinden geçti, hepimiz ellerimizle başlarımızı kapatmıştık, böyle bir durumda kimse kendini güvende hissetmiyordu.

Bacakları birbirine dolanan Fang Nine kıç üstü yere oturdu. Kucağındaki çocuk yaşlı bir kedi gibi zırlamaya başladı. Olayı ben başlatmış olabilirim, belki de korkak bir fare gibi kalabalığın peşine takılmışımdır. Ağızlarımızdan kontrol edemediğimiz tuhaf sesler çıkıyordu, tam olarak şöyle şeyler: "Yırtık pırtık giysiler içinde bir grup dilenci kara kanatlar altında kaldı, ölümün kara kanatları altında hayaletler gibi feryat edip kurtlar gibi uludu." Kimimiz iyice yapıştı sepetine, kimimiz de fırlatıp attı; kimi sopasına sarıldı, kimi de fırlatıp attı. Bu sırada tam arkamızdan gelen büyük bir patlama sesi duyduk.

Fang Nine ardına kadar açılmış gözleriyle uçan geminin nehrin setine doğru düşmesini izliyordu. Bizim köyün doğusundan iki yüz metre uzaklıkta kumlu bir set yükselir, setin üzerinde bazı aç köylülerin kabuklarını yolduğu dut ağaçları vardır. Uçan gemi köyü geçer geçmez burun üstü sete doğru dalmaya başladı, kudurmuş kurt gibi uluyan keskin bir rüzgâr yerden sarı bir toz bulutu kaldırdı. Uçan geminin yarısı mavi, yarısı kırmızıydı şimdi. Fang Nine uçan geminin burnunun yavaş yavaş setin içine girdiğini gördü. Setin üzerinden kalkan kara bir toprak yığını bir karga sürüsü gibi dört bir yana sıçradı.

Uçan geminin burnunu setin toprağına yavaş yavaş nasıl gömdüğünü kendi gözleriyle görmüş olan Fang Nine olayı ayrıntılarıyla anlatamıyordu ama. Dediğine ve olayı anlatırken yüzünde beliren o korku, dehşet ve gizemle karışık ifadeye bakılırsa muhtemelen benim kendi gözlerimle gördüğüm şeyi görmüştü o da: Uçan geminin kalın ve yuvarlak burnu, çok yavaş ama çok güçlü bir hareketle, hani bir Qigong[1] ustasının yumruğunu ince kuma geçirmesi gibi gömülmüştü setin içine. Güneş o sırada çok bü-

1. Çigong veya Çikung. Enerjiyle yapılan çalışma egzersizleri, iyileştirme egzersizleri, nefes teknikleri, meditasyon ve masajdan oluşur. (Ç.N.)

yük ve çok kırmızıydı, uçan geminin burnu sanki cennetten gelen bir ışıkla aydınlanıyormuş gibi duruyordu, burnu sete girer girmez setin üzeri kemerlenmiş ve bir anlığına kumdan bir köprü oluşmuştu. Bu haliyle sırtını geren devasa bir yılana benzemişti set. Ardından büyüklü küçüklü bir sürü toprak keseği çok hızlı bir şekilde ama onu izleyene sanki yavaş çekimde oluyormuş gibi bir his vererek yukarı doğru havalanmış, kavisler çizerek yere düşmüştü sonra.

Uçan geminin nasıl patladığını kendi gözlerimle gördüm. Büyük bir patlama sesi duyunca ardımıza dönüp ya da başlarımızı kaldırıp doğruca sete baktık, o sırada henüz patlamamıştı uçan gemi, burnunun kaldırdığı toprak hâlâ dökülmeye devam ediyor, o devasa kanatları ve kalkık kuyruğu deli gibi sallanıyordu. Hemen ardından da patlama yaşandı.

İlk gördüğümüz şey setten havalanan yeşil bir ışık topu oldu, öyle güçlüydü ki güneşin gönderdiği kırmızı ışınların şeklini bile bozdu bu yeşil ışık. Yeşil ışığın hemen ardından sette bir hareketlenme oldu. Tonlarca kara toprak göğe doğru yükseliyordu. O sırada donuk bir ses duyduk, öyle yüksek bir ses değildi bu, uzaktan gelen bir aslan kükremesini andırıyordu. Daha sonra Laozi'nin *Dao De Jing*'inde[1] geçen "büyük bir ses küçük bir seda verir" ilkesini okuduğumda ne demek istediğini çok iyi anlayacaktım. Bu patlama sesi yirmi kilometre çapında duyulabilirdi, onun kaç pencerenin kâğıt kaplamasını yırtmış olabileceğini düşünmeden edemedim. Patlamayı duyduğum an ayaklarımın altındaki yolun sallandığını hissettim. Yolun kenarındaki kavak ağaçları sallanırken Fang Nine ruhu ele geçirilmiş bir kadın gibi zıplamaya koyuldu.

1. Laozi'nin daha çok *Tao Te Ching* adıyla bilinen eseri. (Ç.N.)

Yere fırlatılmış sepetler yuvarlanmaya başladı. Bizim küçük yiyecek dilenen ordumuzdakilerin darı taneleri gibi patır patır yere döküldüğünü gördüm, az önce yukarıda anlattıklarımı hissederken aynı anda şekli olmayan, devasa bir elin göğsüme yumruk attığını duyumsadım birden. Uçsuz bucaksız gökyüzünde dönen süsen çiçeği rengindeki halkaları izliyordum transa geçmiş bir halde, öyle güzel, öyle taze, öyle canlı ve öyle sıcaktılar ki.

Birkaç dakika sonra yalancı çivit çiçeklerinin arasında sürünüyordum. Yerin üzeri sarı bir toprak tabakasıyla örtülmüştü, toprağın içinde uçan geminin enkazından sıçramış olan, kuzgun karası, gümüş grisi ve koyu kırmızı parçalar vardı, enkazdan sıçrayan parçaların ve havalanan sarı toprağın kavak ağaçlarının dallarına ve yere çarptığı zaman ortaya çıkan vınlamalar kesintisiz bir şekilde havada hâlâ dans etmeye devam ediyordu. Uçan geminin düştüğü yerde, onlarca metre havalanan büyük bir ateş topu vardı şimdi. Ateşin ortası beyaz, çevresi altın sarısıydı, kara bir duman bulutu cesur bir tavırla göğe doğru yükseliyordu. Havayı insanın burnunu kıran, benzin ve yanmış hayvan cesetlerinden çıkan leş gibi bir koku kaplamıştı. Güneş uzun süre rüzgâr ve kırağıya maruz kaldıktan sonra rengi atmış olan kâğıttan bir süsleme gibi incelmiş ve solgun görünüyordu.

Yılgın bir halde ayağa kalkıp o büyük ateş topuna baktık şaşkın şaşkın, set de tutuşmuştu, yanan toprağın kokusunu alabiliyordum. Setin üzerindeki dut ağaçları o parlak, ateşten perdenin üzerinde, kavga eden bir horozun küstah pençeleri gibi titreşiyorlardı. Soğuk ısırığı olan biz erkek çocukları normalden çok önce çözülmeye başlamıştık şimdi, yanaklarımızdan ve kulaklarımızdan sarı sarı irinler akıyordu, ağlamakla geçecek bir şey değildi bu, ondan çok daha beter bir şeydi. Çözülmenin ver-

diği acı hiçbirimizin umurunda bile değildi ama. Sıcağın babasına küfretmeyi aklımızdan bile geçirmedik.

Yangından sonra, hayır, uçan gemi setin içine iyice gömüldükten sonra, biz küçük dilenciler bir marş söylemeye koyulduk, Nanshan'a doğru giderken ciğerlerimiz parçalanırcasına söylemeye başladık marşımızı, Nanshan'a yiyecek dilenmeye giderken. Üzerinden onlarca yıl geçmiş olmasına rağmen hâlâ kelimesi kelimesine hatırlıyorum o marşı, çocukken uydurduğunuz bir şey iliklerinize kadar işliyor galiba!

Soğuk, soğuk, ey soğuk, ananı sikeyim senin,
Uçan bir gemi daldı setine nehrin!
Sıcak, sıcak, ey sıcak, babanı sikeyim senin,
Uçan bir gemi daldı setine nehrin!
Uçan bir gemi daldı setine nehrin!
Kavurdu beyaz dutları bütün bütün.
Uçan bir gemi daldı setine nehrin,
Kırdı kalbini Fang Nine'nin,
Kocaman gri bir çelik parçası,
Kucağındaki oğluna çarptı,
Yarım kilo kan aktı,
Yarım kilo da beyin,
Kırdı kalbini Fang Nine'nin!
Uçan gemi, ey uçan gemi, sikeyim ananı senin!

Uzakta öyle ayakta dikiliyorduk, kimse daha yakına gitmeye cesaret edemiyordu. Alevler silah sesi gibi patlıyor, üzerimize gelen sıcak hava dalgaları yüzlerimizdeki irinleri kurutuyordu.

Sonra bütün köylüler köyün başına koşmaya başladı. Tek bacaklı, Köpek Derisi Dede –lakabı buydu– koltuk değnekleriyle çok yavaş hareket edebilmesine rağmen, kalbi diğerleriyle birlikte, dörtnala köye doğru koşuyordu.

Tugay komutanı köylülerin en önünde duruyordu, ateşe bakarken dumandan gözleri yaşarmıştı. Yarım saat geçmişti, ama ateş hâlâ bana mısın demiyordu, tugay komutanı yanına gençten iki adam aldı, kamburlarını çıkara çıkara öne doğru yürümeye başladılar, herkes yürekleri ağızlarında onları izliyordu.

Ateşle aralarında yedi-sekiz metre kala durup dikkatle ateşi incelemeye koyuldular. Saçları, ince ve yumuşak inek tüyü gibi başlarında uçuştu.

Ateş topu canlanmıştı şimdi, birkaç kat daha büyüdü, her seferinde yer de sarsılıyordu. Bıçağın bambuya sürtünürken çıkardığı sesi andıran, kan dondurucu bir ses yankılandı birden. Arkamdaki kavak ağaçlarının gövdelerinden kulak tırmalayan bir ses geliyordu. Herkes telaşla sesin geldiği yöne döndü, kavak ağaçlarından birinin gövdesine derinden saplanmış, el büyüklüğünde mavi bir çelik parçası gördük. Çelik parçası kaynıyordu resmen, ağacın kalın mı kalın kabuğundan kar beyazı dumanlar çıkıyordu. Daha sonra bombanın muhafazası olduğu öğrenecektik onun. Uçan geminin karnında iki tane büyük bomba varmış meğer, biri Üretim Tugayı'nın harman yerine düşmüş, diğeriyse sıcaklığın etkisiyle patlamıştı. Uçağın enkazından geriye kalan parçalar patlamayla birlikte dört bir yana dağılmıştı. Kimi uzağa düşmüştü kimi de yakına; kimi büyüktü kimi de küçük; kimi kışlık buğday tarlalarının içine düşmüştü, don tutmuş, parlak beyaz fidelerin, sert, kara yaprakların ve donmuş toprağın üzerindeki karıklara, hepsi enkazdan sıçrayan parçaların altında ezilivermişti; kimi de setin üzerindeki mavi yeşil buz tabakasının üstüne düşmüştü, çatlayan buz ısıdan cızırdayarak eriyordu.

Fang Nine'nin kucağındaki çocuğun zeytin şeklindeki kafasına çarpan gri çelik parçasının ilk patlamayla mı yoksa ikincisiyle mi havalandığı bugün bile açığa kavuş-

mamış bir soru. Bunu açığa kavuşturmak kimsenin takdirini kazanamayacak bir iş olurdu zaten. Bomba patladıktan sonra enkaz parçaları çekirge sürüsü gibi havalanınca herkes yere yatmış, tugay komutanıysa iki buğday karığının arasına çömelip elleriyle başını korumuş, kıçı buğday filizi aşırmaya çalışan bir Çin kazı gibi havaya kalkmıştı. Uzun süre kimse hareket etmedi, herkes yere kapaklanmış, insanın içini bunaltan mavilikteki gökyüzünde, ölmekte olan gri kuşların acı çığlıklarını ve o devasa gökcisminin aksının yağsızlıktan çıkardığı gıcırtıları dinliyordu, insanlar ihtiyatla yerden kalkmaya çalışırken içlerinden keskin gözlü biri, Fang Nine'nin üzerinde zırh gibi duran, yırtık pırtık kapitone ceketinin önüne bulaşmış olan kan ve beyin parçalarını fark etti.

"Fang Nine, çocuğun!" diyebildi adam, eliyle kucağındaki çocuğu işaret ederken.

Fang Nine başını eğer eğmez acı bir çığlık atıp ceketini yırtmaya başlayınca sıska bir kediyi andıran çıplak çocuk yaprak gibi yere düştü. Ceket, omuzlarından düşüp kalçalarında asılı kalınca yarı kararmış memeleri çıktı ortaya Fang Nine'nin, otuz santim uzunluğundaki sarsık memeler karnına kadar uzuyordu. Ağzını ve gözlerini ardına kadar açıp küfrü bastı Fang Nine: "Uçan gemi, ey uçan gemi, ananı sikeyim senin öldüresiye!"

Yere düşmüş olan çocuk ölmüştü çoktan, böyle küçük bir kafaya böyle büyük bir çelik parçası fazlaydı zaten. Fang Nine yere diz çöküp çelik parçasını çocuğun kafasından çıkardı, ardından çocuğun ikiye bölünmüş kafatasını bir araya getirmeyi denedi, bunu başarsa bile içi boş bir kabuktan başka bir şey olmayacaktı artık kafatası, hem ne kadar uğraşılsa da öyle yapışık kalamazdı uzun süre. Yine de o kadar üzülmüş görünmüyordu Fang Nine. Kafatasını bir arada tutmaya çalışırken uçan gemiye sövüp saymaya devam etti.

Yangının merkezi patlamanın etkisiyle sönmüştü ama küçük alev kümeleri etraftaki tarlalarda yanmaya devam ediyordu. Tugay komutanı ve yanındaki iki genç adam, üçü de cesur adamlardı bunların, ayağa kalktılar, kamburları hâlâ çıkık bir halde uçan geminin sete gömüldüğü yere doğru ilerlemeye devam ettiler. Bu sırada, uçan geminin o devasa kanatlarından birinin sette açtığı kuzgun karası, kocaman bir delik gördük, kanadın eğik kenarından göğe doğru kara dumanlar yükseliyordu.

Tugay komutanı ve iki adam setin kenarından yanımıza geldi, çok ciddi ve sert görünüyorlardı. "Sevgili köy halkı," dedi tugay komutanı, "evlerinize dönüp sığınacak bir yer bulun, işiniz yoksa dışarı çıkmayın sakın. Uçan geminin parçalarına kimse dokunmasın, devlet malıdır artık, dokunan olursa başına bela alır."

"Komutanım," dedi Fang Nine, "peki çocuğuma ne olacak?"

"Kimi bulursan onunla hallet bu meseleyi," dedi tugay komutanı.

"Fang Nine," diye araya girdi akıllının biri, "uçan gemi, Madian Hava Üssü'nün malı, hava üssündeki Hava Kuvvetleri'ne gitmen lazım kaybını telafi ettirmek için, Nanshan'a gitmekle alacağının fazlasını koparırsın onlardan!"

Fang Nine çocuğu kucağına aldı, mavi gözlerini kırpıştırıyordu, karar verememişti henüz.

Yedinci Fang Dede, artık nereden çıktıysa, birden ortaya çıkıp sakin bir tavırla şöyle dedi: "Hâlâ burada dikilip ne yapıyorsun? Eve gidip hasıra sar da göm artık çocuğu. Bir-iki yaşında olan bir şey çocuktan sayılmaz zaten."

Fang Nine başını tahta bir kukla gibi sallayıp kocasıyla birlikte köyün yolunu tuttu.

Kalabalık yavaştan hareketlendi, yarıdan çoğu evine

döndü, geri kalanlarsa orada dikilip merakla neler olacağını beklemeye başladılar.

Ablam bana, "Eve gidelim mi, Jindou?" diye sordu.

Tabii ki eve dönmek istemiyordum, öğlen olmuş, güneş iki bambu boyu yükselmişti bile, uçan geminin sete çarpması Nanshan'a gidip yiyecek dilenmekten alıkoymuştu bizi, eve gidip de ne yapacaktım? Burada, köyün girişinden, uçan gemiden yükselen yeşil dumanları ve uçan geminin devasa bir havan topu namlusu gibi göğe yükselen, eğilmiş kanadını görebiliyorduk, eve gidip de ne görecektim ki?

Güneş üç bambu boyu yükseldiğinde güneyden birkaç büyük, yeşil kamyon geldi, sarı kapitone ceket ve deri şapkalar giymiş bir grup havacı indi kamyondan. Korkusuzca uçan geminin kanadının yanına gittiler.

Kamyonun geldiğini duyan köylüler koşarak geri döndüler hemen.

Subaya benzeyen bir havacı bizim komutanı çağırtıp bir şeyler konuştu onunla.

Subay bizimkine muhtemelen uçan geminin nasıl düştüğüyle ilgili bir şeyler soruyordu, ama bizimkisi ne söyleyeceğinden pek emin değildi. Beni öne sürüp, "Bu çocuk her şeyi gördü," diyebildi sonunda.

Subay, dostane bir tavırla şöyle sordu bana: "Ufaklık, uçan gemi sete çarptığında neler olduğunu gördün mü bakalım?"

Ağzında ışıl ışıl parlayan altın dişi görünce ağzımı açmayı unuttum bir an.

Subay aynı soruyu yeniden sordu. Şöyle dedim: "Gördüm, Nanshan'a yiyecek dilenmeye giden herkes gördü neler olduğunu."

Ablam arkamdan sırtıma vurup şöyle dedi: "Jindou, lafı karıştırma şimdi!"

"Bırak konuşsun," dedi subay.

Ben de o sabah gördüklerimin hepsini anlattım ona.

Subay, dalgın dalgın kafasını salladıktan sonra daha büyük ve daha şişman bir subaya dönüp rapor verdi ona.

Kısa bir süre sonra altın dişli subay bizim komutanı çağırttı yine, kendi komutanının yoldaş komün üyelerinden uçan geminin enkazını kaldırmalarını istediğini söyledi. Seve seve kabul etti bizimki.

Birkaç düzine adam bizim komutanın önderliğinde buğday tarlalarına ve donmuş nehre düşmüş olan enkazı toparlayıp paldır küldür kamyona yükledi. Sete gömülmüş olan kanadı yerinden çıkarmak için çok uğraştılar, kamyona yüklemesi de çok zaman aldı.

Dediklerine göre uçakta üç kişi vardı ama enkazın içinde tek bulabildikleri şey şişman bir adamın kıçı oldu. Kıçı yanmaktan kömür karasına dönmüştü ve mangalda kızarmış et gibi çok hoş kokuyordu.

Onların komutanıyla bizimki kafa kafaya verip uzun süre tartıştıktan sonra bizimkinin sekiz tane güçlü kuvvetli delikanlı ayarlayıp o yanmış kıçın hava üssüne taşınması için hemen bir sedye yapılması kararlaştırıldı. Seve seve kabul etti yine bizimki.

Yedinci Fang Dede, Huaihai Savaşı'nda[1] sedye taşıyıcılığı yapmıştı ve sedyenin nasıl yapılacağını adı gibi biliyordu.

İki kamyon yavaştan yola koyuldu, sedye de hazırdı. Delikanlılar o yanmış kıçı büyük bir özenle sedyeye koyup üzerini çarşafla örttüler.

Sedye taşıyıcılar kamyonların lastik izlerini takip etti. Altın dişli subay da sedyenin arkasından yürüyordu.

Bizim küçük dilenci sürüsü sedyenin öyle bir başına gitmesine izin veremezdi tabii, kızarmış insan eti koku-

1. Çin İçsavaşı'nın cephelerinden biri. (Ç.N.)

sunun peşine düşen, aç, kurt yavruları gibi peşine takıldık hemen.

Mo Nehri'nin taş köprüsüne yaklaştığımızda tugay komutanı kışkışladı bizi.

Mo Nehri'nin setinde dikilip kamyonların ve sedyenin gölgeleri yaban tavşanı kadar küçülene dek gözlerimizle uğurladık onları. Kamyonlar ve sedye taşıyıcıları bizim Nanshan'a giderken kullandığımız o toprak yolda ilerliyorlardı.

Yanmış kıçı hava üssüne götürenler akşama ancak dönebildiler, yüzlerinde hallerinden memnun bir ışıltı vardı, üst üste geğiriyor, bir örümceğinki kadar şişmiş karınlarıyla zar zor yürüyorlardı. Buharda pişmiş, bir sepet kar beyazı çörek yediklerini anlattıklarında kıskançlıkla dinledik onları, güveçte pişmiş tofulu domuz yahnisi yediklerini söylediklerindeyse yüzümüzü ekşittik, elimizde olsa karınlarını deşip o güzelim, buharda pişmiş çöreklerin, tofunun ve domuz yahnisinin patır patır dışarı fışkırmasını izlerdik. Tugay komutanı geğirince domuz eti kokusu aldım – o yanmış kıçın hoş kokusuyla pek fark yoktu arasında.

"Sevgili köy halkı," diye seslendi tugay komutanı, "hava üssünün komutanı uçan geminin herhangi bir parçasını bulup onlara götürenin mükâfatlandırılacağını söyledi."

Uçan geminin bizim köyün üzerinden geçerken harman yerine düşürdüğü o değirmentaşı büyüklüğünde, mavi ışıltılar saçan, kuzgun karası, kıçında küçük kanatları olan, sevimli şeyi hatırladım birden. Heyecandan kalbim titremeye başladı.

"Komutanım," diye bağırdım hemen, "ben bir şey görmüştüm."

"Ne gördün?" diye sordu komutan.

"Eğer beni, buharda pişmiş çörek, tofu ve domuz yahnisi yemeye götürürseniz, söylerim size," dedim.

"Tamam, götüreceğim," dedi komutan, "hadi söyle bana.".

"Çocuk kandırmak iyi bir şey değildir," dedim.

"Amma laf ettin şimdi be çocuk," dedi komutan, "yoksa daha önce kandırıldığından mı çekiniyorsun? Hadi söyle bakayım!"

"Değirmentaşı büyüklüğünde mavi bir şey düştü harman yerine!" dedim.

Kalabalık akın akın harman yerine koştu hemen.

Harman yerinin yanı başında değirmende kullanılan bir sürü değirmentaşı vardı ama benim söylediğim mavi şey yoktu ortalıkta. Herkes şüpheyle bana bakıyordu.

"Düştüğünü kendi gözlerimle gördüm," dedim.

Kalabalık onu aramaya devam etti.

Harman yerinin batısında demet demet mısır sapı vardı, sapları teker teker çekmeye başladılar, çektiler de çektiler, ta ki bahsettiğim o mavi şey büyük bir gürültüyle yuvarlanarak önlerine çıkana kadar. Birkaç kişi telaşla öne atılıp onu yakalamak istediğinde Fang Dede'nin şöyle bağırdığını duyduk: "Yere yatın hemen sakın kımıldamayın! Bomba bu!"

Herkes ânında yere kapaklanıp hiç ses çıkarmadan bombanın patlamasını beklemeye başladı. Neredeyse tüm gün bekledik, kimse çıt bile çıkarmıyordu. Tam başımızı kaldırıp bakmaya niyetlendiğimizde çalılardan gelen hışırtılar duyduk, ardından başlarımızı can havliyle yere eğdik yine. Yarım saat daha böyle geçti, çalılar hâlâ hışırdıyordu. İçimizden cesaretli biri sonunda başını kaldırınca mısır sapları arasında dolanan bir fare gördü.

Herkes ayağa kalkıp yavaş yavaş geri çekilmeye başladı.

Az önce buharda pişmiş çörek, tofu ve yağlı domuz eti yemiş olan delikanlılardan biri şöyle dedi: "Belki de bozulmuştur?"

"Hayır," diye atıldı Fang Dede, "mısır sapları düşüşünü yavaşlatmıştır, o yüzden patlamadı."

"Fang Dede, o zaman ne yapmalı?" diye sordu komutan.

"Ne istiyorsan onu yap!" dedi Fang Dede.

"Hava üssüne mi götürsek acaba?" dedi komutan.

"Kim istiyorsa o götürsün," dedi Fang Dede, "ben hayatta götürmem. Huaihai Savaşı'nda bunun gibi bombalar görmüşlüğüm var benim. Amerikan malıydı onlar, patladıklarında koca bir körfez büyüklüğünde çukur açıyorlardı, çukurun içine masmavi bir su doluyordu."

"Biz de çok dikkatli taşırız o zaman," dedi komutan.

"Neye dikkat edeceksin ki?" dedi Fang Dede, "Amerikalıların yaptığı her on bombadan biri zaman ayarlıdır, bombanın içinde küçük bir saat vardır, zamanı dolunca patlayıverir, bundan korunmanın da hiç yolu yok!"

Bunu duyan herkes Cehennemin Efendisi Yama'nın o kıllı yeşil elinin üzerinde gezindiğini duyumsadı bir an, herkesin tüyleri diken diken olmuştu, hepimiz yavaş yavaş geri çekilmeye başladık, harman yerinin başına gelince kimden çıktığı belli olmayan bir çığlık duyuldu ve herkes bombanın muhafazası sanki peşlerine düşmüş gibi koşmaya başladı.

O gece köyün içinde saat tıkırtısına benzeyen bir ses yankılandı, bütün köy halkı yataklarında huzursuzca bir sağa bir sola döndü durdu, korku ve umutla o büyük patlamayı bekliyorduk.

Ekim 1986

İLK AŞK

Dokuz yaşımdayken ilkokul üçe gidiyordum.

Sınıftaki öğrencilerin arasında büyük bir yaş farkı vardı, en küçükleri bendim, en büyüğümüzse Du Fengyu'ydu, on altı yaşında bir oğlan. Boyu bizim sınıf öğretmenimizden bile daha uzundu, hatta yüzündeki sivilceler bile daha çoktu bizim sınıf öğretmenimizinkilerden. Sınıfın kabadayısı oldu haliyle. Ailesinin fakir köylüyüz diye bangır bangır bağıran kızıl kökleri ve üç kuşaktır dilenci olmaları nedeniyle sık sık okula çağrılırdı annesi şikâyet raporu vermesi için, salya sümük ve gözyaşları içerisinde anlatırdı kadın nasıl kar kış demeden yiyecek dilenmeye gittiğini ya da fırtınalı[1] bir gecede toprak ağasının değirmeninde nasıl doğurduğunu Du Fengyu'yu, bizim sınıf öğretmenimiz öyle hali vakti pek yerinde olmasa da ortadirek köylü sınıfındandı, karnı yumuşaktı yani, bu yüzden karşısında kökleri kızıldan daha kızıl bir şekilde dikilip aşağılayıcı bakışlar atan, gözü dönmüş ve etrafa saldıran, tüm yüzü sivilce dolu bu proletarya tohumunun yanında osurmaya bile cesaret edemezdi.

Sınıfımız köylülerin koyun yetiştirdiği iki ilave oda-

1. Du Fengyu'nun adına gönderme: Çincede *feng*; rüzgâr, *yu*; yağmur anlamlarına gelir. (Ç.N.)

dan ibaretti aslında, ne zaman yağmur yağsa ya da hava nemli olsa koyun kokardı içerisi. Bu odaların kuzeyinde bulunan üç odalı ana binaysa köyün telefon santraliydi, pencereden dışarıya çıkan bir sürü kablo telefon direklerine asılı bir halde nereye gittiğini bilmediğimiz bir yere doğru uzanırdı, santral görevlisi bize yabancı gelen bir ağızla konuşan genç bir kadındı. Yüzü çok beyaz, vücuduysa çok şişmandı. O zamanlar ne kanepenin ne de ekmeğin ne demek olduğunu biliyordum, bizim köyden yaşlı bir serseri, telefoncu kadının memelerinin ekmeğin göbeğine ya da kanepeye benzediğini söylemişti bana. Kadının birbirine hiç benzemeyen iki kızı vardı. Köyün tek tabanca gezen bekârı, kızları ne zaman görse şöyle derdi onlara: "Büyük Ping, Küçük Ping, ben sizin babanızım." Kızlar başlarda iyi niyet gösterip baba diye seslenseler de ona, sonradan umursamaz oldular onu. Bizim tek tabanca ne zaman kendini kızların babaları ilan etse kızlar şarkı söyler gibi şöyle bağırırlardı: "Ananı sikeyim senin!" Telefoncu kadının evine köy ya da kasaba kadrolarından gelmiş bir sürü düzgün giyimli adam girip çıkardı, sınıfta ders işlerken santral odasından gelen farklı gülüşme seslerini dinlerdik. Uzaktan da olsa orada bir sürü güzel şeyin döndüğünü hissederdim. Bir akşam sınıf arkadaşlarımdan birinin evine kedisini görmeye gidiyordum, yolum da santralin oradan geçiyordu, tam o sırada pencerenin önünde dikilen birini gördüm, biraz daha yaklaşıp baktığımda bizim sınıf öğretmenimiz olduğunu fark ettim onun.

Bizim o genç ve tüm yüzü sivilce dolu olan öğretmenimizin neden hep hoşnutsuz bir yüz ifadesi taşıdığını anlayamadım hiç, çoğu zaman ve yok yere sınıftan dışarı atıp telefon santralinin hemen yanındaki telefon direğinin altında ayakta dikilmekle cezalandırırdı beni, saatlerce dikildiğim olurdu orada, hele bir de yazsa başı-

ma öyle bir güneş geçerdi ki bayılacak gibi olurdum, gözüm kararır, tüm yüzüm ter içinde kalırdı.

Sınıfımızda sadece iki tane kız vardı, biri amcamın kızıydı, diğeriyse Du soyadlı bir kızdı, adını şimdi çıkaramadım. İki ayağında da altı parmak vardı, tabanları öyle genişti ki palmiyeden yapılmış küçük yelpazelere benziyordu ayakları, Altı Parmak diye seslenirdik ona. Altı Parmak pek güzel de değildi hani, kalemtıraş ve silgi çalmak gibi kötü alışkanlıkları vardı, aile geçmişi de iyi sayılmazdı, sınıfta ayrımcılığa maruz kalıyordu. Tahminimce sınıfın en nefret edilen öğrencileri Altı Parmak'la ben olacağım ki sınıf öğretmenimiz ikimizi aynı sıraya oturtmuştu. Sınıfın en kısa iki öğrencisi olmamıza rağmen aksi gibi en arka sıraya oturtulmuştuk.

Altı Parmak'la aynı sıraya oturtulmuş olmaktan büyük bir utanç duyuyordum, duyduğum rahatsızlığı anlatmaya kelimeler kifayetsizdi, üstüne üstlük Du Fengyu denilen o kaplumbağa da Altı Parmak'la aynı sırada oturduğum için karıkoca ilan etmişti bizi. O zamanlar kendimin Altı Parmak'tan daha çirkin olduğumun farkında bile değildim, onunla aynı sıraya oturmanın verdiği o büyük utançtan ve üstüne üstlük ikimizin karıkoca ilan edilmesinden sonra ölsem daha iyiydi! Gözyaşlarım sular seller gibi boşandı, hıçkıra hıçkıra ağlarken sövüp saymaya başladım Du Fengyu'ya, yumruğunu kaldırdığı gibi kafama indirince kıç üstü yere oturdum.

Yerde oturmuş ağlarken ders zilinin çaldığını duymamıştım, sınıf öğretmenimizin saçında kelebek şeklinde kırmızı plastik toka, üzerinde kareli kırmızı ceket ve altında kareli kırmızı pantolon giyen bir kız çocuğuyla sınıfa doğru yürüdüğünü gördüm sonra.

Sınıf öğretmenimiz bir elinde bir kutu renkli tebeşir, kolunun altına sıkıştırdığı sopası ve diğer eliyle çekiştirdiği kız çocuğuyla sınıfa doğru yürürken benim o çir-

kin yüzümün ve acı çığlıklarımın hiç de farkına varmışa benzemiyordu, ama yanındaki o güzelim kız çocuğu dikkatlice süzdü beni. Ne kadar da güzel gözleri vardı, kapkara iki göz, iki üzüm tanesi gibi ıslak ıslak parlıyorlardı. Bana baktığında içim tarif edemediğim bir duyguyla dolup taştı aniden, ağlamayı filan unutup aptal aptal gözlerine bakarken sarhoş olmuştum sanki.

Sınıf öğretmenimiz kızla birlikte sınıfa girmişti artık. Yerde aptal aptal biraz daha oyalandıktan sonra ayağa kalktım, sümük ve gözyaşlarımı yenime sildikten sonra titrek adımlarla sınıfa girdim. Sınıf arkadaşlarım çok nadir gösterdikleri bir tavırla ayağa kalkmış, dimdik duruyorlardı, kara tahtanın önündeki öğretmenimizle o kız çocuğuna bakıyordu hepsi. Sessizce Altı Parmak'ın yanına oturdum. Sınıf öğretmenimizin sanki oymak istermiş gibi kötü kötü baktığını gördüm bana, kız çocuğuysa o güzelim iki gözüyle incelermiş gibi bakıyordu bana.

"Arkadaşlar," dedi sınıf öğretmenimiz, "bu, sınıfımıza yeni gelen öğrenci, adı Zhang Ruolan. Zhang Ruolan, devrim kadrolarından birinin kızı, çok değerli özelliklere sahip, umarım hepiniz ondan bir şeyler öğrenirsiniz."

Hep birlikte alkışladık, güzel Zhang Ruolan'a hoş geldin dediğimizin göstergesiydi bu.

Ardından şöyle dedi sınıf öğretmenimiz: "Zhang Ruolan çok çalışkan bir öğrencidir, bugünden itibaren eğitim komitemizde yer alacak."

Yine alkışladık.

"Zhang Ruolan arkadaşınız çok güzel şarkı söyler, bizlere bir şarkı söyleyecek birazdan!"

Yine alkışladık.

Zhang Ruolan'ın yüzünde hiçbir değişiklik olmadı, çok doğal bir şekilde şarkı söylemeye başladı:

"Masmavi gökyüzünde süzülürken bembeyaz bulutlar, bembeyaz bulutların altında koşuyor bir at..."

Aman Tanrım, vay anasını! Zhang Ruolan hiç de sıradan biri değilmiş meğer, sesi baldan bile tatlı. Anası babası nasıl doğurmuş böyle birini siz söyleyin artık? Sınıf arkadaşlarım onu dinlerken kalakaldılar.

Tüm gücümüzle alkışladık hemen.

"Zhang Ruolan," dedi sınıf öğretmenimiz, "sınıfımızın kültür ve spor kolu başkanı olacak."

Tam alkışlayacaktık ki Du Fengyu kaplan gibi ayağa fırlayıp şöyle sordu sınıf öğretmenimize: "Onu kültür ve spor kolu başkanı yaparsanız ben ne olacağım peki?"

Sınıf öğretmenimiz biraz düşündükten sonra şöyle dedi: "İşgücü kolu başkanı olursun sen de."

Du Fengyu tam da somurtarak yerine oturacaktı ki şöyle dedi sınıf öğretmenimiz: "Oturma, arka sıraya git hadi, bu sırayı Zhang Ruolan'a bırak."

Du Fengyu yırtık pırtık çantasını aldığı gibi homurdana homurdana küfrederek en arka sırada onun için özel olarak hazırlanmış sıraya gidip oturdu.

Zhang Ruolan, Du Fengyu'nun boşalan sırasına, kuzenimin yanına oturdu.

Du Fengyu'nun en arka sıraya düşmesine için için seviniyordum, Zhang Ruolan'ın gelmesiyle Du Fengyu'nun talihsizliği başlamış oldu böylece, Zhang Ruolan benim yerime öcümü almıştı ondan, ah Zhang Ruolan gerçekten de ne iyi kızsın sen! Sınır tanımayan bir aşkla bakıyordum Zhang Ruolan'a, onun o mor üzüm tanelerini andıran güzelim gözlerine, onun o olgunlaşmış bir elma gibi kırmızı yanaklarına, onun o dudaklarının kenarındaki bal gibi tatlı gülümseyişine, onun o şeftali gibi parlak dudaklarına, onun o istiridyenin içi gibi bembeyaz dişlerine, onun yürürken bir ceylan gibi çevik olan o küçük ayaklarına. Sıranın önüne gelirken kuzenime öyle zarif gülümsemişti ki gözlerim doluverdi birden. Sırada dimdik oturuyordu, bakışlarım sınıf arkadaşlarımın sırt-

larını geçip Zhang Ruolan'ın sırtına odaklandı, o kareli, kırmızı ceketin karelerinin içine odaklanmıştım artık. İşte o ders, sınıf öğretmenimizi, artık ne atlattıysa, hiç dinlemedim.

Okuldaki o kopkoyu sıkıcılıktaki yaşam Zhang Ruolan'ın gelmesiyle birlikte çimenler gibi yeşermiş ve çiçek açmıştı birdenbire. Zhang Ruolan gelmeden önce okuldan ölesiye sıkılıyordum, ölesiye korkuyordum ve ölesiye nefret ediyordum, hatta kaç kere şöyle yalvarmıştım anamla babama: "Okula göndermeyin beni, evde kalıp inekle koyunlara çobanlık edeyim." Zhang Ruolan geldiğinden beri en çok korktuğum şey cumartesi günleri olmuştu artık, özellikle cumartesi öğleden sonraları, kalbimin güneşi Zhang Ruolan sırtında deri okul çantası, üzerinde kareli, kırmızı ceketi, başında kelebek tokasıyla hoplaya zıplaya nehrin üzerindeki küçük taş köprüden geçip köyün hükümet binasının o koca avlusundaki evine giderdi, onu görmemin imkânı olmazdı o zaman.

Pazar günleri ruhunu kaybetmiş hayalete dönerdim, canım ne yemek isterdi ne de su. Evdekiler koyunları otlatmamı istemese de otlatmaya götürürdüm onları. Koyunları çekiştirerek nehri geçer, köyün hükümet binasının o koca avlusunun önünde devriye gezerdim. Hükümet binasının giriş kapısının önündeki o boş alandaki kurumuş yabani otları bizim iki koyun yedi işte, koyunlar açlıktan melemesine rağmen onları şöyle taze otların olduğu yemyeşil çayırlara götürmez, heveslerini kursaklarında bırakırdım. Onları kapının önündeki ağaca bağlardım ağacın kabuğunu kemirsinler diye. Peki ya, ben mi? Ben de ağacın yanındaki bir boşluğa oturur, gözlerimi kocaman açıp hükümet binasının giriş kapısına bakarak giren çıkanı izler, dört gözle Zhang Ruolan'ın çıkmasını beklerdim. Kendi kendimi cesaretlendirirdim durmadan: "Bekle biraz, biraz daha bekle, birazcık daha..."

Sırrım dedemin koyunların kuruyup kalmış karınlarını fark etmesiyle ortaya çıktı, ama evdekiler koyunları otlatmak için neden hükümet binasının giriş kapısının önüne götürdüğümü bir türlü çıkaramadılar. Bir öğün dayak ve küfürden sonra avlu kapısının önüne kaçıp ağlamaya başladım. Kuzenim elinde bir tane pişmiş tatlı patatesle yanıma geldi. Tatlı patatesi bana uzatırken şöyle dedi: "Koyunları neden oraya otlatmaya götürdüğünü biliyorum, sırrını saklayacağım, ama karşılığında 'Tanrıların Yaratılışı'[1] kitabını bir haftalığına bana ödünç vermen şartıyla."

Komşu köyden bir çocukla iki tane büyük havai fişek karşılığında takas ettiğim "Tanrıların Yaratılışı" kitabı resimliydi, kâğıdı toprak sarısıydı, şimdi moda olan çizgi roman serilerinden daha büyüktü, kapağında burnundan altın renginde ışınlar çıkararak insanların ruhlarını ele geçiren Zheng Lun'un, gözlerinden çıkan ellerin avucunda yine göz olan Yang Ren'in, kaplana binen Taoist Rahip Shen Gongbao'nun, toprağın altında yürüyebilen Tu Xingsun'un, iki tane kocaman kanadı olan Leizhenzi'nin, bir de çıplak elleriyle ejderha omurgası söküp pullarını çıkaran Nezha'nın resimleri vardı. O uzun boylu Du Fengyu kitabı almak için ne yumruklar atmıştı bana, ama yine de bana mısın demiştim ona, duvardaki bir deliğe gizlediğim, o hazine değerindeki kitabı hiç tereddüt etmeden kuzenime ödünç verdim hemen.

Zhang Ruolan'ın gelmesinden bir ay sonra filan büyük bir olay yaşandı sınıfta. Sınıf öğretmenimiz bir gün ders anlatırken şöyle dedi büyük bir ciddiyetle: "Arka-

1. Çincesi *Fengshen Yanyi* ya da *Fengshen Bang*. Ming Hanedanı'nında yerel lehçe ile yazılmış önemli romanlardan biridir. Hikâyesi Shang Hanedanı'nın düşüşü ve Zhou Hanedanı'nın yükselişini konu alır ve Çin mitolojisinin birçok öğesini, farklı tanrı, tanrıça, ölümsüzlük ve ruhları da konuyla ilişkilendirir. (Ç.N.)

daşlar, telefon santralinin saçaklarına güneşte kuruması için asılmış tatlı patatesleri çalmış biri, en iyisi suçlunun suçunu kendinin itiraf etmesi, başkasının ortaya çıkarmasını beklemek hiç de onurlu bir davranış sayılmaz."

Sınıf öğretmenimizin sanki bir şey ima ediyormuş gibi bana baktığını hissettim, suçlu hissettim birden, tatlı patatesleri ben çalmamıştım, ama sanki ben çalmışım gibi suçluluk duyuyordum. Oturduğum yerde duramıyordum bir türlü, kıçımı bir sağa bir sola oynatırken oturduğumuz sıranın ayakları titremeye başladı, Altı Parmak bu yaptığıma artık katlanamaz olacak ki, yüksek sesle şöyle dedi birden: "Kıçında diken mi var? Niye oynatıp duruyorsun?"

Onun bu sözü sınıf öğretmenimiz ve sınıf arkadaşlarımızın bakışlarını üzerime çekti hemen, hepsi gözlerini dikmiş bana bakıyordu sanki tatlı patatesi çalan benmişim gibi. Burnumun direği sızladı, hüngür hüngür ağlamaya başladım. Hain Du Fengyu da şöyle bağırmaya başladı hemen: "Tatlı patatesleri o çaldı, dün kendi gözlerimle gördüm, tuvaletin bir kenarına çömelip tatlı patates yediğini, biraz da kendime istedim ama ölse de vermemekte diretti."

İtiraz etmek istiyordum ama sanki boğazıma bir şey kaçmış gibi gıkımı bile çıkaramadım. Sınıf öğretmenimiz yanıma geldi, sınırsız bir nefret ve aşırı bir meydan okuma içeren bakışlarla bakıyordu bana, buz gibi bir sesle şöyle dedi: "Şu ölü ayı yavrusuna bakın hele! Defol git de dışarıda ağla!"

Köpek bacaklı dalkavuk Du Fengyu, sınıf öğretmenimizin isteği üzerine, vahşi bir bakış takınarak, santralin penceresinin hemen yanındaki direğin altına sürükledi beni, sonra da içeriye doğru şöyle kükredi: "Sizin tatlı patatesleri çalıp afiyetle yiyen küçük hırsızı yakaladık, hemen dışarı çıkın da bakın bakalım!"

Kulaklarında kulaklık olan, beyaz ve şişman kadın yüksek mi yüksek pencereden başını çıkarıp bana baktıktan sonra o yabancı ağzıyla uzun mu uzun bir şeyler geveledi: "Buranın uşakları da sadece uğruluk etmesini öğrenir, büyünce eşkıya olacaklar başımıza!"

Aşağılanmış bir halde direğin altında ayakta dikilirken güneş ışınları beynimi kavuruyordu. Telefoncu kadının kızları koşarak dışarı çıktılar, duvarın kenarında buldukları küçük tuğla parçalarını beceriksiz bir şekilde bana doğru fırlatmaya başladılar, bir yandan da şöyle bağırıyorlardı: "Küçük uğru, küçük uğru, derisi dökülmüş uyuz it, git de lağım çukuruna yumul."

Tam da ölesiye ağlamayı düşünüyordum ki gözlerimin önünde kırmızı bir ışık çaktı birden, Zhang Ruolan gelmişti.

Başım ölesiye bir ağırlıkla önüme düştü hemen.

Peri kızı ya da tanrıça gibi bembeyaz eliyle üzerimdekileri çekiştirip çan gibi çınlayan sesiyle şöyle dedi bana: "Seni ağlayan kavun, yeterince ağladın mı bakayım? Tatlı patates kurularını senin çalmadığını biliyorum."

Zhang Ruolan beni sınıfa götürdü, çantasından bir parça tatlı patates kurusu çıkarıp yukarı kaldırarak şöyle dedi: "Öğretmenim, haksızlık ediyorsunuz, tatlı patates kurularını Du Fengyu çaldı."

Bütün bakışlar Zhang Ruolan'ın elinden Du Fengyu'nun yüzüne çevrildi birden. Du Fengyu şöyle kükredi hemen: "Dedikodunun daniskası bu!"

"Bu tatlı patates kurusunu," dedi Zhang Ruolan, "Du Fengyu zorla verdi bana, kim yemek ister? Çantasında daha bir sürü var, inanmayan çantasını boşaltsın da baksın!"

Kimse Du Fengyu'nun çantasını boşaltmaya cesaret edemedi tabii. Zhang Ruolan bir koşu gidip çantayı kaptığı gibi bir ucundan sallamaya başlayınca içinde artık ne

var yoksa hepsi patır patır yere döküldü. Tatlı patates kuruları, Wang Sheng'in kaybettiği tükenmezkalem, Li Lifu'nun kaybettiği silgi, Wang Dacai'nin kaybettiği camdan çiçek dürbünü... hepsi çantasındaydı. Asıl hırsız Du Fengyu'ymuş meğer, bizse başından beri Altı Parmak'ın çaldığını sanıyorduk bunları.

Altı Parmak ayağa sıçrayıp sövmeye başladı hemen: "Ananı sikeyim Du Fengyu, senin soyadın Du, benimki de Du, halan sayılırım ben senin, beni yaralayacak kadar kötü kalplisin, alacağım var senden!"

Sınıf öğretmenimiz Du Fengyu'yu ayağa kaldırdı. Du Fengyu ayağa kalktıktan sonra boynunu büküp kirli tırnaklarıyla duvarın boyasını çizmeye başladı.

Sınıf öğretmenimiz kendinden hiç de emin olmayan bir tavırla şöyle sordu: "Sen mi çaldın?"

Du Fengyu bakışlarını yukarı çevirip tavana baktı, burnundan herkesi küçümsediğini bildiren bir homurtu çıkardı.

"Dışarı çık," dedi sınıf öğretmenimiz.

"Çıkacaksam çıkarım!" dedi Du Fengyu.

Çürümüş köpek derisini andıran yırtık pırtık kitaplarını çantasına tıkıştırdı, sınıf öğretmenimizin adını söyleyip sövmeye başladı: "Ananı sikeyim senin, bir gün fırsatını bulursam eğer, seni gebertmeden bırakmam, ortadirek köylü seni!"

Yıkık dökük sırasını ittiği gibi yere yuvarladıktan sonra çalımla yürümeye başladı.

Sınıf öğretmenimizin yüzü sararmıştı, belini kürsüye dayadı, dudakları titriyordu. Epey bir süre geçtikten sonra doğrulup şöyle dedi: "Ders bitmiştir." Bu cümlenin sonuna birkaç öksürük koyuverdi, yüzü sanki altın tozuna bulanmış gibi ışıl ışıl parlıyordu, ağzını açınca içinden taze kan fışkırdı.

Zhang Ruolan adımı temize çıkarmıştı çıkarmasına

da ona nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyordum bir türlü. Ona delicesine âşıktım zaten, üzerine bir de bana gösterdiği sular gibi derin, ateş gibi sıcak nezaket de eklenince kor ateşin üzerine kızgın yağ dökülmüş gibi oldum, zaten çok güzel olan bir kumaşın üzerine harika desenler eklenmişti sanki, aşkıma aşk kattı bu hareketi. Koyunları hükümet binasının giriş kapısının önüne otlatmaya götüremezdim artık, oraya gidip onu görmeye de cesaret edemezdim. Onu görmek için elimdeki tek şans hafta içi okulda şimşek hızıyla geçen o kısacık zamandı artık, uzun uzun bakardım ona, hatta bazen yanına kadar gidip öyle bakardım, ama konuşmaya cesaret edemezdim bir türlü.

Bir gün yakın bir akrabamız geldi ziyaretimize, gelirken dört tane de elma getirmişti. O gittikten sonra elmaları masanın üzerine koyduk, Zhang Ruolan'ın yanakları gibi kıpkırmızıydı elmalar, çok hoş kokuyorlardı. Gözlerimi onlardan alamıyordum. Ninem dudaklarını büzüp elmalardan ikisini aldı, giderken annemle amcamın karısına şöyle dedi: "Herkes birer tane alsın, çocuklara üleştirirsiniz."

Annem elmayla odamıza geldi, eline bir bıçak aldı, elmayı kesip bize paylaştıracaktı. İçimden bir anda çıkıp gelen büyük bir cesaretle annemin bileğini tuttum. Kekeleyerek yalvardım ona, "Ana... kesme..." diye.

Annem bana bakarak şöyle dedi: "Çok nadir gördüğümüz bir şey bu, keseyim ki hepiniz tadına bakın."

Çekinerek şöyle dedim: "Ben yemeyeceğim ki... ben onu..."

İçine çekip şöyle dedi annem: "Sen yemeyeceksen ne yapacaksın elmayı? Açgözlülük etme!"

Cesaretimi toplayıp şöyle dedim: "Ana... Zhang Ruolan diye bir sınıf arkadaşım var..."

"Kız mı yoksa erkek mi?" diye sordu annem ihtiyatla.

"Kız," dedim.

"Elmayı ona mı vermek istiyorsun?" diye sordu annem.

Başımı salladım.

Başka bir şey sormadı annem, bıçağı yerine koydu, elmayı ceketinin önüyle bir güzel parlattıktan sonra ciddi bir tavırla bana uzatıp şöyle dedi: "Hadi çantana koy bakalım."

O gece gözüme uyku girmedi.

Gün daha yeni ağarmıştı ki ayaklandım hemen, çantamı sırtıma attığım gibi koşarak çıktım kapıdan. Annem ardımdan seslendi, ama cevap bile vermedim ona. Bir elimle çantanın içindeki elmayı yoklayarak *hutong*'un puslu sokaklarında uçarcasına koşuyordum. Taze fasulye ve gündüzsefalarıyla dolu bir bahçenin bambu çitini aştım, nehrin yüksek mi yüksek setine tırmandım, nehrin o berrak ve soğuk suyunu takip ederek kara kuru birini andıran köprünün başına doğru koşturdum.

Köprünün buz gibi soğuk olan taş sütunlarına tutunup beklemeye başladım, sabah erkenden kalkıp nehirden su taşımaya gelmiş olan birkaç adam yanımdan geçerken vücutlarından çıkan sıcaklığı duyumsadım. Kuşku dolu bakışlarla süzdüler beni, saçı başı karman çorman, üstü başı yırtık pırtık, yüzü gözü toz kir içinde olan küçük bir erkek çocuğuydum onların gözünde.

Güneş çıkınca nehrin suları kızıla çaldı. Su taşıyan adamlardan biri köprünün ortasında durdu, bacaklarını iki yana açtı, nehir suyuyla dolu kovaları yerden kaldırırken kovaların kenarından dökülen inci gibi parlak su taneleri sessizce nehrin içine düştü. Parlak siyah renkli bir köpek setin üzerinde tembel tembel dolanıyor, horozun biri bir saman balyasının tepesinde şaşkın şaşkın duruyor, evlerin bacalarından ip kadar ince, süt beyazı dumanlar yükseliyordu göğe doğru, sabahın erken saatlerinin manzarası böyleydi işte. Çok erken gelmiştim, hiç de

pişman değildim ama, tüm gece aklımı meşgul eden sahnenin her geçen dakika daha da yaklaştığını biliyordum çünkü. Kareli kırmızı ceketiyle köprünün başında belirdiği an, köprünün diğer başından ona doğru koşacak, köprünün ortasında buluşacaktık. Sevgili sınıf arkadaşım Zhang Ruolan diyecektim ona, en zor ânımda bana yardım ettiğin çok teşekkür ederim sana. Elmayı avucuna bıraktıktan sonra ardıma dönüp koşar adım yürüyecektim güneşe doğru, ağzımda bir şarkı mırıldanarak, mutlu küçük bir kuş gibi.

Zhang Ruolan sonunda köprünün diğer başında belirdiğinde bende derin izler bırakan o kareli kırmızı ceket yoktu üzerinde, beyaza kaçan mavi bir ceket giymişti, yanındaysa uzun boylu bir adam vardı, bir yandan yürüyor, bir yandan da saçlarını okşuyordu onun. Cesaretim kırıldı birden, taş sütunun yanından sanki hırsızmışım gibi kaçıp köprünün hemen yakınındaki bir sulama kanalının içine gizlendim, Zhang Ruolan'ın orada olduğumu fark etmesinden korka korka. Şöyle dediğini duydum onun: "Baba, hadi eve dön artık, Du Fengyu senden dersini aldıktan sonra bir daha bulaşmaya cesaret edemez bana."

Zhang Ruolan'ın babasının ona el salladıktan sonra ardına dönüp yürüdüğünü gördüm. Zhang Ruolan'ın küçük bir ezgi mırıldandığını duydum yanımdan geçerken. Çantanın içindeki elmayı yokladım, belimi eğip uçarcasına koşmaya başladım su kanalının içinde, Zhang Ruolan'ın önünü kesip elmayı vermeliydim ona.

Okulun yakınlarında bir yere yığılmış olan yakacak istifinin arkasından zıplayarak çıktım, nefes nefese kalmış bir halde durdurdum onu. Aaa diye şaşırdı önce, şaşkınlığı geçtikten sonra sert bir ses tonuyla şöyle dedi: "Jindou, ne yaptığını sanıyorsun?"

Kalbim yerinden fırlayacakmış gibi atıyordu, içim-

den yüzlerce kez tekrarlamış olduğum sözleri söylemek istiyordum ona, ama ağzımı bile açamadım. Çantamdaki o kırmızı elmayı ona vermek istiyordum, fakat elimi bile kıpırdatamadım.

Zhang Ruolan yanımda uzanan gölgemin üzerine tükürdü, sonra başını yukarı kaldırıp göğsünü önüne çıkararak kibirli bir tavırla yanımdan ayrılıverdi.

TUHAF BİR KARŞILAŞMA

1982 yılının bir sonbahar günü Baoding'deki karargâhtan Gaomi Kuzeydoğu Bucağı'ndaki köyüme dönüyordum. Tren biraz rötar yaptığından Gaomi Tren İstasyonu'na indiğimde saat akşam dokuzu çoktan geçmişti bile. Köye giden otobüs günde tek sefer yapıyordu, o da sabah saat altıdaydı. Başımı kaldırıp göğe baktım, yarımay gökte asılı duruyordu, hava çok açıktı, geceyi ilçede geçirmemeye karar verdim, ay ışığı altında yürüyerek erkenden eve gitmek istiyordum, önceliğim anne ve babamı erkenden görebilmekti elbet, hem yahşi doğada biraz temiz hava almış olurdum.

Eve bu ziyaretimde küçük bir çantayla gelmiştim sadece, bu yüzden çok hızlı yürüyordum. Tünelin altından geçtikten sonra asfalt yolda yürümek istemedim, çünkü dümdüz uzuyordu asfalt, oradan yürürsem yolum çok uzayacaktı. Gaomi Kuzeydoğu Bucağı'na kestirmeden çıkan, yıllardır kullanılmayan o toprak yola girdim ben de. Toprak yolun bazı bölümleri birkaç yıl önce kazıldığından bu yolu kullanan insan sayısı da azalmış, bu yüzden yolun üzerini birbirine geçmiş yabani otlar kaplamıştı, ama yolun tam ortasından ince bir ayak izi çizgisi geçiyordu yine de. Yolun iki tarafında da ekili tarlalar vardı, darı tarlaları, mısır tarlaları, tatlı patates tarlaları

vs. Ekinlerin yapraklarının üzerine düşen ay ışığı gümüş renkli hafif bir ışıltı saçıyordu. Hiç esinti olmadığından yapraklar kımıldamıyordu bile, tarlalardan yayılan çekirge sesleri öyle yüksekti ki sanki etime kemiğe işliyordu. Ayın aydınlattığı geceyi daha bir dinginleştiriyordu çekirge sesleri.

Yol uzadıkça tarlalar daha da sıklaşıyordu, ilerledikçe ilçenin ışıkları görünmez oldu. İlçeden Gaomi Kuzeydoğu Bucağı'na yirmi kilometrelik bir yol vardı. Tarlalardan çekirge seslerinin dışında arada sırada kuş ya da ne olduklarını çıkaramadığım küçük hayvanların sesleri geliyordu. Ensemde bir soğukluk hissettim birden, kendi ayak seslerimin ne kadar gürültü çıkardığını ve ne kadar derinden geldiğini duydum sonra. Gecenin bir körü bir başıma yürüdüğüm için pişmanlık duymaya başlamıştım biraz, tam da o sırada yolun iki yanında uzanan tarlalarda sayısız sırrın olduğunu ve sayısız gözün beni gözetlediğini hissetim birden, üstüne üstlük bir de ardıma takılmış, kuyruk gibi peşimden ayrılmayan bir şeyin varlığını duyumsadım, ay da kararıverdi birden pusun arkasında. Farkında bile olmadan hızlandırmıştım adımlarımı. Ne kadar hızlı yürürsem yürüyeyim arkamın o kadar tekinsiz olduğunu hissediyordum. Sonunda arkama bakmaya karar verdim.

Arkamda bir şey bulamadım haliyle.

Hadi, yola devam, bir yandan yürüyor, bir yandan da sövüyordum kendi kendime: Sen de Halk Kurtuluş Ordusu'ndan mısın be? Ne biçim Komünist Partisi üyesisin? Ne biçim Marksizm-Leninizm eğitimcisisin öyle? Sen, sen bir materyalistsin, esaslı bir materyalist hiçbir şeyden korkmaz, Komünist Partisi üyesi ölümden bile korkmaz, geriye korkacak ne kalıyor ki o zaman? Hayalet mi var? Şeytan mı? Yok! Vahşi bir hayvan mı yoksa? O da yok! Dünyada korkulacak hiçbir şey yok aslında, pireyi deve

yapıp boşuna patırtı çıkaran biziz... Ama tüm vücudum tir tir titriyordu hâlâ, dişlerim korkudan birbirine çarpıyordu, çocukken evde dinlediğim hayalet hikâyeleri "en ince ayrıntılarına kadar" canlanmaya başladı zihnimde: Biri yolda yürürken, önünden gelen tıkırtılar duyuyor mesela, mallarını omzundaki sopalara bağlayarak taşıyan seyyar bir satıcının çıkardığı tıkırtıları, dikkatlice bakınca bir de görüyor ki sadece iki tane sopayla iki tane bacak var hareket eden, satıcının belden yukarısının yerinde yeller esiyor... Ya da gecenin bir körü yolda yürürken gülen biriyle karşılaşıyor adamın biri, dikkatlice bakınca bir kadın olduğunu fark ediyor onun, kadının yüzündeyse kocaman bir ağız var sadece, ağzı dışında hiçbir şey yok yüzünde, "pürüzsüz yüz" hayaleti deniyor buna... Ya da işte gecenin bir körü yolda yürürken ot yiyen beyaz sakallı bir dedeye rastlayan birinin hikâyesi filan...

Soğuk soğuk terlediğimi fark ettim birden, giysilerim terden sırılsıklam olmuştu.

Yüksek sesle şarkı söylemeye başladım ben de: "İleri, ileri, ileri –öldür–"

Yol boyunca hiçbir şey gelmedi başıma haliyle. Köye yaklaştığımda hava ağarmaya başlamıştı, hani o kırmızı güneş tam çıkmak üzeredir ya, ama daha çıkmamıştır henüz, göğün doğusu kırmızıya bürünür ya, köyün horozları ü-ü-rüüü diye ötmeye başlar sonra, köye girerken böyle huzurlu bir manzarayla karşılaştım işte. Başımı çevirip arkama baktım sonra, tarlalar tarlaydı işte, yolda yol, yol boyunca ne kadar korktuğumu düşününce nasıl da aptalca, nasıl da gülünesi davrandığımı fark ettim.

Tam köye girecekken ihtiyarın birinin bir ağaç gölgesinin içinden çıktığını gördüm, şöyle dikkatlice bakınca komşumuz Üçüncü Zhao Amca olduğunu fark ettim onun. Çok düzgün giyinmişti, benden üç-beş adım uzakta durdu.

"Üçüncü Zhao Amca," diye seslendim hemen, "ne kadar da erken kalkmışsın böyle!"

"Erken kalkıp şehre gidecektim," dedi, "senin geleceğini bildiğimden burada seni bekledim."

Havadan sudan konuştuk biraz, yanımda getirdiğim filtreli sigaradan bir dal uzattım.

Sigarayı yaktıktan sonra şöyle dedi: "Üç Numara, babana beş *yuan* borcum var hâlâ, benim param geçmez, bu çubuğu babana var benim adıma, böylece ödeşmiş oluruz."

"Üçüncü Amca," dedim, "ne gereği var şimdi?"

"Hadi eve git sen şimdi," dedi, "ananla baban dört gözle seni bekliyordur!"

Üçüncü Zhao Amca'nın bana uzattığı buz gibi soğuk olan akik çubuğu aldıktan sonra çabucak vedalaşıp hızla eve doğru yola koyuldum.

Eve girdikten sonra annemle babam gözlerini bana dikip bir sürü soru sordular, gecenin bir körü bir başıma yürümemeliymişim, eğer başıma bir şey gelseymiş haberleri bile olmayacakmış filan. Gülerek şöyle dedim onlara: "Yol boyunca bir hayaletle karşılaşmayı istedim ama hayaletlerin benimle karşılaşmaya cesareti yokmuş meğer."

"Deli deli konuşma evladım!" dedi annem.

Babam sigarasını içerken akik çubuğu cebimden çıkarıp şöyle dedim ona: "Baba, az önce köyün girişinde Üçüncü Zhao Amca'yla karşılaştım, sana beş *yuan* borcu olduğunu söyledi bana, sonra da bu çubuğu sana vermemi istedi benden, böylece ödeşmiş olacakmışsınız."

"Kim dedi dedin?" diye şaşkınlıkla sordu babam.

"Zhao'ların üç numara yok mu, o işte!" dedim.

"Başını bir yere mi çarptın sen, hayal görmeyesin?" diye sordu babam.

"Yo," dedim, "havadan sudan konuştuk biraz, bir dal sigara verdim ona, bir de bu çubuk var işte!"

Çubuğu babama uzattım, tereddüt içindeydi babam, çubuğu almaya çekiniyordu.

"Zhao'ların üç numara dün sabah erkenden öldü!" dedi annem.

ALTIN SAZAN

Ay yükselince sazları saran sis gümüş gibi parlayan dev bir aynaya dönüştü. Arada sırada suyun üzerine sıçrayan balıklar arkalarında gümüşi bir iz bırakıyor, suya daldıklarındaysa sisten oluşmuş o gümüş rengi aynayı kırıyorlardı.

Dede ve torunu gölün kenarındaki ulu bir söğüt ağacının altında sessizce oturuyorlardı. Dede tütün içiyordu, çubuğu bir aydınlanıp bir kararırken onun o sevecen yüzünü açığa çıkarıyordu belli belirsiz.

"Dede, ağı çekmeli artık."

"Hı, çekmeli ya."

Dede ayağa kalkıp ağın demir çubuğa bağlı olan ipini çözdü. Uzun bir bambu sopanın ucuna bağlı olan ağın mekanizması bir vinci andırıyordu. Ağ çok ağırlaşmıştı, yaşlı balıkçı ağı yavaş yavaş çekmeye başladı, ağ sudan yavaş yavaş yükselirken su sesleri yankılanıyordu etrafta.

"Dede, büyük bir balık!"

Dede ağı suyun yüzeyine çekmişti, ay ışınları ağın üzerine vururken ağın içinde yan dönmüş olan altın sarısı sazan belirdi birden. Dede ağı kıyıya çekti. Yerinde duramayan torun, sazanı kucakladığı gibi bir kovanın içine koydu. Sazan kovanın içinde bir-iki sıçradıktan sonra sustu kaldı. Dede ağı tekrar suya bıraktıktan sonra başını çevirip kovanın içindeki balığa baktı.

"Dede, üç, üç buçuk kilo vardır bu, değil mi?"

"Hemen hemen."

"Bu ne balığı, dede?"

Dede bir kibrit yaktı. Kibritin alevi kovayı aydınlatınca kovanın içindeki altın rengi sazan belirdi birden, yüzgeçleri ve kuyruğu donmuş akçaağaç yaprakları gibi taze bir kırmızılıktaydı balığın.

"Altın yüzgeçli bir sazan bu," dedi dede.

"Lezzetli midir peki?" diye sordu torun.

"Hı," diye cevapladı onu dede dalgın dalgın.

"Dede, mutlu değil misin? Kocaman bir balık yakaladık ya işte."

"Garip. Bu balık ne zaman böyle dürüst oldu ki?"

"Ne demek istiyorsun, dede?"

"Aa, bak çocuk, bu balık çok dürüst ve nazik bir balık, ağ sudan çıkarken atlamaya çalışsaydı eğer, ağı yırtabilirdi. Bizim bu ağla küçük balık yakalanır sadece."

"Bu balık uyuyordu galiba."

Dede derin düşüncelere daldı yine, çubuğu bir aydınlanıp bir kararıyordu. Etraf sessizliğe büründü birden, gölün üzerindeki sis yükselmeye başladı, suyun üzerindeki pembe nilüferler bir resmi andırıyordu, kıyıdaki çalıların arasında böcekler ötüşüyordu.

"Dede, ne düşünüyorsun? Balığı yakaladık, ama mutsuz görünüyorsun hâlâ."

"Bir şey düşündüğüm yok, çocuk. Gel hadi, ağı çekelim yine."

Ağ boştu bu kez. Ağ suyun dibine batarken her şey sessizleşti yine.

"Dede, bana bir hikâye daha anlatsana."

"Tamam, altın yüzgeçli sazanın hikâyesini anlatacağım sana."

"Sazanın bir kadına dönüştüğü hikâye mi yine, o kadar çok anlattın ki onu..." diye homurdandı torun hoşnutsuzca.

"Sazanın insana dönüşmesini anlatmayacağım bu kez, insan sazana dönüşüyor bunda."

"İnsan balığa dönüşebilir mi ki?"

"Dönüşür."

Torun, dedenin yamacına yaklaştı, dede kollarını uzatıp kucağına aldı onu.

"Birkaç yıl önce."

"Kaç yıl önce?"

"Sözümü kesme, çocuk, dikkatle dinle. Birkaç yıl önce bizim bu gölün kıyısında Jinzhi diye bir kız ortaya çıkmış. Çok güzel bir kızmış bu, gözkapakları kat katmış, burnu hokka gibiymiş, küçük mü küçük bir ağzıyla uzun mu uzun, kalın mı kalın iki saç örgüsü varmış, kim görse hemen severmiş bu kızı. O yıl şehirden kadın bir yazar gelmişti bizim köye, duyduğuma göre 'Çimen Gölü' diye bir kitap yazmış, senin babanlar filan okumuştu bu kitabı! İşte bu kadın yazar Jinzhi'nin evinde yaşarmış. Büyük Devrim'den sonra karşıdevrimci olarak yargılanmış bu kadın yazar, arada dayak yediği de olmuş...

Bir akşam, bu kadın yazar öyle bir dayak yemiş ki soluğu Jinzhi'nin evinde almış yarı ölü bir halde. Jinzhi kadının vücudundaki kan lekelerini temizlerken ağlamış durmuş. Köyün doktoru gelip de kadının yaralarına bakmaya cesaret edememiş. Jinzhi'nin aklına eniştesi gelmiş birden, teyzesinin kocası, Çimen Gölü'nün kıyısında yaşıyorlarmış, dayak yaralarına iyi gelen bir ilaç varmış eniştesinde, hem de çok etkili bir ilaçmış. Jinzhi, kadın yazarı yangından kaçırır gibi yaşlı komşu kadına emanet edip göle doğru yola koyulmuş kendi başına.

Çimen Gölü, Çimen Gölü, doğudan batıya iki buçuk, güneyden kuzeye otuz iki buçuk kilometredir, çok çok uzun yıllar önce, gökyüzünde yaşayan Dokumacı Kız mekiğini yeryüzüne düşürmüş, mekiğin düştüğü yerde büyük bir çukur açılmış, işte o çukur bizim Çimen Gö-

lü'dür. Jinzhi'nin teyzesinin evi gölün karşı kıyısındaymış, küçük bir kayıkla bir çubuk içimi zamanda varılırmış oraya, yürümekle ancak iki günde. O saatte sınıf düşmanlarının kayıklara hasar vereceğinden korkulduğu için kıyıda kilit altında tutuluyormuş bütün kayıklar. Jinzhi gölün kenarına iyice yanaşıp üzerindeki uzun mu uzun elbiseyi çıkarmış, elbiseyi katlayıp küçük bir bohça yapmış, sonra bohçayı sırtına bağlayıp kendini suya atmış.

O geceki ay da çok güzelmiş, Jinzhi işte bu ulu söğüt ağacının altında girmiş suya. Çok iyi yüzermiş, yüzerken kar beyazı kocaman bir balığı andırırmış. Yüzmüş de yüzmüş, sular şıpır şıpır şıpırdamış, ay ışığı şıkır şıkır üzerine vuruyormuş. Tam gece yarısı varmış karşı kıyıya, elbisesini giyip kapısını çalmış teyzesinin. Enişte çok düşkünmüş ona, o değerli ilacı sözünü ikiletmeden hemen verivermiş. Onun için endişelenen teyzesi şöyle demiş: 'Jinzhi, senin gibi güzel bir kızın gecenin bir körü göle girmesi olacak iş değil, ya bir şey gelirse başına? Gitme şimdi, enişten sabah erkenden geri götürür seni.' 'Teyze,' demiş Jinzhi, 'iyi yüzerim ben, bir şey olmaz bana.'

Jinzhi yine göle girmiş. Tüm gücüyle yüzüyormuş, gölün ortasına gelince takati kalmamış, daha fazla devam edemeyecekmiş, vücudu on kat ağırlaşmış sanki... Sonra, bembeyaz bir bulut süzülerek ayın önünü kapatmış, gölün üzerine bakır bozuk para büyüklüğünde bembeyaz yağmur damlaları düşmeye başlamış teker teker... Sonra, ay tekrar çıkmış. Ayın yüzü beyazlaşmış, yavaş yavaş aşağıya inmiş, aşağıya indikçe yavaş yavaş da büyüyormuş, sonunda gölün kenarındaki söğüt ağacının tepesinde asılı kalıp büyük bir ayna gibi pırıl pırıl parlayan Çimen Gölü'nü izlemeye koyulmuş."

"Ya Jinzhi'ye ne olmuş?" diye sordu torun telaşla.

Ay ışığı altında gözleri parıldıyordu dedenin.

"Dede, ağlıyor musun sen?"

"Aptal çocuk, dedenin sakalı bile beyazladı, ağlayamaz artık. Dedenin hikâyesi daha bitmedi ama. Ertesi günün gecesi, kadın yazar, komşu kadının koluna girip göle gitmiş, göl öyle dinginmiş ki sazların üzerindeki çiy tanelerinin suya düşerken çıkardığı sesler bile çok net duyuluyormuş. Kadın yazar şöyle fısıldamış: 'Güzel kızım benim, o çok sevdiğin "Çimen Gölü" kitabını getirdim sana bak...' Sonra bir avuç kâğıt külü çıkarıp yavaş yavaş göle serpmeye başlamış...

Göl dalgalanmaya başlamış birden, ortasından ikiye bölünmüş, kırmızı bir ışık parlamış sonra, altın rengi bir sazan yüzüyormuş, yüzgeçleri ve kuyruğu ateş kırmızısıymış. Altın sazan gölün kenarına gelip elbiseden yapılmış bir bohça bırakmış başıyla. Sonra kuyruğuyla üç kez suya vurmuş, yavaş yavaş gölün ortasına yüzünce kırmızı ışık da kaybolmuş. Gölün yüzeyi ay ışığına kesmiş yine. Kadın yazar bohçayı yerden almış. Bohçanın içinde bir şişe Yunnan Baiyao[1] varmış..."

"Dede, bitti mi?"

"Bitti."

"Jinzhi, altın sazan mı oldu şimdi?"

"Hı, belki de."

Kıyıdaki çalılardan havalanan bir su kuşu biraz uçtuktan sonra gölün ortasındaki sazların üzerine kondu.

Birkaç kurbağa suya atılan taşlar gibi gölün içine sıçradı.

Kova pat diye devrilince suyun üzerinde köpükler oluştu.

"Çocuk, ne yapıyorsun sen?"

"Jinzhi'yi evine uğurluyorum."

"Hey, seni gidi kerata seni."

1. Çin'in Yunnan eyaletinde 1902'de Qu Huangzhang tarafından geliştirilmiş, kanamayı durduran, toz kıvamında bir ilaç. (Ç.N.)

GECE AVI

Uzun süre başına musallat olduktan sonra dokuzuncu amcam sonunda beni geceleyin yengeç avlamaya götürmeyi kabul etti. Altmışlı yılların ortasındaydık. Her yıl sel olduğundan köyden beş yüz metre uzaklaştığınızda bataklıklarla karşılaşıyordunuz.

Akşam yemeğinden sonra amcam beni köyün dışına çıkardı. Evden çıkmadan önce annem defalarca tembihledi beni amcamın sözünü dinlemem için, etrafta koşturup yaramazlık yapmamalıymışım, amcam da bundan payını aldı tabii, bana göz kulak olmalıymış. "İçin rahat olsun yenge," dedi amcam, "ben kaybolmazsam onu da kaybetmem." Acıkınca yememiz için iki tane yeşil soğanlı gözleme verdi annem bize. Sazdan yağmurluklarımızı giyip hasır şapkalarımızı taktık. Yanıma iki tane çuval aldım. Amcam eline bir Çin feneri alıp omzuna bir kürek attı, köyden çok uzaklaşmamıştık ki yol filan kalmadı, dört bir yanımız çamurlu su ve sağa sola yatmış, cılız darılarla çevrildi birden. Neyse ki yalınayak ve sırtı çıplaktık, suymuş çamurmuş umurumuzda değildi.

Ay, o akşam çok büyüktü, ay takviminin sekizinci ayının on dördü değil de on altısıydı galiba. Ay Çöreği Bayramı haftasındaydık yani, akşamları serin oluyordu. Ay çok parlaktı, darıların arasındaki suyun yüzeyini gümüş

gibi parlatıyordu. Kış uykusuna hazırlanan kurbağaların vıraklamaları dışında her şey çok sessizdi. Çamurlu suda yürürken çıkardığımız sesler çok net duyuluyordu. Çok ama çok uzun süre yürüdükten sonra ancak çıkabildik darı tarlalarından. Tepe gibi bir yere tırmandık, amcam nehrin seti olduğunu söyledi onun, yengeç yakalanan yer çitin hemen aşağısındaydı.

Amcam yağmurluğunu ve şapkasını çıkardı, sonra külotunu da çıkardı, anadan doğma çıplak kaldı, omzunda küreğiyle onlarca metre genişliğindeki nehre daldı, kökleri birbirine geçmiş ve çamura bulanmış birkaç su bitkisini kürekle kaldırıp suyun akışını önlemeye çalıştı. Nehrin derinliği ancak yarım metreydi ve çok yavaş akıyordu su. Amcam kısa sürede küçük kara bir baraj yapmıştı nehrin ortasında, baraj sete yaslanıyordu, iki metre genişliğinde bir delik açıp darı saplarından yaptığı çift sıra bir çit dikti deliğin önüne. Feneri çite astı, beni fener ışığının dışına çekip yere oturttu, sonra da yengeçleri beklemeye başladık.

Amcama yengeç yakalamanın bu kadar kolay olup olmadığını sordum.

"Bekle de gör," dedi amcam, "bu gece karayel var, karayel esince yengeçlerin ayakları kaşınır, göletlerde yaşayan yengeçler telaşla Mo Nehri'ne toplanır, burası da geçecekleri tek yol, tek kaygım gün aydınlanmadan iki çuvaldan fazla yengeç yakalayabilmek."

Setin üzeri çok nemliydi, amcam yağmurluğunu yere serip üstüne oturmamı istedi. Amcamın çıplak vücudunun derisi gümüş gibi parlıyordu. Çok heybetli göründüğünü düşünüyordum, ona da söyledim bunu. Gururla ayağa kalktı, pazularını şişirip havaya tekmeler savurdu kocaman ama aptal bir erkek çocuğu gibi.

Amcam, on sekiz yaşını daha yeni doldurmuştu, henüz evlenmemişti. Oyun oynamaya bayılır, hem de çok

iyi oynardı, balık avlar, kuş yakalar, karpuz çalıp hünnaplara dalardı, her şeyde çok iyiydi yani, onunla vakit geçirmeye bayılırdık biz çocuklar.

Kurtlarını döktükten sonra külotunu giydi, yağmurluğun üstüne oturup, "Sakın hareket etme," dedi bana, "yengeçler çok şeytandır, bir şeyin hareket ettiğini duyarlarsa gelmezler buraya."

Sessizce oturuyorduk, bir süre sarı sıcak ışıklar saçan feneri izledik, sonra da darı saplarından yaptığımız o ölü şehri izledik bir süre. Yengeçlerin çitin içine girdikten sonra bir daha oradan çıkamayacaklarını, tek yapmamız gereken şeyin onları yakalamak olduğunu söyledi amcam.

Nehrin suları ışıl ışıl parlıyordu, sanki hareket etmiyordu nehir, hareket ettiğinin tek kanıtı sular çite çarptığında çıkan dalgalardı sadece. Yengeçlerin henüz ortaya çıkmamasından endişelenmiştim, amcama sorular sormaya başladım. "Telaşlanma," dedi amcam, "telaşlıyken sıcak çorba içemezsin."

Daha sonra nemli sis, yerden yukarıya yükselmeye başladı, ay en yüksek konumunu aldı gökyüzünde, biraz küçülmüştü haliyle ama daha bir parlıyordu şimdi, uzaktaki ve yakındaki soluk mavi darı tarlalarının içindeki sis kümeleri bazen yoğunlaşıyor, bazen de seyreliyordu, gerçekten de çok güzel bir manzaraydı bu. Nehrin kenarındaki çalıların içinde sonbahar böcekleri ötüşüyordu, kimi cır cır diye ötüyordu, kimi zır zır diye, kimi de çır çır diye, bu ötüşlerin hepsi birleşip büyük bir ezgi oluşturuyordu. Böcek sesleri geceyi olduğundan daha da ıssızlaştırıyordu. Darı tarlalarından arada sırada sanki biri suyun içinde koşturuyormuş gibi telaşlı su sesleri yükseliyordu. Nehrin üzerindeki sis de değişiyordu durmadan, kâh yoğunlaşıyor kâh seyreliyordu, alacağı şekli kestirmek imkânsızdı, nehrin gümüş gibi parlayan suları bazen sisin altında kalıyor, bazen da açığa çıkıyordu.

Yengeçler hâlâ gelmeyince daha çok endişelendim. Amcam da homurdanmaya başlamıştı, bir ara ayağa kalkıp çitin yanına gitti bakmak için. Geri döndükten sonra şöyle dedi: "Çok garip, çok garip, gerçekten de çok garip, bu gece yengeçleri getiren bir gelgit olmalıydı, karayel de esiyor, yengeçlerin ayakları kaşınmaya başlamıştır çoktan, gelmemelerinin nedeni hayaletlere karışmış olmaları olmasın sakın."

Amcam nehirdeki sazlıktan ışıl ışıl parlayan bir yaprak kopardı, yaprağı iki dudağının arasına koyup üfleyerek çok tuhaf bir ses çıkardı. Tüylerim ürperdi birden, şöyle dedim amcama: "Amca, ıslık çalma, gece ıslık çalmanın hayaletleri çağıracağını söylüyor annem." Amcam ıslık çalmaya devam ederken başını çevirip bana baktı. Bakışlarında soluk bir yeşillik vardı, son derede tuhaf bakıyordu. Kalbim yerinden çıkacakmış gibi atmaya başladı, amcam birden çok yabancı biriymiş gibi geldi bana. Yağmurluğu üzerime çektim, tüm vücudum tir tir titriyordu.

Amcam yaprağı öttürmeye pür dikkat devam ederken derisi aydan bile daha parlak olmuştu şimdi, buzdan bir heykelmiş gibi parlıyordu. Kendi kendime şöyle soruyordum: Amcam bir de ses çıkarmamamı söylemişti bana yengeçleri ürkütmemem için, şimdi ne oldu da göz açıp kapamadan bana dediğinin tam aksini yapmaya başladı böyle o yaprağı öttürerek? Yengeçleri çağıran bir çağrı olmasın bu sakın?

Sesimi iyice kısıp şöyle seslendim ona: "Amca, dokuzuncu amca!" Çağrıma en ufak bir tepki göstermeden yaprağı öttürmeye devam etti, Jiji-jiujiu-zhizhi, giderek daha tuhaf sesler çıkmaya başlamıştı. Telaşla parmağımı ısırdım, çok acıdı. Rüya görmüyorum anlamına geliyordu bu. Parmağımı uzatıp amcamın sırtına dokununca iliklerime kadar üşüdüm. İşte şimdi gerçekten de korkmaya başlamıştım, koşup kaçmayı düşünüyordum ama

önümde uzun ve zifirî karanlık bir yol vardı, bataklık ve darı tarlaları vardı bir de tabii, onları geçip eve nasıl gidebilirdim? Amcamla yengeç avlamaya geldiğime bin pişman olmuştum. Bu, yaprak öttüren buz gibi soğuk genç adam belki de benim amcam olmaktan çoktan çıkmıştı bile, belki de ne bileyim su kaplumbağası ya da tuhaf bir balık ruhuna filan karışmıştı. Bunu düşününce kafa derim patlayacakmış gibi yanmaya başladı, o geceden sağ çıkmayacağımı düşündüm.

Gökyüzündeki sarı ve yalnız bulutun ne zaman ortaya çıktığını bilmiyorum ama bulut ortaya çıkar çıkmaz ay hemen ardına gizlendi onun. Bunun çok tuhaf bir olay olduğunu hissediyordum, böylesine kocaman bir gökyüzünde ayın gidebileceği o kadar çok yol varken neden bu bulutun ardına gizlenmişti ki şimdi?

Ayın o soğuk parıltısı engellenmişti işte. Nehir ve tarlalar pus içinde kalmıştı yine, fenerin ışığı daha çok aydınlatmaya başladı birden. Bu sırada hafif bir koku aldım. Koku nehirden geliyordu, kokunun peşine düşünce nehrin ortasında açmış olan bembeyaz bir nilüfer gördüm. Fenerin parlak ışığı altında daha bir beyaz ve çok kutsal görünüyordu nilüfer, bizim evin önündeki gölette de bir sürü nilüfer açmıştı ama hiçbiri buna benzemiyordu.

Nilüferin açması korkumu unutturmuştu bana, şimdiye kadar hiç duyumsamadığım bembeyaz, serin ve ferahlatıcı bir hissin içine daldım. Farkında olmadan ayağa kalktım, yağmurluğu üzerimden atıp nilüferin yanına doğru yürümeye başladım. Bacaklarım ılık nehir suyunun içine iyice batınca nazikçe uyluklarımı okşamaya başladı suyun akışı, keyiften öleceğimi sandım. Nilüferle aramda sadece birkaç adım mesafe vardı, ama yürürken çok uzun geliyordu bu bana. Nilüferle aramdaki mesafe sonsuza kadar değişmeyecek gibi geldi birden, sanki benim öne doğru attığım her adımda o da geriye doğru

adım atıyordu. Kalbim mutluluktan uyuşmuştu sanki, nilüferi koparmak filan istemiyordum, ikimizin arasında yürüdükçe aynı kalan bu mesafeyi sonsuza kadar korumak istiyordum sadece, bu güzel hedefin peşinde olduğum, yavaş mı yavaş sürek avında, nehrin ılık suları tarafından okşanmak hayatım boyunca unutamayacağım mutlu bir deneyim yaşattı bana.

Daha sonra, ay ışığı kaplayıverdi nehrin üzerini, işte tam o sırada nilüferin iki kez titrediğini gördüm, şimşekten daha göz alıcı, beyaz ışınlar saçtı etrafa, sonra da yeşim taşından oyulmuş gibi duran o güzelim yaprakları dökülmeye başladı. Suyun üzerine düşen yapraklar küçük halkalar oluşturup kendi etraflarında dönerlerken parlak suyun üzerinde kaybolmaya başladılar, nilüferi ayakta tutan o uzun sapı, yapraklar döküldükten sonra, halsizce suyun üzerine bıraktı kendini, suyun üzerinde biraz salındıktan sonra dalgalara karıştı...

Gözlerimden sıcak gözyaşları boşanıyordu, kalbim tatlı bir hüzne boğulmuştu. Kederlenmemişti kalbim, sadece hüzün doluydu. Az önce gözümün önünde gerçekleşen her şey çok güzel bir rüyaydı sanki. Ama işte nehrin ortasında çırılçıplak ayakta dikiliyordum, su seviyesi kalbime kadar gelmişti, kalbim her atışında nehri dalgalandırıyordu nazikçe. Nilüfer kaybolmuştu kaybolmasına ama o hafif koku varlığını koruyordu hâlâ, suyun üzerinde süzülürken ayın o soğuk ışınları ve böceklerin kederli sesleriyle birleşti...

Büyük ve güçlü bir el, boynumdan tuttuğu gibi suyun üzerine çekti beni, boncuk gibi birbiri ardına dizilmiş inci tanelerini andıran su damlaları göğsümden, karnımdan ve ipekböceği kozası kadar küçülmüş kuşumdan yuvarlanarak şıpır şıpır nehrin üzerine dökülüyordu. İki devasa ve kalın bacağın nehri ikiye böldüğünü duydum. Hemen ardından vücudumun fırlatıldığını

duyumsadım, havada bir takla atıp yağmurluğun üzerine düştüm.

Beni sudan çekenin amcam olduğunu düşünüyordum ama etrafa bakınınca hâlâ setin üzerinde oturduğunu gördüm onun, o saz yaprağını öttürmekle meşguldü hâlâ, oturduğu yerden kalktığına dair hiçbir iz yoktu görünürde.

"Amca," diye seslendim ona yüksek sesle.

Ağzında yaprakla başını çevirip bana baktı amcam, tamamıyla bir yabancının bakışlarıydı bakışları ve biraz da dargındı sanki çaldığı ezgiyi bozduğum için. Nilüferi görmek için nehre girdiğimden beri korkum filan kalmamıştı artık, amcamın bir hayalete dönüşüp dönüşmediği umurumda bile değildi, sadece beni bu harikalar diyarına getiren kişiydi gözümde o artık, hedefe varmamla birlikte amcamın varlığının da bir önemi kalmamıştı. Böyle düşününce, yaprağı üfleyerek çaldığı o hayalet çağıran ezgi de kulağıma çok hoş gelmeye başlamıştı şimdi.

Fenerin o zayıf sarı ışığı buraya yengeç yakalamaya geldiğimizi hatırlattı bana. Başımı kaldırıp indirmemle bir oldu darı saplarından tırmanmaya çalışan yengeç ordusunu görmem. Çok düzgün biçimleri vardı yengeç kafalarının, kimisi at nalı büyüklüğündeydi, yeşil-mavi kabukları, uzun mu uzun gözleri ve yeşil tüylerle kaplı büyük kıskaçlarıyla çok heybetli ve vahşi görünüyorlardı. Şimdiye kadar hiç bu kadar büyük ve bu kadar çok yengeci bir arada görmediğimden hem heyecanlı hem de çekingendim biraz. Amcama gelince, put gibi hareketsiz duruyordu hâlâ. Çok kızgındım amcama, yengeçler yokken yerinde durama sen; yengeçler gelince yaprağı öttür sadece, yaprak öttürmek istiyorduysan ne diye gecenin bir körü buraya koşturmayı bekledin ki? Amcamın çoktan amcalıktan çıktığını duyumsadım yine.

Çok yumuşak bir el başıma dokundu birden, başımı

kaldırınca yüzü gümüş bir tepsi gibi parlayan, genç bir kadın gördüm. Saçları çok uzundu, hem de bir sürü teli vardı, kulağının arasına yumurta büyüklüğünde beyaz bir çiçek iliştirmişti, çok da hoş kokuyordu çiçek, ama ne çiçeği olduğunu çıkaramadım onun. Kadın durmadan gülümsüyordu, alnının ortasında kara bir ben vardı. Üzerine uzun ve bol bir elbise giymişti, ay ışığı altında yeşim taşı gibi parlarken çok güzel görünüyordu, efsanelerde anlatılan ölümsüzler gibiydi tıpkı.

Alçak ve tatlı bir ses tonuyla şöyle sordu bana: "Ufaklık, ne yapıyorsun burada?"

"Yengeç yakalıyorum," dedim.

Kıkırdamaya başladı, sonra şöyle dedi: "Bu yaşta, yengeç yakalamayı da biliyorsun demek?"

"Amcamla birlikte geldim," dedim, "bizim köyün en iyi yengeç avcısıdır o."

"Amma osurdun şimdi," dedi gülerek, "senin amcan dünyanın en aptal insanı."

"Aptal sensin!" diye çıkıştım hemen.

"Ufaklık," dedi, "aptal olup olmadığımı göstereceğim şimdi sana."

Elini ardına atıp üzerinde başakları olan bir darı sapını çekiştirdi, darı sapını yine darı saplarından çift sıra yaptığımız çitin arasına koyunca o mavi-yeşil, koca koca yengeçler uçarcasına tırmanmaya koyuldular. Darı sapını çuvalın içine sıkıştırınca yengeçler birer birer çuvalın içine girmeye başladılar. Cılız çuval bir anda şişiverdi, yengeçler çuvalın içinde kıskaçlarıyla tepinirken ağızlarından baloncuklar çıkarıyorlardı. İlk çuval göz açıp kapamadan ağzına kadar yengeçle dolunca yerden birkaç ot alıp birbirine doladıktan sonra çuvalın ağzını bağladı. Diğer çuval da çok hızlı bir şekilde dolunca onun da ağzını bağladı.

"Nasıl ama?" diye gururla sordu bana.

"Bir ölümsüz olmalısın sen!" dedim.

Başını iki yana sallayıp, "Ölümsüz değilim ben," dedi.

"O zaman bir tilki olmalısın!" diye ısrar ettim.

Gülerek şöyle dedi: "Tilki de değilim. Tilkiler çok çirkin şeylerdir, sıska suratları, uzun kuyrukları, tüm vücutlarını kaplayan kirli tüyleri vardır ve sidik kokarlar." Öne doğru eğilip, "Kokla bakalım, sidik kokuyor muyum?" diye sordu bana.

Vücudundan yükselen o yoğun ve hoş kokuyu alınca başım dönmeye başladı. Elbisesi yüzüme sürtünüyordu, çok soğuk ve çok kaygan ve çok rahattı.

Büyüklerin söylediği bir şeyi hatırladım sonra, tilki çok güzel bir kadına dönüşebilir, ama kuyruğunu yine de saklayamaz. Hemen şöyle dedim ona: "Kıçını ellememe izin verir misin? Kuyruğun yoksa eğer, tilki olmadığına inanırım ben de."

"Aa, seni gidi ufaklık seni, bana bu kadar kolay sahip olabileceğini mi sanıyorsun yoksa?" dedi ciddi bir tavırla

"Sana dokunmamdan korkuyorsan tilkisin işte," dedim hiç taviz vermeden.

"Tamam, o zaman," dedi, "dokunmana izin veriyorum, ama nazik olsun elin, hafifçe dokun, eğer canımı acıtırsan seni nehre atıp oracıkta boğarım."

Elimi uzatabilmem için elbisesinin eteğini kaldırdı. Teni pürüzsüz derecede kaygandı, hem yuvarlak hem de büyüktü kalçaları, kuyruk filan bulamadım.

Ardına dönüp bana bakarak şöyle sordu: "Kuyruğum var mıymış?"

"Yokmuş," dedim utanarak.

"Hâlâ tilki olduğuma inanıyor musun peki?"

"İnanmıyorum."

Parmağıyla alnıma vurup, "Seni küçük şeytan, seni kurnaz şey seni," dedi.

"Tilki değilsin, ölümsüz de değilsin, peki, o zaman nesin sen?" diye sordum.

"İnsanım ya," dedi.

"Nasıl insan oluyorsun ki? Senin gibi temiz, senin gibi hoş kokan, senin gibi yetenekli bir insan var mı ki yeryüzünde?" dedim.

"Ufaklık, sana söylerim söylemesine de söylesem de anlamazsın," dedi, "yirmi beş yıl sonra, güneydoğuda, büyük bir adada tekrar karşılaşacağız ikimiz, işte o zaman anlayacaksın."

Kulağının arasına sıkıştırdığı o beyaz çiçeği çıkarıp bana uzattı koklamam için, eliyle başımı okşadı yine, sonra da şöyle dedi: "Sen ruhu olan bir çocuksun, sana dört şey söyleyeceğim, sakın unutma bunları, gün gelir işine yarar: orak, balta ve tüfek. Sarmısak, havuç ve zencefil. Kalp kırman gerektiğinde çekinmeden kır. Durian ağacının üzerine arek cevizi..." Sözünü daha bitirmemişti ki gözlerim uykudan kapanıverdi birden.

Kendime geldiğimde güneş kırmızı başını çoktan çıkarmıştı bile, nehrin ve tarlaların üzerini güneşin kırmızı ışınları kaplamıştı, nereye baksam bir kan denizini andıran uçsuz bucaksız darıları görüyordum. Bu sırada birilerinin adımı seslendiğini duydum. Bağırarak cevap verdim ben de, çok geçmeden annemle babam, amcamla yengem ve ağabeyimle karısı darı tarlalarının içinden önüme fırladılar, dokuzuncu amcam da aralarındaydı. Kolumdan tuttuğu gibi öfkeden kudurmuş bir halde şöyle sordu bana:

"Nereye kayboldun bakalım?"

Amcamın dediğine göre köyden çıktıktan sonra darı tarlalarına girmişiz, amcam yere düşmüş, kalktıktan sonra da bulamamış beni, fener de yokmuş ortalıkta. Yüksek sesle bağırmış ama cevap alamamış hiç, sonra da eve doğru koşturmuş beni bulmak için, evde değilmişim haliyle, hepsi çok endişelenmiş, ellerinde fenerlerle tüm gece beni aramışlar, şöyle dedim ona:

"Tüm gece senin yanındaydım ya ben."

"Yalan!" dedi amcam.

"Bu iki çuvalın içinde ne var?" diye sordu ağabeyim.

"Yengeç," dedim.

Amcam çuvalların ağzını açınca o koca koca yengeçler telaşla dışarı çıkmaya çalıştılar.

"Bunların hepsini sen mi yakaladın?" diye sordu amcam şaşkın şaşkın.

Cevap vermedim ona.

Bu yaz, bir arkadaşımla birlikte Singapur'un büyük alışveriş merkezlerinden birinde kızlarımız için elbise bakıyorduk, sağa sola koştururken, aniden çok hoş bir koku duydum, başımı kaldırınca soyunma kabinlerinin birinden genç bir kadının çıktığını gördüm, sonbahar ayını andırıyordu yüzü, sonbahar gününü andıran kaşlarına kara kalem çekmişti, gözleri yıldız gibi parlıyordu, soyunma kabininin perdesini aralayıp süzülür gibi dışarı çıktı, öyle bir andı ki hayal sandım önce. Şaşkınlıktan öyle bakakaldım ona. Bana büyüleyici bir şekilde gülümsedikten sonra ardına dönüp kaynayan insan kalabalığının arasına karıştı. Gülümsemesi sivri bir ok gibi göğsümü delip geçti. Bir direğe zor attım kendimi, sırtımı yasladım, kalbim sıkışıyor, başım dönüyordu, çok uzun zaman sonra ancak kendime gelebildim. Arkadaşım neyim olduğunu sorunca başımı bir şey yok anlamında iki yana salladım sadece, cevap veremedim. Otele döndükten sonra, yengeç yakalamak için bana yardım eden o genç kadın geldi aklıma, parmak hesabı yaptım, tam yirmi beş yıl olmuştu, hem Singapur da güneydoğuda büyük bir adaydı.

TÜNEL

Şafakta köyün her yerinde köpek havlamaları duyuluyordu. Fang Shan telaşla *kang*'dan aşağı inip yavaşça evin kapısını açtı, avluda dikilip sokaktan gelen seslere kulak kabarttı. Sokağın batı ucunda bir adamın kopardığı yaygarayla bir kadının ağladığını duyar duymaz hızla içeriye doğru koşturup *kang*'ın üzerinde uyuyan karnı burnunda karısını kaldırdı.

"Geldiler mi?" diye sordu karısı.

"Çok yakındalar," dedi heyecanla, "kendimizi riske atmayalım, en iyisi hemen saklanmak."

"Son günlerde bunu çok düşünür oldum," dedi karısı, "geldiklerinde ya yakalanırsak, o zaman ne olacak?"

"Kafan iyice karışmış senin!" dedi Fang Shan, "Bu seferki bir öncekinden daha ciddi, henüz karnından çıkmadıysa yaşıyor sayılmaz, diyelim ki sekizde doğuracaksın, yediyi elli dokuz geçe yakalansan bile iğneyi batırdıkları gibi hemen şuracıkta kürtaj yapıverirler sana."

"İğneyi batırırlarsa batırsınlar," dedi karısı.

"Sen de ne bilirsin ya!" dedi Fang Shan, "Kürtaj iğnesini yedikten sonra, çocuk doğsa bile üç güne kalmadan ölecek."

Karısı önceden hazırlamış olduğu bohçayı aldı, *kang*'ın kenarına tutunup mırıldanarak yürümeye baş-

ladı, "Senin o fare deliğine girmeyi hiç ama hiç istemiyorum," dedi.

"İyi karıcığım benim, aşağıda seni nasıl bir rahatlığın beklediğini bilmiyorsun bile," dedi Fang Shan.

Yedi-sekiz yaşlarında bir kız çocuğu *kang*'ın üzerinde doğrulup uykulu gözlerle şöyle sordu: "Baba, ana, nereye gidiyorsunuz?"

Fang Shan sesini iyiye kısıp, "Gürültü etme, Pandi, evde kalıp kız kardeşlerine bak sen, ananı saklamaya götürüyorum, bir şey olmazsa hemen döneriz."

Pandi, başını sallayarak anladığını gösterdi. Çok zayıf bir çocuktu, dağınık saçları kuş yuvasını andırıyordu.

"Tavada gözleme var, fıçıda da su," diye ekledi Fang Shan, "acıkırsan yersin, susarsan içersin. Biri gelir de ananla beni sorarsa ninene gittiğimizi söylersin."

Pandi yine başını salladı.

Fang Shan *kang*'ın üzerinde tatlı tatlı uyuyan iki kızına bakarken endişeye kapıldı birden. Dışarıdan gelen köpek havlamaları iyice yükselmeye başlayınca gerginlik ve heyecan bir olup içine çöreklendi Fang Shan'ın. Karısını kolundan çekiştirip avluya çıkardı, duvarın bir köşesine yasladığı, kırık *wok*'u kaldırınca içinden ışık sızan bir delik çıktı ortaya, karısına dönüp, "Hadi, aşağıya in," dedi.

"Bu halimle nasıl aşağıya ineyim? Ya havasızlıktan boğulursam aşağıda?" diye sordu karısı.

"İçin rahat olsun," dedi Fang Shan gururlu bir tavırla, "kendinin boğulacağından değil de asıl oğlumun boğulacağından endişelen sen."

Fang Shan, karısını kolundan çekiştirip tünelin içine soktu, sonra geri dönüp *wok*'la deliğin ağzını kapattı.

Karısı tünelin içine girer girmez burnunu oynatarak tünelin kokusuyla doldurdu ciğerlerini. Karısının inlediğini duyan Fang Shan, "Ne oldu?" diye sordu hemen.

"Tekme attı," dedi karısı.

"Neyse, yakında doğacak zaten, tekme atarsa atsın," diye kestirip attı Fang Shan.

Karısının bohçasından bir el feneri çıkardı, feneri yakınca ince, uzun, sarı bir ışık tünelin içini aydınlattı. "Ne kadar da uzunmuş?" dedi karısı şaşkınlıkla.

"Altı aydır boşuna mı çalışıyorum sanıyordun?" diye böbürlendi Fang Shan, "Bu tünel ta nehre kadar gidiyor, hadi ilerleyelim."

Karıkoca, biri önde biri arkada, menderesler gibi kıvrılıp duran tünelde el fenerinin ışığı eşliğinde emeklemeye başladılar. Karısına daha hızlı olmasını söylediğinde nefes nefese şöyle dedi kadın: "Karnımdaki bu yükle nasıl senin kadar kolay ilerleyeyim?"

Fang Shan gülmeye başladı, ruh hali düzelmişti şimdi, "Tamam, o zaman yavaş yavaş emekle sen de," dedi. Otuz metre ilerledikten sonra genişleyip yükselmeye başladı tünel, yavaş yavaş doğruldular, sonunda ayakta dimdik durabilmeye başladılar. Fang Shan duvarda açtığı bir deliğe koyduğu kibrit kutusunu alıp başka bir delikteki gaz lambasını yaktı. Gaz lambasının parlak ve ılık ışığı tünelin içini aydınlattı hemen, tünelin bir köşesine yığılmış olan altın sarısı buğday sapları sıcacık bir *kang*'ı andırıyordu, su dolu toprak bir testiyle kurutulmuş yiyecek ve tahıl dolu hasır bir sepet vardı. Sıcacık bir yuvaya dönüşmüştü tünelin içi. Karısı heyecanla şöyle dedi:

"Çocuklarımın babası, burada kalacağımızı düşünmüştün, değil mi?"

Fang Shan bir sigara sardı, sigarayı gaz lambasının ateşinde yaktı, sigaradan bir nefes çekerken o cevizi andıran küçük yüzünde kurnaz bir gülümseme belirdi. Kısa boylu, küçük bir adamdı Fang Shan, küçük elleri kör bir fareninki gibi göğsünün önünde duruyordu. Kocasının iyice kısılmış olan küçük gözlerine ve karman çorman olmuş saçlarının iki yanında yükselen yelpaze gibi açılmış

büyük ve şeffaf kulaklarına hayranlıkla bakarken gülerek şöyle dedi karısı: "Boşuna fare demiyorlar sana!"

"Asıl babama takmışlardı bu lakabı," dedi Fang Shan, "o öldükten sonra bana miras kaldı."

"Babası fareyse, oğlu da fare olmaz mı?" diye sordu karısı şaka yollu, "Karnımdaki de küçük bir fare olmasın sakın."

"İster fare, ister kedi olsun, yeter ki bir erkek olsun," dedi Fang Shan.

"Garantisi mi var ki? Doğunca göreceğiz artık!" dedi karısı.

"Hele bir kız daha doğur da o zaman kendi ellerimle boğmuyor muyum ben bak seni," dedi Fang Shan.

"Ne kadar da acımasızsın!" dedi karısı, "Kimin kız doğurmak istediği var ki? İlki erkek olsaydı bu kadar acıya katlanır mıydım sanıyorsun, bir, iki, üç, dört, diken üstündeyim hep, bir oraya bir buraya saklanıp duruyorum, insan desen insan, hayalet desen hayalet değilim. Eğer bu sefer de kız olursa, tüp bağlatacağım ama, yetti artık."

"Sıkıysa yap!" dedi Fang Shan, "Fang ailesinin kökünü kurutmak istiyorsun demek?"

"Kuruyacağı varsa kurusun," dedi karısı, "tohumu da iyi değil zaten."

"Tohumu neden iyi değilmiş?" dedi Fang Shan, "Sekiz göbektir yoksul köylü sınıfındandır bizim aile, sapımız köküne kadar kızıl."

"Eski defterleri açma istersen. Zenginlik ve ihtişam zamanı şimdi, yoksulluk revaçta değil," dedi karısı.

İçini çekip, "Her şeye rağmen Başkan Mao yine de iyi," dedi Fang Shan.

El fenerini duvara tutup duvarın üzerindeki Başkan Mao'nun fotoğrafını aydınlattı fenerin o sarı ışığıyla.

"Ey, bunu görmemiştim," dedi karısı.

"Başımıza kötü bir şey gelmesin diye astım," dedi Fang Shan.

"Bundan sonra burada, aşağıda mı geçireceğiz günlerimizi?" diye sordu karısı.

"Böyle bir yerimiz olduktan sonra korkmamıza gerek yok artık. Bu seferki de kız olursa, yine çocuk yaparız," dedi Fang Shan.

"*Tünel Savaşı* filmindekiyle aynı değil mi burası?" diye sordu karısı.

"Burayı kazarken aklımda o vardı," dedi Fang Shan.

"Ya burayı bulur da tünelin içine su pompalarlarsa fareler gibi boğulmaz mıyız o zaman?" diye sordu karısı.

"Su çok değerlidir, kuyudan gelir, nehre gider," dedi Fang Shan.

"Ya zehirli gaz sıkarlarsa?" diye sordu karısı.

"Olmaz öyle şey, İşgücü Taburu Japon şeytanı değil ki, ne diye zehirli gaz sıksınlar?"

"Orasını bilemem, sen tünel kazabiliyorsan, birileri de tünele zehirli gaz sıkmaz mı? *Tünel Savaşı* televizyonda en azından sekiz yüz kere gösterilmiştir, izlemeyen kalmış mıdır acaba?" dedi karısı.

"Kalmamıştır, ama kalkıp tünel kazmak da kimsenin aklına gelmemiştir, değil mi? Ya da şöyle diyeyim istersen: 'Herkes bakabilir ama hepsi göremez.'"

"Fare doğar doğmaz tünel kazarmış!" dedi karısı.

"Ben erkek fareysem, sen de dişi faresin," dedi Fang Shan.

İkisi de gülmeye başladı, sonra tünelin dışından gelen bir ışık huzmesi gördüler. İkisi de ağızlarını elleriyle kapatıp nehirden gelen kurbağa vıraklamalarını dinlemeye koyuldular.

"Nehir hemen yanı başımızda mı?" diye sordu karısı.

"Yanı başımızda çalılar ve söğüt ağaçları var, nehir onların aşağısında kalıyor," dedi Fang Shan.

"Gün ağardı," dedi karısı.

"Evet, ağarmış," dedi Fang Shan, "ben çıkıp yukarıya bakayım, burada kıpırdamadan beni bekle sen de."

Nehrin setinin yarısını kaplayan gür çalıların ve söğüt ağaçlarının hemen altındaki tünel ağzına kadar emekleyerek gitti. Nehir tünelin altında kalıyordu. Yeşim taşı yeşili söğüt ağaçlarının arasından kırmızı sabah güneşini gördü, güneşin ışınları nehrin çok uzaktaki kısımlarını bile kırmızıya boyamıştı. Nehrin üzerine uzun, kırmızı bir gölge uzanmış gibiydi sanki. Sarkan söğüt dalları tünel ağzının altındaki kahverengi ağaç kökleriyle iç içe geçmişti. Nehir suyu çok berraktı, tünel kazarken dışarı taşıdığı toprakların tünel ağzının hemen altından geçen nehrin içinde fazla yüksek olmayan bir yığın oluşturduğunu gördü. Kendi bilgeliği ve azmine hayran kaldı bir an, altı ay gibi çok kısa bir sürede, sadece geceleri ve ardında hiçbir iz bırakmadan çalışarak böyle bir tünel kazması kendi gibi küçük bir adamın büyük bir iş başardığının kanıtıydı işte. Bir süre nehrin setini dinledi, ses seda yoktu hiç, köyse aksi gibi çok gürültülüydü. Çalıları ve söğüt dallarını elleriyle yararak hızla tünelden dışarı çıktı. Söğüt dallarına tutunarak nehrin setine tırmandı, birkaç yalancı çivit çalısının ardına gizlenip köyde olan biteni izlemeye koyuldu.

Sokakta telaşla koşturan, tanımadığı bazı insanlar gördü, ardına römork bağlı olan kırmızı bir traktör sokakta sarsıla sarsıla yol alırken tekerlekleri gümüş gibi parlıyor, sokaktan kalın bir toz tabakası kaldırıyordu. Traktörün iki büyük gözünden yayılan ışıklar güneşten bile daha güçlüydü. Traktörün arkasında koşar adım ilerleyen küçük bir grup vardı. Grubun başında boyu bir metreyi geçmeyen, pirinçten kakma düğmeleri olan yeşil üniformalı, başında büyük bir şapka, elindeyse kırmızı bir megafon olan bir adamdı. Herkes koşar adım ilerlerken, uçarcasına koşuyordu bu adam. Davul tokmağını andıran iki kısa bacağıyla yeri inlete inlete koşuyordu. Fang Shan hemen tanıdı bu küçük adamı, köy hükümeti

aile planlama ofisinin meşhur başkanı Guo'ydu bu, "Israrcı Koca Damat" diye çağırırlardı onu. "Israrcı Koca Damat"ı gören çocuk doğurma yaşındaki kadınlar analarından iki bacaklı doğduklarına pişman olurlardı. Fang Shan içinden seviniyordu. Başkan Guo'nun ardında haki üniforma giyen bir düzine kadar genç vardı, hepsi kamburunu çıkarmış koşar adım onu takip ediyordu, bir tankın arkasından koşan saldırı birliği gibi.

Traktör yeni yapılmış, kiremit çatılı bir evin önünde durdu, köyün bol çocuklu aile reisi Koca Kafalı Yuan'ın eviydi bu, domuz kasabıydı Yuan, kestiği domuzları pişirip de satardı, çok parası vardı, fazla çocuğu olduğu için bir sürü para cezası ödemesine rağmen hali vakti yerindeydi hâlâ.

Başkan Guo, adamlarından yanlarında getirdikleri bir top zinciri açmalarını istedi, zinciri Koca Kafalı Yuan'ın evine doladılar, ucunu da traktörün arka tamponuna bağladılar. Megafonu açıp yüksek sesle şöyle bağırmaya başladı Başkan Guo:

"Köy halkı, iyice dinleyin, hele de bir sürü çocuğu olan o uslanmaz arlanmazlar iyi dinlesin, üstlerin yeni talimatı şöyledir: 'Ülke helak olacağına evler yıkılsın daha iyi, kendini asan ipi bilmez, zehri içen şişeyi elinde tutamaz.' Bugün örnek teşkil edecek bir ders vereceğim sizlere. Koca Kafalı Yuan, karını dışarı sal da yapalım şu kürtajı hemen."

Koca Kafalı Yuan'ın evinden çıt bile çıkmadı.

Başkan Guo bağırmaya devam etti: "Beş dakika veriyorum size, dışarı çıkmazsanız evinizi başınıza yıkarım, ölümünüzden ne ben ne de devlet sorumlu tutulacaktır."

Koca Kafalı Yuan'ın evinden hâlâ çıt çıkmıyordu.

Başkan Guo eliyle işaret verip şöyle kükredi: "Traktörü çalıştırın!"

Traktör kuş gibi şakımaya başladı, kovayı andıran

bacasından beyaz duman kümeleri tükürdü. Fang Shan traktörün sürücüsüne baktı sonra, güneş gözlüğü takıp ağzını siyah bir kumaş parçasıyla örtmüştü adam, kim olduğunu çıkaramadı onun haliyle.

Traktör yavaş yavaş ilerlerken zincir de gerilmeye başladı. Koca Kafalı Yuan'ın kiremit çatılı evi başta yerinden bile kımıldamadı, ama traktör sürücüsü gaza basınca traktörün beygir gücüne dayanamayan ev de sarsılmaya başladı. Koca Kafalı Yuan'ın avlusundan bir çığlık duyuldu sonra, avlu kapısı ardına kadar açılınca, Koca Kafalı Yuan elindeki domuz satırıyla öne doğru atıldı, arkasında karnı iyice şişmiş olan karısı vardı, onun ardındaysa basamak gibi sıralanmış üç kız çocuğu ve en arkada da bastonuyla yaşlı bir nine.

"Israrcı Koca Damat," diye kükredi Koca Kafalı Yuan, "şimdi canının alacağım senin!"

Başkan Guo traktörün tamponuna dayanıp şöyle dedi: "Gel, hadi gelsene, cana can o zaman!"

"Hay senin canına!" dedi Koca Kafalı Yuan, ışıl ışıl parlayan satırını kaldırdığı gibi Başkan Guo'nun başına doğru salladı, Başkan Guo darbeden kaçmak için başını eğince şapkasını yere düşürdü.

Başkan Guo iki eliyle başını örtüp, "Yakalayın şunu! Yakalayın şunu!" diye bağırdı.

Gençler öne atılıp Koca Kafalı Yuan'ı yere yatırdıktan sonra iple bir güzel bağladılar onu. Nefesini toparlayınca şöyle emretti Başkan Guo: "Karısını da yakalayın hemen, sağlık ocağına götürün. Hay anasını satayım, traktörü çalıştırın, çekin, sizi ayakta dikilesiniz diye mi getirdim buraya!"

Traktör tüm gücüyle boğuk boğuk kükrerken Koca Kafalı Yuan'ın kiremit çatılı evi de yavaş yavaş çökmeye başladı, toz bulutları dalga dalga göğe yükseliyordu.

Başkan Guo megafondan şöyle bağırıyordu: "Demir

bir kancayla düşük yapmaya çalışanlar, yasaya karşı gelip hamile kalanlar, hepiniz dışarı çıkın çabuk!" Sonra bir kâğıt parçası sallayarak şöyle devam etti: "Kimse saklanabileceğini düşünmesin sakın, elimde tuttuğum isim listesidir!"

Saçı başı dağılmış, yüzü gözü kir içinde birkaç kadın ağlaya sızlaya Başkan Guo'nun etrafına toplanmaya başladı. Başkan Guo listedeki isimleri tek tek okumaya koyuldu.

"Yang Dacheng'ların evindeki!"

Bir kadın ağlayarak elini kaldırdı.

"Li Jingang'larınki!"

Yüzü solmuş bir kadın ayağa kalktı.

"Fang Shan'larınki!"

Kimseden çıt çıkmadı.

"Fang Shan'larınki!"

"Rahip kaçsa da tapınak yerinde durur, hadi yürüyün!" dedi Başkan Guo.

Fang Shan nehrin setinden kayarak aşağıya inip tünele girdikten sonra şöyle dedi karısına: "Köy, bugün çok hareketli."

"Az önce gelen ne sesiydi öyle?" diye sordu karısı.

"Traktörle Koca Kafalı Yuan'ın kiremit çatılı evini yıktılar," dedi Fang Shan.

"Ya bizim ev?" diye sordu karısı.

"Korkarım o da ayakta durmayacak," dedi Fang Shan.

"Ne yapacağız?" diye sordu karısı.

"Üç odalı, çatısı sazdan, yıkık bir ev sonuçta, yıkılacağı varsa yıkılsın," dedi Fang Shan.

"Yıkık mıkık ama bizim için milyonlar değerinde, sonra nerede kalacağız?" dedi karısı.

"Bu tünel kışları ılık, yazları serin olur," dedi Fang Shan.

Karısı içini çekip, "Gerçekten de fareye dönüştün sonunda," dedi.

"Ses çıkarma sen, ben gidip çocukları alayım da tünele getireyim," dedi Fang Shan.

"Ben..." dedi karısı, "doğuracağım galiba..."

Fang Shan karısının tüm yüzünün ter içinde kaldığını gördü birden, bacak arasından da kan geliyordu. Heyecandan ne diyeceğini şaşırdı: "Sen, sen, sen, biraz daha dayan, erkek çocuk doğur da şöyle ağır bir darbe indirelim onlara."

"Babası," dedi karısı, "kendimi hiç iyi hissetmiyorum, kızları doğururken bu kadar çok kan akmamıştı..."

"O zaman kesin erkek olacak!" diye atıldı Fang Shan.

"Gitme..." dedi karısı, "yardım et bana..."

"Kadınlar çocuk doğurur, karpuz olgunlaşınca bağından koparmış, sıradan, çok doğal şeyler bunlar, neyine yardım edeyim?" Fang Shan işte bunları söyleyip yardım etmeyeceğini belirtse de karısını alıp buğday saplarının üzerine yatırmayı da ihmal etmedi, pantolonunu çıkarmasına da yardım etti, karısının yeşile çalan, kocaman olmuş, yusyuvarlak karnının üzerine kırmızı boyayla yazılmış bir kelime gördü sonra: "Erkek". Kendini tutamayıp gülmeye başladı hemen.

Karısı nefes nefese kalmıştı ama küfretmeden de duramadı: "Geberesice şeytan seni, ben ne haldeyim, sense kalkmış gülüyorsun..."

Fang Shan karısının karnının üzerindeki kelimeyi işaret edip, "Oğlumu gördüm ya, nasıl gülmeyeyim?" dedi.

Karısı birden doğrulup Fang Shan'ın parmağını yakaladığı gibi hırsla ısırıverdi boğum yerinden.

Fang Shan acıdan bağırdı, kanayan yarasının üzerine eliyle bastırarak, "Gerçekten ısırdın beni!" dedi.

"Her seferinde benim kanım akıyor," dedi karısı, "bu sefer senin de kanın aksın biraz."

"İyi karıcığım benim," dedi Fang Shan, "hazır zamanı gelmişken sen çocuğu doğur da ben yukarı çıkıp bizim kızları kurtarayım, evimizin başlarının üstüne yıkılmasını istemeyiz, değil mi?"

Karısı yalvarmaya başladı: "İyi Fang Shan'ım benim, gitme sakın, iyi hissetmiyorum bak... geçen sefer kancayla bana düşük yaptırmaya çalışırken rahim kanalımı yırttın muhtemelen..."

"Saçma sapan konuşma, benim tekniğimde hiçbir sorun yoktu," dedi Fang Shan, sonra karısının inlemelerine filan aldırmadan ardına dönüp tünelin evin avlusuna çıkan ağzına doğru yürümeye başladı.

Tünelin içindeki o yoğun toprak kokusu sarhoş ediyordu onu, işte bu toprak kokusunun büyüsüydü ona gecenin bir körü deli gibi tünel kazdıran, başlarda tüneli karısı için kazdığını sanıyordu ama daha sonra sadece kendi için kazdığını anladı. O günlerde bir balık ölüsünü andıran vücudunu sürüyerek tarladan eve döner dönmez kendini zar zor *kang*'ın üzerine atıp yorgunluktan ölecekmiş gibi boylu boyunca uzanırdı ama sıra tünel kazmaya gelince, ruhu birden canlanır, vücuduna enerji dolardı. Tüneli kazmak için kullandığı aletler iki tane kısa saplı küçük çapadan ibaretti sadece. Çapayı toprağa doğru sallayıp o taze, sarı toprağın başından aşağıya, ağzının içine ve çıplak vücuduna dökülmesini izlerdi. Tünelin karanlığında pırıl pırıl parlardı gözleri, hiçbir çaba sarf etmeden net olarak izleyebiliyordu o sarı toprağın dökülüşünü ve çapanın toprağın üzerinde bıraktığı pürüzsüz izleri, eğer karısı olmasaydı, tünelin içine gaz lambası bile koymayacaktı, bir de şu küçücük el fenerini almak için o kadar para harcamıştı ya. Tünel kazarken karşısına çıkan taptaze ot kökleri eşi benzeri bulunmaz lezzetlerdi onun için. O taze köklere ulaşabilme arzusu tüneli kazmak için güç de veriyordu ona. Tünel boyunca

emekleyerek ilerlerken kol ve bacaklarında bir canlılık, zihnindeyse suların akışına benzer bir his vardı.

Tünelin ağzında dikilip *wok*'un üzerindeki delikten bir gül kadar güzel görünen gökyüzünü izledi. Tünelin içinde ne kadar vakit geçirirse o kadar hassaslaşıyordu duyu organları. Kendinin bir farenin reenkarnasyonu olabileceğini düşünüyordu sık sık.

Başkan Guo'nun, kızını sertçe sorguya çektiğini duydu.

Kızı, ona ne öğrettiyse aynen onu söylüyordu Başkan Guo'ya.

Başkan Guo'nun, adamlarına üç kızını evden dışarı çıkarmalarını söylediğini duydu.

Üç kızının sivri dişleriyle o adamların ellerini ısırdığını duydu.

Gururla gülmeye başladı.

Başkan Guo'nun küfrettiğini duydu: "Gerçekten de tam bir fare yuvası! Traktörü çalıştırın, çekin, bugün ne olursa olsun bu fare yuvasını yerle bir edeceğiz."

Kızlarının zorla kollarından çekiştirilirken ağladıklarını duydu. Traktörün çalıştığını duydu. Zincirin evinin etrafına sarılırken çıkardığı metalik tıkırtıları duydu. Çok büyük bir gümbürtü duydu sonra.

Başının üzerindeki *wok*, çöken duvarın etkisiyle kırıldı, kırık tuğla parçaları ve çürümüş toprak topakları başının üzerine yağmaya başlayınca telaşla geri dönüp tünelde ilerlemeye koyuldu.

İçi rahatlamıştı artık.

Karısının yanına varınca kadının dizleri arasında kıpırdanan, yumurta şeklinde bir et parçası gördü. Hemen öne atıldı, ilk gördüğü şey o yumurta şeklindeki et parçasının bacakları arasında duran, fıstık büyüklüğündeki et filiziydi.

"Oğlum! Oğlum!" diye iki kez haykırdı, birden diş-

lerinin kaşındığını hissedince ilk yaptığı şey ağzıyla tünelin duvarındaki o sert topraktan bir lokma ısırmak oldu. Dişleri acımadı bile. Toprağın tadının tereyağına benzediğini duyumsadı.

Karısının bohçasından bir makas alıp bebeğin göbek bağını kesti. Karısının yüzünü okşayarak, "Gerçekten de çok iyi bir eşsin sen," dedi. Karısı, gözünün akı dönmüş, ona bakıyordu. Kaba saman kâğıdıyla bebeğin yüzündeki kan lekelerini sildikten sonra bu küçük şeyin tıpkı kendininkilere benzeyen sivri ağzıyla büyük kulaklarına baktı. Bebeği bohça beziyle kundakladıktan sonra şöyle dedi:

"Karıcığım, biz kazandık!"

1994 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Japon yazar Kenzaburo Oe'nin, "Ben Nobel Ödülü'nü vermek için birini seçecek olsam Mo Yan'ı seçerdim," sözleriyle değerlendirdiği Mo Yan, 2012'de bu değerlendirmeyi gerçeğe dönüştürerek Nobel Edebiyat Ödülü kazanan ilk Çinli yazar oldu.

Kimi eleştirmenlerin, dilini Gorki ve Soljenitsin'in şiirsel ve çarpıcı anlatımlarına benzettiği Mo Yan, Çin taşrasını anlatan yapıtlarında fanteziyle lirizmi kaynaştırırken bürokrasiyi taşlama ortamında irdeliyor, kara mizaha, hatta yer yer doğaüstü unsurlara yer veriyor. Buğday ve darı başaklarının arasından bir halkın acılarıyle sevinçleri yükseliyor. Mo Yan, taşra yaşamını aktarmanın yanı sıra modern Çin'in kısa zamanda köşeyi dönen görgüsüz yeni zenginleriyle de okurlarını tanıştırıyor.

Mo Yan, *Saydam Turp*'un kahramanlarından Kara Çocuk'u ve kendi yapıtlarını şöyle tanımlıyor: "İnsanüstü bir yetenekle acıya katlanabilen ve insanüstü bir duyarlılığa sahip olan o kara tenli çocuk, bütün yazdıklarımın ruhunu simgeliyor."

can

21 TL
KDV DAHİL

canyayinlari.com twitter.com/canyayinlari facebook.com/canyayinevi

ISBN: 978-975-07-3368-0

9 789750 733680